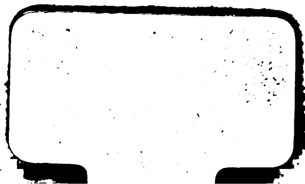




~~Lettre 187~~

~~N° 7763~~

CAROLI POREE,

E SOCIETATE JESU.

TRAGŒDIÆ

CAROLI POREE,

E SOCIETATE JESU

TRAGŒDIÆ

Editæ operâ P. Cl. Griffet, ejuſdem Societatis Sacerdotis.





LUTETIÆ PARISIORUM,

Apud Marcum Bordelet, Bibliopolam è regione Collegii Ludovici Magni.

M D C C X L V.

CUM PRIVILEGIO REGIS.



IN OBITUM CAROLI PORÆI,

è Societate Jesu.

ODE.

LUgent Aonides, occidit, occidit
Doctarum columen, splendor & artium;
PORÆUS superis additus, inclytum
Infert sideribus caput.

Ecquis Cecropio carmine nobilis
Palmas Christiadum concinet arduas?
Ecquis Threiciâ dulce melos fide
Nostris dividet auribus?

Terris dum fluerent aurea sæcula,
Stirpes omnigenas omnis ager dabat.
Menti vis eadem cuilibet indita
Multis par erat artibus.

Ætas quando caput decolor extulit,
Arvis incubuit turpis inertia,
Durisque ingeniis: vix bene singuli
Artem discimus unicam.

Antiquum sed enim moribus aureis
Aurum qui retulit, jure retexerat
Quam nostrum penitùs condiderat nefas,
Venam divitis ingeni?

Flevit scissa comas Melpomene, simul

x

Illum nocte videt perpetuâ tegi;
Qui castas animis intulerat faces,
Ludorum gravis arbiter.

Flevit musa etiam Comica, pristinos
Tunc oblita jocos, doctaque plangere.
Quas unum ingenium fœdere nexuit,
Unus consociat dolor.

Fregerunt simili vulnere sauciæ
Euterpe calamos, Calliope tubam;
Sensus haud alios utraque prodidit,
Rapto Virgilio sibi.

At Pindi fugiens culmina deserit
Nuper juncta novem Suada sororibus;
Et vix nota suis, orbaque lumine,
Mœrens in tenebris tacet.

P. SAINT CALAIS, Soc. Jesu.

IN FUNUS
CAROLI PORÆI,
è Societate Jesu,
ELEGIA.

ERgò ratum est? tumuli in tenebris, magna umbra, PORÆUS,

Umbra diù, nunquam ſat benè flenda, jacet.
Ah! necdùm meritis (*a*) Vanierî deſiit urnam
Docta Poëtarum ſpargere turba roſis.
Ferrea Mors rursùs, rurſus crudelia fata
Triſte miniſterium, ſerta parare jubent.
Cur, Mors dura, tuas iterùm revocamur ad aras?
Aut cur hic renovat vulnera tanta dies?
Non igitur parcis cui Livor & ipſe pepercit,
Et te non ſceleris quod fugit ille, pudet?
Ecce rapis, crimen vulgare exoſa, PORÆUM,
Inque uno multos perdis iniqua viros.
Occidit (*b*) Orator quem ſermo & lingua Latinum,
Quem Gallum arguit ars, ingeniique color;
Quique opibus quanquam non parcere velle videtur,
Diſſimulat multas ingenioſus opes;
Fulguris igne micans, at, ſi argumenta tuliſſent,
Sparſurus certâ fulmina mille manu;
Sic quoties loquitur neglectis (*c*) ſacra profanis,
In Vitium eloquio tunc graviore tonat.
Occidit & Rhetor, non qui contexere flores
Aut docuit lectis arte placere ſonis;
Sed mentes forti imperio frœnare ſubactas:
Non alio loqueris, Quintiliane, modo.

(*a*) P. Jacobus Vaniere mortuus eſt anno 1740.
(*b*) Orationes Academicæ.
(*c*) Oraiones Sacræ.

Occidit & (*a*) vates, non quem lugere Cupido
Debeat, aut laceras sparsa Erycina comas,
Sed qualem Virtus, qualem Pudor ipse requirant,
Ut, dùm flent, nullus sit lachrymare pudor.
Quanquam si vates unus cecidisset in uno,
Dira licet, non tàm vulnera dira forent:
At clemens nimium timuit Mors ipsa videri,
Vulnera si quâ essent parte ferenda magis,
Eripitur (*b*) Tragicus qui, cùm sublimia tractat
Fastidit Senecas scena Latina suos:
At qui cùm teneris gemit & suspirat jambis,
Vos, lachrymæ dulces, currere sponte, docet;
Et lachrymis plaudit fusis sine crimine Virtus,
Vixque potest lachrymas læta tenere suas.
Hinc Phocas, hinc Sennacherib, quique impia rides
Sacra, negans fictis thus, Agapite, Deis.
(*c*) Comicus eripitur, qui, dùm vult sana monere,
Advocat ingenuos, ut moneare, jocos.
Sic laudem socco mors abstulit, atque cothurno,
Et risus posthac flere jocosque jubet.
Vos etiam, juvenes, nunc flos, mox gloria regni,
Si non verba recens impedit ire dolor;

(*a*) Opera Poëtica.
(*b*) Tragœdiæ. (*c*) Comœdiæ.

Quid vobis mors abstulerit nunc dicite tandem;
In pueris luctus & dolor arte carent.
Dicite quis sensus, famâ vulgante, PORÆO
Invida supremam fata parare diem?
Quales tunc gemitus? subitò color omnibus idem,
Fallor; erat cunctis nullus in ore color;
Ut, luce extinctâ, vultus habet orbis eosdem,
Aut nullus toto jam color orbe manet,
Primùm hìc pœnituit præcepta hausisse magistri:
Materies luctûs una magister erat.
Scilicet ex animo nos ille, inquistis, amavit:
Quantus erat, nobis totus & usque fuit.
Quàm benè sollicitus mentes formare tenellas!
Pandere virtutis, quàm studiosus iter!
Ut vigil! ut curas impendere sedulus omnes!
Sic gaudet natis invigilare pater.
Quidquòd si monitis urgeret prava secutos,
Verba monentis erant, sensus amantis erat.
Eheu! cùm primùm lethali saucius ictu,
Per membra admissam senserat ire luem;
Quin sibi consuluit? cur, immemor ipse pericli,
Sustinuit solitas durus obire vices?
Viveret: at timuit statione recedere, & ingens
Parcere velle sibi credidit esse scelus.
Sic cùm obscurantur malè læsa vaporibus astra;
Incœptas pergunt læsa tenere vias.
Talia dixistis: dixerunt cætera fletus,
Præstare officium voce negante suum.

Et tu, barbara Mors, damnis jam ſplendida noſtris,
Hoc potuiſti etiam falce ſecare caput?
Illius at ſaltem, ſi curas numina, virtus
Debuerat telis eripuiſſe tuis:
In regem, in patriam pietas ſua præmia poſcit:
Longùm vivere jus qui bene vivit, habet.
Quid loquor imprudens vates? parce umbra Poræi:
Queſtibus eſt tantis optima cauſa, dolor.
Hi tibi non ſenſus, vitâ ſuperante, fuerunt;
Volvebas magno nobiliora ſinu:
Quin etiam mortem optabas, curſuque peracto,
Quàm primùm in patriam poſſe redire tuam.
Dixiſti quoties; jactata carina procellis
Ad portum citiùs nulla redire poteſt.
Quòd ſi mors celeri velocior ingruat Euro;
Eſt tamen eſt votis lenta videnda meis.
Ergò tibi venit mors optatiſſima, & unus
Vivere te longùm qui doluiſſet, eras.
Parce iterùm, & noſtros, precor, ah! ne deſpice luctus;
Si ſcelus hoc reputas flere, dolere, tuum eſt.

N. G. Durivet, Soc. Jeſu.

IN OBITUM CAROLI PORÆI.

PORÆI ad cineres atque immortalia busta,
(Indultum postquàm lacrymis ægroque dolori)
Me nova cura vocat dubitantem, an vertice Pindi
Enatos flores, viridemque in sæcula laurum
Attexam tumulo, an plenâ venerator acerrâ
Illum in vota vocem, cui terris grande relictum
Nomen, & ingenuas fama acquisita per artes.
Musarum inferias meruit, cæloque recepta
Virtus sollicitat Divûm persolvere honores.
Jamque mihi pandunt se se feralia Mortis
Atria; quàque extans humili de pulvere cippus
Grandes relliquias, pretiosaque pignora signat,
Ingredior: sed enim monumentum informe tuenti
Non alia incessit pavidum reverentia pectus,
Quàm si mortalem testantia busta Maronem
Hinc stare, aut memorem effossi Demosthenis urnam
Aspiciam; inde ipsi letho dare jura potentes
Regisî exuvias, appensis non sine donis;
Atque optata salus gelido de funere manet.
Ergo idem vatis fungens, idemque clientis

Munere, Parnassum trepido sub corde, polumque
Confundam, sacrosque prophanis ignibus ignes;
Et nunc thure pio manes ambire beatos;
Nunc insignem animam festis ornare juvabit
Carminibus; duplici nexam quando ipse coronâ
Attollit frontem, & Pindum componit Olympo.
Has mecum exequias, doctæ vexilla secuti
Palladis, & studiis addicti mitibus omnes,
Ne pigeat celebrare, vel his accedere sacris;
Præcipuè vates: seu quòd non abnuit olim
Se vestris miscere choris, vatemque fateri;
Seu quòd suspectas non uno crimine, vestras
PORÆUS propriis absolvit moribus artes.
Scilicet Aonios prono quicunque liquores
Ore bibit semel, & divino efferbuit oestro,
Non jam dicendus vitiorum turbine præceps
Ille rapi, ac veluti fatis urgentibus actus
In probra, præcipitesque iras fastusque superbos,
Et steriles nugas laxis procurrere habenis;
Ducens heu! patrii scelerata oblivia cœli,
Ingenii puros hausit quo fonte lepores.
Eluit hanc labem, qui junctas fœdere amico
Virtutes Musasque, licet variâ indole nata
Nec facie similes, nec queis una esset origo,
Unanimes ire & manibus per mutua nexis
Plaudere concordes docuit per læta choreas
Parnassi juga, communesque habitare recessus.

Illum quin etiam post ultima fata secutæ
Aspicite ut sedeant mœstùm, affusæque sepulchro
Confundant longos gemitus lacrymasque fluentes;
Melpomene imprimis, materque Thalia jocorum,
Hæc soccum tenuem, grandem illa exuta cothurnum,
Et Suada infando vocem interclusa dolore,
(Musis pœne soror) necnon Candorque Fidesque,
Et Pietas tollens flagrantem ad sidera vultum;
Communem quæque & proprium confessa dolorem.
Salve ô Romulidûm ingenii non degener hæres
Salve ô Christiadûm non impar moribus Heros!
Roma sub Augusto quem vellet principe civem
Esse suum, & grandi torrentem flumine linguæ
Suspensa è rostris, plenove arctata theatro
Æquantem veteres admiraretur Athenas;
Et quo Relligio frontem cultore superbam
Erigeret; vel cùm natos melioribus annis
Quot complexa viros pulchræ virtutis amore
Imbueret, totidem Divos transcriberet astris.
Felix, Castalii lenem nunc fontis ad undam
Pieriosque inter lucos, nunc celsa Tonantis
Templa inter castisque rigatas fletibus aras
Decursis vitæ spatiis! felicior ipso
Funere! qui raptum fugitivæ hunc lucis honorem,

Ævi immortalis gemino jam munere pensas:
Nam dum stellantis longè ultra limen Olympi,
Lethi securos latices è fonte perenni
Potas, ac vitæ pleno te proluis haustu;
Nostrum etiam tua laus & nominis umbra per orbem,
Regnatum morti quanquam heu! mutandaque sæcla,
Ibit ovans, memorique hominum sub pectore vivet.
Nec, quamvis celsi melior te regia cœli,
Jam capit insertum superis, & splendidus aureo
Effulges solio; famæ in penetralibus altis,
Inter facundam Romani Consulis umbram,
Et Sophoclem medias tamen aspernabere sedes;
Ut cùm se in vitreâ pingit sol aureus undâ,
Plurima cui ripæ circum florentis imago
Innatat, ille addi patiens terrestribus astris,
Multiplici cum flore micat permixtus: at idem
Non minùs ætherios inter sedet arduus ignes,
Latè jura ferens, proprio nec motus Olympo.
Jamque vale: & sacros tibi quos adolemus honores
Damnati votis, & quos desueta retractans
Plectra diù tibi Musa dicat, ne despice cantus.
At tu, nunc sine honore lapis; servare negatos
Marmoribus cineres cui fato est credita cura,
Plaude tibi, & dignos tali hospite concipe fastus.
Fors erit, ut seros quondam tua fama nepotes,

Relligiove loci patriis è finibus ultro
Eliciat, quorum te alii mirentur hiantes
Et ſpectare avidi; pars oſcula dulcia figant
Orantes, ſtratique piâ formidine mentem;
Hincque novis alacres flammis inſiſtere pergant
Seu quæ Parnaſſo, ſeu quæ via tendit Olympo.

Cl. Fr. X. DE MAROLLES, Soc. J.

EPICEDIUM

In obitum Caroli Poræi è Societate Jeſu.

ÆTernùm ne tuis fruſtra repetendus Amicis,
Magne PORÆE, jaces? Nuſquamne videberis ultra
His, quæ te nuper florebant ſoſpite, terris?
Occidit! heu! tantâ trepidant convulſa ruinâ
Pectora! crudeli præreptus morte PORÆUS:
Occidit!.... atque gravi me luctus vulnere fractum
Proruit intereà verſans, uritque medullas,
Turbatamque animam totis cum ſenſibus haurit!
Ergo iſtos, acri tam ſuaviter igne micantes,

Tamque habiles sacram jaculari in pectora flammam,
Ferrea vis oculos in longâ nocte sepultos
Extinxit! pleno tam fortiter ore sonantem
Ergo abruperunt æterna silentia vocem!
Et quid Apollineis decus immortale palæstris
Conciliasse juvat? Quid famæ præpete pennâ
Sublimem, Europæ magnas volitare per urbes
Profuit? Infernis Mors invida surgit ab antris,
Vulgarésque animas jam dedignata, Poræum
Occupat, & gaudens generoso sanguine pasci
Nobiliore suos funestat clade triumphos . . .
Ah! tantùm aspiceret! cæcos tardare furores
Debuerat placida excelsi clementia vultûs.
Quid loquor? ipsa viri pietas, quâ summus Olympi
Regnator toties posuit sua fulmina victus,
Nil pietas movit. Rapuit Mors barbara prædam;
Et miseros absumpsit, ovans furialiter, artus.
Cedendum est fatis, quamquam, ô! si fata liceret
Flectere, & usuram, vir maxime, lucis ademptam
Restituisse tibi, & mercari funere nostro:
Quàm libeat! quàm corporeis ex artubus ultrò
Projicerem hanc animam; generosâ morte pacisci,
Et vitam lætus pretiosæ impendere vitæ.

Quam repetat supplex, centumque effusa per
aras
Gallia, & ingenti vellet mercede redemptam!
Frustra. Si quid erat quo possent numina flecti;
Tot meritis, magna Umbra, tuis placata fuissent.
Sed quid ego hæc? peperit tibi læta, PORÆE,
triumphum
Illa dies, luctu quæ nos prope perdidit atro,
Nobis sæva dies tantùm; dumque omnia tela,
Quæ tibi multiplici properârunt vulnere mortem,
Excipimus, penitusque infixa recondimus ægris
Pectoribus; patet, ecce patet magni ardua Cœli
Janua, & ad sedes scandis, mora nulla, beatas;
Æthereoque decore nitens, ac lumine cinctus
Purpureo, æternum jam duratura per ævum
Gaudia concelebras. Hos tu tamen accipe nostros
Intereà gemitus, & lamentabile carmen,
Et lacrymas, ipsi quas vix habuêre parentes
Impositi feretro, quanquam illos plurima flevit
Natorum pietas. Flemus; nec fletibus ullum
Esse modum nostris patimur, cùm scilicet omnem
Excessêre modum nostri argumenta doloris:
Culpatusque dolor poterit si fortè videri,
O superi! fixum ergo animis abolete PORÆUM
Totum, quantus erat, cùm vinceret arduus
ipsam
Invidiam, & molli obluctantia colla catenâ
Flecteret, insuetasque ora, indignata resolvi,

Cogeret ad laudes : ſeu protinus omnia ſolo
Aſpectu recreans, certâque cupidine rerum
Inflammans avidas mentes, conſcenderet alta
Pulpita, & ingentes felici induſtrius arte
Oraret cauſas; blandâ nunc voce diſertus,
Funderet urbano perfuſos melle lepores;
Splendida nunc rapidis vibraret fulmina verbis;
Nunc alter Cicero, nunc Plinius alter haberi,
Nuncque ambos, etiam conjunctos, vincere
poſſet.
Seu gracili ſocco tenuis, grandive Cothurno
Elatus, palmam, Senecâ indignante, probante
Melpomene, & ſanctâ ſuperûm exultante ca-
tervâ,
Præriperet : vel mellifluo ſermone nitentes
Delicias Afræ * veneris, ſed moribus aptas
Fingendis, firmiſque habiles conſiſtere nervis,
Atque jocis hilares, atque auctas arte, referret,
Sive tuos, olim in præclarum nomen ituros,
Speſque adeo Regni auguſtas, formaret Alumnos,
Gallia; & inſiſtens magno, occultoque labori,
Imbueret vario doctrinæ munere mentes,
Atque aleret caſto perculſas laudis amore;
Pectoraque imprimis, nimiûm, heu! proclivia
flecti
In vitium, ſolers paulatim ad pulchra vocaret
Virtutum exempla : in ſenſus pervaderet imos

* Terentii.

Scrutando : labem, si qua intus fixa latebat,
Objiceret sonti manifestâ in luce videndam :
Tum verò inciperet terrere, monere, precari ;
His armis etiam non posset vincere ? . . . fleret.
Et quæ tam duro corda obfirmata metallo
Flentis ad aspectum non emollita fuissent ?
Nunc, pater alme, tuos merces æterna labores
Consequitur : nunc alta quies . . . Age, suave serenos
Huc oculos, huc verte tamen : nostra, inspice, tellus
Læta fovet natos pretioso germine flores
Quosque tuæ coluêre manus, dum vita manebat,
Illis ne pereas totus ; sed perge relictis,
Perge ultra tumulum, vigiles impendere curas :
Erige sublapsos, & amicum desuper imbrem
Infunde ; ac venti imprimis si quando furentes
Pestiferam immittent vitiatis flatibus auram,
Tutare imbelles nimiùm, incautosque procellæ ;
Auspice te, servent formosæ frondis honorem
Intactum ; in dulces te crescant auspice, fructus.

FR. DES BILLONS, Soc. J.

IN OBITUM P. CAROLI PORÆI,

HENDECASYLLABI.

Pindi qui colitis ſacros receſſus
Vos ô diique deæque, quotquot eſtis;
Cultus exuite elegantiores.
Heu! heu! interiit Poræus, ille
Judex maximus, artifexque major
Leporum omnium & elegantiarum.
Qui tot diſcipulos dedit Camœnis;
Doctis diſcipulos pares Camœnis,
Sed illos tamen haud pares Magiſtro,
Heu! heu! interiit Poræus, ille
Judex maximus, artifexque major
Leporum omnium & elegantiarum.
At tu tunde genas comaſque ſolve,
Solers Calliope domare mentes
Sublimi eloquio ferociores.
Et tu Melpomene, gemente Scenâ,
Quæ caſus tragicos potentiorum
Fando collacrymas dolore ficto,
Vero nunc gemitu move theatra.
Quin & flebilibus vaces querelis
Muſa comica, ſed pudica Muſa,

Quæ

Quæ ludens lepidâ dicacitate
Mores ridiculos malosque nævos
Risu corrigis efficaciori.
Heu! heu! interiit PORÆUS, ille
Judex maximus, artifexque major
Leporum omnium & elegantiarum.
  Mors ô pessima, quid virum abstulisti
Dignum perpetuos videre soles!
Incassum tamen, atra Mors, triumphas:
Non omnis periit. Sibi superstes
Vivet perpetuum PORÆUS ævum,
Teret posteritas stupens libellos,
Amplexabitur aureos libellos,
Illos eloquii arbitros libellos,
Illos ingenii arbitros libellos.
  * Vives, Brute, patrem exuens superbè:
Vives Sennacherib Deo rebellis;
Et Myrses quoque: vivet Imperator
Phocæ barbarie & dolis peremptus.
  Quæ vos Christiadûm decus perenne,
Fratres egregii, tacebit ætas?
Spectatorum Agapitus usque & usque
Dabit pectoribus pios dolores,
Spectatorum Agapitus usque & usque
Dabit pectoribus pios amores.
  Ergo nec tumulus, nec urna tristis
Immortale decus teget PORÆI;
Vivent jugiter aurei libelli;

* Poræi Tragœdiarum argumenta.

At tu, noster amor, PORÆE, vixti.]
Pindi qui colitis sacros recessus,
Vos ô diique deæque, quotquot estis,
Cultus exuite elegantiores,
Heu! heu! interiit PORÆUS, ille
Judex maximus, artifexque major
Leporum omnium & elegantiarum.

AD LECTOREM.

Hos si repperias inelegantes,
Duros, illepidos, rudes phaleucos;
Causa est, interiit PORÆUS, ille
Leporum omnium & elegantiarum
Judex Maximus, artifexque major.

ELOGIUM FUNEBRE.

DEO IMMORTALI SACRUM.

HIC JACET

CAROLUS PORÉE,

Quem vidit nascentem

Venda

Tanto illustrata partu;

Quem aluit Cadomus

Ingenii & Industriæ patria;

Quem

Ad litteras & ad virtutes

Docta & pia erudivit Societas;
Ab ipso vicissim ad utrasque incitata;
Quem
Post Rhedonas & Rothomagum
Lutetia
Per annos ferè triginta tres
Docentem audiit
Et audiendo admirata est.
Orator
Nunquam non amœnus, elegans, & disertus;
Interdùm acer & vehemens,
Plerumque summus,
Pro rerum varietate
Variabat stylum.
Cicerone, Senecâ, Plinio,
Vi mentis non inferior;
Iisdem sententiâ suppar,
Elocutione nec planè similis,
Nec prorsùs absimilis fuit.
At medius inter illos,
Ditatusque ipsorum opibus,
Ex eorum succo
Sedulæ non impar Api,
Delicata stipabat mella.
Par fœcundæ arbori
Floribus abundabat & fructibus;
Ipse sibi exemplar
(Uti magna sunt Ingenia)
Dignum se præstitit

Qui multis exemplar foret:
Theatralem decoravit Scenam:
Labore gloriofo & utili,
Tragicam
Nobilibus piifque argumentis,
Comicam
Liberalibus, ingenuifque falibus,
Utrifque tam ingeniofis, quàm caftis;
Ad informandos mores
Caftigandaque vitia
Perinde idoneis.
In quolibet fcribendi ac dicendi genere
Peritus & felix.
Ad Græcas, Latinas, Gallicafque litteras,
Ad forenfes Caufas,
Ad infignem declamandi artem;
Sed multò plus
Ad omnia Chriftianæ pietatis officia,
Tùm documentis tum exemplis
Alumnos finxit nobiles,
Quorum amorem fibi ac reverentiam
Amantiffimus conciliavit pater,
Et è quibus non pauci
Primarias Regni dignitates
In Ecclefiâ, in Regiâ
In Exercitu, in Foro, in Academiis,
Non fine fummâ fuâ
Tantique magiftri laude occupant.
Dubium

An Poësi, an Eloquentiâ,
An modestiâ, major an famâ;
Non dubiè Ingenio magnus,
Pietate maximus.
Obiit
Die undecimâ Januarii, Anno Christi 1741.
Ætat. circiter 64.
Viro
De Religione, dè patriâ, de re litterariâ.
Bene merito
Hoc perenne venerationis monumentum
Posuere:
Grati ac memores discipuli;
Inscripsit mœrens
Ægid. Ann. Xaver. DE LA SANTE
Ejusdem Collega Rhetor
Continuo annorum prope viginti duorum spatio.
Abi viator,
Reverere mortuum
Cui vix parem repereris vivum.

ERRATA.

Pag. 13. v. 1. recepere, *lege* recipere. *p.* 56. v. 17. quera, *lege* querar, *pag.* 91. v. 17. atum, *lege* natum. *pag.* 153. v. 15. accedo, *lege* accido. *pag* 161. v. 11. se, *lege* sed. *pag.* 360. v. 13. adstrinctum, *lege* adstrictum. *pag.* 382. Eunes, *lege* Jeunes. *pag.* 393. v. 14. Hominum, *lege* Hominem. *pag.* 449. v. 14. donc, *lege* donec *p.* 436. v. 3. intemes *lege* intentes.

INDEX TRAGŒDIARUM.

Facultas R. P. Provincialis.

EGo infra Scriptus Provincialis Provinciæ Franciæ, Societatis Jesu, potestate ad id mihi factâ à R^do^. admodum P. N. Francisco Retz Societatis nostræ Præposito Generali, Facultatem concedo ut P. Caroli Porée Tragœdiarum Liber, Eruditorum ex eâdem Societate nostrâ judicio probatus, typis excudatur. In cujus rei fidem has litteras manu meâ subscriptas & sigillo Officii mei munitas dedi. Parisiis die 3. Martii, Anno 1744.

P. C. FREY. S. J.

BRUTUS,

TRAGŒDIA.

ARGUMENTUM.

L. Junius Brutus, Tarquiniis in exilium actis, primus Consul a Romanis creatus, filios suos, quòd cùm Aquiliis & Vitelliis, ad recipiendum in Urbem Tarquinios, conjuraverant, virgis cæsos securi percussit.

Aurel. Vict. Histor. Rom. Breviar. Titus Liv. &c.

PERSONÆ.

BRUTUS, Primus Rom. Consul.

PUB. VALERIUS, Consul alter.

TIBERIUS, Bruti filius natu major.

TITUS, Bruti filius natu minor.

MARCUS VALERIUS, Pub. Val. filius.

ALBINUS, Tarquinii legatus.

SULPICIUS, Cohortis præfectus.

Scena Romæ in palatio Bruti.



BRUTUS,
TRAGŒDIA.

ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

MARCUS VALERIUS, TIBERIUS.

MARCUS VALERIUS.


ONFIDE, Tiberi : Regibus tandem favet
Aquilius ille, bellicâ toties caput
Lauro revinctus, qui manu tantùm moræ
Afferre cœptis poterat, & poterit manu
Juvare tantùm. Pertinax hæsit diù,
Et obstinatâ mente Tarquiniis opem
Spondere renuit, donec è Bruti domo,
Ipsoque Bruti sanguine asserui fore,
Qui sponte tanti se daret facti ducem.

Tunc ille, vix dùm nomine audito, bene est:
Auctore tali, quodlibet facinus licet
Audere, dixit.

TIBERIUS.

Patere complexùs meos.
O fausta, Marce, nuncia! ut totum imbuit
Lætitia pectus! ergo lux illa imminet,
Quâ victa, supplex Roma Tarquinium suis
Receptum adoret mœnibus, post tam graves
Quas ille pœnas, pulsus exilio, dedit:
Qualem Triumphum crastina huic pariet dies!
Proh! quanta amicis gaudia! hæc animo cape,
Hos, Marce, reditùs præcipe.

MARCUS VALERIUS.

Admonitu pavet;
Horretque pectus.

TIBERIUS.

Corda quis subitus pavor,
Horrorve pulsat?

MARCUS VALERIUS.

Sede Tarquinium suâ
Pepulêre nuper Consules; revocant modò
Utroque geniti Consule. Est Brutus tibi,
Est mihi Valerius genitor, & regno tamen
Favemus ambo. Uterque quod sanxit pater,
Utriusque proles reddere infectum parat.

TIBERIUS.

Iniqua patrum facta progenies patrum
Abolere debet. Ista cur autem recens

Relligio mentem vellicat? Cur non priùs
Injecta menti, cum tuam Albinus fidem
Regum poposcit nomine?

MARCUS VALERIUS.

Haud animus videt
Vim sceleris omnem, cum procul positum est scelus,
Et, quà potest placere, se menti objicit;
At cum patrandum est, & sub aspectum venit,
Tunc, si quis animo residet infixus pudor,
Sceleris imago proximi attonitam quatit
Horrore mentem.

TIBERIUS.

Qui modò horrebat nihil,
Nunc animus horret omnia. Heu! quàm me tuo
Terrore terres, Marce!

MARCUS VALERIUS.

Terrorem abjice.
Facienda damno crimina, & faciam tamen,
Me nulla quànquàm, tota te merces manet,
Summosque honores spondeant Reges tibi;
Me patere tantùm odisse, quod facio scelus.

TIBERIUS.

Fateor, honores spondet Albinus mihi:
Sed nulla merces, sola libertas manum
In arma cogit. Ipse sis Regum gener,
Suamque tibi Tarquinia promittat fidem,
Non invidebo, dum jugum excutiam novum,

Tunc ille, vix dùm nomine audito, bene est:
Auctore tali, quodlibet facinus licet
Audere, dixit.

TIBERIUS.

Patere complexùs meos.
O fausta, Marce, nuncia! ut totum imbuit
Lætitia pectus! ergo lux illa imminet,
Quâ victa, supplex Roma Tarquinium suis
Receptum adoret mœnibus, post tam graves
Quas ille pœnas, pulsus exilio, dedit:
Qualem Triumphum crastina huic pariet dies!
Proh! quanta amicis gaudia! hæc animo cape,
Hos, Marce, reditùs præcipe.

MARCUS VALERIUS.

Admonitu pavet;
Horretque pectus.

TIBERIUS.

Corda quis subitus pavor,
Horrorve pulsat?

MARCUS VALERIUS.

Sede Tarquinium suâ
Pepulère nuper Consules; revocant modò
Utroque geniti Consule. Est Brutus tibi,
Est mihi Valerius genitor, & regno tamen
Favemus ambo. Uterque quod sanxit pater,
Utriusque proles reddere infectum parat.

TIBERIUS.

Iniqua patrum facta progenies patrum
Abolere debet. Ista cur autem recens

Relligio mentem vellicat ? Cur non priùs
Injecta menti, cum tuam Albinus fidem
Regum poposcit nomine ?

MARCUS VALERIUS.

Haud animus videt
Vim sceleris omnem, cum procul positum est scelus,
Et, quà potest placere, se menti objicit;
At cum patrandum est, & sub aspectum venit,
Tunc, si quis animo residet infixus pudor,
Sceleris imago proximi attonitam quatit
Horrore mentem.

TIBERIUS.

Qui modò horrebat nihil,
Nunc animus horret omnia. Heu! quàm me tuo
Terrore terres, Marce!

MARCUS VALERIUS.

Terrorem abjice.
Facienda damno crimina, & faciam tamen,
Me nulla quànquàm, tota te merces manet,
Summosque honores spondeant Reges tibi;
Me patere tantùm odisse, quod facio scelus.

TIBERIUS.

Fateor, honores spondet Albinus mihi:
Sed nulla merces, sola libertas manum
In arma cogit. Ipse sis Regum gener,
Suamque tibi Tarquinia promittat fidem,
Non invidebo, dum jugum excutiam novum,

Redeatque, Rege reduce, libertas vetus.

MARCUS VALERIUS.

Dux ipse facti, præmium facti cape,
Quodcumque Reges offerunt. Veteri fidem
Servasse amico, nec metu fractum retro
Pedem tulisse dicar; hoc unum ambio:
Hæc nostra merces.

TIBERIUS.

Hanc feres.

MARCUS VALERIUS.

Age, quas sibi
In opere tanto vindicat partes Titus?
Fratrem ne sequitur frater?

TIBERIUS.

Incertus manet,
Seu patris iram, sive fortunam timet.
Albinus hodiè castra non repetet priùs,
Quàm tentet iterum, si quid invictum queat
Mollire pectus.

MARCUS VALERIUS.

Ecce conspectum subit.
Alloquere: fortè jam dabit victas manùs.
Reviso Aquilium, pacta ne titubet fides.



SCENA SECUNDA

TIBERIUS, TITUS.

TIBERIUS.

QUæ causa, frater, vertit huc gressûs tuos?
Nostris ne melior mente consiliis faves?

TITUS.

Omitte, Tiberi, omitte tam dirum nefas
Sperare de me: tuque mentem, dum potes
Mutare, muta. Frater hoc fratrem rogat.
Hæc causa suadet petere congressûs tuos.

TIBERIUS.

Meliora, quæso, loquere. Nam quod, per Jovem,
Sperare tantum de Tito potui nefas?

TITUS.

Suadere quod vis, nocte quod mediâ exequi
Armata properat dextera.

TIBERIUS.

Armatam manum
Præbere miseris, regiæ avulsum decus
Asserere fronti, erigere dejectum gravi
Solium ruinâ; id, frater, appellas scelus.

TITUS.

Violare patris jussa, revocare exules,
Spretis Senatûs legibus, patriam hostium
Ultro furori dedere, appello scelus.

TIBERIUS.

Violare jussa, iniqua si jubeat pater,
Revocare pulsos Urbe, per summum nefas,
Patriæ parentes reddere, ubi tandem scelus?

TITUS.

Fueritne Româ ejicere Tarquinios nefas,
Sextine culpam luere debuerit pater,
Nil quæro: taceo Regiæ crimen domûs:
Nec tua querelis funera urgebo meis,
Lucretia, eadem generis opprobrium, & decus.
Potuerit, esto, leviùs hoc plecti scelus:
Quàmquam nefando pœna quæ potuit stupro
Gravior rependi? At regios ultra nequit
Tolerare fastûs Roma: servitii pudet:
Domino piget parere, qui, quod vult, potest,
Cui lex voluntas, cujus ad nutum tremit
Suspensa plebes, qui supercilio gravi
Vitæ, necisque mutat arbitrio vices.
Quid multa? regnum experta, nunc regnum fugit,
Servire metuit Roma, libertas placet.

TIBERIUS.

Plebeia, nomen dulce, libertas trahit,
Mulcetque corda: triste servitium pavent:
Sed vana imago fallit incautum genus.
Servire metuit Roma, libertas placet;
An stare, Regno stante, libertas nequit?
Stat illa cœlo, & regnat in cœlo Deûm,
Hominumque rector, mortis ac vitæ arbiter,
Cui lex voluntas, cuncta qui nutu regit,

Regesque terris dat sui vicarios.
Servire metuit Roma, libertas placet;
Et hanc daturum Consulem Romæ autumas?
Mihi crede, rupit vincula, ut nobis daret
Graviora Consul. Falleris, Tite, nec vides
Heu! quanta nobis auferat secum bona
Eversa regni forma, & imperii decus;
Heu! quanta nobis advehat secum mala
Rerum potestas tradita in plebis manus.
Dejicimur altiore præcipites gradu,
Quò nos merentes extulit virtus Patrum:
Humiles jacemus, plebe permixti infimâ.
Periere procerum jura, libertas perit.

TITUS.

Privata pereant commoda, & cedant loco,
Commune poscat si bonum, & populi salus.

TIBERIUS.

Privata omittam commoda, & sileam lubens,
Commune poscat si bonum, & populi salus:
At quid Senatus commodi in plebem potest
Conferre tantùm? Quidve, mutatâ vice,
Plebs in Senatum? Ipsa, ipsa quid plebes erit
Orbata rege? Quis erit imperii status?
Immane corpus, cui sit avulsum caput,
Cujusque membra, vinculo nunquam satis
Compacta firmo, distrahet cæcus furor.
Heu! quos tumultùs, quanta patietur brevi
Dissidia vulgus, luridâ ut primum face

Cives potentes livor accendet malus;
Et hic priorem renuet, hic renuet parem!
Jam cerno Romam ſanguine aſperſam ſuo;
Jam bella ſurgunt, civis in civem æmulus,
Plebs in Senatum, Romaque in Romam ruit.
Dii patrii omen irritum faciant precor!
At hoc meretur illa, quòd reges ſuos
Male ulta, turpe ſubigit exilium pati.
Ingrata nimium Roma, jam ne tuo poteſt
Animo excidiſſe, debeas quantùm pio
Regum labori? Hos mœnia, & jura, & Deos,
Et quidquid es, dediſſe? Quo ſtares loco,
Si non jacentem regiæ eveherent manùs?
Et hoc rependis præmium, hanc reddis vicem?
At perge porro, perge, quod ſuadet furor,
Odiſſe reges. Veniet aliquando dies,
Cervice domitâ, cum feres illud jugum;
Quod nùnc recuſas, ſenties tandem duce
Quid ſit carere.

TITUS.

At nonne præſtabit ducem
Dux ipſe Conſul?

TIBERIUS.

Quem mihi memoras ducem?
Qui nempe, ſpatio ſe videns clauſum annuo,
Nil molietur grande, ne Conſul ſibi
Eripiat alter operis incæpti decus:
Et vel rapaci multa corradet manu,
Vitam ut queat tolerare privatam diu;

Donisve plebem redimet incautam suis ;
Lapsos honores ut sibi referat brevi.

TITUS.

Fateor, abuti Consul imperio potest :
At paret ultro Consuli, Regi abnuit
Parere vulgus.

TIBERIUS.

Tu'n mihi objicias levem,
Cœcamque turbam ? Vulgus ignoras adhuc
Ut nunc refigat illa, quæ sanxit modò,
Modò ut requirat illa quæ fugit priùs.
Reges amabat, & minores ceu Deos
Nuper colebat, nunc suis spoliat bonis,
Patriâ, atque regno. Forsan ad solii decus ;
Durâ subactus sorte, & oppressus malis,
Illos reposcet olim, & imperii volet
Revocare formam : ne velit serò nimis
Cavere nostrum est.

SCENA III.

TIBERIUS, TITUS, SULPICIUS.

SULPICIUS.

En, Tite, affatûs tuos
Legatus orat, si tamen per te arbitris
Liceat remotis.

TITUS.

Veniat.

TIBERIUS.

Abſcedo, & precor
Tecum revolvas, quid tua & fratris ſalus,
Quid ipſa poſcat patria, quid Rex, quid Dei.

SCENA IV.

TITUS, ALBINUS.

ALBINUS.

NOn ante Româ deceat Albinum egredi,
Regeſque adire, quàm tua excipiat, Tite,
Imperia. Quid me dicere exulibus jubes?

TITUS.

Quod ſæpè dixi, Albine: me triſtem exulum
Dolere ſortem.

ALBINUS.

Quam doles ſortem, potes
Facere beatam, teque facturum putant.

TITUS.

Si quam liceret ferre Tarquiniis opem,
Dudum tuliſſem: flere fortunæ vices,
Tacitèque vota fundere, hoc unum licet.

ALBINUS.

Inane magnis lacryma auxilium malis,
Parumque proſunt vota, ubi factis opus.

Tune immerentem duro in exilio mori
Patiare regem lentus? ergo ſic amas?
Non ſic amabat ille. Meminiſti, aut potes
Meminiſſe, quoties regium faſtum exuens,
Solio relicto, peteret amplexùs tuos.
Illum parentem crederes, animum patris
Sic induebat; fecit hoc ſceptra obtinens,
Nondumque ſortis paſſus adverſæ vices:
Quid faceret idem expertus auxilium Titi?
Sed omne renuit exuli auxilium Titus.
Heu! qualis ægro pectori accedet dolor,
Stuporve quantus, triſtia ut primum audiet,
Quæ mox reporto, nuntia! ut nullam ſciet
Spem ſibi relictam, nec ſuis illum malis
Titum moveri, quem ſibi addictum anteà
Rebus ſecundis, quem ſibi adverſis quoque,
Si quando lætas fata mutarent vices,
Olim putavit ſemper addictum fore.
Heu! ſpes inanes!

TITUS.

Dure, Tarquinii vicem
Quam tulerim iniquâ mente, non patuit ſatis?
Non tu madentes ſæpe vidiſti genas?
Non ego Senatum, ut patria exulibus bona
Reddi juberet, compuli occultâ prece?

ALBINUS.

Quantum querelis additum per te meis
Pondus recordor. Patria Tarquinii bona
Per te recepi: at ipſe ſat noſti, Tite;

Aliud reposco. Sceptra qui Regi sua
Gestanda reddat, quæro. Quid quæro tamen,
Quod sponte nobis obtulit superûm favor?
Te fata regum iniqua, te nostræ movent
Lacrymæ, precesque: sentio; auxilium dabis,
Et sceptra reddes. (a) Reddere ut possis, cape.

TITUS.

Superi! quid offers?

ALBINUS.

Dexteræ sceptrum offero.
Non alia meliùs reddere hoc Regi queat.

TITUS.

Sceptrum ne tectis Consulum inferre audeas,
Albine? Sceptrum tangere hæc ausit manus?

ALBINUS.

Quæ dextra sceptrum tangit, ut domino afferat,
Non illa temerè tangit, hæc tractat piè:
Hoc sume.

TITUS.

Refugit dextera.

ALBINUS.

Abjicio ad pedes. (b)

TITUS.

Illud resume, & ocyùs tecum refer.

ALBINUS.

Illud Relinquo: tu vide, an regem velis
Carere sceptro, an regium malis decus

(a) *Sceptrum, quod gerebat occultum, Tito præbet.*
(b) *Sceptrum deponit ad pedes Titi.*

Recepere per te. (*c*)

TITUS.

Quò fugis ?

ALBINUS.

Româ pedem
Efferre propero, jam meas functus vices.

TITUS. (*d*)

Albine, pignus recipe depositum male.

SCENA V.

TIBERIUS, TITUS, ALBINUS.

TIBERIUS.

QUis clamor aures impulit ? Quænam ferit
Oculos imago? Quæ manus sceptrum tenet?
Reflecte gressum, Albine.

TITUS.

Quod posuit, jube
Fatale pignus efferat Bruti domo.

ALBINUS.

Frustra jubebit. Redde Tarquinio, Tite,
Vel trade fratri, & frater ut reddat, jube.

TITUS.

Me'n hoc jubere ? jussa num deceat mea
Excipere fratrem ?

TIBERIUS.

Quidlibet jubeas, vides

(c) *Fingit se abire.*
(d) *Titus sceptrum colligit : Albinum vetat egredi.*

Parere promptum. Loquere.

TITUS.

Vox hæret.

ALBINUS.

Moras

Abrumpe.

TITUS.

Trepidat dextra.

TIBERIUS.

Quin reddi jubes?

TITUS.

Hoc redde.

TIBERIUS.

Cuinam?

TITUS.

Redde, cui reddi decet.

TIBERIUS. (*a*)

Accipio juſſa, ô frater.

ALBINUS. (*b*)

O Regum, Tite,

Columen, & ultor.

TITUS.

Sinite me: fugiam hinc miſer.

Quid lingua dixit?

TIBERIUS.

Caſtra Tarquinii celer

Albine, repete. Teſtor hoc ſceptrum, & Deos!

Aut reddet Urbi craſtinus Regem dies,

Aut iſte venis totus exibit cruor.

(a) *Sceptrum ſumit, & fratrem amplectitur.*

(b) *Titi manum oſculans.*



ACTUS II.

SCENA PRIMA.

BRUTUS, SULPICIUS.

BRUTUS.

Brevi ſciemus, Sulpici, quæ ſit fides
Habenda monitis, an ne Tarquinius velit
Armis, doliſve ſternere ad ſolium viam.
Diræ miniſtrum fraudis Albinum, & ſibi
Quoſcumque comites addidit, juſſu meo,
Miles tenebit, dum efferent Româ pedem.
Ambos vocavi liberos, aderunt brevi
Uterque, patri haud irritam, ſi res feret,
Operam daturi.

SULPICIUS.

Liberis uti cave,
Tanto in tumultu.

BRUTUS.

Sat ſcio: haud ſolam manum
Res iſta poſcit, exigit mentem arduam,
Magni capacem conſilî, at mens & manus
Utrique nato eſt, præter ætatem ſapit
Uterque.

SULPICIUS.

Uterque ne nimis ſapiat time.

Parere promptum. Loquere.

TITUS.

Vox hæret.

ALBINUS.

Moras

Abrumpe.

TITUS.

Trepidat dextra.

TIBERIUS.

Quin reddi jubes ?

TITUS.

Hoc redde.

TIBERIUS.

Cuinam ?

TITUS.

Redde, cui reddi decet.

TIBERIUS. (*a*)

Accipio jussa, ô frater.

ALBINUS. (*b*)

O Regum, Tite,

Columen, & ultor.

TITUS.

Sinite me : fugiam hinc miser.

Quid lingua dixit ?

TIBERIUS.

Castra Tarquinii celer

Albine, repete. Testor hoc sceptrum, & Deos!

Aut reddet Urbi crastinus Regem dies,

Aut iste venis totus exibit cruor.

(a) *Sceptrum sumit, & fratrem amplectitur.*

(b) *Titi manum osculans.*



ACTUS II.

SCENA PRIMA.

BRUTUS, SULPICIUS.

BRUTUS.

Brevi ſciemus, Sulpici, quæ ſit fides
Habenda monitis, an ne Tarquinius velit
Armis, doliſve ſternere ad ſolium viam.
Diræ miniſtrum fraudis Albinum, & ſibi
Quoſcumque comites addidit, juſſu meo,
Miles tenebit, dum efferent Româ pedem.
Ambos vocavi liberos, aderunt brevi
Uterque, patri haud irritam, ſi res feret,
Operam daturi.

SULPICIUS.

Liberis uti cave,
Tanto in tumultu.

BRUTUS.

Sat ſcio: haud ſolam manum
Res iſta poſcit, exigit mentem arduam,
Magni capacem conſilî, at mens & manus
Utrique nato eſt, præter ætatem ſapit
Uterque.

SULPICIUS.

Uterque ne nimis ſapiat time.

BRUTUS.

Aperta loquere, numquid illorum fides
Suſpecta? numquid Regis inſidias fovent?

SULPICIUS.

Invitus equidem, Brute, ſuſpectos patri
Nunc reddo natos; ſed jubet patriæ ſalus.
Hos ſæpe vidi flere Tarquinii vicem,
Et ſæpe vidi multa cum Albino loqui.
Potui timere ne quid inſtruerent doli:
Sed ne timore credulo facerem reos,
Animo timores expuli, donec Titum
Albinus, aliquid mente conſilii obtegens,
Convenit hodiè, & clanculum egerunt ſimul.

BRUTUS.

Nil ſuſpicandum, Sulpici: novi Titum.
Patri probata non ſemel Tiberî fides:
Sed ne tuos me ſpernere admonitùs putes;
Tentabo utrumque; ſi quid arcani tegunt
Brevi revellam. Vade, collegam admone
Præſidia Romæ geminet, ac multâ forum
Cingat cohorte: at ecce ſe ſponte obtulit.

SCENA II.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS.

PUBLIUS VALERIUS.

ECquis, vel unde ſerpit erumpens palam
Rumor malignus, Conſulum in gente, & domo

Promptam, paratam habere Tarquinios opem ?
Vox iſta non te, Brute, me ſolum petit,
Me lædit unum. Jam mea in dubium fides
Tacitè vocatur, quàmlibet culpâ vacet :
Jam Roma repetit, quos mihi faſces dedit.
Sic ille nuper, qui tibi conſors datus,
Rumore iniquo, & civium injuſto metu
Premente, ceſſit munere, & patrio brevi
Solo coactus cedere, exilium tulit,
Pretium laborum. Vita ſi nondum bene
Qui ſim probavit, ſi quis à nobis timor,
Romam timore ſolvo, & invidiæ locus
Ne quis ſuperſit, quod mihi invito dedit,
Munus remitto.

BRUTUS.

Quod dedit munus gere,
Donec repoſcat. Quiſquis imperii tenet,
Regitque clavum, ſemper invidiæ patet :
Sed vera virtus ſpernit invidiam, aut premit.
Virtute famam vince; rumores malos
Factis refelle. Conſulum in gente, & domo,
Fama eſt paratam habere Tarquinios opem ;
Oſtende promptam opprimere Tarquinios manum.
Præſidia Romæ gemina, & Albinum, meo
Juſſu revinctum dum mihi lictor trahet,
Conſiſte in armis, civicos motùs preme,
Si fortè ſurgant; odia ſic Regi bene,
Sic Romæ amorem hac luce teſtari potes.

PUBLIUS VALERIUS.

Si patriæ amantem ſe probat Conſul bene
Odio tyranni, nemo ſe patriæ, & tibi
Meliùs probârit.

BRUTUS.

Nec ſatis: forſan tuis,
Meiſque forſan perfidus tectis latet,
Qui jam obligârit Regibus dextram, & caput,
Hoſtemque celet fronte; teſtemur deos,
Nunquam futurum, Regibus quiſquis favet,
Per nos inultum.

PUBLIUS VALERIUS.

Omitte. Quid noſtrum juvet
Vovere pœnis ſanguinem? Eſt ſanguis tuus,
Meuſque ſceleris purus.

BRUTUS.

At fieri nocens
Ne deinde poſſit, noſtra ne trepidet manus.
Si fortè patrem poſcat ultorem ſcelus,
Juremus ambo, te meæ ſtirpis fore,
Et me futurum judicem pariter tuæ.

PUBLIUS VALERIUS.

Si quis meorum crimine adſtringat caput,
Illum tibi, patriæque permitto volens.
Sed ominari deſine, & vanos metùs
Inſerere cordi, neu Sacramentum exige.
Sat vera conſtat ſine Sacramento fides.
Exempla natis demus, exemplis reos
Vetemus eſſe. Amore, non pœnæ metu,
Suadenda virtus liberis.

BRUTUS.

Omni modo

Suadenda: amore, precibus, exemplo, minis.

SCENA III.

BRUTUS, TIBERIUS, TITUS.

BRUTUS.

HOdiè probandus vester est animus, fides
Probanda, nati: vindices posco manùs.

TIBERIUS.

Quod vindicandum facinus incumbit, pater?

BRUTUS.

Audax, abominandum, inauditum scelus:

TITUS.

Eloquere: quod sit facinus, hoc tantùm edoce.

BRUTUS.

Meministis, & meminisse sat cogit dolor,
Quàm non ferendo presserit Romam jugo
Olim Superbus: parta per geminum nefas
Ut inquinârit sceptra, præteritis nova
Sceleribus addens scelera: meministis toros
Lucretiæ, quos Sextus infami stupro
Maculavit, isto se probans dignum patre:
Vidistis ensem sanguine aspersum pio,
Quem casta mulier fudit, alienum scelus,
Raptumque honorem, propriâ ulciscens nece.

Servile, per me, Roma deposuit jugum;
Per me, insolentes regis injusti minas,
Tumidosque fastùs contudit. Quòd si volens
Datum à Senatu consulis munus tuli,
Hac mente cepi, ut patriæ infensum caput,
Armatus isto nomine, arcerem procul.
Sed enim tyrannum arcere quid prodest mihi?
Quid liberasse patriam infami jugo?
Si Roma cives perditos gremio fovet,
Qui reddere ipsam vinculis iterùm velint,
Bruto perempto scilicet! Verùm impii
Sunt occupandi, morte perdendi priùs,
Et obruendi, obruere quàm Romam queant.
Quis ora, nati, subitus accendit rubor?
Quis frontis horror?

TITUS.

Audiam tantum nefas,
Nec fronte sparsus horror insideat, pater?

TIBERIUS.

Quisquam ne civis patriæ interitum velit?

BRUTUS.

Vix ipse tantum vix adhuc credo scelus.
Sed credo: certum est.

TIBERIUS.

Patriæ ultricem manum
Tiberius offert.

TITUS.

Devovet vitam Titus.
Me mille pro te perfodi plagis sinam,

Et mille pro te perferam lætus neces.

BRUTUS.

Generosa proles! sanguinem agnosco meum.
Adeste, nati, ruite in amplexum patris.
Agnosco: nondum penitùs exscindi placet
Cælitibus Urbem, tale qui miseræ sinunt
Superesse columen patriæ. At factis opus:
Remedia præsens lenta non patitur malum.

TIBERIUS.

Habes paratum.

TITUS.

Ad quælibet promptam vides
Imperia dextram.

BRUTUS.

Tecta custodi, Tite;
Ipsosque serva, qui domum servant, Deos.
Cape arma, Tiberi, & excuba muris vigil,
Ne quâ imparatos occupet regum furor.
Quæram execrandæ fraudis intereà duces,
Ferroque, & igne persequar; testor Jovem,
Et te, Quirine! Quisquis in Patriam impius
Scelerata tulerit arma, plectetur nece.
Non ipse vestro sanguine horruerim manùs
Imbuere, nati, vestra si tantum nefas
Fovere corda crederem.



SCENA IV.

TIBERIUS, TITUS.

TITUS.

HEu ! quales minas !
Has, frater, audis ?

TIBERIUS.

Audio.

TITUS.

Nec te movent
Frontis paternæ nubila, & jam jam ingruens
Capiti procella, & prodita arcani fides ?

TIBERIUS.

Nil te parentis terreant steriles minæ.
Ardente vultu fulgurat, voce intonat,
Sed iste nullum parturit fulmen fragor.
Hoc crede, frater; nemo sociorum fidem
Fefellit, illi jure jurando gravi,
Pateram tenentes sanguine imbutam sacro,
Se se obligârunt, nec semel pacti Deos
Fecere testes.

TITUS.

Spernit absentes deos,
Positosque longè, quisquis instantem videt
Propiùs timorem. Si tibi pactam fidem
Nemo fefellit, unde rescivit pater
Fraudes parari ?

TIBERIUS.

Suſpicax animus patris
Amat timere multa, ne cautus parum
Poſſit videri; at ille, dum multùm cavet,
Adverte, quæſo, quàm ſibi caveat male.
Excipere Regem mœnibus propero: & jubet,
Ne quâ imparatos occupet Regum furor,
Ut cinctus armis excubem muris vigil;
Et noſtra patri cœpta ne pateant times?

TITUS.

Neſcio quis animum terror invitum ſubit:
Sed timeo, frater.

TIBERIUS.

Quid times?

TITUS.

Timeo omnia.
Tibique timerem minùs, amarem ſi minùs.

TIBERIUS.

At ecce Marcus. Fors tibi excutiet metum,
Et dicet. . . .

SCENA V.

TIBERIUS, TITUS, MARCUS VALERIUS.

MARCUS VALERIUS.

Exi, ſequere.

TIBERIUS.

Quò properas?

MARCUS VALERIUS.

Scies.

TITUS.

Consiste, quò fratrem abripis?

MARCUS VALERIUS.

Quò res vocat.

TITUS.

Et quò vocetur ille me scire est nefas?

MARCUS VALERIUS.

Arcana fratrem multa fraterno licet
Celare amori.

TITUS.

Me ne celari tua
Consilia, frater, crimine implicitum tuo?

TIBERIUS.

Consilia fratrem nulla celatum velim.
Hoc retege, Marce, quidquid arcani tegis.

MARCUS VALERIUS.

Actum est, perîmus: Regibus pactam fidem
Aliquis fefellit.

TIBERIUS.

Ecquis?

MARCUS VALERIUS.

Hoc unum scio:
Quæcumque Regis castra, legato duce,
Furtim petebat lecta sociorum manus,
Oppressa cecidit: Fortis heu! frustra perit
Aquilius ipse, & mole vinclorum gravem,
Bruto jubente, miles Albinum rapit,
Trahitque.

TIBERIUS.

TIBERIUS.

Nullas dextra jam patitur moras.
Fixum, ratumque; majus audendum est ſcelus,
Quàm quod parabam.

TITUS.

Siſte, quò raperis miſer?

TIBERIUS.

Rapior in hoſtes: militi Albinum eximo,
Vel morior.

TITUS.

Hoſtes ergo quos fingis tibi!
Tuos ne cives, Conſulem?

TIBERIUS.

Cives meos,
Plebem, Senatum, Conſules, homines, Deos;
Quicumque cœptis audet obniti meis,
Hoſtem eſſe reputo. Reddat Albinum pater,
Aut....

TITUS.

Dure, nullum dextra ſi refugit nefas;
Si nec paterno ſanguine aſpergi timet:
Fraternus illam ſanguis aſpergat prior.
Minora majus ſcelera præcedant ſcelus.

MARCUS VALERIUS.

Omitte, Tiberi, ruere in exitium volens;
Nil dextra denſum militem contra poteſt
Tentare ferro. Nil, patrem contra, licet.
Quod liceat unum, caſtra Tarquinii fugâ

Celeri petamus.

TITUS.

Tu ne, deserto patre,
Patriâque, suades triste perfugium foris,
Medios per hostes, quærere, & veniæ viam
Præcludere omnem? Potiùs, ah! potiùs prece
Ambire utrumque Consulem, amplecti pedes
Crimen fateri deceat. In natis habet
Reos uterque, uterque misereri sciet,
Parcetque.

TIBERIUS.

Timida, ignava nequidquam objicis
Consilia. Nemo has supplices vidit manùs,
Nemo videbit.

TITUS.

Supplicem natum parens
Potest videre. Nullus est precibus pudor;
Cùm qui rogatur munere accepit Deûm
Veniam rogari posse.

TIBERIUS.

Det veniam mihi
Pater roganti, Consul an reliquis dabit
Pari obligatis crimine? at certum est tamen
Omnes periclo eximere. Sin prohibent Dei,
Unà perire. Vade: quos stravit metus,
Tu, Marce, socios erige. Interea vias
Quæram salutis.

MARCUS VALERIUS, *egrediens è theatro.*

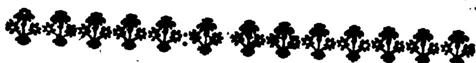
Spernis oblatam, & peris.

TIBERIUS.

Patrem opperire: nostra num penitùs sciat
Consilia solers inspice, & fratrem edoce.

TITUS.

Tu fratre ne quid inscio attentes vide.
Tecum innocens volo esse, vel tecum nocens.



ACTUS III.

SCENA PRIMA.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS.

PUBLIUS VALERIUS.

LÆtare, Brute: en illa tempestas gravem
Urbi ruinam, civibus stragem inferens,
Per te repulsa, per te in auctorum caput
Conversa, laurum peperit æternam tibi.
Vincis, triumphas, liberas Romam metu.

BRUTUS.

Non hic triumphis aptus illuxit dies.
Æterna laurus illa, quam peperit mihi
Furor repressus hostium, aspergi meo
Potest cruore, & ipsa mutari potest
Laurus cupresso.

PUBLIUS VALERIUS.

Nempe Tarquinium times
Ejectum, egentem?

BRUTUS.

Solus ô utinam foret
Tarquinius hoſtis?

PUBLIUS VALERIUS.

Tune ſervilem manum
In caſtra Regis transfugam, aut cæſo Duce
Trepidè latentem metuis?

BRUTUS.

Hoſtis, dum latet,
Securus infert vulnera, & graviùs ferit,
Quàm dum, retectâ fronte, manifeſtis palam
Decertat odiis.

PUBLIUS VALERIUS.

Jam ferire hoſtis nequit.
Nullus furori, nullus inſidiis locus
Relictus ultrà; miles excubias agit
Portas ad omnes, compita & vicos tenet
Equitum fidelis turma, diſcurrit, volat,
Si fortè latebris exerat timidum caput
Imbelle vulgus.

BRUTUS.

Iſta ſedulitas placet.
Sic perge, ſic te Conſulem Romæ approba;
I nunc, catenas detrahe Albino, & dolos
Ne moliatur deinde, vel plebem ſuis
Moveat querelis, egredi Româ jube.

PUBLIUS VALERIUS.

Jubebo: ſed tu fronte neſcio quid tegis;
Oculi minaces fulgurant; vultu dolor

Horrore mixtus emicat : suspiria,
Quàmvis recondas pectore, erumpunt tamen :
Quid esse dicam ? Liberas Patriam, & gemis.

BRUTUS.

Gemitùs reposcit patria, atque utinam nihil
Ultra reposcat !

PUBLIUS VALERIUS.

Dubia quid cœcis juvat
Torquere dictis pectora ? ambiguas, precor,
Omitte voces, fare : nostrâ num doles,
Metuisve causâ ? numquis è Valerî domo
Scelere implicatus ?

BRUTUS.

Vive securus Pater;
Et prole felix.

PUBLIUS VALERIUS.

Ipse sis felix diù,
Cujus salute tota stat patriæ salus.

SCENA II.

BRUTUS.

ACcerse natos, lictor.... Hoc credam nefas?
Credam rebelles in patrem & patriam manùs
Armasse natos ? ergò Tarquinios foris
Movere bella, perditos cives domi
Acuere ferrum, struere Legatum dolos,

In me tot hostes surgere haud fuerat satis;
Si non & in me sanguis exurgat meus,
Nimiumque carus sanguis? heu! quales mihi
Opponis hostes, Roma, quod bellum paras?
Jam non Etruscorum inter obstantes globos,
Non regia inter castra quærendus procul
Invisus hostis. Hunc miser foveo sinu,
Hoc castra posuit pectore, hìc pugnam movet
Amatus hostis. Perdere ut possim, in mea
Adigendus ensis viscera, ô duras vices!

SCENA III.

BRUTUS, TITUS.

BRUTUS.

TU ne, Tite, tu ne patriæ exitium paras;
Patrique mortem?

TITUS.

Quod scelus nato exprobras,
Dilecte genitor? Patriæ exitium parem,
Mortemque Patri? credere hoc Brutus potest,
Titumque tanti facere sacrilegî reum?

BRUTUS.

Reus ergò frater?

TITUS.

Nec ego, nec frater reus.
Amat parentem uterque.

BRUTUS.

Si neuter nocens;

Quem ſignat igitur illa vox Aquilî ultima,
Qui factionis Principem aſſeruit meo
Sinu foveri, & ſanguinis partem mei?
Heu dira vox! vox certa, & incerta heu! nimis!
Conjurat in me natus, hoc certum nimis.
Uter ille verò natus, incertum nimis:
Ah! quin ſilebas, barbare, aut meliùs mihi
Quin indicabas perfidum? incautus pater
Si tu ſilebas, filii caderet dolis.
Eſto: perire non foret ſatiùs patri,
Quàm ſic paternum pectus in geminas trahi
Utrinque partes? Liberos inter reum
Videre, nec dum noſſe?... Sed noſcam brevi,
Vel proditorem frater oſtendet modò,
Vel....

TITUS.

Siſte. Quid vis frater oſtendat tibi?

BRUTUS.

Celare quod vis: quis ſit amborum reus:
Cur ille, cur tu clanculum toties domi
Aures doloſo dederis Albino; an tibi
Immane crimen ſuaſerit, ſcire hoc volo.
Hoc eruendum: hoc omnibus quæram modis,
Pœnas per omnes.

TITUS.

Deſine. Haud opus eſt minis.
En me nocentem ſiſto.

BRUTUS.

Proditor eſt Titus?

TITUS.

Quamquam fateri pœnitet, fateor tamen.

BRUTUS.

Patriam, patremque prodis, infandum caput;
Et patris ultrà ferre conspectum potes!
Et ferre tantum sustinet crimen pater!
At non inultus perferam, meritas dabis,
Sacrilege, pœnas, sanguine expendes scelus.

TITUS.

Pigeat inanes fundere incassùm minas.
Age, fode nati pectus, en totum patet.
Non refugit ictum, vulneri occurrit libens,
Nimiùmque lentam queritur ultoris manum.

BRUTUS.

Ignave, lentam quereris ultoris manum;
Avidam cruoris scilicet, similem tuæ,
Ad omne semper facinus exertam putas.
Erras, Tite, erras, illa vel justum impetum
Amat morari, ut justiùs pœnam inferat.
Moriere, sed moriere carnificis manu.

SCENA IV.

BRUTUS, TIBERIUS, TITUS, SULPICIUS.

BRUTUS, *ad Tiberium.*

AH nate!

TIBERIUS.

Genitor!

BRUTUS.

Vix loqui patitur dolor.
Sic parricida prodat & patriam, & patrem!

TIBERIUS.

Ecquis ſceleſtus?

BRUTUS.

Quæris? accivi modo
Utrumque; coram utroque teſtatus Deos
Quicumque Regi vellet auxilium dare,
Pro ſcelère pœnas, ipſe vel natùs foret,
Fuſo daturum ſanguine. O verum nimis,
Nimiſque fatale omen! egreſſus domo
Illuc citato me tuli præceps gradu,
Quò me vocabat ſubitus armorum fragor:
Audax perire Aquilius, & timidus capi
Properante dextrâ jam ſibi intulerat necem,
Juſtum recondens impio ferrum ſinu.
Jacebat ille ſtrage confusâ ſuper
Semianimis, ater vulnere undabat cruor:
Accedo propius: Perfido civi ingero
Quæ probra meruit, ille me contrà intuens,
Animamque tremulis penè fugientem labris
Paulùm moratus, probra ut objiceret probris,
Quid me jacentem, Conſul, increpitas, ait?
Quid factionis impium appellas Ducem?
Dum factionis Principem gremio foves,
Dum cara patri dextra, dum ſanguis tuus,

Tuus ipse sanguis.... dixit, ac vocem premit,
Alióque vertens lumina, & diram evomens
Animam, execrandus perfuga ingentes mihi
Curas reliquit: dubius, incertus feror
Quem verba spectent ista, quid monstri tegant:
Sed quod maligno presserat silentio,
Illud retexit conscius culpæ Titus.

TIBERIUS, *furens à parte.*

Titus retexit!

BRUTUS.

Testor en iterum Deos!
Te vindicabo, Roma: ades properè, advola
Capesse jussa, Sulpici.

SULPICIUS.

En adsum, jube.

SCENA V.

TIBERIUS, TITUS.

TIBERIUS.

PErjure, frater, perfide, ingrate, impie;
Sic jura amoris, sic datam violas fidem!
Arcana profers! ergò fraternam manum
Gladio parantem quærere auxilium malis
Ideò tenebas, fratris ut miserum caput
Patris furori traderes, istos mihi
Laqueos parabas? Nunc siles.... decuit priùs

Silere, cum me proderet lingua impotens.
At quid moratur dextra, perfidiæ ocyùs
Quin ense Pœnas repetat? (a)

(a) *Gladium arripit.*

SCENA VI.

TIBERIUS, TITUS, SULPICIUS.

SULPICIUS, *ad Titum.*

EXarma latus;
Gladiumque pone.

TITUS.

Pono.

TIBERIUS.

Cur gladium eximis?

TITUS, *ad Sulpicium.*

Absiste.

SULPICIUS, *ad Tiberium.*

Consul Imperat.

TIBERIUS.

Genitor?

SULPICIUS.

Vetat
Ingressum amicis, vel Tito egressum dari

TIBERIUS.

Nam cur?

TITUS.

Facesse Sulpici, patri obsequar.

SCENA VII.

TIBERIUS, TITUS.

TIBERIUS.

LOquere: quis error plectit insontem Titum?
Sontemque fratrem absolvit?

TITUS.

Ignotum hactenùs
Cognosce fratrem, fratris & mentem accipe.
Consul fremebat, quæque narravit modò,
Ambigua metuens dicta, inexpertum nihil
Fuerat minarum, nil relicturus doli,
Dum factionis auctor, & sceleris caput
Oculis pateret. Fateor haud animum levis
Formido cepit, ne quis oppressus metu
Patri indicaret quidquid occultum hactenùs
Sceleris remansit. Ergò quod solum super
Pro te licebat facere, me feci reum.
Sic innocenti fraude deceptus pater
Se nosse certum sceleris auctorem putat.
Credit nocentem, facere quem solus potest;
Fecitque amor fraternus.

TIBERIUS.

O amor! ô Tite!
Meliore dignus fratre, tu me sic ames
Sic immerentem, dubia cui fratris fides
Potuit videri? Sponte sic fias nocens
Pro me nocente, & funeri objectes caput!
Ah! parce fratrem, frater, indignum tuo
Amare damno: redde quæ lingua impotens
Congessit in te probra: crudelem, impium,
Male suspicacem, perfidum, ingratum voca;
Infer merenti quam tibi immerito necem
Manus parabat.

TITUS.

Ista non reddam probra,
Quæ dederat error; dextra nec fratrem ferit;
Propriâ redemptum morte quem volui, & volo.

TIBERIUS.

At redde saltem, redde mihi crimen meum.

TITUS.

Si reddo crimen, jam fidem obstrictam tibi
Resolvo, fio perfidus; nec jam tuum
Scelus esse dicas, quod Titus fecit suum.
Unum oro, de te si quid hac merui fide,
Dum patris ira detonat nostrum in caput,
Vel dum residat, hinc fuge, aut potiùs sile;
Amore nostro fruere.

TIBERIUS.

Quid suades Tite?
Fugiam, aut silebo, dum neci addictus manes?

Vivam periclo fratris? Ah potiùs. . . ratum est
Me me indicabo Consuli: occultum scelus
Coram fatebor.

TITUS.

Hei mihi! quò te abripit
Male sanus ardor?

TIBERIUS.

Te neci ereptum volo,
Volo perire.

TITUS.

Vis perire, & me simul
Perire tecum; dum neci ereptum cupis,
Fratrem ipse perdis. An mihi ignoscet pater,
Cum me fuisse conscium culpæ sciet?
Ah! vive, Tiberi, vive securus mei.

TIBERIUS.

Mihi, tibique consulam. . . . Albinum pater
Dimisit ultro: te, vel invito patre,
Patris furori subtraham. Inveni modum. . .
Bene est: vel ambos gladius incolumes dabit,
Vel ego peribo primus. Aggrediar nefas;
Audebo quidquid, & mea, & fratris salus
Audere suadet. Nil moror. Reducem brevi
Fratrem videbis, vel modò extinctum audies.

TITUS.

Quâ mente, quónam tendis?

TIBERIUS.

Ad mortem reus,
Vel ad triumphum victor.

TITUS.

Heu! quales tibi
Spondes triumphos!

TIBERIUS.

Iste quos gladius dabit;
Urbem recludo, ſceptra Tarquiniis ſua
Reſtituo, faſces Conſuli, fratrem patri
Eripio, vel me denique hic ſiſto reum.
Hinc mors, triumphus inde; quam ſortem mihi
Fortuna dederit, corde ſedato feram,
Utrâque lætus, dum Titus vivat.

TITUS.

Titum
Omitte; vive, frater, & vivat pater.
Quócumque caſus ducet armatam manum,
Ubique patrem agnoſcat. Hoc fratrem precor;
Per ſi quid uſquam.... ſed meas durus preces
Non audit. Illuc fertur inſano impetu,
Quò pellit ira. Heu! frater ad pugnam ruit;
Hoſtiſque pater eſt. Quantus objicitur timor
Hinc, inde! frater ne patri occurrat furens,
Pater ne fratri, & alter alterius manu....
Quid lingua loqueris?.. deſine... horrendum nefas
Prohibete, ſuperi! ſanguinem effundi pium
Ne ſinite. Vel ſi ſanguinem effundi placet,
Hanc ſi medelam patriæ poſcit ſalus,
Meum cruorem fundite. En adſum Titus,
Devota vobis victima, ultores Dei.



ACTUS IV.

SCENA PRIMA.

TIBERIUS, MARCUS VALERIUS.

MARCUS VALERIUS.

Consiste, Tiberi; da, precor, monitis locum:
Attende.

TIBERIUS.

Nullus insuper precibus locus,
Auremque monitis tandiù ignavis pudet
Dedisse. Fixum est, quando nil ferro licet
Tentare, patri crimen exponam meum,
Adimamque fratri crimen. Ah! nimiùm diù
Errore captus credit insontem pater,
Qui nil inausum liquit, & sontem putat
Qui facere nil est ausus, & potuit nihil,
Amare præter. Jam satis silui hactenùs,
Sceleratus ut sim. Plusque peccavi silens,
Quàm dum rebelles suscito in patriam manus.
Pateat oportet Consuli, pateat scelus
Quodcumque feci.

MARCUS VALERIUS.

Quale in exitium ruis!

Quà

Quâ mente Brutus audiet tantum nefas?
Quid faciet, aut omittet?

TIBERIUS.

Iratus fremat,
Diftringat enfem, mille pœnarum modos
Abfumat in me, dum Titum abfolvat, nihil
Pœnæ recufo.

MARCUS VALERIUS.

Loquere, quandoquidem lubet.
I, perge, Tiberi, me patri fiftam quoque;
Sontem fatebor, offeram letho caput,
Lentumque in iras, parcere & promptum nimis
Pectus paternum, patris exemplo tui,
Acuam, excitabo.

TIBERIUS.

Quid caput fruftra juvet
Offerre letho? Vive, Tarquiniis opem
Ut ferre poffis, fata fi quando finent.
Iniqua quanquàm fata vix ultra reor
Favere cœptis velle. Si vellent Dei
Revocare Reges, hac forent ufi manu.
At nolle quantis, Marce, documentis probant!
Aquilius ægrè trahitur in partes meas,
Tandemque tractus fpem mihi magnam facit;
Sed mox cadendo, nos in exitium trahit,
Brutoque primus indicat nati fcelus:
Se deinde Patri prodit imprudens Titus;

Et me periclis dum optat incolumem suis;
Servando perdit. Cœpta quæ damnant Dei
Damnemus ipsi. Vade: Tarquinios doce,
Si fortè poteris, vota quæ fuerint mihi,
Dum sors sinebat, mente quâ sortem feram.
Regum dolebam fata, cum discent mea,
Doleant vicissim, mortis hoc pretium annuant.
Unum hoc reposco. Consul occurrit, vale.

MARCUS VALERIUS.

At non sinam perire properantem mori,
Valerium adibo, ut arceat Bruti manum.

SCENA SECUNDA.

BRUTUS, TIBERIUS.

BRUTUS.

Te ne otiosum, desidem, obscurè domi
Video latentem, nate, dum patriæ salus
Opem reposcit? Siccine obsequeris patri?
Sic tela frangis hostium, extinguis faces,
Consilia reprimis?

TIBERIUS.

Pœnitet dudum otii;
Pudetque. Sed ne desidem accusa manum:
Servit patri, patriæque, dum cessat, manus;
Minùsque faceret, illa si faceret magis.
Ne quære plura: quidquid occultum est doli,

Hoc tibi revelo, ſceleris auctorem affero.

BRUTUS.

Ah! nate, ut iſto nuntio recreas patrem!
Servate, ſuperi, quod mihi ſolum eſt ſuper
Patriæ labantis columen, & generis decus!
Accede, Tiberi, digne complexu patris,
Accede.... refugis, quid retro vultum refers?
Patrem intuere, amplectere.

TIBERIUS.

Ah! genitor, cave
Temerare ſanctas perfidi amplexu genas.

BRUTUS.

Quo verba ſpectant iſta?

TIBERIUS.

Quem amplecti putas?

BRUTUS.

Tiberium, amantis dulce ſolamen patris,
Spem patriæ.

TIBERIUS.

Erras Conſul, amplexu petis
Fatale monſtrum, patriæ buſtum, & domûs:
Natum rebellem, parricidam.

BRUTUS.

Tu quoque,
Dilecte fili, tu mihi bellum paras?
Sed fallis, animum novi, amas patriam, & patrem.

TIBERIUS.

Si reſtitutum velle Tarquinii genus

Amare patriam eſt, hanc amo.

BRUTUS.

O ſuperi! patrem
Quianam dediſtis eſſe? vel prolem mihi
Quianam dediſtis perfidam? hoc deerat mihi;
In hunc dolorem triſte ſervaſtis caput,
Ut niſi rebellis nulla progenies foret
Miſero parenti.

TIBERIUS.

Parce de ſuperis queri.
Tuis dederunt grande ſolamen malis,
Cum tibi relictus, fida progenies, Titus.

BRUTUS.

Mihi cum relictus fida progenies Titus?
Qui nempe fratrem crimine implicuit ſuo.
Ah! nate, te ne perfidi alloquio frui
Demens ſinebam, ſceleris ut ſocius fores?
Te ne ille pravum docuit exemplum ſequi,
Quem tu ſequentem prava debueras tuis
Revocare dictis? Sed mihi pœnas dabit:
Suum, tuumque funere expendet ſcelus.

TIBERIUS.

Quid immerentem funeri addicis Titum?
Nil fecit ille, nec mihi ſuaſit ſcelus.
Solus nocentem hunc fecit imprudens amor.

BRUTUS.

At cur ſinebas argui ſceleris Titum,
Si non nocens eſt, ſi tuum totum eſt ſcelus,
Quin ipſe te, ſacrilege, ſiſtebas reum,

Perire patriam ſcilicet viſum eſt leve;
Niſi & periret frater.

TIBERIUS.

Haud tantos capit
Animus furores. Scelera ſciviſſes mea;
Cum ſe nocentem fingeret frater, niſi
Errore captus crederem infidum mihi,
Patrique fidum, ſcelera confeſſum mea.

BRUTUS.

Saltem venires poſteà, & falſo obrutum
Scelere levares.

TIBERIUS.

Credidi ferro viam
Aperiri ad hoſtes poſſe; ſperabam tuis
Eripere fratrem manibus, & ſolio exules
Revocare Reges. Silui: at egreſſum mihi
Poſtquam negatum video, me ſiſto reum:
Solvo innocentem crimine.

BRUTUS.

Ah! nimium liquet!
Qui ſe fateri ſceleris haud metuit reum,
Nec eſſe timuit; ne tamen temerè nimis
Videar fatenti credere, hic rurſum juvat
Audire fratrem. Miles, I, propera, Titum
Accerſe.... forſan ludis incautum patrem;
At non inultus ludar.

TIBERIUS.

Errorem levo;
Non ludo.

BRUTUS.

Sed age, loquere, quis cœpti comes?
Quinam fuere conscii?

TIBERIUS.

Frustra rogas.
Omitte plura quærere, hîc cœpti ducem
Socios, ministros, omnia in me uno vides.
Rescinde caput hoc, omne rescindes malum.

BRUTUS.

Parebo monitis: perfidum, ingratum caput
Brevi revellam.

TIBERIUS, *ensem patri porrigit.*

Vindicem gladium accipe.

BRUTUS, *Filii ensem tenens.*

Tales in usus nempe concessus fuit?
Dederam imbuendum sanguine hostili, refert
Avidum paterni sanguinis. (*a*)

TIBERIUS.

Refero ut sinu
Meo recondas.

(a) *Ensem filii tradit militi.*

SCENA III.

BRUTUS, TIBERIUS, TITUS.

BRUTUS.

Ergo fallebas, Tite:
Atque ut nocentem debitæ eriperes neci,

Tu cœco amore factus in patrem nocens.

TITUS.

Non te fefelli, genitor: en adsum reus.

TIBERIUS.

Simulare tandem parce, fraterno datum
Nimis est amori.

TITUS.

Crimini nimium dedit,
Simulare falsò crimen ut possit Titus.

TIBERIUS.

Frustra nocentis nomen ulterius velis
Præripere, frater: cuncta me sontem probant;
Et, si quid ultra dubitat incertus pater,
Dubium revellam, sceleris indicium dabo.

TITUS.

Et mihi fatenti si pater credit parum,
Certis revincam testibus.

BRUTUS.

Vestram fidem
Cœlicolæ! eò ne quemquam agat præceps furor,
Ut perduellis vindicet laudem sibi,
Alienum adoptet crimen, & timeat magis
Insons videri, quàm nocens! agite impii, (a)
Quo teste tandem uterque se sontem probat?

TITUS.

Hâc teste linguâ, quæ revelavit scelus.

TIBERIUS.

Hac dexterâ, quæ sæpè tentavit scelus.

(a) *Sedet medius inter filios.*

Tu testis ipse, frater, & amicâ manu;
Quoties madentes terseris fletu genas,
Dum fata regum dura, & exilium queror.

TIBERIUS.

Tu testis ipse, frater, & quoties pius
Nudum furenti extorseris ferrum manu;
Dum jura Regum prodita ulcisci paro.

TITUS.

Et ultus illa jam diu fuerat Titus,
Si dextra sciret pectoris vota exequi.

TIBERIUS.

Et illa gladius esset hâc ultus die,
Si non furorem frangeres lacrymâ, & prece.

BRUTUS.

Ah! parricida, proditor!

TIBERIUS.

Simulat Titus.
Ne crede, genitor: hunc amor sontem facit.

TITUS.

Hoc crede, genitor, me facit sontem scelus.

TIBERIUS.

Quodcumque memorat crimen, hoc totum est meum.

TITUS.

Et quidquid usquam sceleris audisti, meum est.

BRUTUS, *surgens gladium stringit.*

Adeste. Majus sceleris indicium volo.

Scelus

Scelus est probandum scelere. Uter vestrum capit
Mergitque ferrum hoc pectore?

TITUS.

Hoc mergam sinu
Da, genitor, ensem.

TIBERIUS.

Non tuo, at sonti, at meo
Ferrum inserendum est pectori. Hunc gladium pater,

TITUS.

Permitte. Meus est.

BRUTUS, *resumens gladium.*

Neuter hoc animo capit,
Quo trado: uterque omittat. Alteruter manum
Admoveat ensi, pectus ut feriat meum.
Quid horruistis? Quid nimis serò pii,
Crimen refugitis? Nempe magnanimos pudet
Hostem ferire, sponte qui ferrum subit.
Ne pudeat: animis, unde jam pietas, fides,
Amor recessit, cedat imbellis pudor....
Sed gemit uterque: fallor! an lacrymis quoque
Vultùs madentes cerno, nil lacrymis opus:
Sed opus amore est. Ergo si quis amas patrem,
Simulare crimen desine, ut pateat reus.

TIBERIUS.

Quid quæris ultra? Non reus patuit satis?

TITUS.

Amo parentem, & ſum reus.

TIBERIUS.

Reges amo ;
Patremque.

BRUTUS.

Patrem amatis, infandum genus!
Iidemque amatis capita, queis juſſit pater
Æterna jurare odia. Ne ſit jam labor
Ambire laudem criminis : voluit reus
Uterque fieri, uterque ſe fecit reum,
Utrumque plectam ; ſpernitis Brutum patrem ;
At ſentietis judicem.

SCENA IV.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS, TIBERIUS, TITUS

PUBLIUS VALERIUS.

QUis te dolor
Agit impotentem, Brute ? Quid torvis minax
Abſiſtit oculis flamma, dum nati ingemunt,
Terræque fixos luminum obtutùs tenent
Altum ſilentes ?

BRUTUS.

Ah!

PUBLIUS VALERIUS.

Siles.

BRUTUS.

Sileam, an loquar?
Miſerum parentem, perfidam ſobolem vides,
Quæ reſtitutum Regibus ſceptrum velit.

PUBLIUS VALERIUS.

Superi! Quis aures horror implevit meas?
Ament tyrannos! oderint patriam Titus,
Fraterque! vinclis tradere hanc iterùm velint,
Parente Bruto, & Conſule?

BRUTUS.

Haud ſatis: hoc quoque,
Hoc gloriantur crimine.

PUBLIUS VALERIUS.

Ah! Tiberi, ah! Tite,
Quò vos iniqua in barbaros pietas tulit?

BRUTUS.

Abſiſte, Valeri, monſtra ne tangas, cave!
Piget intueri perfidos. Miles, procul
Inviſa remove capita, quæ cœlum nocens
Faciunt nocenti ſpiritu. Fugite, impii,
Donec Senatus audiat veſtrum ſcelus,
Et ipſe pœnas exigat meritis pares.

TITUS.

Quid opus Senatu judice? En mortem reus
Ultro precatur.

TIBERIUS.

Ipſe ſit judex pater ;
Sit ipſe tortor, & reum plectat nece.

SCENA V.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS, SULPICIUS.

PUBLIUS VALERIUS.

CRedam ne dictis, Brute? Tu natos velis
Coram Senatu facere perfidiæ reos?

BRUTUS.

Fixum, ratumque; Sulpici, juſſa excipe;
Centum vocati in curiam coëant patres.

PUBLIUS VALERIUS.

Ne quæſo, ne te longiùs rapiat dolor.
Noſti Senatum ; ſanctus eſt ; at non habet
Pectus paternum, oculoſque. Non ille in reis
Natos videbit, ut videt judex pater ;
Unum videbit crimen : illius manum
Juſtitia vindex, non amor patrius reget.
Ah ! Brute, Quoties ipſe duritiem tibi,
Tuam exprobrares, ſi, quod avertant Dei,
Natos Senatus morte damnaret tuos,
Te ſcilicet poſcente?

BRUTUS.

Quod fieri decet

Faceret Senatus ; ipſe quod facerem parens.

PUBLIUS VALERIUS.

Palo alligatos brachia infami, pater,
Natos videres cadere lictoris manu ?

BRUTUS.

Sicco viderem lumine.

PUBLIUS VALERIUS.

Ah ! meliùs, precor,
Quid ſit patrem eſſe diſce.

BRUTUS.

Jam didici ſatis :
Proprium cruorem fundere haud timeat pater,
Ubi cruorem dira corrupit lues.

PUBLIUS VALERIUS.

Generoſus ut ſit, ſit tamen clemens pater ;
Parcatque natis : durum, inhumanum patrem
Natura damnat.

BRUTUS.

Conſulem ignavum haud probat
Patria, nec eſſe civium agnoſcit patrem.

PUBLIUS VALERIUS.

At nec ſeverum Conſulem, & rigidum nimis
Patria probârit. Diſplicet populis rigor,
Et liberæ urbi lenitas ſemper placet.
Adhuc magiſtrâ regeret Imperium manu
Si non ſeverus, durus, inclemens foret
Tarquinius.

BRUTUS.

Et adhuc jura Romanis daret

Si non remiſſus, mollis, indulgens foret
Tarquinius, illum paterer Imperio frui,
Nec in parente plecterem nati ſcelus,
Si non ſceleſto parceret nato pater.
Quidam eſt ſalubris, & piè ſævus rigor,
Acerba quædam eſt, impia, exitium ſibi
Ferens, & aliis lenitas. Parcit male,
Quicunque neſcit plectere.

PUBLIUS VALERIUS.

At tutò parum
Adhuc recentis corpore Imperii cruor
Elicitur.

BRUTUS.

Ægro corpore Imperii cruor
Si non repente elicitur, haud ſtabit diù.
Imperia nulla ſede ſtant meliùs ſuâ,
Quàm quæ nocentûm firmat effuſus cruor.
Hæc noſtra mens eſt. Si ſapis, melius doce
Coram Senatu; ipſique decernant patres
Deceat ne plecti capite, an abſolvi reos.





ACTUS V.

SCENA PRIMA.

PUBLIUS VALERIUS, MARCUS VALERIUS.

MARCUS VALERIUS.

SErvata per te capita dum meritas agant
Per se ipsa grates, liceat illorum vicem
Genitor, obire: his vocis officium meæ
Præstare liceat, quos loqui prohibet pater.
Quod non Senatus morte damnavit reos,
Ambosque patri reddit, hoc debent tibi.
Tu corda flectis judicum, patrios doces
Accipere sensùs, tu reis præstas patrem,
Ipsamque rigidi dexteram exarmas patris.

PUBLIUS VALERIUS.

Nondum parentis dexterâ ferrum excidit.
Natos ferire, perdere etiam nunc potest;
Perdatque vereor.

MARCUS VALERIUS.

Perderet natos pater;
Quibus pepercit judicum sanctus rigor!

PUBLIUS VALERIUS.

Ipſum rigorem judicum vincit ſuo
Brutus rigore, aut eſſe vincendum putat.

MARCUS VALERIUS.

Miſeranda proles, nacta tam durum patrem!

PUBLIUS VALERIUS.

Miſeranda proles, ipſe miſerandus pater,
Ipsâque prole, cujus exitium times,
Et dura quereris fata, miſerandus magis.
O nate! patri quantus incumbit dolor,
Si quando proles impia indignum ſcelus
In ſe recepit, ſeque degenerem exhibet
Animi paterni! quanta tunc fervet ſinu
Odii & amoris pugna! quàm patrem piget,
Tunc eſſe patrem! tu meæ columen domûs,
Tu me tuâ virtute felicem facis:
At, ſi qua labes pectus inficiat tuum,
Meumque nomen; ſi quid exemplo Titi,
Tiberîve pecces, jam probrum fias domûs,
Luctuſque patris; jam mihi ſobolem querar
Dediſſe ſuperos, nate.... ſuſpiras.... madent
Suffuſa fletu lumina, hos fletus preme.
Non hæc querentis ſunt, vel irati patris,
Sed verba amantis.

MARCUS VALERIUS.

Si me amas, veniam Tito,
Fratrique, genitor, impetra.

PUBLIUS VALERIUS.

Jam petii, & petam,

MARCUS VALERIUS.

Sic pete, precare & obsecra, ut tandem annuat
Consul coactus.

PUBLIUS VALERIUS.

Consulem an cogi licet?
An sic precari Consulem veniam decet?

MARCUS VALERIUS.

Illam petendo cogita forsan mihi
Te petere.

PUBLIUS VALERIUS.

Quid ais, nate?

MARCUS VALERIUS.

Sat dixi pater;
Aut si requiris plura....

PUBLIUS VALERIUS.

Nil quæro, sile:
Absiste, crimen patere mihi semper tuum,
Quodcumque sit, latere; si verè es reus,
Veniam merere, & patriæ vive, ac patri.

MARCUS VALERIUS.

Jubes silere: pareo. Hoc dicam tamen
Servare natum si cupis, serva reos.

PUBLIUS VALERIUS, *solus*.

Quid esse credam? an ipse concepit nefas?
Simulat ne?... Simulat, nec fuit culpæ reus.
Tiberium amat, Titumque: concessam cupit
Utrique veniam, ut impetrem fingit scelus.
Dolus est amantis.

SCENA II.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS.

BRUTUS.

ECquid huc iterum redit
Valerius?

PUBLIUS VALERIUS.

Æquum, Brute, se probat, & tuis
Dignum Senatus præmium meritis refert,
Dum, quos nefando crimine ignaros doli
Implicuit error, poscere ad pœnas negat.
Illum parentem nempe conscriptos patres
Non decuit orbum facere, per quem sunt patres,
Per quem fruuntur liberis.

BRUTUS.

Si se probat
Æquum Senatus, quod dat exemplum sequar.

PUBLIUS VALERIUS.

Ergo remittes liberis pœnam tuis?
Ah! Brute, ut istâ voce, ut hoc animo places!
Hîc te parentem agnosco, quin autem moras
Abrumpis omnes? Quin frui cœlo imperas
Natos aperto? redde conspectum patris,
Ipsumque amorem redde. Quid cessas? siles.

BRUTUS.

Quid sciscitaris plura? Vox una hæc satis:
Quod agere deceat Consulem & Brutum, hoc agam.

PUBLIUS VALERIUS.

Aperta loquere, num reis veniam dabis?

BRUTUS.

Videbo.

PUBLIUS VALERIUS.

Tu videbis! ah! video, nimis,
Nimiumque loqueris. Liberis mortem paras.
Decreta res eſt. At mihi certum eſt quoque
Non ante greſſum efferre, quam veniam annuas.
Quod ſi rogandus parcat ut ſoboli pater, (a)
Humilia ſi requiris obſequia, en precor.

BRUTUS, *manum ſubtrahens.*

Collega, quid agis?

PUBLIUS VALERIUS.

Conſulem Conſul rogo;
Nec pro ſalute liberûm ampleĉti patris
Dextram erubeſco.

BRUTUS.

Liceat ô utinam tuis
Annuere veniam precibus! annuerem lubens.
Nec dum ſtatutum eſt liberos morti dare,
Aut liberare morte. Me ſobolis modo
Statuit Senatus judicem, ſpatium exigunt
Judicia. Tu permitte conſiliis moram.

PUBLIUS VALERIUS.

Permitto; tu quæſo, obſecro, qui ſis vide;
Pater es; paterno nomine indignum nihil

(a) *Apprehendit manum Bruti, ut oſculetur.*

Admitte.

BRUTUS.

Quis ego sim palam hæc faciet dies.

SCENA III.

BRUTUS, *solus.*

PRoh quale munus, Patria, imponis mihi!
Quo fervet æstù, quàm asperas patitur vices
Distractus hinc inde animus! infelix pater,
Miserque Consul! quò feram ancipitem gradum?
Hortatur inde Consulem patria, hinc patrem
Amor paternus retinet: ultricem manum
Patria reposcit, sistit ultricem manum
Natura, victrix utra cor victum reget?
Consul ne patrem, an Consulem vincet pater?
Si parco soboli, & sanguinis vocem sequor,
Quid Roma, quæ me Consulem elegit sibi,
Quæ mihi secures criminum ultrices dedit,
Quæ judicandos tradidit natos mihi?
Si plecto sobolem, & patriæ vocem sequor,
De me quid orbis sentiet? quo nam ferent
Animo nepotes barbarum facinus patris?
Potero ipse vocem sanguinis querulam pati?
O rigida utrinque fata, quæ pariter jubent
Vel Consulem ignavum esse, vel acerbum patrem!

Resume fasces, Roma, pretiosos nimis,
Si sunt futuri sanguinis pretium mei.
Ah! vivite ambo, vivite, ô nati, licet.
Patitur Senatus vivere, & patitur pater.
Ergò rebelles perfidi, ingrati, impii
Impune vivant patris & patriæ in sinu;
Vidente Bruto, & Consule! ah! potiùs citò
Pereant rebelles. Patris Imperio cadant,
Adeste lictor, Sulpici.

SCENA IV.

BRUTUS, SULPICIUS, MILITES.

SULPICIUS.

En promptos vides.

BRUTUS.

Utrumque natum, lictor, huc sisti volo;
Tu perge, propera.

SULPICIUS.

Quò jubes?

BRUTUS, *à parte.*

Quid agis miser,
Et dure genitor? Quos neci properas dare?
Mandare poterit lingua tam tetrum nefas?
Meo-ne atroces sanguine aspergam manus?

Quanquam, quid ultra ſanguinem appello meum?
Pium, innocentem, criminis purum dedi:
Illum nocentem, perfidum, impurum, impium
Fecere nati. Hoſtilis eſt, nec jam meus,
Fundatur.... eheu ſanguinem fruſtra meum
Abdico, reclamat ſanguis. O patris potens
Blandumque nomen! trepida quò virtus fugit?
Odiſſe natos perfidos volo, nec poteſt
Imbelle pectus: etiam amat. Pereant tamen:
Quò chariores, hoc rei magis, hoc magis
Meruere mortem, hoc Roma debebit magis.
At enim Senatus morte non damnat reos:
An, ſi Senatus Conſuli indulgens ſuo
Plectendum in aliis, in meis dubitat ſcelus
Punire, dubitem Conſul? Exemplo decet
Probare quid ſit conſul. Exemplo decet
Terrere quotquot patriæ bellum parant.
Cede ergo, licet invictus, ac vinci dolens,
Amor paterne, cede: amor patriæ jubet,
Et quam obligavi Romulo, & ſuperis fides.
I, perge tandem, Sulpici, natis para
Infame quod meruêre ſupplicii genus.

SULPICIUS.

Quam dura Bruti Imperia! quàm duræ facis
Sortis miniſtrum!

BRUTUS.

Abſcede, nec miſeri patris

Loquendo luctus aspera. En proles subit,
Et jam rebellat pectore exurgens amor,
Age pectus, animos Consulis dignos cape.

SCENA V.

BRUTUS, TIBERIUS, TITUS.

TIBERIUS.

ADsum vocatus. Vivere an per te, pater,
Nato licebit? An jubes natum mori?

TITUS.

Pater est supremus mortis ac vitæ arbiter.
Auferre lucem, quam dedit, si vult, potest;
At non sinat paternus in natos amor.

BRUTUS.

Satis paternus patuit in natos amor.
Nec vos amasse tandiu, immeritos licet,
Pœniteat. Unum pœnitet, quòd jam piè
Non licet amare perfidos: & amo tamen
Vel perfidos, vel sanguinis cupidos mei,
Ambo parenti credite: infandum licet,
Abominandum sitis aggressi nefas,
Tamen hoc inultus paterer, & labem sinu
Premerem sub alto, si patrem vester furor
Spectaret unum: at patriam, at Romam petit;

Cujus tueri jura, & ulcisci decet,
Pro quâ decebat mille vos mortes pati;
Et dulce fuerat, anima si vobis foret
Romana, nati, at criminis tanti reos
Nec vos Senatus, ut velit, morti potest
Eximere, & ipsi non bene absolvant Dei.
Vos Roma damnat, nomine & patrum, & Deûm,
Brutumque pœnas sumere ultrices jubet.
Durum est jubentis patriæ imperia exequi,
Si pœna in ipsum patriæ ultorem cadit,
Scelerisque vindex parte se privat sui.
Ut dura sint imperia, parendum tamen.
Est liberanda, quam dedi Superis, fides.
Mors oppetenda est, ite, date ferro caput.

TIBERIUS.

Mors oppetenda, & Imperat mortem pater!
Ah!....

TITUS.

Tu ne letho utrumque damnasti caput?

BRUTUS.

Utrumque.

TITUS.

Genitor, pedibus advolvor tuis.

TIBERIUS.

Ad genua victus accido.

TITUS.

Haud vitam precor,
Reus in parentem, nec semel meritus mori.

TIBERIUS,

TIBERIUS.

Non oro veniam ; frater ut vivat precor ,
Nullo inquinatus ſcelere , quo mereat mori.

TITUS.

Non te movebunt lacrymæ , quas , non mihi ,
Fratri ſed uni impendit in luctus meos
Oculus avarus ?

TIBERIUS.

Non movent ſuſpiria ;
Quæ premeret imo corde generoſus pudor ;
Si non docerent fratris immeritæ vices
Nihil pudere ?

TITUS.

Ignoſce. Te patrem proba.

TIBERIUS.

Me plecte. Fratri , qui meum ſcivit ſcelus ,
Sed improbavit , parce. Te juſtum proba.

BRUTUS.

Surgite.... Parentem nil movent lacrymæ & preces.
Reus eſt uterque , & mente qui ſtruxit dolos ,
Et qui ſilendo fratris adjuvit ſcelus ;
Pereat uterque.

TITUS.

Ah! frater !

TIBERIUS.

Infelix Tite!

TITUS.

Morieris ergo ?

TIBERIUS.

Fratris expendes ſcelus ?
Erumpe, quando nulla ſpes veniæ ſuper
Erumpe tandem, quid loqui prohibes pudor
Aut quid vereris neſcium flecti patrem ?
Atrox, cruente genitor, ergo ſic amas ?
Sed nunquam amaſti : ſola ſanguineum regit
Ambitio pectus. Quos tibi faſces dedit
Injuſta Roma, ſanguine expendis tuo ;
Emiſque tanti, hos ne quis invideat tibi.
I, nunc, Tyrannos patriâ exactos cane,
Mediâ Tyrannum in urbe dum Conſul geris ;
Mactaſque natos ; facinus ignotum hactenùs
Ipſis Tyrannis.

TITUS.

Impotens loquitur dolor.
Ignoſce, genitor.

BRUTUS.

Peccat in ſolum patrem :
Ignoſco.

TIBERIUS.

Nunc ignoſcis, ah potius feri !
Quid lentus hæres ? ipſe quid lentus moror ?
Da, miles, enſem; poſcitur ſanguis : dabo.(a)

BRUTUS.

Miles, furentem ſiſte, & ad palum trahe,

(a) *Militis in enſem ruit.*

Patriæ immolandum.

TIBERIUS.

Contine indignas manus.
Ad mortem eundum est, ibo : nil opus est
duce.
Adesto, adesto Consul, & propius necem
Luminibus hauri. Satia inexpletam sitim
Nostro cruore.

TITUS.

Frater, expecta; sequor:
Mortemque obibo primus.

SCENA VI.

BRUTUS, TITUS.

TITUS.

En morior, pater;
Sic imperasti, morior, & vitam lubens
Expendo. Res hæc una morituro facit
Justos dolores, morior in patrem reus,
Ne moriar idem invisus, & tantum feram
Luctum sub umbras, excipe amplexu pio
Amans amantem :hoc munus extremum dato.
Age, pande nato brachia, hoc te, per Deos,
Per istum amorem patriæ...

BRUTUS.

Patriam invocas

Quam prodidisti nempe.

TITUS.

Per amorem patris.

BRUTUS.

Accede, quamvis horreo, amplexum pete.

TITUS.

Isto beatus pignore ad mortem ruo.
Tu fruere laude, nostra quam tibi mors feret.

BRUTUS, *solus.*

Adeste, nunc adeste, Roma, Orbis, Dei;
Utrùm vocari patriæ merear pater
Statuite. Tuque sera posteritas, vide,
Et disce quo Romana libertas mihi
Sit empta pretio. Heu! . . . patrium pectus gemit.
Ignosce, Roma, ignosce, neu gemitum exprobra.
Tibi liberorum sanguinem impendo, offero:
Gemitum rependo liberis, utrùm hoc nimis?



SCENA VII.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS.

PUBLIUS VALERIUS.

AH! Brute, quò mentem ira præcipitem
rapit?
Ubi illa, ubi petita consiliis mora?
Vix esse judex incipis, cum jam pater
Non es, vel esse desinis. Natum jubes
Utrumque cadere; dum loquor, forsan cadunt.
Iterum precantem respice.... immotus siles!
Mandata revoca, vel ego....

SCENA VIII.

BRUTUS, PUBLIUS VALERIUS, SULPICIUS.

SULPICIUS.

Lictoris manu
Periit uterque natus: & pariter perit
Proprio peremptus ense, confessus reum
Tuus ipse, Valeri, Marcus.

PUBLIUS VALERIUS, *egrediens è Theatro.*

O Superi

BRUTUS.

Bene eſt.
Jam vindicata eſt Roma. Nunc ô, nunc meas
Dii ſoſpitales, æqua ſi poſco, preces
Audite. Duro patriam exemi jugo;
Hanc deinde ſi quis premere ſervitio velit,
Exorere noſtro ſanguine impatiens jugi,
Liberque civis, teſte qui Româ novum
Feriat Tyrannum, ſitque fatale omnibus
Nomen Tyrannis Brutus. Hoc unum precor,
Unum hoc parenti, Conſuli, ultori date.

FINIS.

HERMENIGILDUS;

MARTYR.

TRAGOEDIA CHRISTIANA.

ARGUMENTUM.

Hermenigildus Leovigildi Gothorum Regis filius natu major, ejurato Arianorum errore, Catholicam fidem amplexus est, quam deinde, contra fas, armis adversùs patrem susceptis, tutari ausus est. Græcos etiam, qui tum in Hispaniis grassabantur, iniquo fœdere, sibi socios adjunxit. At brevi proditus à Græcis, & victus à patre, à cujus in prælio congressu piè abstinuerat, in Templum secessit, unde egressus se totum Regis & patris clementiæ permisit. Leovigildus nec minis, nec promissis pepercit, ut filium ad impias Arii partes revocaret, quem cùm movere omninò non posset, caput ipsi amputari jussit. S. Greg. Pont. Max. Gregor. Turon. Baronius, &c.

PERSONÆ.

LEOVIGILDUS, Wisigothorum Rex.

HERMENIGILDUS, Leovigildi filius natu major.

RECAREDUS, Leovigildi filius natu minor.

VALAMIRUS, Hermenigildi olim moderator.

SIGERICUS, dux exercituum Gothicorum & Regum sanguine oriundus.

AGILPHUS, primus regni administer.

GLAURUS, dux exercitûs Græci.

NARSES, Glauri legatus in exercitu Græco.

GUNDEMARUS,
MENRICUS,
MILES,
} Milites Prætoriani.

Scena in castris Hermenigildi prope Hispalim.



HERMENIGILDUS, MARTYR.

TRAGŒDIA.

ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

HERMENIGILDUS, NARSES, MILITES.

NARSES.

ECQUID moramur? Quin tuum, & nostrum ocyùs,
Hermenigilde, militem ad pugnam rapis?
Ergone in armis usque cessandum putas,
Dum Leovigildus, quem gradu celerem haud procul
Abesse perhibent, inferat castris pedem.

HERMENIGILDUS.

Ite, ite, socii, militem Graium ocyùs
Instruite campis: milite accinctus meo
Mox ipse vobis adero. . . . . Quandoquidem fremunt,

Spirantque martem castra, nec regem procul
Abesse fama est: antequam intulerit pedem,
Pugnæ facultas dabitur. Adventum patris
Præcipere certum est... Si manum hanc genitor potest
Absens morari, quos mihi faceret metùs,
Morasque præsens? Patris ô nimium potens,
Nimis ô tremendum nomen, imperiis licèt
Natos iniquis durus, infensus premat!

SCENA SECUNDA.

HERMENIGILDUS, VALAMIRUS.

HERMENIGILDUS.

QUis ille verò, lumine attonito, gradu
Tremente, mœstâ fronte, conspectum subit?
Oculine fallunt? an mihi objiceris, diu
Quæsite frustra, oblate nunc tandem, ô meæ
Altor juventæ, ductor armorum, & comes;
Quodque alia vincit nomina, ô fidei sacræ
Valamire, suasor prime?

VALAMIRUS.

Valamirum vides;
Hermenigilde, pro fide exilii graves,
Inter ferarum lustra, & horrendos specus;
Passum labores: sed nihil passum hactenùs
Tam luctuosum, tam grave expertum nihil;

Quàm mihi quod offers.

HERMENIGILDUS.

Ecquid invisum offero ?

VALAMIRUS.

Quodcunque video : castra Graiorum tuis
Sociata castris, militem in Regis caput
Per te moventem bella, te patriæ & patri
Odia professum aperta.

HERMENIGILDUS.

Tam dirum nefas
Ah ! parce de me credere : heu ! nescis meos,
Valamire, sensus, causa quæ miserum urgeat
In bella nescis : disce quas tulerim vices,
Dum tu latebris tectus ignotis, abes,
Consilia quæ sint, accipe. Hinc lauda, hinc dole.
Illa, illa vultu torva, & ingenio ferox,
Tædâ secundâ quæ meo nupsit patri,
Goswinda, secum invexit odiorum facem.
Hæc dirum Arii dogma fœmineo sinu
Complexa, & illud mente vesanâ fovens,
Ut me fidem tenere Romanam videt,
Illius in me totus incumbit furor :
Nec celat iras, se mihi infensam, & meis
Palam fatetur. Conjugi haud parcit piæ,
Quæ nata Regum sanguine & regum soror,
Pro dote, nobis omne virtutum genus,
Moresque dignos Rege Sigeberto tulit,
Et suasit ipsa, ut suaseras, Romæ fidem.

Referre pudeat, quæ ſocrus teneram pati
Nurum ſubegit. Nec ſatis tutò tamen
Nos poſſe viſa eſt perdere, aut properè ſatis;
Si non miniſtrum fraudis adlegeret ſibi
Fallacem Agilphum, transfugam à verâ fide,
Romæque nuper fulmine ambuſtum ſacro,
Quem livor in te tandiù accendit malus,
Qui te....

VALAMIRUS.

Sceleſtum omitte, qui notus ſatis;
Quanquam, fatebor, cognitus ſerò nimis;
Et quo tuorum, quo tuæ ſint res loco,
Effare.

HERMENIGILDUS.

Agilphi nixa conſilio, & dolis
Inſtructa mulier, ſuggerit patri faces:
Qui mente verti facilis, & facilè induens
Quoſcunque ſensùs falſa Relligio, aut amor
Subdit paternus, fit per alternas vices
Clemens & aſper, pronus ad veniam, & truces
Præceps ad iras; ſæpe quod non vult, facit,
Idemque mox, quod fecit, infectum velit.
Hunc, ne vacillet, fœmina adſtrinxit ſibi;
Nec ante omiſit regium vano metu
Stimulare pectus, impiâ infectum lue,
Quàm Rex abeſſe me procul caſtris jubet;
Armiſque poſitis damnat imbelli otio.
Heu! quantus animos interim ſubiit pudor!
Dum, me repulſo, frater adjunctus patri
In bella fertur omnia, & capiti novas

Innectit usque laureas; dum....

VALAMIRUS.

Jam satis

Quis sit tuorum sensus armorum patet;
Hermenigilde, in bella te livor rapit,
Fratri, patríque lauream segetem invides;
Illamque properas metere sacrilegâ manu.
Adeóne, superi! pectore excessit pio
Antiqua virtus?

HERMENIGILDUS.

Audio, patior, fero
Lentus querelas. Tu mihi faciles, precor,
Aures vicissim commoda. Dolui quidem,
Jussu paterno gloriæ segetem mihi
Penitùs recisam: nec tamen dolui suis
Fratrem triumphis crescere. At tutò sequi
Quod non liceret pristinam Romæ fidem,
Dum quisque sectam impune sequeretur novam,
Expostulavi. Quin & oravi patrem,
Ut impotenti fræna Reginæ daret,
Nostrisque tandem faceret ærumnis modum.
Rescripsit ille: *fiet ærumnis modus,*
Cùm sacra repetens nostra, Romanam fidem
Exueris animo: ni facis, pœnas dabis
Errore dignas. Ergo, quod visum est super
Unum relinqui, conjugem & puerum piâ
Nuper creatum conjuge, eripui fugâ,
Ambosque in illas detuli mecum plagas;

Quas mihi regendas anteà dederat pater,
Quas deinde rapuit. Interim, ob ſacram fidem,
Expulſa caſtris agmina implorant opem
Fidei labanti, ſupplices tendunt manùs,
Sed non inermes. Socia Graiorum duces
Mox arma jungunt. Plura non dicam; vides
Quæ cauſa belli: corde quos luctùs premam
Utinam videres!

VALAMIRUS.

Sentio, & doleo vices
Quaſcunque pateris. Quos mihi luctùs creas,
Utinam videres ipſe! Tene ergo mihi
Primis ab annis traditum, tanto metu,
Amore tanto, has inter eductum manùs,
Ut te meas ſpes, vota fallentem mea,
Meique quondam cernerem oblitum, & tui?

HERMENIGILDUS.

Mei, tuique nullus oblitum dies,
Valamire, vidit. Cùm Sacramento caput
Chriſto obligarem, pro fide Chriſti, & Deo;
Tu me monebas quidlibet facere, & pati;
Hoc meminit animus.

VALAMIRUS.

Pro fide ærumnas pati
Quaſvis monebam, facere num docui ſcelus?

HERMENIGILDUS.

Fidem tueri, quâ viâ licet, an ſcelus?

VALAMIRUS.

Fidem tueri hac unicâ licuit viâ,
Quâ ſuaſit illam carne in humanâ Deus;

Quâ tenuit illam forte Christiadûm genus,
Quâ crevit omnes fusa per mundi plagas,
Quâ tot triumphos orbe devicto tulit;
Patiendo.

HERMENIGILDUS.

Et illam Cæsarum asseruit manus
Pugnando.

VALAMIRUS.

Dextra Cæsarum asseruit piè
Contra tyrannos, sed tibi adversus patrem,
Regemque pugnare haud licet. Regum sacra,
Vel impiorum, capita Christiadas decet
Semper vereri.

HERMENIGILDUS.

Colere sed numen magis.

VALAMIRUS.

Reges colendo Principem Regum colis;
Spernendo, Regum spernis ultorem Deum.

HERMENIGILDUS.

Defensa per me, asserta cùm fuerit fides
Meaque & meorum; seu mihi palmam annuat
Cœleste numen; causa seu melior cadat,
Palam docebo, victor aut victus, patrem
Regemque habere quo velim semper loco.

VALAMIRUS.

Deliberatum est ergò conceptum nefas
Peragere?

HERMENIGILDUS.

Sanctam marte tutari fidem

Deliberatum est.

VALAMIRUS.

Ecquis infandæ locus
Diésve pugnæ addictus?

HERMENIGILDUS.

Hic locus, hæc dies,
Hæc hora.

VALAMIRUS.

Nam quæ causa præcipitem jubet
In arma ruere?

HERMENIGILDUS.

Vereor adventum patris,
Qui jam propinquat.

VALAMIRUS.

Patris adventum times:
Ne tela nempe manibus excutiat, times.
Pius esse metuis.

HERMENIGILDUS.

Esse si sineret pium,
Non hæc moverem bella.

VALAMIRUS.

Consiliis locum
Permitte saltem. Da brevem pugnæ moram.
Hanc da roganti... renuis? incassùm asperas
Rimatus ergo, calle sinuoso, vias
Tantùm laboris hausero, ut supplex tuos
Vultùs adirem. Spretus, abjectus gravem
Patiar repulsam. Præmium hoc de te feret
Valamirus ille, qui tibi quondam pater

Vocatus alter.

HERMENIGILDUS.

O pater meritò mihi

Etiam vocande!

VALAMIRUS.

Quam peto, admittis moram?

HERMENIGILDUS.

Admitto, Graii ſi modò admittant duces.

VALAMIRUS.

Illos adibo.

HERMENIGILDUS.

Adire noſtrum eſt. Hìc mane.

SCENA III.

HERMENIGILDUS, VALAMIRUS, MENRICUS.

MENRICUS.

VEnantis habitum juvenis ignotus gerens,
Adverſa noſtris caſtra qui vigili ſagax
Luſtravit oculo, & callidus medios iter
Reperit per hoſtes, pauca ſecretò velit,
Dux magne.

VALAMIRUS.

Dum te juvenis alloquio tenet,
Ipſe, ipſe Graiûm patere conveniam duces.

HERMENIGILDUS.

I, perge, ſed quid ſuadeas, & quos, vide.

SCENA IV.

HERMENIGILDUS, RECAREDUS, *in veste & habitu venatoris.*

HERMENIGILDUS.

SUccede, Juvenis, fare, quid rerum struat
Adversa nostris signa qui signis gerit
Sigericus, utrùm prælii quærat moras,
Semperque trepident castra....

RECAREDUS.

Sigericus moras
Ut ante, quærit, fusa sed totis fremit
Lætitia castris. Regis adventu timor
Absterfus omnis.

HERMENIGILDUS.

Regis adventu! an satis
Comperta memoras?

RECAREDUS.

Certa. Vix cœlo dies
Hesterna cœpit cadere, Recaredus subit,
Adesse regem nunciat. Silentium
Aut voce rumpi militum, aut lituo vetat.
Mox se videndum luce Rex dubiâ dedit;
Raptimque castris obtulit lætos parum,
Parum serenos, militi gratos tamen,
Faustosque vultus.

HERMENIGILDUS.

Venit iratus pater!

Recaredus unà vênit? Ast illum graves
Contra Suevos tela versurum brevi
Rumor ferebat. Nempe, quò fratrem petat,
Omittit hostem. Huic frater est hostis loco,
Fratremque quovis hoste persequitur magis.
Quàm facilè teneros dira regnandi fames
Corrumpis animos!

RECAREDUS.

Desine immeritum probris
Onerare fratrem: qualis hunc fodiat dolor,
Has si querelas auribus præsens bibat!

HERMENIGILDUS.

O adsit utinam! amara quæ meruit probra
Ingerere coram ut libeat!

RECAREDUS.

O potiùs tibi
Licuisset illum cernere ad Regis pedes
Heri advolutum, & supplici orantem prece;
Ne tua, per umbras noctis, inopino impetu
Tentaret armis castra; neu sineret vagum
Martem in tenebris furere; ni precibus patrem
Frater moveret, fortè jam multus fluat
Utrinque sanguis: fortè patrasset nefas
Nox cæca, quod videndo pallescat dies.

HERMENIGILDUS.

Credamne fratrem tam pios animo metus
Cepisse pro me?

RECAREDUS.

Cepit.

HERMENIGILDUS.

O falsò mihi
Culpate frater! quæ tibi absenti dabam,
Ignosce probra.... vade tu, fratri memor
Hæc verba perfer.... Quæ tamen, vel cui mea
Concredo dicta?

RECAREDUS.

Nullus à nobis timor,
Dilecte Princeps; pectus hic fidum vides;
Fidamque linguam.

HERMENIGILDUS.

Sed age, cur tantam exhibes,
Ignote juvenis, principi ignoto fidem?
Quæ te subegit causa per medios viam
Tentare gladios, nuncium ut ferres celer
De Rege certum?

RECAREDUS.

Causa quæ fortes facit,
Quæ pellit omnes corde terrores, amor.

HERMENIGILDUS, *à parte.*

Quis sensus imo pectore exurgit novus,
Amore mixtus? quis meas vocis sonus
Demulcet aures? Quos mihi vultus refert
Hæc blanda juvenis forma? num cultu latet
Celatus isto?... quod tibi nomen? genus?
Eloquere.... cessas?.... fare,... quid dubium
teneş?

RECAREDUS.

Quid dubius hæres? Respice, en fratrem vides;

Recaredus adsum.

HERMENIGILDUS.

O frater, ô dudum mihi
Optate! tandem reddite! ô serò nimis
Cultu sub isto cognite! & cultu magis
Sub isto amande, patere complexu pio;
Piisque lacrymis impium errorem eluam.

RECAREDUS.

Omitte lacrymas. Error hic culpâ vacat;
Aut culpa si qua est, hanc mihi totam imputa;
Qui te dolosâ veste decepi volens,
Ipsumque patrem hac fraude deludo magis.
Deflendus error alius, atque humili prece
Citò expiandus: sequere.

HERMENIGILDUS.

Quò me, quò rapis?

RECAREDUS.

In castra patris.... Quid retro gressus refers?
Obsequere fratri, te patri ut frater queat,
Tibique patrem reddere.

HERMENIGILDUS.

An veniam pater
Dabit sequendi, Roma quam sequitur, fidem?
Si venia detur ista, te, frater, sequor;
Hæc si negatur venia, te nequeo sequi.

RECAREDUS.

Illam rogabo.

HERMENIGILDUS.

Sic roga, ut tandem impetres.

SCENA V.

HERMENIGILDUS, GLAURUS.

GLAURUS.

Quis ille fraudis artifex, ausus tuo,
Princeps, abuti nomine, accensos parat
Restinguere animos militum, & nostris moras
Injicere cœptis?

HERMENIGILDUS.

Ille consilii pius
Credatur auctor, Glaure; nec solus moras
Nunc ille cœptis injicit. Venit pater,
Pugnæ mora ingens.

SCENA VI.

HERMENIGILDUS, GLAURUS, NARSES, *& alii duces.*

NARSES.

Tempus, en tempus vocat.
Ad arma, Princeps. Hostis accelerat gradum,
Jam Rex propinquat. Tela jam latè micant,
Jam fulget ensis....

HERMENIGILDUS.

Ergo quam votis peto
Pax mihi negatur? Ergo nolentis manus
In bella trahitur? ... Non meos, Christe, at tuos
Rapior in hostes? * Ense quam tueor fidem,
Tuere amico numine. Oblatam, precor,
Da metere palmam: sin minùs, saltem annue
Puras referre & sceleris expertes manùs.
Vos Glaure, Narses, cæteri Graiûm duces,
Quocunque præceps impetus belli feret,
Estote memores, acie in adversâ patrem,
Fratremque nobis esse, vos salvum caput
Præstate utrumque.

GLAURUS.

Quod petis, Princeps, memor
Præstabo, quantùm casus armorum sinet.
Adesto, Narses. Sanguine infido natet
Inimica tellus. Mutuam in cædem ruant
Natus, paterque, & alter alterius manu
Cadat peremptus. Hoc petit Graiûm salus,
Hanc ferre solam nos decet sociis opem.

* *Gladium stringit.*





ACTUS II.

SCENA PRIMA.

RECAREDUS, *jaculum manu præferens. Milites in fugam versi.*

RECAREDUS.

QUid fugitis ultra? sistite. Haud vobis necem
Recaredus infert. Fratris adspectum petit.
Ubinam ille? fugiunt... ante me terror volat,
Quocunque gradior. At meo terror sinu
Gravior inhæret... quò feram incertum pedem?
Quò te requiram, frater? Hic ambos locus,
Nos ante pugnam junxit amplexu: huc redi.
Hic arma uterque ponat. Hic jungat manum
Uterque inermem.

SCENA II.

RECAREDUS, SIGERICUS.

RECAREDUS.

SOlve Recaredum metu

Sigerice : Fratrem quis locus teneat, doce.
Num visus ille?

SIGERICUS.

Visus, & quæ vix memor
Referre possit lingua, quæ forsan velis
Patrasse, Princeps, causa si melior foret,
Vidi patrantem facta. Non illum impetu
Disjecta, primo castra non Graiûm quies
Cessantûm in armis, & metu, aut potiùs dolo,
Sociis negantûm ferre prostratis opem,
Fregere. Dum tu sterneres hostem vagum
Cornu in sinistro, hic dexterum irrumpens latus
In nostra venit agmina, & rapidi ruens
Torrentis instar, ense molitus viam,
Medias per acies limitem hinc illinc dedit
Latum, cruentum, donec eversi ordines
Utrinque primi hinc offerunt nato patrem;
atum inde patri.

RECAREDUS.

Qualis, ô superi! metus
Turbata pulsat corda!

SIGERICUS.

Quid vanos amas,
Princeps, timores fingere?

RECAREDUS.

Absterge, & metù
Refelle nostros,

SIGERICUS.

Vidit attonitus patrem
Hermenigildus, vidit, & referens pedem,
Gladium recondens : *cedite : haud ultra licet*
Audere, ſocii, exclamat. *Infauſtum ducem*
Deſerite. Regem adite : me ſolum petit :
Peribo ſolus ; me tamen patriâ eſt nefas
Perire dextrâ : ſubtraham ſceleri caput,
Morti offerendum deinde, ſi poſcat pater.
Sic fatus, aciem linquit, haud fractus metu;
Pietate ſolâ victus, & Chriſto ſacrum
Quod ipſe poſuit, nec procul poſitum vides;
Reſpicere templum viſus, huc vertit gradum.

RECAREDUS.

Illum require, affare : dic templo pedem
Efferre parcat, donec evictus prece
Rex ponat iram. Vade, dum fratrem alloqui
Sigerice, properas, ipſe me ſiſtam patri.

SIGERICUS.

Se ſtare dixit velle, ubi ſteterat modò
Hermenigildus. En tibi præſens adeſt,
Et huc Agilphus illius greſſum regit.



SCENA III.

LEOVIGILDUS, RECAREDUS, AGILPHUS, GUNDEMARUS.

LEOVIGILDUS.

HErmenigildi conjugem, & natum citò
Gundemare transfer Hispalim; & multo vigil
Custode serva. . . .Hæc ergo consiliis fuit
Electa sedes perfidis!

AGILPHUS.

Hinc in patrem
Tulit rebellis arma.

RECAREDUS.

Gratari novos
Liceat triumphos. Quæ tuis pridem addita
Signis adhæret, facere non audet moras
Victoria, ipso vincis adventu pater,
Unoque tentas bella & absolvis die.

LEOVIGILDUS.

Quos mihi triumphos, nate, grataris, potes
Tibi vindicare. Tu meum lauro caput
Cingis recenti. Ne moram faceret, mihi
Famulata pennas induit per te novas
Victoria. Hostes impetu primo ruis,
Unoque fratrem vincis & Regem die.
O nate, miserum perge solari patrem,

Perge æmulari. Digna tot meritis manet,
Nec sera merces.

RECAREDUS.

Nostra si pectus movent
Obsequia, si quid hactenus potui, pater,
Meruisse de te; ne mihi facilem precor,
Quæ nostra cumulet vota, mercedem abnue;
Obsequere votis.

LEOVIGILDUS.

Posce.

RECAREDUS.

Si posco, an dabis?

LEOVIGILDUS.

Me, teque dignum, si quid optabis, feres,
Vel media regna.

RECAREDUS.

Præmium regnis minus,
Majusque posco.

LEOVIGILDUS.

Loquere, quid dubitas?

RECAREDUS.

Loquar.
Ignosce fratri.

LEOVIGILDUS.

Ah nate! quid patrem rogas?
Audis, Agilphe? perfido veniam, impio
Recaredus orat.

AGILPHUS.

Indoli obsequitur piæ;

Quam frater illi non roget, si sit nocens,
Veniam nocenti postulat fratri innocens.
Nec quid petatur, sed quis, aut cuinam petat
Expendit animus.

RECAREDUS.

Quid rogem, hic animus videt.
Pro fratre frater, & patre indignum nihil,
Vel fratre posco.

LEOVIGILDUS.

Forsan haud fuerat nefas
Pro fratre veniam orare, cùm nondum effero
Amens furore perfida in jugulum patris
Strinxisset arma. Sed mihi postquam obvium
Se tulit in armis, poscere huic veniam est nefas.
Nefas petitam annuere.

RECAREDUS.

Quæ tulerat malè,
Abjecit arma victus aspectu patris.

LEOVIGILDUS.

Pudore victus.

RECAREDUS.

Sed pio.

LEOVIGILDUS.

Decuit pium
Priùs esse.

RECAREDUS.

Te patrem esse nunc etiam decet.

LEOVIGILDUS.

Et esse Regem.

RECAREDUS.

Se probat Regem bene;
Qui parcit. Ipsum venia commendat Deum.

LEOVIGILDUS.

Inulta qui fert crimina, hic regnat malè:
Et nisi dolenti, nemini ignoscit Deus.

RECAREDUS.

Quid si dolentem, supplicem, abjectum ad pedes
Fratrem videbis, pectus an flecti sines?

LEOVIGILDUS.

Quid si dolorem finget, & vultu pio
Celabit odia, pectus an flecti sinam?

RECAREDUS.

Nunquam odit ille: fronte mendaci dolos
Celare nunquam didicit. Hac unâ miser
Fortasse culpâ, quòd sinu errores suos
Nondum eruditus premere. Nec culpæ tamen
Defensor adsum. Sit reus: veniam peto.
Concede, genitor... Te ne tam nostris diu
Precibus iniquum?

LEOVIGILDUS.

Quod petis, tandem impetras.

RECAREDUS.

Tandem triumpho.

AGILPHUS.

Tanta te patrem probat,

Rex

Rex ſumme, bonitas; tanta te fratrem decet,
Recarede, pietas. Dicere hoc liceat tamen,
Quam petiit alter, alter & veniam dedit,
Quo deinde pretio emenda ſors neuter videt.

LEOVIGILDUS.

Video, probóque.

RECAREDUS.

Neſcio. At quovis placet
Redempta pretio venia. Nunc ſacrâ erutum
Fratrem latebrâ patere ſecurum tuos
Subire vultus.

LEOVIGILDUS.

Subeat.

SCENA IV.

HERMEN. LEOVIGILDUS, SIGERICUS, VALAMIRUS, AGILPHUS.

SIGERICUS, *ad Recaredum.*

INdocilis premi
Ultra latebris, en patri ſupplex venit
Hermenigildus.

RECAREDUS.

Ille jam tutò venit.
Accede, frater: ne time: ignoſcit pater.

HERMEN. *ad genua patris accidens.*

Reum, at dolentem genibus affuſum vides,

AGILPHUS.

Quis ille, ſuperi! fallor? an pariter redit
Valamirus?

LEOVIGILDUS.

Ecquis exulem his reddit locis?
Referte greſſum uterque.

RECAREDUS.

Da, genitor, moram.

LEOVIGILDUS.

Ten' perduellis, perfide, injuſſum plagas
Redire vetitas?

VALAMIRUS.

Vidit hæc reducem dies,
Rex magne, caſſum luce, vel profugum dies
Eadem videbit.

LEOVIGILDUS, *ad Hermenigildum.*

Nec mihi inviſum caput,
Sceleris Magiſtrum, conſilî auctorem impii
Offerre timeat ipſe, dum veniam petit,
Natus rebellis?

HERMENIGILDUS.

Conſilî auctorem pii,
Rex magne, vel ſi dicere ulterius ſinis,
Dilecte genitor, offero. Nunquam hæc manus
Strinxiſſet enſem, monita Valamiri pia
Si quid valerent. Quereris, infidum caput
Patri quod auſim offerre: ſi liceat queri,
Hominem ſceleſtum, cladis artificem meæ,
Noſtríque pridem ſanguinis cupidum, queſar

Lateri paterno hærere.

AGILPHUS.

Mene ergo petit
Vox iſta, Princeps? mene....

HERMÆNIGILDUS.

Nil ultra queror:
Nec agere coram patre me deceat reos,
Dum patre coram ſiſtor in patrem reus:
Venia roganda eſt. A Deo petii, ſacras
Amplexus aras; hanc peto, genitor, tuis
Pedibus inhærens.

LEOVIGILDUS.

Petiit hanc frater priùs,
Et impetravit.

HERMENIGILDUS.

Quidquid erratum eſt, bonus
Ignoſce. Gladium non ſatis ſtrictum piè,
Nunquam in parentis pectus eductum tamen,
Depono, amorem redde.

LEOVIGILDUS.

Complexum pete,
Ignoſco.

VALAMIRUS.

Nato dat pater veniam. Bene eſt.
Hanc ut rogarem, & memet offerrem neci,
Scelerata fugi caſtra Graïorum, & manùs.
Me reddo latebris. Quid patri, & Regi, & Deo,
Hermenigilde, debeas, ſemper vide,
Semperque præſtas; vive Rex, regna, & malis

Præbere monitis credulas aures cave.
Hoc ille ſcelerum creditus ſuaſor monet,
Hoc exul orat.

LEOVIGILDUS.

Te moram in caſtris volo
Exigere, donec iſta claudatur dies,
Valamire.

HERMENIGILDUS.

Veniam fratris evictus prece
Mihi tu dediſti; munere at per te pari
Si non fruantur, quos pari junctos fide
Inauſpicati martis in dubias vices
Mecum trahebam, ni ſimul tutos dabis,
Nihil dediſti. Vel mihi pœnam irroga,
Vel parce ſociis.

LEOVIGILDUS.

Parco, & incolumes dabo.
Recarede, turmas prælio everſas leva:
Ac ne inſolentis dextra victoris premat,
Tutare victos.

HERMENIGILDUS.

Ultimum hoc, genitor, rogo;
Ne pro viro nocente det pœnam innocens
Mea illa conjux, ſcelere quæ prorſus vacat,
Niſi flere ſcelus eſt. Neu patris ſubeat vicem,
Meus ille gnatus, qui miſer, ſed non reus,
Arcere ſolis fletibus pœnam poteſt.

LEOVIGILDUS.

Facere beatos conjugem, & natum poteſ.

Utriusque sortes in tuis penitùs volo
Manibus repostas.

HERMENIGILDUS.

Quas tibi dignas satis
Grates rependam ? Video jam satius mihi
Fuisse vinci. Jam mihi gravius foret
Vicisse.

LEOVIGILDUS.

Pauca, nate, nunc tecum volo.
Vos hinc abeste.

SCENA V.

LEOVIGILDUS, HERMENIGILD.

QUas tuum meruit scelus,
Pœnas remisi : quos tibi addiderat furor,
Dimitto tutos : quos tuæ comites fugæ
Tecum abstulisti, conjugem & natum in tuam
Repono dextram : quæ tibi ætatis gradus
Conferre potuit jura, perdideris licèt,
Restituo cuncta. Si quid ulteriùs cupis,
Hoc posce, tradam. Pectoris grati vices
Nunc ipse posco.

HERMENIGILDUS.

Quid jubes, genitor ?

LEOVIGILDUS.

Nihil.

Potui reum punire Rex, judex, pater;
Jubere possum Rex, pater, victor; tamen
Nil jubeo. Natum, subditum, victum, reum
Unum hoc precabor. Impiam ejura fidem,
Et patria sequere sacra.

HERMENIGILDUS.

Quid poscis pater?
Tantóne vendis scelere, quam veniam dabas?

LEOVIGILDUS.

Quod posco, quanti referat nostrâ, & tuâ
Ut ne recuses pertinax, hodiè scies.
Efferre castris interim gressus veto.
Hic miles adsta, & hoc mihi præsta caput.

HERMENIGILDUS.

Hoc ipse præsto.

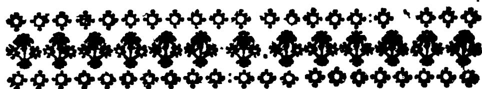
SCENA VI.

HERMENIGILDUS, MILES.

HERMENIGILDUS.

Quò patris spectant minæ?
Qui modò pepercit, tam citò pœnas velit
Repetere? Collo qui modò affusus dedit,
Negata toties oscula, hoc dedat caput
Carnificis ensi! nostra quàm varios capit,
Ponítque vultûs versa, momento levi,
Fortuna! Eodem victor, & victus die,

Hoſtem cruentum in patre, placatum patrem
In hoſte video. Rurſus experior minas,
Veniamque, & iras hora conjungit brevis.
Quò, Chriſte, quò me, per tot alternas vices,
Ducis ſequentem? Quam voles, aperi viam:
Mortes per omnes en ſequi promptum vides.



ACTUS III.

SCENA PRIMA.

VALAMIRUS, AGILPHUS.

VALAMIRUS.

QUi te venire conſilî in partem jubet,
Dum Rex moratur, pauca Valamirum ſine,
Agilphe, tecum. Nil meæ affectant preces,
Annuere quod non ſponte, ſi conſtas tibi,
Poſſis, velíſque.

AGILPHUS.

Conſtat hic animus ſibi:
Tuóſque juſſus, non tuam admittit precem.

VALAMIRUS.

Potui, fatebor, cùm meâ nondum manu
Fores ad altum ex infimo evectus gradum,
Dum pronus, humilis, genua prenſares mea:

Potui jubere.

AGILPHUS.

Jussa nunc etiam pati,
Et facere possum.

VALAMIRUS.

Sume, quos animos dedit
Fortuna melior: facere qui miseros potes,
Audi precantes. Non mihi ereptos dolo,
Multóque per te scelere pollutos precor
Restitui honores; non peto, ut liceat frui
Hac luce miserâ, quam mihi ereptam velis:
Permitte id unum, morte contentus meâ,
Hermenigildum vivere. Hoc unum rogo,
Per si qua memori corde meritorum super,
Agilphe, restat gratia.

AGILPHUS.

Hæc merui probra;
Istas querelas? nam quid exitio velim
Hermenigildum premere?

VALAMIRUS.

Cur miserum obruis
Odio parentis?

AGILPHUS.

Reddit invisum patri
Religio falsa; ne patri obsistam, vetat
Religio sancta.

VALAMIRUS.

Sancta Relligio vetat!
Religio Agilphum continet! Superi! hoc rear?

Depone larvam, Agilphe: Relligio movet
Te nulla! ſolus te movet Regum favor.
Hunc ut parares, ſacra violaſti omnia:
Hunc ſequeris unum: numen hoc unum colis;
Ipſúmque ſpernis, ore quem jactas Deum.

AGILPHUS.

Colámne verum numen, & verè colam,
Sequárne ritùs, quos ſequi deceat, brevi,
Quas immolabo, victimæ facient palam.

VALAMIRUS.

Bene eſt, minaris. Jam meas audis preces;
Noſtro litabis ſanguine: & (ſpero quidem)
Tuum furorem noſter extinguet cruor:
Piúmque alumnum, ferre quem vivum nequis,
Quòd ipſe vivam: vivere incolumem ſines.
Abſcedo. Regem affare, mactandam pete
Ut donet aræ victimam.

AGILPHUS, *à parte.*

Geminam volo.
Et impetrabo.

SCENA II.

LEOVIGILDUS, SIGERICUS, AGILPHUS.

LEOVIGILDUS.

ADeſte, conſilii caput,
Agilphe, noſtri, túque militiæ comes,

Sigerice, Regum digne nostrorum nepos,
Consilia posco vestra. Pugnatum est satis,
Supérque; Graiis, quam petunt, pacem annuo;
Armisque versis, in suas jubeo plagas
Redire: nunc quid poscat Imperii salus,
Regisque vestri gloria, & gentis decus,
Statuite mecum *... Bella quot secum trahat;
Quantamque regnis ambitus cladem invehat,
Dum spe, timore, gratiâ, facilis rapi
In mille partes, fluctuat populus levis,
Ipsique proceres, ut pedem solio inferant;
Concussa motu regna labefactant gravi,
Præterita nos exitia docuerunt satis.
Gothis ruinas deinde ne referant pares
Diffidia, miles orat, hortantur duces,
Gens tota poscit, ut mea Imperium domus
Perenne teneat, quod mea asseruit manus;
Et latè Iberis jam propagatum est plagis.
Geminâ parentem prole me fecit Deus,
Utrâque forti. Natus Imperii capax
Uterque. Sola disparem fecit sua
Relligio utrumque. An dispari, propter fidem,
Utrumque regni jure conveniat frui,
Statuite.

AGILPHUS, *surgens.*

Vincat jure, qui vincit fide;
Soliumque teneat, qui fidem patriam tenet.

* *Rex inter duos regni proceres medius sedet.*

Reges colendos cùm dedit populis Deus,
Aras tuendas Regibus pariter dedit.
Nostrum est tueri sceptra, quæ Reges tenent;
Regum est tueri sacra, quæ nobis placent.
An ille verò templa tuetur bene,
Et sancta gentis placita, qui mente avius
Diversa sequitur? Omnis hoc Princeps habet;
Populíque rector, ut suos ritùs velit
Sacros haberi, nolit alienos pati:
Ne trade populis ergo, qui populis fidem
Rapiat avitam. Patrios cultus amet
Paterna quisquis regna moderari volet.
Illumque primùm nostra Relligio regat,
Qui nos suis optabit imperiis regi.
Consilia quæris, summe Rex, sunt hæc mea;
Hermenigildo si quis infensum arguat
Hæc me dedisse, nil moror quæstus leves;
Dum me approbarim patriæ, & Regi, & Deo.

SIGERICUS.

Consulere si vis patriæ, & soboli, & tibi,
Rex magne, sceptri jura ne penses fide:
Jus ipsa quoniam non dat, aut adimit fides;
Reges colendos qui dedit populis Deus,
Non ille Reges tandiu jussit coli,
Dum sacra colerent patria: Jus sceptri obtinent,
Hos falsa, vel dum nulla Relligio regit,
An vera priscos Cæsares rexit fides?
Parebat illis ritè Christiadûm tamen

Gens sancta, falsos colere non docilis Deos,
Dominos vereri docta. Delubrum Jovis
Subire metuens, Cæsares audax sequi
In sæva Martis castra. Pro dominis simul,
Simulque jussu prompta Dominorum mori.
Hanc sæpe regnis Cæsarum pepulit furor,
An illa solio Cæsares unquam expulit?
Regum est tueri sacra populorum, & fidem.
Illam tuendo, nomen æternum parant,
Fateor; sed ipsam si minùs sanctè colunt,
Si non tuentur, hos tamen semper decet
Colere & tueri: proinde qui sceptrum feret,
Coletur ille, quoslibet ritus colat.
Quòd si perenne facere vis regnum tuis,
Illud perenni lege fac teneant tui,
Interque natos primus hic solium occupet;
Qui vincet annis. Sceptra si dederit fides,
Quas illa patitur, regna patientur vices:
Si dederit ætas, firma tum steterint bene;
Certóque fulta herede dum stabit domus,
Paratus hæres stabit Imperio suus.
Consilia quæ sint, magne Rex, dixi satis.
Nec illa vereor, ne quis aut odiis putet,
Aut me dedisse gratiæ.

AGILPHUS.

Regni decus
Depositum in unâ cùm semel fuerit domo,
Tum jura solii non det, aut adimat fides,
Sed lege certâ traditum ad seros eat

Sceptrum nepotes, temporis cursu sequax,
Primum sequendo semper ætatis gradum,
Esto: sed ipsum quamdiu armorum duces,
Populusve poterit vocis arbitrio dare,
Ne dona gentis hic ferat, quem gens suis
Alia sequentem metuat infestum sacris.
Te propter unum jure decedit Gothus,
Tibique sceptri dat potestatem sui.
Sic utere illo jure, ne doleat datum,
Neu mox receptum, mente mutatâ, velit.
Dum regna sponte tradit, huic Regem annue,
Qui te parentem patriâ referat fide.

LEOVIGILDUS.

Ratum est, Agilphe; nullus hoc sceptrum geret,
Peregrina propter sacra, quem videat Gothus
Oculis iniquis.

AGILPHUS.

Sic bene æternum tibi
Tuisque solium vindicas. Sed nec satis.
Ne regna nutent ipsa, si pariat novos
Relligio motus, sceptra qui tecum geret,
Abolere discat funditùs Romæ fidem.
Romana placita semper occultos fovent
Regnis tumultus.

SIGERICUS.

Sæpe Relligio videt
Romana motus, fateor; ast illos magis
Plerumque patitur, quàm facit. Placidam fovet

Ultro quietem, nulla cùm novitas vetat
Frui quiete: non ego amplector fidem,
Quam Roma tradit: sed nec abolendam reor;
Quin potiùs illam, cui lubet, liceat sequi.
Nam cur Iberis sola pellatur fides
Romana terris, sola quæ terras priùs
Tenuit Iberas?

AGILPHUS.

Sola quòd terris velit
Regnare Iberis, sola quòd bellum movens
Adversùs omnem, quæ viget passim, fidem
Abolere certet omne sectarum genus.
Aliam pati Relligio quæ nullam potest,
Hanc alia debet nulla Relligio pati.

SIGERICUS.

Relligio nullam quæ potest aliam pati,
Id habet, habere vera quod debet fides.
Est una siquidem veritas.

AGILPHUS.

Quænam fides
Sit vera, quænam falsa sit, non est labor
Excùtere noster. Hæc Sacerdotes manet,
Maneatque nostros cura: nos scire hoc sat est,
Tollenda prorsùs moris alieni sacra,
Romæque primùm & penitùs abolendam fidem,
Discordiarum arcere si volumus faces,
Quas iste non sic forsan extinxit dies,
Ut non subinde spiritu afflatas novo,
In damna gentis, & tuæ excidium domûs;

Has possit excitare redivivus furor.

LEOVIGILDUS.

Quod das, Agilphe, laudo consilium, & sequor.
Pellenda regno moris alieni sacra,
Romæque primùm, & penitùs abolenda est fides.
Hermenigildum, miles, huc præsto jube
Adesse; lictor, inde præcipio mihi
Sceptrum & coronam, hinc vincula & gladium dari.
Stupetis ambo. Uterque quod suasit, volo
Quantùm licebit, exequi. Ætatis gradum,
Fideique penso jura. Si steterint simul
Conjuncta in uno, vincet ætatis gradus,
Et sceptra capiet: sin minùs, vincet fides.

SCENA III.

LEOVIGILDUS, HERMENIGILDUS, SIGERICUS, AGILPHUS, LICTOR, &c.

LEOVIGILDUS.

ACcede, nate; quod tibi optandum datur
Et hinc, & illinc, lumine attento vide.
Prudenter opta: delige, aut potiùs cape,
Quod capere te Rex suadet, hortatur pater.

HERMENIGILDUS, *inter coronam & gladium medius.*

Illinc catenæ, & gladius; hinc Regni decus.

Quâ lege ſceptra ?

LEOVIGILDUS.

Chriſtum ut ejures Deum ;
Fidemque Romæ.

HERMENIGILDUS.

Si piam Romæ fidem
Abjicio, Chriſtum ſi Deum ejuro, licet
Regnare : dic, Sigerice, quid ſuades ? . . . ſiles ?
Quid ille ſolers mente, conſilio ſagax,
Agilphus ? Ecquid cenſet ?

AGILPHUS.

Inſenſum tibi
Quem credis eſſe, non bene auctorem velis
Conſilii habere.

HERMENIGILDUS.

Sceptra ne capiam, times :
Ne metue, Agilphe.

LEOVIGILDUS.

Rurſus admoneo, precor ;
Prudenter opta ; ne manus peccet, cave.

HERMENIGILDUS.

Cavebo.

LEOVIGILDUS.

Partem ferre ſi primam abnuis,
Feres ſecundam.

HERMENIGILDUS, *deligens vincula.*

Hanc eligo : primam abnuo.
Habeat coronam frater ; & ſceptrum ſibi.
Mihi catenas opto, mihi gladium eligo :

LEOVIGILDUS.

LEOVIGILDUS.

Optas? habebis. Lictor his necte ocyùs
Palmas catenis.

HERMENIGILDUS.

Stringat: en trado manùs.

LEOVIGILDUS.

Spernor.

AGILPHUS, *à parte.*

Triumpho.

SIGERICUS.

Stupeo.

HERMENIGILDUS.

Num solas dabis,
Genitor, catenas? muneris partem alteram,
Gladium an negabis?

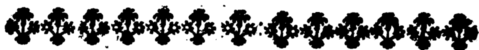
LEOVIGILDUS.

Sorte cùm fuerit suâ
Frater potitus, alteram partem dabo.

HERMENIGILDUS.

A te supremum hoc munus expecto, pater.





ACTUS IV.

SCENA PRIMA.

RECAREDUS, SIGERICUS,

RECAREDUS.

HUc siste fratrem, miles; hunc frater petit;
Ergóne sceptris alteri ereptis manùs
Onerare nostras tam citò genitor velit?
Nec ante saltem quærat an pariter velim?

SIGERICUS.

Per fas nefasque quod peti sceptrum solet;
Id si offeratur, esse sat putat, ut velis.
Jam prisca regni decora Rex ferri jubet
Quercum sub altam, ut illa solemni patrum
De more capias. Jam vocat belli duces,
Illorum ut inter rite promittas manus,
Te placita gentis velle futuri fœdera,
Et hoc vicissim jure jurando afferant
Solium tibi, tuisque perpetuum fore.
Quod ubi statutum fuerit alternâ fide,
Tum sceptra tibi gerenda transmittet pater,
Radiisque cinget mox adorandum caput.

RECAREDUS.

Caput hoc coronâ cinget, ut fratris caput

Mox ense tollat: méque speravit nefas
Utrumque posse perpeti. Neutrum feram.
At quin paternis ipse consiliis moram
Facis improbando? jura, quæ fratri dedit
Natura, cur non voce, quà fas est, patre
Coram tueris?

SIGERICUS.

Parce de linguâ queri:
Quanquam & querelas ferre promeruit tuas;
Sic Rege coram, quà dat ætatis gradus,
Ausa est tueri jura.

RECAREDUS.

Sic meruit meas,
Sigerice, laudes. Sola, quæ fratri favet,
Nobis placebit lingua.

SIGERICUS.

Nec fratri ambiit,
Nec tibi placere; quod petit regni salus,
Voluit tueri. At voce profeci nihil.
Potior Agilphus vicit.

RECAREDUS.

Insanas viri
Et spes, & artes video. Jam votis meum
Ambit favorem callidus. Se jam autumat,
Si sceptra capiam, proximum solio fore;
Sed vota fallam. Nemini noster favor,
Veniet redemptus scelere: tu, quantùm potes,
Artes refelle perfidas. Fratris caput
Incolume serva; & amove nostro procul

Diadema capite. Sic fidem nobis proba,
Sigerice: noster sic tibi partus favor.

SCENA SECUNDA.

HERMENIGILDUS, RECAREDUS, MILES.

RECAREDUS.

TE'n, frater, isto pondere aspiciam gravem?
Feramque lentus? miles hæc vincla expedi,
Vel ipse....

HERMENIGILDUS.

Dextram contine: nam quid jubes?
Tentásve frater? Téne pretiosum patris
Mihi invidere munus?

RECAREDUS.

At dignum magis
Te, séque munus obtulit. Cur non capis?

HERMENIGILDUS.

Auferre voluit plura, quàm voluit dare:
Regnum caducum, fragile, periturum obtulit:
Regnum auferebat, nulla quod rapiat dies.

RECAREDUS.

Cœlum auferebat nempe, si mentem extero
Cultu avocaret? Credulo an semper malus
Hærebit error pectore? an stultè pius
Hominem obstinabis fingere æqualem Deo?

HERMENIGILDUS.

O frater! ut me jamdiu miseret tui!
Sempérne lucem quam tibi affundit Deus,
Fugies retorto lumine? An cautè impius
Ritu negabis colere divino Deum.

RECAREDUS.

Fateor colendum, quem colis Christum, & colo.

HERMENIGILDUS.

Colisne dignè?

RECAREDUS.

Ut homine majorem colo,
Deo ut minorem.

HERMENIGILDUS.

Desine & Christi, & Dei
Cultor vocari velle. Non patrem colit,
Qui diffitetur filium æqualem patri,
Deumque credit aliquid inferius Deo.
Nec illa jam divina jactetur tibi
Religio, cui non tribuis auctorem Deum,
Merum sed hominem, inane simulachrum Dei.

RECAREDUS.

Verbis probari non amat, nec eget meis
Religio, quam firmavit eventus satis.
Illa, illa jam divina credatur tibi,
Cui tot triumphos afferit tutor Deus.
Nec ista jam divina jactetur tibi,
Quæ non habere vindicem meruit Deum;
Quæ vincit armis, esse potiorem puta.

HERMENIGILDUS.

Pensanda non est rebus humanis sacra
Religio, non stat exitu armorum, aut cadit;
Etiam triumphat illa, cùm victi jacent,
Illam tueri marte quos ardor pius,
Sed inauspicatus, impulit. Quin & suis
Inter catenas asserit palmæ decus,
Victíque vincunt. Quisquis in Christo Deum
Agnoscit, illum ferre ne pudeat, Deus
Quod ante voluit ferre. Qui Christum negat
Deum esse, solus metuat opprobrium crucis;
Suamque lætis æstimet rebus fidem.

RECAREDUS.

Hos ergo nodos, frater, abrumpi vetas?

HERMENIGILDUS.

Hos morte solâ, frater, abrumpi volo.

RECAREDUS.

Et ferre sceptrum pertinax renuit manus?

HERMENIGILDUS.

Suâ fruuntur sorte felices manus;
Quæ tibi relicta est, alteram sortem cape.

RECAREDUS.

Quæ mihi relicta est capere primævum decet,
Et gerere.

HERMENIGILDUS.

Sortem eligere primævum decet.
Electa nobis illa, quam palmæ gerunt.

RECAREDUS.

Et quam relinquis, ut geram suades?

HERMENIGILDUS.

Gere.

Hanc sponte, frater, offero.

RECAREDUS.

Si nos amas;

Cur illud offers, ipse quod spernis, fugis?

HERMENIGILDUS.

Quòd illud animus plurimi pendat tuus,
Quòd has catenas pendere haud novit satis.
Fusæ sed olim si quid ad Christum preces
Nostræ valebunt, si quid effusus cruor
Poterit mereri, numini adsistens petam;
Et impetrabo, lumine ut sparsus novo,
Quam mox cruore sanciam, arripias fidem;
Illamque jubeas Regis exemplo sequi
Quascunque gentes legibus sanctis reges.
Hac spe beatus, & fidem, & regnum tibi
Moriens relinquam.

RECAREDUS.

Dure! quid fratrem enecas
Mortem appetendo? Quidve funestum mihi
Munus relinquis? Méne saturatam indui
Tuo cruore purpuram? Ah vive, & diu
Molire sceptra. Serviat frater tibi,
Tecumque liceat, quas tuo capiti inseram,
Demetere lauros. Ambit hoc animus quidem;
Sed ambit unum. Si quis est, precibus locus,
Si profluentes lacrymæ in fratris sinum,
Mollire possunt pectora, hoc unum annue

Munus roganti.

HERMENIGILDUS.

Reſpice, haud longè vides
Ducum catervam. En pompa ſolemnis venit.
Ad regna, frater, poſceris; mox ad necem
Felix vocabor. Oſculer dextram ſine,
Et genua prendam.

RECAREDUS.

Quod mihi obſequium exhibes
Major minori?

HERMENIGILDUS.

Subditus Regem colo,
Primúſque adoro.

RECAREDUS.

Adverte quid ſim.

HERMENIGILDUS.

Rex eris.
Cùm rex ſedebis, protege Ingundem pius;
Natum benignus reſpice. Imperio frui
Uterque per me potuit. Imperio caret
Uterque per me: Uterque te Regem colat;
Patronum uterque ſentiat. Nil te moror,
Capeſſe regna.

RECAREDUS.

Deſeris fratrem, & fugis!



SCENA

SCENA III.

RECAREDUS.

QUos ille ſenſus pectore invicto gerit!
Ut ille regna, ut ille contemnit necem
Pulchrè ſuperbus! .... Tantáne erroris poteſt
Comes eſſe virtus? Quæ viros tales facit
Relligio, vera eſt, eſſe vel veram decet.
Et propter illam careat Imperio tamen
Vitâque frater! .... Potiùs ah! potiùs patris
Conſilia cedant irrita: hæredem expetit,
Qui ſceptra pariter, & ſuam ad ſeros fidem
Tradat nepotes. Velle me fingam ſequi,
Quod Roma ſanxit.... Fingere an verò licet?
Non fingo. Nec quid animus hic nolit, velit,
Credat, negétve, dubius, incertus videt.
Sed fingat animus. Cauſa fingendi pia eſt;
Fratris periclum.... Chriſte, quem metuit Deum
Adhuc vocare lingua, quem pariter timet
Deum negare, ne quid aut plus, aut minus
Tribuat honoris, dirige; & ſi quid potes,
Si Deus es, eſſe te proba, & cæptis fave.



SCENA IV.

LEOVIGILDUS, RECAREDUS, AGILPHUS, BELLI DUCES, TUBICINES.

LEOVIGILDUS.

QUò fausta gentis vota, quò superûm favor,
Fraterna quò te culpa, quò tua te vocat
Religio, nate, fer triumphales gradus.
Adsum triumphi socius. Oblatos, age,
Aggredere honores. Ecquid expectas? veni.

RECAREDUS.

Istos honores qui gerat, qualem, pater,
Vis esse natum?

LEOVIGILDUS.

Qualis es; qualem diu
Jam te probavi, corde generoso pios
Sensùs foventem, & patria retinentem sacra.

RECAREDUS.

Si patria colere sacra regnantem decet,
Recaredum omitte. Regna Recaredus fugit.

LEOVIGILDUS.

Quid loqueris?

AGILPHUS, *à parte.*

Ecquid audio?

RECAREDUS.

Hæredem tibi

Alium parato.

LEOVIGILDUS.

Verba quid monstri occinunt?

Effare.

RECAREDUS.

Fratris sacra, & exemplum sequor.

LEOVIGILDUS.

O nate, quò te devium impietas rapit,
Aut unde revocat?

RECAREDUS.

Sola me pietas regit.

AGILPHUS.

Meliora, Princeps, sequere, neu superos, patrem,
Proceresque gentis despice, ad summum decus
Caput hoc vocantes. Quod licet, regna.

RECAREDUS.

Time,
Ne regnem, Agilphe. Sceptra si quando feram,
Consilia inultus prava non dederis diu.

SCENA V.

LEOVIGILDUS, AGILPHUS, BELLI DUCES.

LEOVIGILDUS.

DIlecta nobis capita, magnanimi duces,
Referte gressum, & vota. Muneribus dies
Nondum apta vestris fulsit,

SCENA VI.

LEOVIGILDUS, AGILPHUS.

LEOVIGILDUS.

O Probrum! ô dolor!
Regúmne quiſquam timuit, aut potuit pati
Quæ patior? Unâ luce bis regnum offero,
Fero bis repulſam! vincla ſi jubeo capi,
Occurrit ultro dextra, quæ ferrum induat:
Si capere jubeo ſceptra, revocatur manus.
Ingrata ſoboles, impia! has Regi, & patri
Grates rependis?

AGILPHUS.

Corde Recaredus licèt
Ficto loquatur, quos tibi luctus tamen,
Quæ probra genti, quam luem regno inferat
Romanus error, clam peregrino imbuens
Mentes veneno, ſumme Rex, tandem vide;
Et, crede, ſi nunc una regnaret fides,
Qui regna caperet dignus & Rege, & patre,
Non deſit hæres.

LEOVIGILDUS.

Enſe quid juſto moror
Hermenigildi tollere errorem & caput,
Meæque largo ſanguine opprobrium domûs
Eluere?.... Quánquam! quid loquor? Quò
me abripis,

Ambitio demens ? An quia Imperio volunt
Carere nati, liberis caream pater ?
Ingrata ſoboles vivat, & quoniam abnuit
Regnare poſt me, turpe ſervitium ferat,
Regúmque pariter ſubeat, & Romæ jugum.

AGILPHUS.

An iſta moriens ſceptra in alienam ſines
Migrare ſtirpem, quæ velit patriæ ſacra
Meliùs tueri ? Sic tot annorum labor,
Sic tot triumphis Imperî aſſertum decus
Tibi, tuíſque pereat ? Hanc labem feres ?

LEOVIGILDUS.

Ne tange vulnus pectore infixum intimo,
Agilphe; votis, fateor, hoc unum ambii,
Sceptrum ut teneret noſtra perpetuum domus.
Potui hoc mereri, ſi poteſt meritis emi,
Hoc ipſa meruit noſtra Relligio, & fides,
Quâ me probare gentibus ſtudui, & probor.
Hoc miles offert, offerunt ultro duces,
Soli recuſent liberi, & Romæ fidem
Ambo paternis anteponentes ſacris
Provecta curſu proſpero in ventos jubent
Abire vota.... Siccine ô ſemper potens,
Superba ſemper, Roma, dominatum exteras
Profers in oras, & tuo innexos jugo
Reges, vel armis, vel fide victos trahis ?

AGILPHUS.

Superba quàmvis ſemper, & ſemper potens,
Nunquam revinctos, ſi voles, curru trahet

Reges Iberos Româ. Dominatum potes
Arcere iniquum. Non ut addicas neci
Hermenigildum suadeo, hâc fratrem licèt,
Qui sacra fingit velle Romulidûm sequi,
Statim reducas ad bonam mentem viâ.
Medela summis ultima est ferrum malis.
Omnis medendi ratio tentanda est priùs.
Qui tua sequuntur castra vicinum jube
Templum subire Præsules. Illuc voca
Hermenigildum, ut voce communi suas;
De more patrio, cum tuis jungat preces.
Et ore saltem nostra participet sacra;
Et sic Gothorum vota conciliet sibi.

LEOVIGILDUS.

Hermenigildum posse suaderi putas;
Ut illa patrio more participet sacra,
Quæ Roma damnat, fulmine intentans minas;
His interesse vel semel si quis velit.

AGILPHUS.

Valamirus ipse suadeat. Quidquid volet,
Suadere alumno facilè Valamirus potest.
Hoc si negat suadere, vel suadet malè,
Utrumque tandem morte damnabis reum,
Hoc justiore, tarda quò fuerit magis.
Sic vindicabis & tuam & gentis fidem.
Sic bene locabis in tuâ sceptrum domo.
Sic arrogantis conteres Romæ jugum.

LEOVIGILDUS.

En subeo templum. Præsules illuc voco;

Tu reliqua perage : hortare, terrorem incute,
Magistro, alumno proximam, certam necem
Intende.

SCENA VII.

AGILPHUS, *solus.*

NEutrum, sat scio, infringam minis.
Sed perdam utrumque, & utrumque mactabo caput.
Te, Roma, quæ me fulmine afflasti tuo,
Et me putasti perdere afflando, in tuis
Te perdam alumnis. Hoc tibi fulmen paro.





ACTUS V.

SCENA PRIMA.

VALAMIRUS.

JUbeor alumno principi extremos dare
Monitus, eosdemque impios. Jubeor scelus,
Contage fædâ polluens castam fidem,
Animósque inertes in gravem lapsum trahens,
Suadere: nisi, suadente me, Templum subit
Infestum Arii labe; nisi sociat preces
Precibus nefandis Præsulum, qui se novâ
Tabe inquinârunt, se facit mortis reum;
Et nos propinquâ in turre mors ambos manet.
Crudelis, atrox, perfide, agnosco tuas,
Agilphe, fraudes. Proditæ fidei reum
Vis per me alumnum facere: vel potiùs duos;
Tanquàm rebelles, facere vis capitis reos:
Et facere, credo, poteris: at nunquam tamen
Hoc impetrabis, ut suam commercio
Hermenigildus polluat vetito fidem
Subit ecce vinctus. Verba queis juvenem alloquar,
Tu, Christe, menti suggere, & pariter rege
Vocem monentis, corda discipuli move.

SCENA SECUNDA.

HERMENIGILDUS, VALAMIRUS.

HERMENIGILDUS.

AD te docendus venio, ſic Regis ferunt
Mandata; dic, Valamire, dic quid ſim novi
Per te docendus.

VALAMIRUS.

Cuncta quæ monui priùs,
Cùm te erudirem, mente ſi memori tenes;
Nil te novi docebo: tu doctus ſatis.
Quo ſint habendi & ordine, & numero, & loco;
Homines ſceleſti, perfidâ infecti lue,
Animo obſtinati dogma damnatum ſequi,
Sacróque tacti fulmine, an ſervas memor?

HERMENIGILDUS.

Illos habendos eſſe, ut exoſos Deo,
Mancos ut artùs, corpore abſciſſos, putres;
Cadaveroſos, peſte vitandos magis,
Olim docebas. Pectore hoc ſervo memor.

VALAMIRUS.

Illos adire, precibus illorum preces
Sociare ad aras, ſi quis invitet modò,
Illos adires?

HERMENIGILDUS.

Potiùs horrendas, truces

Feras adirem.

VALAMIRUS.

Sed age, si gladius tuo
Capiti immineret colla secturus, nisi
Illos adires, fronte quâ videas manum
Libratam in ictum?

HERMENIGILDUS.

Quâ tuli Regis minas,
Quâ sceptra repuli, lege non æquâ mihi
Oblata; quâ me vincla tolerantem vides,
Placidâ, serenâ fronte.

VALAMIRUS.

Nec pigeat sacris
Præferre vetitis quàmlibet diram necem.

HERMENIGILDUS.

His antepono quòdlibet mortis genus.

VALAMIRUS.

O digne Christo miles, ô juvenis seni
Meritò invidende! vincula hæc tangam sine,
Figamque palmis oscula.

HERMENIGILDUS.

O quid agis, pater?

VALAMIRUS.

O mihi verendas, ô triumphales manùs!
O care Princeps!

HERMENIGILDUS.

Ora quid fletus rigat?

VALAMIRUS.

Non solus oculos solvit in lacrymas dolor,

Lætitia lacrymis ipſa ſe prodit ſuis.

HERMENIGILDUS.

Lætitia quænam pectus inceſſit nova?
Aut de cavendis perfidæ ſectæ ſacris
Quid verba mecum iterata feciſti modò?

VALAMIRUS.

Jam ſcire dabitur.

SCENA III.

HERMENIGILDUS, VALAMIRUS, AGILPHUS.

AGILPHUS.

Principi an per te data,
Valamire, monita quæ dari decuit?

VALAMIRUS.

Dedi.

AGILPHUS.

Adeſto, Princeps: en tibi ad veniam via
Facilis paratur: quod pater ſubiit modò,
Ingredere Templum; voce communi preces
Effunde ad aras. Præſulum immixtus choro,
Eſto ſacrorum particeps. Animum patris
Sic demerebis. Sequere. Quid vultu infremens
Greſſum reflectis?

HERMENIGILDUS.

Perfide, ut Templo inferam

Greſſum profano ! Ut voce communi preces
Fundam nefandas ! Præſulum infami choro
Immixtus ut ſacrilega participem ſacra ,
Chriſtóque frangam mente perjurâ fidem !
Sperate de me ſuſtines tantum nefas !

AGILPHUS.

Tu noſtra verbo ſacra participes licet ,
Servare poteris , quam voles , animo fidem.

HERMENIGILDUS.

Animus fidelis eſſe nimirum poteſt ,
Infida dum ſit lingua ! perſtabo pius ,
Dum me impiorum polluam conſortio !
Fuge hinc ſceleſte. Regis ad nutum fidem
Mutare dociles , perfidos , ſimiles tui ,
Alios require.

AGILPHUS.

Méne reſponſum hoc jubes
Regi referre ?

HERMENIGILDUS.

Jubeo.

AGILPHUS.

Monuiſti bene ,
Valamire , monitis præmium haud impar feres.

VALAMIRUS.

Quæ mihi paretur , quo loco merces ſcio ,
Illam occupabo.



SCENA IV.

HERMENIGILDUS, VALAMIRUS.

HERMENIGILDUS.

Siste, quò vertis gradum?

VALAMIRUS.

Ne quære, Princeps:

HERMENIGILDUS.

Forsan ad mortem ruis?

VALAMIRUS.

Quò vota rapiunt, propero.

HERMENIGILDUS.

Me'n fati negas
Accipere comitem? méne discipulum abnuis,
Magister, altor, ductor? An prohibes sequi?

VALAMIRUS.

Princeps, sequêris.

HERMENIGILDUS.

Pluribus nihil est opus:
His nostra verbis fata se evolvunt satis;
Moriemur.



SCENA V.

HERMENIGILDUS.

ACtum eſt. Chriſte, me tandem vocas.
Adſum vocanti. Terra, deliciæ, decus,
Sceptrum, corona, quicquid humanos poteſt
Mulcere ſenſus, quicquid ambitio ſitit,
Sive aliquid eſtis, ſive magnificum nihil,
Vos mihi valete .... ſed quis Ingundi vale
Feret ſupremum? .... Miles huc, quæſo, pedem,
Auréſque propiùs admove.

SCENA VI.

HERMENIGILDUS, MILES.

HERMENIGILDUS.

AN tutò licet
Mandare fidei triſte depoſitum tuæ?

MILES.

Mandare, Princeps, quidlibet tutò potes.

HERMENIGILDUS.

En mortis hora proximè impendet mihi.
Cum prole tenerâ conjugem oppreſſam malis,
Relinquo moriens. Hiſpalis clauſam tenet.

Olli ſupremum ferre non poſſum vale.
Id, me perempto, deferes. Fidei datæ
Hoc dulce pignus, annulum referes, ſimul. *
Ingundem amabam vivus, extinctus quoque
Amabo: vivet uſque poſt cineres amor.
Tu me, jubente patre, carnificis manu,
Cecidiſſe dices, mente quod firmâ ſacram
Fuerim ſecutus, ipſa quam ſuaſit, fidem.
Urgere noſtram fletibus parcat necem.
Lugenda non eſt. Sorte ſum felix meâ.
Ipſa, ipſa ſortem patitur heu flendam nimis.
Olli rependo, quas mihi lacrymas nego.
Regnare per me potuit; at jam non poteſt.
Ne ſibi coronam exoptet in terris brevem;
Aliam meretur, melior in cœlo manet.
Hanc ſæpe tenero principi oſtentet procul:
Hac ſpe ingruentes doceat ærumnas pati:
Et voce blandâ pectus informans rude,
Amore matrem ſe probet, monitis patrem,
Hæc mando. Rex adventat.

MILES.

Ah! Princeps!

HERMENIGILDUS.

Pedem
Reflecte: lacrymas contine.

* *Tradit militi annulum, quem accepit olim à conjuge.*



SCENA VII.

LEOV. HERMENIGILDUS, AGILPHUS, MILES.

LEOVIGILDUS, *ad Agilphum.*

OBſerva citò
Num quem tumultum moveat in caſtris nova
Nati rebellis culpa; & hanc per me illico
Dic expiandam, Agilphe.

SCENA VIII.

LEOV. HERMENIGILDUS, MILES.

LEOVIGILDUS.

TUn' ergo patri
Adeſſe renuis, dum ſacras peragit preces?

HERMENIGILDUS.

Precibus adeſſe renuo ſacrilegis, pater.

LEOVIGILDUS.

Et hoc inultum velle me credis pati?

HERMENIGILDUS.

Non, credo; ſed tu, genitor, hoc credas velim.
Quidquid mineris, quidquid horrendum offeras,
Non

Non muto mentem.

LEOVIGILDUS.

An ſemper ultricem manum
Revocabo ab ictu? Exuere me'n toties decet
Regem, patremque? Utrumque depono ſimul.
Vel pono Regem, ut induam totum patrem.
Nihil minabor. Supplices fundam preces.
O nate! miſerum hoc pectus indigno abſtine
Onerare luctu. Patere me, quantùm volo,
Patrem eſſe. Per te, quominùs fuerim ſatis,
Quantùmque volui, per tuum errorem ſtetit.
Nimiumque forſan me tibi rigidum dedi,
Revocare dum te conor ad patriam fidem.
Tu me carebas, ipſe ſed pœnas dabam,
Dum te carerem. Redditum tandem mihi
Te video: Quo ſis redditus pacto, haud juvat
Meminiſſe, Veteres & mihi æternùm excidant,
Et tibi querelæ. Redde te totum mihi,
Jungamus ambo dexteram.

HERMENIGILDUS.

Jungo, pater.

LEOVIGILDUS.

Amas ne patrem, nate?

HERMENIGILDUS.

Amo.

LEOVIGILDUS.

Si nos amas;
Succede Templo, & una nos jungat fides.
Manum retorques? fœdus abſolvi vetas?

HERMENIGILDUS.

Sociare fœdus, quod petis, nequeo, pater.
Religio jungi vera cum falsâ nequit.

LEOVIGILDUS.

Sic me precari, sic meas sperni preces?
Ingrate, patrem sic amas? Sed amas nihil,
Nullos amores corde furiato capis.
Tibi natus, uxor, frater invisi, & pater.
Patri resistis, fratrem in errorem trahis,
Nato coronam, conjugi solium eripis:
Tu te ipse perdis, ipse te odisti. Vide
Quantos amores impia exstinguat fides.

HERMENIGILDUS.

Licitos amores pectus hoc omnes capit:
Conjux amatur, filius, frater, pater;
Sed patre, fratre, conjuge, & nato magis
Nobis amatur Christus; attende, & vide,
Quantos amores vera transcendat fides.

LEOVIGILDUS.

Ferrumne, & ignem hæc pariter exuperet fides
Videbo: certum est: furere me quoniam jubes,
Ferro furens, & igne Romanam fidem
Plagas per omnes insequar. Si non datur
Ejicere Româ, at penitùs ejectam dabo
Terris Iberis. Ne suam invitis fidem
Det Roma populis, ne jugo Reges premat,
Vanóque feriat fulmine humanum genus,
Cavebo.

HERMENIGILDUS.

Nil cavebis. Efficies nihil.
Nam quis revellat quod Dei fixum eſt manu ?
Quod Roma geſtat fulmen, hoc Chriſtus dedit.
Quam tradit illa, tradidit Chriſtus fidem :
Quod illa ponit, Chriſtus impoſuit jugum.
Auferre, Chriſtus quod dedit, non eſt tuum.
Speras Iberis poſſe Romanam fidem
Exterminari finibus. Speras malè.
Meliora ſpero. Veniet, ô veniet dies !
Cùm gens Ibera, corde ſincero fidem
Amplexa Romæ, & more Romano tuens,
Nullâ inquinari labe peregrinâ ſinet.
Et hanc tenebit integram ; qualem dedi,
Qualem profuſo ſanguine obſignem lubens.
Hæc mihi ſub imo corde ſpes fixa inſidet.
Fixamque moriens auferam mecum, pater.

SCENA IX.

LEOV. HERMENIGILDUS, AGILPHUS, MILES.

AGILPHUS.

IBera natis ſceptra mox pereunt tuis,
Rex ſumme : caſtris diditus rumor volat,
Utrumque natum abjicere majorum ſacra.
Hinc ſurgit horror militum, hinc muſſant duces.

Sigericus illos ambit, affatu petit,
Quâ mente, quânam voce compertum haud satis.
Sed ne tuenda gentis & sceptra, & sacra
Deposcat aliquis, & brevi accipiat, time.

LEOVIGILDUS.

Adsum ipse tutor certus, &, si res petat,
Vindex sacrorum rigidus. Extremùm precor,
Jubeo supremùm, nate. Romanam fidem
Dedisce tandem: tolle mortalem Deum,
Vel in propinquâ turre feriendum caput
Suppone gladio.

HERMENIGILDUS.

Quod jubes, facio pater.
Romæ fidem secutus, humanâ Deum
In carne adorans, sponte subjicio caput,
Gladio amputandum. Quos mihi resecas dies,
Hos vive, genitor, & vale.

LEOVIGILDUS.

I, propera, necem
Præpone regno.

HERMENIGILDUS, *caput reflectens.*

Per necem ad Regnum evolo.



SCENA X.

LEOVIGILDUS, AGILPHUS.

LEOVIGILDUS.

O Vans, triumphans natus ad mortem volat !
Et morte damnat genitor ! heu qualem excitat
Imo tumultum pectore incusans ferum
Natura patrem !

AGILPHUS.

Sancta cùm loquitur fides ;
Natura sileat. Ergo naturam preme.
Et cerne quanta filii pœnam impii
Merces sequatur. Morte fraternâ eripis
Errore fratrem, vindicas patriæ sacra,
Tuisque sceptrum redimis.

LEOVIGILDUS.

O sceptra, ô sacra !
Mercede quantâ stabitis misero patri,
Miseræque proli !

AGILPHUS.

Sceptra non possunt emi
Mercede nimiâ.



SCENA XI.

LEOVIGILDUS, RECAREDUS, SIGERICUS, AGILPHUS.

SIGERICUS.

Militum en ad te fero,
Rex magne, vota; auctore Recaredo, & duce,
Quod flagitavi, hoc impetro. Unanimi prece
Hermenigildo postulant veniam dari;
Et sceptra spondent quamlibet teneat fidem.

LEOVIGILDUS.

Heu! quid refers, Sigerice? vel quidnam priùs
Retulit Agilphus? Lictor, i, morti ocyùs
Hermenigildum surripe.

RECAREDUS.

Eripiam, pater.

SCENA XII.

LEOVIGILDUS, RECAREDUS, SIGERICUS, AGILPHUS, VALAMIRUS.

VALAMIRUS.

Hermenigildi sanguine aspersus pio,
Dulcemque alumnum, quatenùs licuit sequi,

Secutus ad necem usque, mercedem peto,
Rex magne, mortem.

LEOVIGILDUS.

Jamne (proh superi!) cruor
Nati profusus?

VALAMIRUS.

Fluxit.

LEOVIGILDUS.

O dolor!

SIGERICUS.

O nefas!

RECAREDUS.

O care frater! Sic peris! nec te meus
Potuit amor servare. Sed Romæ fidem,
Quam mihi relinquis, usque servabo memor.

LEOVIGILDUS.

Quid fingis ultra? Fratre sublato, ah! precor,
Simulare tandem parce.

RECAREDUS.

Non simulo, pater.
Quod voce testor, pectore hoc fixum puta.
Sic est. Amatus ille, nunc flendus mihi,
Frater, beatas cœlitum invectus domos,
Promissa solvit: supplicat pro me Deo.
Novumque menti lumen ex alto inserit.
Quam sanxit ille sanguine, amplector fidem,
Et ferre sceptra si mihi annuerit Deus,
Quacunque Iberis proferam Imperium plagis,
Regnante me, Romana regnabit fides.

LEOVIGILDUS.

Ergo triumphas, Roma! Nequidquam tuos;
Cruore fuso, noſtra tentavit manus
Abolere ritus; en tua evertit meam
Religio victrix. Perge, quà latè patet,
Orbem tuorum ſubde Pontificum jugo.
Tuo rebelles fulmine attritos doma.
Hermenigildum appone Martyribus tuis;
Et me Tyrannos inter annumera tuos.
At tu cruentæ ſuaſor, impulſor necis
Procul hinc Agilphe; ſubtrahe inviſum caput.

RECAREDUS, *ad Valamirum & Sigericum.*

Adeſte luctûs ambo participes mei;
Adeſte mecum, & principi exequias pio,
Fratrique lacrymas, Martyri palmas date.

FINIS.

MAURICIUS,

IMPERATOR;

TRAGOEDIA.

N

ARGUMENTUM.

Auricius Orientis Imperator multa captivorum millia, quos vili pretio potuerat redimere, in vinculis crudeliter obtruncari permisit. Paulò post culpam confessus ac detestatus, à Deo petiit, ut potiùs in hâcce præsenti vitâ, quàm in futurâ, turpissimæ avaritiæ pœnas lueret. Mauritium audiit Deus, & postquàm auditas esse ipsius preces eum in somnis admonuit, Phocas Dux rebellis exercitûs Constantinopolim ingressus, est, imperium vi occupavit, Mauricii filios coram patre trucidari jussit, ipsumque Mauricium neci addixit. Tot pœnas invictâ, ut par erat, animi fortitudine tulit Christianus Imperator. Vindicem agnoscens Deum, has voces, media inter supplicia, sæpe iteravit : justus es, Domine, & rectum judicium tuum. *Theoph. Zonar. Niceph. Baron.*

PERSONÆ.

MAURICIUS, Imperator.

THEODORUS, } Mauricii filii.
JUSTINUS, }

GERMANUS, Theodori ſocer.

PHILIPPICUS, ſeu Philippus, Mauricii affinis ſororius.

PRISCUS, Juſtini moderator.

HERACLIUS, Priſci filius, deinde Phocæ oppreſſor, & Succeſſor.

ZONARAS, prætorianæ cohortis præfectus.

ARIBAS, palatio præfectus.

PHOCAS, Tyrannus, ſceptrorum prædo.

ALCIMUS, Phocæ adjutor.

ACHILLAS, dux cohortis.

Scena Conſtantinopoli, in Palatio Mauricii.



MAURICIUS, IMPERATOR, TRAGŒDIA.

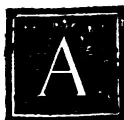


ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

MAURICIUS, ZONARAS, ARIBAS, MILITES.

MAURICIUS.


Ccerse Priscum, Zonara; avulsum domo,
Multoque cinctum milite hùc properè mihi,
Ariba, Philippum siste.

SCENA SECUNDA.

MAURICIUS, *solus.*

SI pœnæ advenit
Tempus statutum, nostra in alterius manum

Transferre ſceptra, ſi parat vindex Deus,
Pœnam morari, & ſceptra nequicquam velim
Ultra tueri, nec volo. Hoc feriat caput,
Iſtuque eodem ſpiritum, & ſolium auferat,
Qui dextrâ eâdem ſpiritum, & ſolium dedit:
Nihil repugno. Sed neque adverſis jubet
Offerre gladiis pectora: inſidiis locum
Obſtruere par eſt, dum licet; ſi non licet,
Sat erit paratum, & vindice inflictum manu,
Animo obſequenti vulnus excipere, & pati.

SCENA III.

MAURICIUS, PRISCUS.

MAURICIUS.

NUper Triumphos, nuper imperium plagas
Latè per omnes auſpice extenſum Deo
Tu me docebas, Priſce; nunc cœli minas
Et noſtra diſce fata. Rapiendum brevi
Diadema capiti diſce.

PRISCUS.

Mauricius pavet,
Ille, ille Romæ terror, & dominus novæ;
Qui jura utrique, factus utriuſque arbiter,
Diſpenſat orbi; marte qui ſolitus feras
Domare gentes, civicos motùs timet.
Quàm ſit retundi facilis, & facilis premi

Excita plebes docuit hesternus dies.
Quatiebat arma ; inermis armatam petis ,
Solâ verendus fronte : Germanum malè
Tutum favore publico ex oculis rapi ,
Condique tenebris imperas ; subitò excidit ,
Metuque fractus siluit armorum furor.

MAURICIUS.

Facilè resurgunt odia , quæ pressit metus ,
Magis hoc timenda , pressa quò fuerint magis ;
Quàmvis timenda , spernerem intrepidus tamen ,
Accensa nostro scelere ; ni faceret metum
Cælestis ira.

PRISCUS.

Scelere quo superûm potes
Accendere iras ? Ipse te justum , pium
Fatetur hostis.

MAURICIUS.

Abstine pulchris reum
Onerare titulis ; impium , immitem voca ,
Qui tot suorum millia hostili manu
In servitutem rapta , dum vili negat
Redimere pretio , durus immiti jubet
Perire ferro.

PRISCUS.

Parce defletam diù
Meminisse culpam : quidquid erratum est , satis
Fletu expiasti.

MAURICIUS.

Non benè effusus cruor

Fusis piatur fletibus, nec sic Deus
Noxas remittit Cæsarum; hoc gravior manet
Nos pœna, quo altiore nos posuit gradu;
Orbique Reges grande documentum sumus,
Quantis nocentes urgeat pœnis Deus.

PRISCUS.

Tot parta bello decora, tam lætâ domus
Subnixa stirpe numen iratum haud probant.
Non est volentis plectere, antiquis novos
Semper triumphos addere.

MAURICIUS.

Hoc terret magis,
Quò lætiore nostra sors cursu fluit.
Non est volentis parcere, immerito dare
Rerum secundos exitùs. Quisquis nocens
Fuit beatus, numine irato, fuit.
Sed mox reposcet quidquid indulgens nimis
Divina tribuit dextra.

PRISCUS.

Quid mentem juvat
Per vana trahere auguria?

MAURICIUS.

Nil temerè auguror.
Vidi egomet atrâ nocte, cum madidos levis
Imbueret oculos somnus, affundi toro
Tristes catervas compede attritas gravi,
Artusque laceros, unde stillaret cruor,
Nudare manibus, vindicem & tacitè Deum
Vocare; vidi, fronte direptum meâ

Diadema sacrum, cingere alterius caput:
Quin & satelles barbarus jugulum impio
Reclusit ense: sanguis implevit sinum,
Triplicique fixus vulnere haud perii semel;
Ter cadere visus, morte tergeminâ mori.

PRISCUS.

Simulacra noctis cæca, quæ menti inserit
Vapor malignus, aut die acceptus timor,
Quàm sæpè falsos pectori objiciant metùs,
Raroque moneant vera, nescire est nefas;
Sed quia saluti Cæsarum haud unquam fuit,
Quicunque terror ingruat, cautum satis;
Nox inquieta quidquid objecit mali,
Properè cavendum est. Vincla Germanum te-
nent,
Ne quis refringat provide.

SCENA IV.

MAURICIUS, PRISCUS, THEODORUS.

THEODORUS.

EN iterum ad pedes,
Dilecte genitor, accedo supplex tuos:
Nunc redde socerum, redde Germanum, precor.

PRISCUS.

Omitte, Princeps, velle perjurum caput

Eximere vinclis, neu patri, & patriæ impium
Præpone socerum.

THEODORUS.

Desine immeritum caput
Violare dictis; quo patrem, & patriam loco
Habere deceat novimus: soceri fides
Sed ipsa nota est.

PRISCUS.

Nempè cui solium obtulit
Delata furtim littera.

THEODORUS.

Incertâ manu
Delata nempe, & forsan inimicâ manu;
Sed quid tueri voce Germanum volo,
Quem sua tuentur facta, qui sceptra haud semel
Oblata repulit. Quid siles?... aut quid gemis?
Pater?.... an moveris?....

MAURICIUS.

Impetras.

PRISCUS.

Quid agas, vide.

MAURICIUS.

Obsequere nato, miles.

THEODORUS.

Obstrictam fidem
Soceri, meamque spondeo æternùm, pater.

SCENA V.

MAURICIUS, PRISCUS.

QUid esse dicam, Cæsar? insidias jubent
Cavere superûm monita, tu vinclis jubes
Illum resolvi, struere qui solus potest!
Aut sperne fortis somnia, aut prudens cave.

MAURICIUS.

Istud cavebo. Prisce, Germanum times:
Non hic timendus; facere jam solus metum
Debet Philippus.

PRISCUS.

Signa quæ sontem arguunt?

MAURICIUS.

Sontem indicarunt somnia. Ereptam meo
Capiti coronam, capite qui posuit suo,
Hic fronte gessit asperam, tristem, horridam
Pictamque tabo litteram; obstupui, horrui;
Procerum revolvi nomina, infamem notam
Animo requirens anxio, occurrit statim
Nomen Philippi. Nomine hanc solus refert.

PRISCUS.

Aut fallor, aut hîc aliquid erroris latet:
Novi Philippum.

MAURICIUS.

Quid struat populus, vide:
Quid speret, aut quid metuat explora, & refer.

SCENA VI.

MAURICIUS, PHILIPPUS, ARIBAS, MILITES.

MAURICIUS.

ADes, Philippe.... Tibi ne prævisa est satis
Series patrandi sceleris ? an tempus, dies,
Socii, ministri ?

PHILIPPUS.

Quod mihi objicitur scelus,
Invicte Cæsar ?

MAURICIUS.

Nempe tu culpâ vacas.

PHILIPPUS.

Reus videri Cæsari quisquis potest,
Vacare culpâ non potest. Quæ me tamen
Faciat nocentem noxa, ni doceas, nequit
Mens suspicando consequi.

MAURICIUS.

Non tu inviam
Aperire ferro statuis ad solium viam ?
Non sceptra, vitamque invides ? palles ! siles !
Mauricius ergò jam tibi nimiùm diù
Vitam videtur trahere, qui vitam hactenùs
Non sibi, sed orbi impendit, & patriæ, & tibi,
Ingrate ? Trepidat animus. Infandum scelus
Metuit fateri lingua ; sed frustra silet ;

Loquitur silendo, teque testatur reum.

PHILIPPUS.

Sæpè innocentis ora compressit stupor.
Nec sola fraudis conscia attonito riget
Terrore mens constricta. Qui factis potest
Audere multùm, plurimùm verbis solet;
Et qui patrando crimini accingit manum,
Linguam negando comparat. Sileo innocens;
Et mens labascit crimine imposito obruta,
Non cogitato. Si loqui deceat tamen,
Mores loquuntur, & mihi vitæ priùs
Quidquid peractum est. Me tibi affinem torus,
Virtus amicum, castra vincendi æmulum
Fecere, jura utrique dum Flavus daret;
Me deinde fecit subditum oblatus tibi
Regendus orbis: præstiti Domino fidem,
Tu primum amorem subdito; in Persas graves
Armata per te fulmen hæc torsit manus;
Quascumque ferro legeram, his bello redux
Ultrò revinxi laureis Domini caput,
Et me per atrox, impium, infandum scelus
Credis negatam quærere ad solium viam.
Nemo repentè summus. Ut solium suos,
Hoc crede, Cæsar, sic habet crimen gradùs.

MAURICIUS.

Citò per omnes transilit scelerum gradùs
Regni libido.

PHILIPPUS.

Vindicem appello Deum;

Qui ſenſa cordis intima, & cæcos videt
Animi receſſus!

MAURICIUS.

Parce teſtari Deum;
Quicunque pactam principi violat fidem,
Aut eſſe nullos credit, aut ſpernit Deos.

PHILIPPUS.

Si teſte nullo noſtra tibi conſtat fides:
Eloquere ſaltem teſte quo conſtat ſcelus.

MAURICIUS.

Me teſte, cœloque indice.

PHILIPPUS.

O ſuperi! an poteſt
Sceleſtus eſſe ſceleris ignarus ſui?

SCENA VII.

MAURICIUS, PHILIPPUS, PRISCUS.

PRISCUS.

MEtuenda, Cæſar, omnia; erumpunt palam
Cæci tumultùs. Milite immixtus volat
Ad arma civis impia, in Domini caput
Fert ſigna, Phocam ſequitur, & Phocâ duce....

MAURICIUS.

Heu! quale nomen barbaro attonitas ſono
Implevit aures? Loquere quem memores ducem?

PRISCUS.

Phocam vocavi.

MAURICIUS.

Prisce, jam satis est: patent
Manifesta tandem somnia. O falsò reus,
Philippe, nobis credite. Errori, precor,
Ignosce.

PHILIPPUS.

Cæsar subditum veniam rogat!
Rogare non est Cæsarum, at veniam dare.

MAURICIUS.

Errare quoniam est Cæsarum, errori decet
Orare veniam Cæsares. Non te reum,
Philippe, crimen fecit, at sanctum impio
Affine nomen nomini; sed jam tibi
Phocas rebellis abstulit sceleris notam,
Totumque mente, & nomine accepit scelus.

PHILIPPUS.

Phocas rebellis! vile despectum caput!
Milesque ab imo nuper emersus gradu,
Amans tumultùs, pectore imbellis tamen.
Permitte, Cæsar, hunc tibi victum ocyùs,
Vinctumque tradam.

MAURICIUS.

Me decet, quoniam petor,
Petere rebelles. Ibo.

PRISCUS.

Te, Cæsar, nefas
Prodire coram plebe, quam stimulat furor;

Regitque miles, ni tuum ſtipet latus
Cohors fidelis. Nuda majeſtas valet
Aliquando multùm, at ſæpè præſidiis eget.

MAURICIUS.

Ego ne peribo inultus! an natos ſinam
Perire!

PHILIPPUS.

Natis conſule: hoc patrem decet;
Tuæ ſaluti conſulam, hoc decet, & juvat.

MAURICIUS.

I, quære, ſi quos Cæſari addictos fides,
Amorque retinent; mox ubi adſuerint, mone.
Tu, Priſce, natos ſiſte quos tradam tibi,
Salvoſque præſtes, ſi velit ſalvos Deus.

SCENA VIII.

MAURICIUS, *ſolus.*

QUis ſurgit imo pectore inſolitus pavor?
Quid, anime, trepidas? Criminum ultricem manum
Lentam increpaſti ſæpè, nunc celerem arguis.
Ventura placuit pœna, terret dum venit.
Nempe hæc nocenti pœna debetur, timor;
Pœnæque pars eſt prima, pœnarum metus.
Sed properet illa: huic offeram promptus caput,
Si ſteterit ante tuta natorum ſalus.

SCENA

SCENA IX.

MAURICIUS, THEODORUS, JUSTINUS, PRISCUS.

MAURICIUS.

Adeste, nati : quantus immineat patri
Turbo procellæ, strepitus armorum docet,
Vel me tacente. Parcite incassùm mali
Causas latentes quærere. Has tempus vetat,
Dolorque verbis eloqui. Extremis procul
Effugia terris quærite, hic vester labor.

JUSTINUS.

Dilecte genitor.

MAURICIUS.

Fugite.

THEODORUS.

Fugiamus, pater!

JUSTINUS.

Patriæ fugaces ecquis excipiet locus?

MAURICIUS.

Locum requiret Priscus, ostendet Deus.

THEODORUS.

Fugare didici doctus exemplo patris,
Se fugere nusquam docuit exemplo pater.

MAURICIUS.

Doceat jubendo.

THEODORUS.

Ni fugam exemplo doces,
Parere juſſis nequeo. Dum Cæſar pater
Mortem laceſſit, ſubditum, & natum eſt nefas
Latere inertem; ſubditus Domino manum,
Natus parenti debet offerre, offero;
Utrique vitam impendere, impendo. Hoc licet,
Hoc jura clamant omnia, hanc vocem ſequor.

MAURICIUS.

Theodore....

PRISCUS.

Princeps....

MAURICIUS.

Nemo jam paret mihi,
Jam Cæſar eſſe deſtiti.

SCENA X.

MAURICIUS, PRISCUS, JUSTINUS.

MAURICIUS.

QUod reſtat unum, Priſce, Juſtinum fugâ
Hoſti ingruenti ſubtrahe.

JUSTINUS.

Ah! potiùs, pater,
Permitte lateri fidus aſſiſtam comes.

MAURICIUS.

Non patitur ætas, nate.

JUSTINUS.

Amor patitur, jubet.

MAURICIUS.

Patrem adjuvare quid potes?

JUSTINUS.

Possum mori.

MAURICIUS.

En, me vetante, frater in mortem ruit;
Si tu periclo pariter innectis caput,
Si moreris, ecqua spes erit misero super.

JUSTINUS.

Si moreris ipse, vita quid miserum juvet?

MAURICIUS.

Vives, ut olim quam tibi dederit Deus,
Seu te imperare, seu pati Dominum velit,
Patiare sortem. Maurici vives memor,
Sed patris. Illum sic ama, per me licet.
Obliviosâ mente tibi Cæsar cadat,
Aut si recurret Cæsar in patre, & simul
Utriusque flebis fata, quam flebis, cave
Sortem mereri. Plura, cum tempus feret,
Priscus docebit. Prisce, Justinum accipe.
Si patrem amabas, alter huic esto pater.
Nuper magistrâ voce fingendum dabam:
Nunc trado fidei imbelle servandum caput.

PRISCUS.

Servabo pignus creditum, hâc potior mihi
Non alia proles fuerit,

MAURICIUS.

Hos fletùs preme,
Juſtine. Priſcum reſpice, hunc patris loco
Deinceps habebis.

SCENA XI.

MAURICIUS, JUSTINUS, PRISCUS, ZONARAS.

ZONARAS.

GLiſcit armorum furor;
Creſcit periclum. Te ſibi proceres ducem,
Cæſar, repoſcunt.

MAURICIUS.

Priſce, nunc tempus vocat:
Effer citatum calle ſecreto gradum.
Juſtine, ſequere.

JUSTINUS.

Genitor, extremùm rogo,
Me patere tecum adeſſe, pugnabis manu,
Pugnabo lacrymis.

MAURICIUS.

Me pete amplexu, & fuge.



ACTUS II.

SCENA PRIMA.

PHOCAS, GERMANUS, MILITES.

GERMANUS.

SEdes relictas ingredi ne ſit pudor:
Ingredere, Phoca. Prodidit ſceptra, & domum
Fugiendo Cæſar.

PHOCAS.

Ne quis inſidiis locus,
Aditùs viarum, tecta qui circum patent,
Triplici coronâ ſepiat miles frequens.

GERMANUS.

Hæc tecta cernis. Illa nos Dominos vident:
Sed me priùs vidêre captivum. O pudor!
Poſtquàm nocentem fecit ignotâ manu
Submiſſa furtim charta, quæ regnum mihi
Deferret ultrò.

PHOCAS.

Cernis auctorem, & manum.

GERMANUS.

Hæc illa nempe domina regnorum manus,
Quæ capere ſceptra, vel dare arbitrio poteſt.

PHOCAS.

Hæc puniendo Cæsari electa est manus;
At non creare Cæsarem arbitrio potest.
Populi favore stabit Imperium, aut cadet;
Tu proinde populi aggredere pollicitis fidem.
Punire lentum, dona largiri impigrum
Avidum laboris, publici cupidum otii
Promitte Dominum.

GERMANUS.

Credula haud magnus labor
Allicere plebis studia. Meliorem sibi
Promittit ultrò, corde cum veterem abjicit
Infensa Dominum. Magna laus, regnum recens;
Solium occupetur, Cæsarem populis novum
Ostende, sydus populi adorabunt novum.

PHOCAS.

At fulget etiam luce Mauricius suâ.
Repentè quàmvis nubila obruerint caput
Victum procellâ, purpuræ nondùm exuit
Fulgur verendum. Fulmina etiam nunc tenet,
Dum sceptra retinet dextra.

SCENA SECUNDA.

GERMANUS, PHOCAS, ALCIMUS.

ALCIMUS.

MAuricio fugæ

Spes nulla supereſt : mole vinclorum brevi
Preſſum videbis.

GERMANUS.

At ſibi nudo viam
Reperiſſe ferro, ut mœnibus fugeret procul,
Rumor ferebat.

ALCIMUS.

Profugus extulerat pedem,
Fugiſſe pariter urbe Theodorum ratus;
Sed ubi relictum, & mœnibus clauſum audiit;
Greſſum retorquet, perque confertas ruens
Hinc inde Turmas; *Aut necem, aut natum date,*
Exclamat: aliâ parte ſollicitus volat
Stricto requirens enſe Theodorus patrem,
Sic dum parenti natus, & nato parens
Conſulere tentat, providet neuter ſibi.
Uterque ſpiſſo militum arctatus globo,
Multâ cruentus cæde, nequicquam infremens;
Repentè manibus undique injectas manùs,
Et vincla ſentit addita.

GERMANUS.

Ah! potius vagâ
Utrumque ſineres, Alcime, elabi fugâ.
Vinctum catenis, cive vel ſeptum ſuo
Retinere in urbe Cæſarem, an tutum eſt ſatis?

ALCIMUS.

Latè vagari liberum, & populis caput.
Præbere ſalvum Cæſarem, an tutum eſt magis?

GERMANUS.

Facilè recurrit prima pectoribus fides,
Præsente Domino: vincla quæ dederat furor,
Amor refringit: sceptra quæ rapuit, refert.

ALCIMUS.

Citiùs resumit sceptra, quæ nullis manus
Premitur catenis, quæ petit supplex opem,
Armatque reges, causa quos regum movet,
Suadetque regem, & regium ulcisci decus.

GERMANUS.

Urgente fato, cum domus regum excidit,
Auxilia raro regibus reges ferunt.
Externa princeps regna qui supplex adit,
Terret precando; quasque fortunæ vices
Expertus, illas creditur profugus, miser,
Inferre amicis. Sedibus pulsum suis
Fovere regem, rara laus, ingens metus.

ALCIMUS.

Laus rara; tamen hanc ipse Mauricius tulit,
Pulsumque regnis Chosroen nuper suis
Excepit ultrò, illâque restituit pius,
Quâ sæpè victor antè perculerat manu.
Hanc ferre laudem Persa meritorum memor
Poterit, voletque, ut gratiam referat parem.

GERMANUS.

Apud potentes sæpè meritorum perit,
Aut pigra cessat gratia.

PHOCAS.

Hinc, fateor, premit

Periclum

Periclum, & illinc, sive Mauricium arceat
Carcer revinctum, sive delapsus fugâ
Liber vagetur, sola consiliis viam,
Modumque facient odia populorum, aut favor.
Hoc quoque remordet, prole de geminâ puer
Quòd fugit; ambos cum patre, aut decuit capi,
Aut fugere natos. Ille captivis opem
Parare flendo poterit. Imbellis, pius,
Tenerque fletus sæpe plus armis valet.

ALCIMUS.

Ubicumque lateat, haud diu poterit puer
Latere; clausus omnis effugio locus,
Omnesque latebras miles explorat sagax.

SCENA III.

MAURICIUS, GERMANUS, PHOCAS, ACHILLAS, ALCIMUS.

GERMANUS.

QUis hic tumultus?

ACHILLAS.

Ecce captivus gradum
Mauricius infert.

GERMANUS.

Ferre conspectum vetant
Odium, pudorque.

SCENA IV.

MAURICIUS, PHOCAS, ALCIMUS.

MAURICIUS.

Quis locus? quem me capit?
Hic ſceptra geſſi! hîc vincla Mauricius gerit!

PHOCAS.

Cedamus iſtinc, Alcime.

ALCIMUS.

An vinctum times?

PHOCAS.

Me vultus iſte terret.

MAURICIUS.

O vindex Deus,
Hæc cernis!

ALCIMUS, *ad Phocam.*

Illum reſpice, alloquio pete.

MAURICIUS.

Hæc cerne; non ut turpe prædonis caput
Cœlo pudendum, iratus aſpicias precor,
Me cerne; juſtè iniqua patientem vide.

PHOCAS.

Quòd dura pateris vincla, quòd ſolio excidis;
Miſerande princeps, hoc mihi parce, obſecro,
Scelus imputare.

MAURICIUS.

Quod tuum eſt, tibi; quod meum eſt,

Mihi imputabo.

PHOCAS.

Triſtia in Domini caput
Movere bella, & rumpere adſtrictam fidem
Me caſtra, populus, vel reluctantem, jubent.

MAURICIUS.

Obſequere caſtris; quod jubet populus, nefas
Abſolve. Dignum utrique patrandi eligunt
Sceleris miniſtrum.

PHOCAS.

Utrique me norunt malè;
Nec ipſe noſti: noſſe me ſi vis, potes:
Et ipſe poſſum... Quid retrò vultùs refers?
Quid noſtra refugis ora?

MAURICIUS.

Plectentem Deum
Reſpicio; non aſpicio ferientem manum.

PHOCAS.

Manum coactam, nunc quóque addictam tibi,
Et iſta, quæ fers, vincla reverentem vide.

MAURICIUS.

Quæ ſceptra fregit, vincla reveretur manus.

PHOCAS.

Acies fremebat, te ſibi ad pœnas furens
Populus petebat: profuit vinctum capi,
Intenta capiti tela ſic meliùs fugis;
Sic ira populi fracta ſuppliciis modum,
Odiiſque ponit. Sic tua in tuto eſt ſalus.

MAURICIUS.

Dum prodit, etiam perfidus grates sibi,
Credo, reposcit; stat mea in tuto salus,
Dum trador hosti.

PHOCAS.

In hoste præsidium potes
Reperire, possum Cæsarem, & si vult, volo
Salvum tueri, possum & incolumes tibi
Præstare natos, si modò tradas mihi.

MAURICIUS.

Tibi nempe natos tradat imprudens pater!
Tibi, parricida! tu mihi natos velis
Præstare tutos! credere hoc patri licet?
Omitte fraudem; posse te sobolem mihi
Servare credam, cum sciam per te erui
Non posse; periit illa, si per te potest
Perire, sed ne possit est cautum mihi.

PHOCAS.

Meliùs caveri decuit; haud nato satis
Utrique cautum est. Ecce Theodorus subit.

SCENA V.

MAURICIUS, THEODORUS, PHOCAS, ALCIMUS.

THEODORUS.

UBi perduellis, prædo sceptrorum, socer?

MAURICIUS.

Ah! nate!

THEODORUS.

Genitor!

MAURICIUS.

Patris infelix comes!

THEODORUS.

Miſer eſſe merui; perfidum, immitem voca:
Ego te ſceleſtus perdidi.

MAURICIUS.

Ignarus patrem
Tu perdidiſti; per patrem ignarus peris,
Theodore.

THEODORUS.

Nam quis corde tam dirum nefas
Foviſſe ſocerum crederet!

MAURICIUS.

Patri fides
Habenda fuerat, nate: fugiendum fuit,
Jubente patre; quæ tibi Phocas parat
Non tibi timerem probra.

PHOCAS.

Ni faceres probra,
Non tibi forent timenda.

THEODORUS.

Sceleratum caput!
Ignave miles! tu ne Germani audeas
Favere cœptis? Cæſarem ſolio ejicis,
Ut capta Dominis ſceptra prædoni offeras:
Et hoc videbo!

PHOCAS.

Projice indignos metùs ;
Non hoc videbis.

MAURICIUS.

Numquid indignum magis
Videbit ?

PHOCAS.

Unum hoc ſpondeo, nunquàm alteri
Delata per me ſceptra, quæ Cæſar tulit,
Arguerit orbis.

MAURICIUS.

Deſine ambiguis dolos
Celare verbis ; corde quid vaſro tegas
Sat video.

PHOCAS.

Me lux iſta manifeſtum dabit
Urbique, & orbi.

THEODORUS.

Scelera jam nimiùm tua
Patuêre luci.

PHOCAS.

Ne tuos lædant nimis,
Et patris oculos, cum patre obſcuris caput
Reconde tenebris. Carcere incluſos preme
Ambos, Achilla.

MAURICIUS.

Quo gradum cúmque inferam,
Tua me ſequentur ſcelera. Quæ manibus gero,
Tua illa, tua ſunt crimina.

THEODORUS.

O ſuperi! ſacra
Si quæ ſuperſunt jura! Mancipium imperat,
Paret ſatelles transfuga! eſt carcer domus.

SCENA VI.

PHOCAS, ALCIMUS.

ALCIMUS.

QUo verba ſpectant iſta? te ſceptrum alteri
Negas daturum; an Cæſari ut referas, rapis?

PHOCAS.

Erepta referam ſceptra! Degeneres fugit
Mens noſtra ſensùs. Regna vel nunquàm eripe,
Vel redde nunquàm.

ALCIMUS.

Et illa Germano negas
Cedenda?

PHOCAS.

Nam cur ſceptra Germanus ferat!

ALCIMUS.

Hæc obtuliſti; ſperat: id populus velit.

PHOCAS.

Cognoſce Phocam, amice: Germano obtuli,
Ut commodaret crimini alieno manum,
Nomenque, neu quis alter ambiret ſibi;
Me jam penes ſunt illa.

ALCIMUS.

Cui ſervas?

PHOCAS.

Mihi.

ALCIMUS.

Tibi? ... At....

PHOCAS.

Mihi, inquam; me ne pretioſum ſcelus
Patrare credas, molem ut invidiæ gravem
Referam inde, & alter præmium ſceleris ferat?
Si nulla merces criminis, crimen fuge;
Si crimen audes facere, mercedem cape.

ALCIMUS.

Sed quâ videbit mente Germanus ſibi
Periiſſe vota.

PHOCAS.

Doleat.

ALCIMUS.

Huic populus favet.

PHOCAS.

Mihi caſtra.

ALCIMUS.

Quæ te caſtra voluerunt ducem
Trepidi tumultûs, orbis an Dominum volent?
Credis Philippos, Maximos, Paulos, Titos,
Alioſque famâ, aut genere Cæſaribus pares
Aliena velle jura, & imperium ſequi?

PHOCAS.

Aperta loquere; quòd mihi obſcurum eſt genus,
Nec vetera poſſum decora, & inſignes patrum

Jactare titulos, credis ad ſolium mihi
Aditum negari? falleris; ſolio viam
Novitas recludet ipſa. Patricio Duces,
Altoque creti ſanguine hunc Dominum timent,
Accepta patribus ſceptra qui referat ſuis:
Nimiùm hic verendus: miles obſcurus placet;
Quem non avitus ſanguis, at ſtudia & favor
Dominum crearint; hic facit nullos metùs.
Reges putabunt eſſe, qui regnum mihi
Dederint habere. Vade, dum pretio, & minis
Tentabo latebrâ eruere Juſtinum ſuâ,
Ingredere caſtra, aggredere promiſſis duces;
Velint ne certam facere jurando fidem
Inquire, noſtrum quolibet pacto caput
Ipſe obligato.

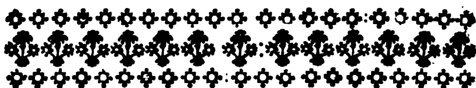
ALCIMUS.

Sed cave ut poſſit caput
Solvi obligatum. Sceptra ſi dederint duces,
Promiſſa repetent.

PHOCAS.

Sceptra me abſolvent ſatis.





ACTUS III.

SCENA PRIMA.

PHILIPPUS, GERMANUS.

GERMANUS.

FRustra, Philippe, corda Germani obstinas
Mollire verbis. Cæsarem optavi fugam
Reperire ferro; at ipse quandoquidem induit
In vincla palmas; vincla quæ meruit, ferat.
Ferendo discat sceleris expertes manùs
Non premere iniquo pondere. Has tulimus priùs
Quas fert catenas; (quodque meminisse horreo)
Illo jubente, tulimus.

PHIPIPPUS.

Ast illas quoque;
Jubente eodem, manibus eripuit gener.

GERMANUS.

Dic annuente, dic propè invito patre.

PHILIPPUS.

Sed tum annuente, vincla cum vixdum sibi

Injecta palmæ ſenſerant.

GERMANUS.

Quàmvis citò
Adempta, quàmvis illa vix tangat manus;
Non eluendas imprimunt palmis notas.

PHILIPPUS.

Generoſa facta quàmlibet turpes valent
Delere maculas: Cæſarem hâc ipsâ manu
Exſolve vinclis, vincla quæ ſenſit priùs.
Vinclis ab ipſis majus accipient decus
Pietas, fideſque.

GERMANUS.

Nomina hæc abſint procul;
Pietas, fideſque; ſola jam nobis placet
Vindicta, virtus.

PHILIPPUS.

Tu ne virtutum loco
Vitium reponas?

GERMANUS.

Fortibus ſemper viris
Quodcumque placuit eſſe virtutem reor.

PHILIPPUS.

Sua quoque magnos magna dedecorant viros;
Falluntque vitia.

GERMANUS.

Nemo vindictam arguat;
Si juſta pœnas exigit meritis pares.

PHILIPPUS.

At eſſe juſta ſubditi in Dominum nequit

Vindicta; si quid Principes pœnæ inferunt,
Æquâ ferendum mente. Venientem licet
Plagam avocare, reddere acceptam haud licet.
Quòd si æquiori pondere offensam dolor,
Pœnamque libret, quàm imparem pœnam exigas
Animus videbit.

GERMANUS.

Imparem levitas facit.
Me vincla Cæsar jusserat durus pati,
Illum catenas ferre non jubeo; sino.

PHILIPPUS.

Qui vincla Dominum ferre non prohibet, jubet;
Fidemque prodit, quisquis haud illam probat,
Cum dubia poscunt tempora.

GERMANUS.

Invitus fidem
Violare cogor. Ille perfidiam jubet
Quicumque fido pectori haud fidit satis.

PHILIPPUS.

Meliora fortè qui venit, corde inseret,
Consilia, & ægram leniet mentem gener.



SCENA II.

GERMANUS, THEODORUS.

THEODORUS.

QUis me ſub auras carcere exactum vocat?
Quò me ſatelles?

GERMANUS.

Reſpice, en adſum ſocer.

THEODORUS.

Me redde tenebris, miles; æthercam piget
Videre lucem, quam ſimul videat ſocer.

GERMANUS.

Theodore, greſſum ſiſte.

THEODORUS.

Tu ſequere, & vide
Qualis receſſus proditum teneat patrem,
Qualiſque natum. Agnoſce tenebroſam ſpecum
Quâ te merentem immerſerat prudens pater,
Quâ te immerentem eduxit imprudens gener.
Hæc vincla cerne: agnoſcis?

GERMANUS.

Agnoſco, & pudet
Tuliſſe.

THEODORUS.

Nec te Cæſari, & genero pudet
Eadem dediſſe. Perge: jam verſum jacet
Solium parentis, fraude convulſum tuâ;

Abſolve crimen : horridâ incluſi ſpecu
Caremus aurâ, at vivimus ; vitam eripe ;
Hæc una reſtat.

GERMANUS.

Paululùm amoto gradu,
Subſiſte, miles ... Tu mihi placidam, precor,
Adverte mentem.

THEODORUS.

Quos paras iterùm dolos ?

GERMANUS.

Nunquam parandis pectus hoc dedimus dolis ;
Aperta gerimus odia, vel apertam fidem.
Nec me impotentem ſacra regnandi ſitis
In ſcelera traxit. Sceptra quin etiam mihi
Oblata repuli pertinax ; quòd ſi tamen,
Jubente populo, ſede Mauricius ſuâ
Excideret unquam, fateor, ut poſſem dare
Illam expetivi : hâc cecidit expulſus pater,
Germanus offert, occupa.

THEODORUS.

In ſolio patris
Sedeam ſuperbus nempe, dum genitor jacet
Merſus tenebris ; rapta per dirum ſcelus
Majore ſceptra ſcelere contrectem impius !
Germanus offert ; antè ſint tua quàm offeras.

GERMANUS.

Mea illa, mea ſunt, quæ dare ut libuit, licet.

THEODORUS.

Quo jure ?

GERMANUS.

Quod deserta, quod populi favor
Tradit gerenda.

THEODORUS.

Tradit hæc populi furor,
Tradit ne Phocas?

GERMANUS.

Ut mihi tradat, rapit.

THEODORUS.

Sic te scelestus, fraudibus fraudem implicans
Ludit volentem; sceptra sic spondet tibi
Dum sibi, gerenda nomine alieno, rapit.

GERMANUS.

Me ludit.... Ah! si crederem in Phocam scelus
Cecidisse tantum.

THEODORUS.

Crede mihi, crede & patri,
Et crede Phocæ.

GERMANUS.

Tendit hùc aliquis gradum,
Referto mecum.

SCENA III.

PRISCUS, HERACLIUS.

PRISCUS.

TEstibus vacat hic locus:
Ingredere, nate.... I, Miles, & Phocam eloco

Adesse Priscum, læta qui secum ferat,
Et verba facere pauca secretò velit.
O nate, nec jam, nate, qui nunc sis vide.
Nunc Heraclium pone, Justinum ut geras.
Posuisse nomen pristinum, & nomen novum
Cepisse, nihil est. Nominis dignos cape
Animos superbus, principem totum induat,
Spiretque pectus.

HERACLIUS.

Principem ut totum induat,
Satis Heraclio est, nomen assumat novum;
Non est necesse spiritus capiat novos:
Jam corde gerimus principem, & sensus, pater,
Dignos dedisti principe.

PRISCUS.

Hos animos ferat
Frons ipsa, nunquam palleat turpi metu.
Oculi Tyrannum torvà respiciant ferum,
Pulchrè feroces. Principem sic te proba.

HERACLIUS.

Plerumque vultu impressa Cæsareo micant
Superba quædam signa, quæ stirpem indicent,
Quæ conspicando paveat humanum genus,
Colatque cum tremore mortales Deos:
Sed blandientûm vocibus si qua est fides,
Vultùs superbos, ac propè imperio pares
Natura nobis indidit.

PRISCUS.

Fractum nihil,
Formidolosum,

Formidolosum, imbelle, lacrymosum nihil
Coram Tyranno loquere.

HERACLIUS.

Quid deceat loqui
Phocas docebit.

PRISCUS.

Fortè (quod patrium fugit
Meminisse pectus, & quod avertat Deus)
Sed fortè sævus, rigidus, irarum impotens
Certam Tyrannus destinat mortem tibi.

HERACLIUS.

Pericla quanta nomen assumptum trahat,
Quo stare pretio possit, hic animus videt.

PRISCUS.

Et videat idem, quanta generosam necem
Olim sequatur gloria. Æternam dabit
Mors ista vitam. Morte servatur tuâ
Justinus ille, Cæsarum extremum decus
Forsan futurus; patriæ ultorem paras,
Orbique Dominum.

HERACLIUS.

Desiste haud timidum mori
Stimulare verbis. Non sibi, at patriæ, & suo
Nascuntur omnes principi. Huic vitæ, & necis
Pretium ferendum est. Hanc mihi à teneris, pater,
Legem dedisti: traditam teneo memor.
Vitâ docebo, & morte, quo natus patre,
Quo sim magistro edoctus. Hostili manu,

Non indecoro vulnere, illatam necem
Excipere nobis lætius forsan foret :
Sed vel securi tortor abscindat caput,
Oculo irretorto vulnus excipiam lubens.
Si cadere pulchrum est, non facit pulchram manus,
Sed causa mortem.

PRISCUS.

Sanguinem dignum patre
Agnosco, dignum Cæsare. Et (si fas loqui)
Ipsi invidendum Cæsari. Magnum est decus
Nascendo fieri Cæsarem, at non est minus
Vitam tueri Cæsarum. Id casus facit,
Hoc sola virtus præstat.... Amplexum pete,
Dum nemo testis, dum moram Phocas trahit.
O nate.... Sed jam lingua dedidiscat pium,
Blandumque nomen.

HERACLIUS.

O pater !

PRISCUS.

Patrem nefas
Ultrà vocare.

HERACLIUS.

Jam mihi non sis pater !

PRISCUS.

Nomen paternum absistit ; at totus manet
Animus paternus.

HERACLIUS.

Nomine ablato patris,

Quem te vocare deceat, aut liceat mihi?

PRISCUS.

Coram Tyranno quodlibet probrum ingere;
Dic proditorem, barbarum....

HERACLIUS.

O ſuperi! an cadant
Iſta in parentem nomina? in Phocam cadent.

PRISCUS.

Me lumine irato aſpice....

HERACLIUS.

Ah potiùs tuos,
Oculo reflexo, fugere conſpectùs jube.
Si te requirent lumina, haud poterunt ſatis
Celare ſensùs pectore indociles premi.
Me, teque fallent perfida, & Phocæ patrem,
Natumque prodent.

PRISCUS.

Ergo conſpectùs fuge
Cautus paternos... fallor? an Phocas venit?
Abſcede... Miles, traditum hunc puerum tene.

SCENA IV.

PHOCAS, PRISCUS.

PRISCUS.

NOn te doloſo fallere incautum licet
Sermone, Phoca; ſi tamen liceat, juvet.
Nec me negabo Cæſaris ſobolem fugâ

Voluisse, sinerent fata, præreptam tibi.
Hoc velle adegit, quam dedi Domino, fides:
Hoc facere vetuit, quæ tibi adstrinxit fidem
Fortuna. Quod si fugere victoris manum
Scelus est, luam ipse, at parce Justino pius.
Permitte longùm vivat in luctùs suos,
Nullos timores faciet imbellis puer.
Tantùm querelis corda ne moveat suis,
Illum profundâ, lucis aspectu procul,
Specu reconde. Hîc irritos fundat miser,
Perdatque gemitus, nemini liceat sonos
Audire tristes, marcidas fletu genas
Videre liceat nemini.

PHOCAS.

Et puero, & tibi
Metuere parce; reditus absolvit fugam.
Utrique dabitur venia. Quam dederas fidem
Domino priori, Prisce, nunc serves novo.
Hanc si probabunt facta, me pariter tibi
Probabo factis. Prodeat coram puer.



SCENA V.

PHOCAS, PRISCUS, HERACLIUS.

PRISCUS.

Justine, prodi.

PHOCAS.

Corda quis pulsat pavor?
Quis terror oculos?

HERACLIUS.

Jam ne libertas mea
Addicta pretio est? Præmium an dignum satis
Solvet Tyrannus?

PHOCAS.

Nunc vide, qui te locus,
Justine, teneat.

HERACLIUS.

Video quem teneas locum;
Nempe occupatum fraude, pollutum tuis
Sceleribus, olim Cæsarum aspectu sacrum.

PHOCAS.

Nomen superbum Cæsares tumido excidant
Et corde, & ore. Disce Mauricium patrem.
Unum hoc superstes nomen.

HERACLIUS.

Hoc unum mihi
Satis est, superque, ut spiritûs magnos geram;

Pulchroque fastu infame despiciam caput.

PHOCAS.

Disces vereri mox adorandum caput
Victus: revinctus interim doceat pater
Animos feroces ponere.

HERACLIUS.

Effigies sacræ,
Simulacra patrum vetera, quæ passim vides
Redimita lauro, voce quæ careant licèt,
Ipsâ videntur fronte perfidiam, & genus
Tibi exprobrare, spiritûs doceant feros
Comprimere, Phoca, & ora, si superest pudor,
Doceant pudere.

PHOCAS.

Tu mihi vitæ exhibes
Simulacra cassa. Tibi dabo vivum patrem:
Miles, revinctum hùc siste Mauricium ocyùs.

PRISCUS.

Ah! parce, Phoca, parce Mauricium dare
Nobis videndum, nosque Mauricio dare
Pariter videndos. Poterit aspectum pater
Perferre nati? Poterit aspectum patris
Perferre natus? Poterit aspectùs meos
Perferre Cæsar proditus? Potero illius
Perferre vultum proditor? Quanta heu! tribus
Congressu in uno vulnera infligas vide.

PHOCAS.

Plagas salubres inferam; ex animo tibi.

Vanos timores eruam; tumidos patris
Natique frangam spiritùs. Discet puer
Accipere sensùs, quos patris fatum dabit.

PRISCUS.

Absente patre, patris infaustas vices
Docebo, dicam carcere inclusum horrido;
Gravia ferentem, extrema metuentem mala;
Dicam....

PHOCAS.

Videbit: visus erudiet magis.

PRISCUS.

Jam flere didicit: ecquid ulteriùs petis?

PHOCAS.

Det lingua pœnas.

SCENA VI.

PHOCAS, MAURICIUS, PRISCUS, HERACLIUS.

PHOCAS.

Te fugâ elapsus puer
Fecit superbum, Maurici; accede & vide...

MAURICIUS.

Ah! Prisce! ... nate ..... Barbare! .... ô superi! ô fides.

PHOCAS.

Alloquere natum, gerere captivum doce.

MAURICIUS.

Scelerum magifter, quam bene infami doces
Decipere Dominos fraude! me Phocas tamen
Prodat nefandus transfuga, id patior, fero.
Scelus fcelestus fecit. At prodas quoque,
Tu Prifce: tu. . . .

PRISCUS.

Cui debeo, fervo fidem.

PHOCAS.

Me fequere, Prifce; te mihi addictum volo.

MAURICIUS.

I, perge, fequere, digne perfidiæ comes.

PRISCUS.

Me patere, Phoca, liberum mœftis pedem
Efferre tectis. Tradidi puerum in manus;
Nunc & dolore ne patrem nimio impleat,
Illum recondam carcere; hoc unum licet.
Tu parce plura.

PHOCAS.

Sedulò includi jube.
Dein tibi manere, aut egredi ex æquo licet.



SCENA

SCENA VII.

MAURICIUS, PRISCUS, HERACLIUS

PRISCUS.

JUstine, patrem desere, & jussis caput
Absconde tenebris.

MAURICIUS.

Tam citò puerum abstrahas,
Nefande lictor; tradidi ut serves, refers
Ut dulce tetro carcere immergas caput.

PRISCUS.

Puerum, satelles, amove.

MAURICIUS.

At saltem priùs
Natum intueri liceat, amplexùs petam.

PRISCUS.

Omitte inanes nectere alloquio moras:
Hunc rape, satelles.

MAURICIUS.

Abstine indignas manùs.

PRISCUS.

Obsequere.

MAURICIUS.

Siste.... Jussa si spernis mea,
Reverere Phocæ imperia; me natum alloqui,
Ut me magistro gerere captivum sciat,

Patitur, jubetque. Tu ne, quod misero annuit
Patri Tyrannus, auferas misero patri,
Pejor Tyranno ?

PRISCUS.

Quod tibi Phocas dedit ;
Non hoc faventis munus, irati fuit.

MAURICIUS.

Dono Tyranni, sive concedat favor,
Seu tribuat ira, perfrui juvat, & volo.
Patere madentes osculo abstergam genas;
Bibamque lacrymas. Hoc negas, dure. . . . hoc amor
Dabit paternus, irruam.

PRISCUS, *ad militem.*

Excubias age
Paulùm remotus, dum suo indulget miser
Genitor dolori.

MAURICIUS.

Nate. . . quid vultum invides ?
Dilecte nate ? Nemo jam præsens adest,
Qui lædat oculos ; miles abscessit : pedem
Retulit Tyrannus ; solus est Priscus super,
Qui justa meruit odia, quem juvat, & licet
Abominari ; at lumina avertit quoque
Pudore victus. Respice : ultrà quid times ?
Justine, patrem agnosce. Quid refugis ? siles ;
O nate * . . .

* *Heraclium amplectitur.*

HERACLIUS.

Princeps. . . . .

MAURICIUS.

Quis mihi objicitur, puer?
Superi! quis error? Miles. . . Hùc Phocam advoca.

PRISCUS.

Absiste, miles. Nullus hic error: pater,
Agnosce natum.

MAURICIUS.

Vestis hæc nati fuit:
Agnosco.

PRISCUS.

Nati pectus hic etiam gerit.

MAURICIUS.

An ne Heraclius fraude Justinum velit
Eripere patri? An ille dicatur meus?

HERACLIUS.

Ignosce fraudi. Non tibi ereptum velit
Fraus ista natum. Sed tibi attribuit novum;
Non qui doloso pectore, & fratrum æmulo
In jura sceptri transeat, sed qui afferat
Moriendo fratri spiritum, imperium patri.
Natos parentes sanguine acquirunt suo,
Ego te parentem sanguine acquiram meo;
Hâc lege princeps dici amem, & merear tuus.

MAURICIUS.

Ah! ne cupido tam sacra incessat, puer,
Ut, me parente dicto, ames dici meus.

Te nostra premerent fata, tu scelere obrutus
Nostro perires. Sorte te voluit Deus
Meliore nasci, cum dedit Priscum patrem;
Lætare tali patre, te nato pater
Lætetur.

PRISCUS.

Ultrò prole lætabor meâ,
Si tu per illam prole potiaris tuâ.

MAURICIUS.

Tuâ carebis, nec frui dabitur meâ:
Sed cur Tyranno prodis immeritum caput?
Cur venit iste? Latebra quæ servat meum?
Quianam relictus?

PRISCUS.

Jam fugæ accinctus puer
Periculosum purpuræ exuerat decus,
Vestem Heraclii induerat. Extemplo irruit
Multus satelles ense nudato minax,
Circumque fusus tecta Justinum petit;
Justinus, inquam, dabitur, hunc sistam modo,
Et ipse Phocæ munus optatum offeram.
Jubeo Heraclium purpurâ indutum foras
Prodire: prodit linteo vultum obtegens,
Luctumque simulans. Sequitur ignarus doli,
Suâque prædâ, nec suâ, exultat ferox
Phocæ satelles.

MAURICIUS.

Digna generoso patre
Generosa proles; te ne Justini vices

Miseras subire?

HERACLIUS.

Debeo, possum, volo.

MAURICIUS.

Ah! vive.

HERACLIUS.

Moriar.

MAURICIUS.

Ergo ne immeritum sinam
Pro me perire!

PRISCUS.

Patere quod patitur pater.

HERACLIUS.

Quod natus ambit.

MAURICIUS.

Quod vetat pietas.

HERACLIUS.

Sinit,
Jubetque pietas. Hoc sumus positi loco
Pro te perire ut liceat, aut per te mori;
Pro te peribo, fraude si frueris meâ:
Per te peribo, si meos retegis dolos:
Si pereo pro te, quod mihi surget decus!
Si pereo per te, quis mihi surget dolor!
Utrum è duobus imperet pietas vide.

PRISCUS.

Quid, Cæsar, ultrà noxias trahimus moras?
Dum te Heraclii vita sollicitum tenet,
Forsan satelles suspicax animo dolos

Persentit, & me cura Justini interim
Cruciat, foditque. Sed age, mutemus vices;
Natum dedisti, Cæsar, ut servem, tuum,
Natum vicissim suscipe, ut serves, meum;
Et dum vocari audebo Justini pater,
Patere Heraclius te sibi dicat patrem.

MAURICIUS.

Accipio pactum; vade, tu natum mihi
Præsta, & tuere, Prisce. Tibi præsto tuum.
Hunc mecum eodem carcere inclusum volo.

PRISCUS.

Hunc tibi propinquo carcere includi sat est,
Satiusque. Ne quis te, Heracli, videat cave.

HERACLIUS.

Cavebo, tu me respice extremum, pater.

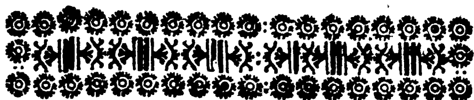
PRISCUS.

Adesto, miles, claude contiguis patrem,
Natumque latebris. Neminem videat puer,
Puerumque nemo videat.

MAURICIUS.

Hæc Priscus ferat
Mandata? sequere sortis immeritus comes.





ACTUS IV.

SCENA PRIMA.

PHILIPPUS, GERMANUS.

PHILIPPUS.

AUdita, visa narro. Sollicitus volat
Turmas per omnes Alcimus. Reges supra,
Supraque superos laudibus Phocam evehit,
Ipsique poscit nomine imperium tuo.
Germanus, inquit, vota Bisanti, & sua
Huic sponte vertit omnia, ut solio insidens
Det jura Phocas.

GERMANUS.

Sic meo fraudem impii
Prætexere ausint nomine!

SCENA SECUNDA.

THEODORUS, PHILIPPUS, GERMANUS.

THEODORUS.

AN nondum satis,
Germane nostris lumina explesti malis?

Quid, te jubente, rursùs è tenebris trahor,
Mergendus iterùm?

GERMANUS.

Perfidum ulcisci juvat;
Faveto votis: multus excubias licèt
Agat satelles, eximam vinclis manùs.

THEODORUS.

Si faveo votis, eximes vinclis manus:
Me sola nempe jam tibi charum facit
Aliena culpa; nec, nisi ut noceas, velis
Prodesse nobis. Sed age, quem sequitur recens
Vindicta?

GERMANUS.

Phocam.

THEODORUS.

Corde quas dudùm premit;
Patuere fraudes ergo.

GERMANUS.

Patuerunt satis,
Ut vindicare, si modò id liceat, velim.

THEODORUS.

Jam vindicare licuit, & si vis, licet.

PHILIPPUS.

Germane, sic est in tuâ posita est manu
Vindicta; ad omnes jamdiù nutùs habes
Populum obsequentem; prodigos animæ dabo,
Fidosque amicos, sceptra qui Phocæ auferant,
Repetantque pœnas; ipse me totum offero.

GERMANUS.

Rapere Tyranno ſceptra qui poſſint, labor
Reperire non eſt. Rapta cui poſſim dare
Non reperit animas: capere Theodorus negat.

THEODORUS.

Non reperit animus ſceptra cui poſſis dare!
Illa, illa Domino redde.

GERMANUS.

Mene hoſti jubes
Referendo ſceptra, reddere in noſtrum caput
Vertenda tela?

THEODORUS.

Comprime indignos metùs;
Soluta per te dextera, & ſceptris potens
Nunquàm arma vindex in tuum vertet caput;
Iramque veterem gratia officii recens
Eradet animis.

GERMANUS.

Corde celari poteſt
Offenſa, nunquam pectore eradi poteſt.

THEODORUS.

Punire Phocam ſit tuus deinceps labor;
Effuſus omnem diluet culpam cruor.

GERMANUS.

Referte greſſum. Perfidus caſtris redit
Phocæ ſatelles; quidquid arcani tegit
Animo eruendum eſt. Vade, amicorum manus
Arma, Philippe.

SCENA III.

GERMANUS, ALCIMUS.

GERMANUS.

CAstra quo vultu ferunt
Pressum catenis Cæsarem? An factum probant,
Faventque cœptis, Alcime?

ALCIMUS.

Et cœptis favent,
Germane, & armis quidquid effectum est probant.
Per te superbo Cæsarum exemptus jugo
Miles triumphat: *parta libertas*, ait;
Nec jam timetur qui gravi culpam levem
Pœnâ Tyrannus urgeat; dabitur quies
Labore fractis, hoste nec pulso, recens
Per inhospitales orbis extremi plagas
Erit petendus hostis; at patriæ otio
Frui licebit. Cæsar hoc spondet novus.

GERMANUS.

Quis ille Cæsar?

ALCIMUS.

Quem dabis.

GERMANUS.

Quid si manum
Adhibere sceptris ipse Germanus velit?

ALCIMUS.

Quodcumque libeat, velle Germano licet.

GERMANUS.

An imperanti ſponte parebunt duces?

ALCIMUS.

Diſcent vereri juſſa; fors ſuberit timor
Ne ſceptra referas Cæſari. Socerum gener
Poterit movere; & forſan....

GERMANUS.

Hic abſit timor:
Si ſceptra capiet, ſceptra non ponet manus.

ALCIMUS.

Fors & timebunt, ne tuos ſolus ferat
Populus amores, caſtra ne foveas minùs;
Et quas priores ferre pro meritis decet
Ferant ſecundas, plebe præpoſitâ, duces.

GERMANUS.

Benè eſt: timendo vana, me vera admones
Timere.

ALCIMUS.

Nullos dicta portendunt metùs.

GERMANUS.

Omitte: nimiùm metuis, ut metuam nihil.



SCENA IV.

PHOCAS, GERMANUS, ALCIMUS.

GERMANUS.

DUm castra, populus, fata consiliis favent
Amica, nostris te manum, Phoca, ultimam
Adjicere cœptis convenit. Dominum abdicat
Exosa plebes pristinum, accipiat novum.

ALCIMUS.

Quamvis secundet cœpta popularis favor:
Tamen est timendum....

GERMANUS.

Ne mihi obtrudas tuos
Ultrà timores, Alcime, & Phocam sine
Aperire mentem.

PHOCAS.

Incerta consilii labat,
Ipsoque rerum territa eventu stupet
Mens dubia. Vento impulsa cum fertur ratis
Nimiùm secundo, triste naufragium facit:
Tum quoque timendum vela ne rapidè ferant
Illuc, recursus unde difficilis foret.
Inhibere cursum præstat, & rebus moram
Injicere lætis.

GERMANUS.

Semper in rebus novis

Dum læta spirat aura, properato est opus:
Et sola peperit triste naufragium mora.

PHOCAS.

Capiti coronam inserere, nisi possit manus
Asserere vindex, aleæ plenum est opus
Periculosæ.

GERMANUS.

Capite Germanus luat
Quidquid pericli est. Ergo nunc properè moram
Omnem amputato. Castra subeamus simul,
Sub signa coge militem, appella duces;
Alloquere; meque Cæsarem, & Dominum voca,
Primusque adora.

PHOCAS.

Si reclamabunt duces,
Si te negabunt Cæsarem: invitis putas
Dominum ingerendum?

GERMANUS.

Cur mea invitus ferat
Imperia miles?

PHOCAS.

Cur tua excipiat volens
Imperia miles?

GERMANUS.

Quæris?

PHOCAS.

Et quæro, & lubet
Audire.

GERMANUS.

Dicam, Phoca ; at hoc quæram priùs ;
Quorsùm ista nobis quæ tua inscripsit manus ?
Felix Germanus , si felix audeat esse ;
Qui nunc urbis; erit, cum volet, orbis amor.
Sponsore Phocâ , & indice , imperium penes
Fuerit volentem. Si velim, obtineo : volo ,
Promissa solve : trade dominatum... . siles !.. ;
Avertis ora : sentio infames dolos ;
Agnosco Phocam , perfidum , ingratum , impium
Agnosco.

PHOCAS.

Phocam perfidum , ingratum, impium
Agnoscis : at nondum ille violavit sacra
Generis propinqui jura.

GERMANUS.

Perfidiam audeas
Cumulare probris ; at ego... *Gladium stringit.*

ALCIMUS.

Quis stimulat furor ?

PHOCAS.

Permitte ferrum stringat.

ALCIMUS.

Ah ! potiùs premat
Uterque ferrum.

GERMANUS.

Parcit , & ferrum premit
Timida inquinari sanguine ignavo manus :
Carnificis armis iste debetur cruor.

PHOCAS.

Cum jura dederis mortis ac vitæ arbiter,
Carnificis armis iste fundatur error.

GERMANUS.

Te jam superbo culmine evectum imperî;
Supràque vulgus humile, & agnatos greges
Inserere cœlo æquale Cæsaribus caput,
Insane, credis; credulum errorem abjice.
Nondum occupasti summa, vix medium tenes:
Quòd si supremum jam pede insistas gradum,
Non te supremus subtrahat tutum gradus
Nostro furori. Nomine evectus meo
Solium attigisti; dexterâ eversus meâ
Tu mox ad ima corrues.

SCENA V.

PHOCAS, ALCIMUS.

ALCIMUS.

Quales minas
Jaculetur, audis?

PHOCAS.

Audio imbelles minas,
Et sperno.

ALCIMUS.

Nullum sperne. Germanum time;
Prodesse quantùm potuit impensus favor,
Obesse tantùm poterit accensus furor.

GERMANUS.

Dicam, Phoca; at hoc quæram priùs;
Quorsùm iſta nobis quæ tua inſcripſit manus?
Felix Germanus, ſi felix audeat eſſe;
Qui nunc urbis; erit, cum volet, orbis amor.
Sponſore Phocâ, & indice, imperium penes
Fuerit volentem. Si velim, obtineo: volo,
Promiſſa ſolve: trade dominatum... ſiles!..;
Avertis ora: ſentio infames dolos;
Agnoſco Phocam, perfidum, ingratum, impium
Agnoſco.

PHOCAS.

Phocam perfidum, ingratum, impium
Agnoſcis: at nondum ille violavit ſacra
Generis propinqui jura.

GERMANUS.

Perfidiam audeas
Cumulare probris; at ego... *Gladium ſtringit.*

ALCIMUS.

Quis ſtimulat furor?

PHOCAS.

Permitte ferrum ſtringat.

ALCIMUS.

Ah! potiùs premat
Uterque ferrum.

GERMANUS.

Parcit, & ferrum premit
Timida inquinari ſanguine ignavo manus:
Carnificis armis iſte debetur cruor.

PHOCAS.

Cum jura dederis mortis ac vitæ arbiter,
Carnificis armis iſte fundatur error.

GERMANUS.

Te jam ſuperbo culmine evectum imperî;
Supràque vulgus humile, & agnatos greges
Inſerere cœlo æquale Cæſaribus caput,
Inſane, credis; credulum errorem abjice.
Nondum occupaſti ſumma, vix medium tenes:
Quòd ſi ſupremum jam pede inſiſtis gradum,
Non te ſupremus ſubtrahat tutum gradus
Noſtro furori. Nomine evectus meo
Solium attigiſti; dexterâ everſus meâ
Tu mox ad ima corrues.

SCENA V.

PHOCAS, ALCIMUS.

ALCIMUS.

Quales minas
Jaculetur, audis?

PHOCAS.

Audio imbelles minas,
Et ſperno.

ALCIMUS.

Nullum ſperne. Germanum time;
Prodeſſe quantùm potuit impenſus favor,
Obeſſe tantùm poterit accenſus furor.

PHOCAS.

Favore cavit, ne mihi possit furor
Deinceps nocere. Sed age, quam dederint tibi
Spem castra, loquere.

ALCIMUS.

Vota vicerunt tua,
Ultróque sanctam, vix benè admotâ prece,
Tibi obligârunt jurejurando fidem.

PHOCAS.

Et posse nobis facere Germanum putas
Justos timores? Nostra (quid refugit pudor
Coram fateri) nostra graviori metu
Pulsat, foditque corda Justinus puer.

ALCIMUS.

At non ne puerum carcer inclusum tenet?

PHOCAS.

Sed non tenebit carcer inclusum diù.
Puerum satelles carcere eductum admove:
Terrere cesset, vivere aut cesset puer.

ALCIMUS.

Te terret infans! quos tibi fingis metùs?

PHOCAS.

Quos fecit infans ille ut aspectùs meos
Primùm subivit; lumina ut fixit meis
Intentus oculis, gelidus erravit tremor
Totos per artùs, horrui, infantis patrem
Coram vocavi; venit, aspexi semel
Iterùmque, ut intuendo conferrent suos
Oculi timores. Patre sed natum magis
Timuere,

Timuere, minùs infante timuerunt virum.
Sed jam propinquat. Reſpice, & noſtros metùs;
Seu nunc ſilebit, verba ſeu faciat puer,
In fronte, in oculis, lumine attento lege.

SCENA VI.

PHOCAS, HERACLIUS, ALCIMUS,

PHOCAS.

TEn' ſapere tandem fata docuerunt patris;
Juſtine.

HERACLIUS.

Cæſar grande documentum dedit;
Dat turpe Phocas.

PHOCAS.

Turpe quid Phocas docet?

HERACLIUS.

Quodcumque video.

PHOCAS.

Genitor hæc docuit loqui.

HERACLIUS.

Virtutem amare, odiſſe ſceleratum, & ſcelus,
Utrumque didici.

PHOCAS.

Diſcere hoc etiam decet
Linguæ procacis ſiſtere audacem impetum;
Animoſque rebus ſumere adverſis pares.

HERACLIUS.

Imbelle pectus, sordido effictum luto,
Suique semper impotens, quale obtigit
Vili Tyranno, extollat arbitrio, aut premat
Flando aut reflando sortis incertæ favor:
At corda, quæ prognata meliori fatu
Natura finxit, quale Justinus gerit,
Immota perstant nescia infringi malis.

PHOCAS.

Geras-ne pectus nescium infringi malis,
Nulloque fato territum, experiar brevi.
Absiste....Cernis quantus in verbis tumor,
In fronte fastus qualis insideat vides,
Jam statue inanes, Alcime, an faciat mihi
Infans timores.

ALCIMUS.

Mentis excelsæ notas,
Animosque patrios ore Justinus refert,
Sed, præter alti conscias generis minas,
Nihil timendum fronte portendit puer.

PHOCAS.

Securus illum conspicis; sed me replet
Terrore totum. Totus auditu fremo,
Horresco visu, invitus, ignarus propè.
Si loquitur ille, voce puerili tonat;
Si me intuetur, fulgura ex oculis vibrat;
Etiam superbo territat silentio.

ALCIMUS.

Causas timoris quas sibi ignarus sui

Effingit animus, crede nullas, aut leves.

PHOCAS.

Caufas timoris, corde quas tacito inferit
Natura, credo grandis augurium mali.
Prævertere omen fata terrendo monent.
Parebo fatis.

ALCIMUS.

Plura Germanus furens
Cavere monuit. Fortè dum vanos foves
Animo timores, ille vindictam parat,
Ictûfque certos destinat.

PHOCAS.

Quid agat vide.
Vincam timores interim, & faciam puer
Timere difcat.

SCENA VII.

PHOCAS, HERACLIUS, ACHILLAS.

ACHILLAS.

Pofcit affatùs breves
Mauritius; hic adesse Justinum audiit,
Hæc angit illum cura.

PHOCAS.

Præfentem volo.
Veniat..... Videbit quos fibi luctùs paret
Superba proles, tumida, & infano patris
Fastu erudita,

SCENA VIII.

PHOCAS, HERACLIUS.

PHOCAS.

Pectus indomitum refer,
Justine, totas collige animoso sinu,
Et prome vires; ferre quid possis juvat
Probare tandem; mortem an audebis pati?

HERACLIUS.

Tu'n imperare audebis?

PHOCAS.

Audebo.

HERACLIUS.

Impera.
Cessas, quid hæres?

PHOCAS.

Impero, morere.

HERACLIUS.

At tremit
Lingua imperando; sed benè imperio rudis
Trepidat Tyrannus. Fortiùs patior necem,
Quàm tu imperasti. Sequere, morientem vide,
Et expavesce.

PHOCAS.

Testis accedit pater;
Illum operire.

HERACLIUS.

Potiùs ah ! referat gradum ;
Oculosque.

SCENA IX.

MAURICIUS, PHOCAS, HERACLIUS.

PHOCAS.

Adesto, Maurici; pulchram indolem
Parente dignam, fata nil timidam ultima
Subire ferro, agnosce.

MAURICIUS.

Quò puerum jubes,
Puerum innocentem, pertrahi ?

PHOCAS.

Ad mortem.

MAURICIUS.

O scelus !
Te te, Tyranne, per sacrum si quid polo,
Terrisque credis..... Quid ago ! Mauricium audiat
Phocas precantem ! Deerat hoc unum probris,
Porrigere dextram supplicem (At vitam alteri
Licet precari. Si quis in precibus pudor,
Qui ferre Dominum supplicem durus potest,
Pudeat Tyrannum) per tibi si quid pium est,
Phoca, oro, parce,

PHOCAS.

Pereat haud meritus semel

Perire.

HERACLIUS.

Spernit non benè admotas preces :
Meliùs precabor : te mihi attentum volo,
Tyranne ; te per quod tibi solum est sacrum
Scelus omne, te per quidquid infandum, impium,
Abominandum, infame, inhumanum uspiam est,
Oro, paratum absolve quam-primùm nefas
Præsens, remoto Cæsare; hoc Phocam precor.

PHOCAS.

Cumulabo vota : Maurici, gressum amove ;
Justine, perge.

MAURICIUS.

Errore te, Phoca, decet
Tandem levari, scis ne quem properet furor
Mactare.

PHOCAS.

Patrem te scio. Scire hoc satis.

MAURICIUS.

Erras, Tyranne.

HERACLIUS.

M'on tuum ejuras, pater?

PHOCAS.

Loquere, quis error?

MAURICIUS.

Priscus est olli pater;

Est Heraclius nomen.

PHOCAS.

An fallis, puer?

Tu'n Heraclius?

HERACLIUS.

Nectere ambages amat

Morasque Cæsar; ampute caput, & moras.

PHOCAS.

Certum est, peribis; sive Mauricius moras

Nectit dolosas, sive Justini vices

Mentitus ambis.

SCENA X.

MAURICIUS, PHOCAS, JUSTINUS, HERACLIUS.

JUSTINUS, *in interiore Theatri parte.*

CEdite, invisum genus.

Hæc nota, vidit ista nascentem domus.

Me sinite.

MAURICIUS.

Quæ vox!

JUSTINUS.

Reddite immites patrem,

Aut me parenti reddite.

PHOCAS.

Accessum date.

HERACLIUS.

Procul hinc recede.

JUSTINUS.

Patere.

HERACLIUS.

Quò pergis, miser?

JUSTINUS.

Patrem requiro, video! complector... pater!

MAURICIUS.

Ah!

PHOCAS.

Tu ne natum, Maurici, agnoſcis tuum?
Hæc eſt propago vera? Num fraudes ſtruit
Juſtinus alter?

JUSTINUS.

Quis patrem alloquitur ferox?
Tu ne ille Phocas?

PHOCAS.

Tu ne Mauricii genus?

JUSTINUS.

Frontem intuere.

HERACLIUS.

Agnoſce purpureum decus.

JUSTINUS.

Omitte fraudem; purpuræ aſſumptum decus
Non repeto: redde nomen, & capitis ſimul
Pericla redde.



SCENA

SCENA XI.

MAURICIUS, PHOCAS, JUSTINUS, HERACLIUS, ACHILLAS.

ACHILLAS.

Subita Theodori fuga
Vigiles fefellit.

PHOCAS.

Ecquis adſtrictum ſuis
Solvit catenis?

ACHILLAS.

Ipſe qui fuerat datus
Cuſtos ſatelles.

PHOCAS.

Prodor: at pœnas luet
Pro fratre frater; alter alterius fugam
Letho rependet. Maurici, natum exhibe,
Secerne, vel ego utrumque....

MAURICIUS.

Ni mentem furor,
Oculoſque rapiat, noſſe Juſtinum ſatis
Jam licuit.

PHOCAS.

Illum oſtende.

JUSTINUS.

Quid ceſſas, pater?

HERACLIUS.

Agnosce natum.

JUSTINUS.

Respice, aspectu satis

Natum probabis.

HERACLIUS.

Loquere.

MAURICIUS.

Tu non es meus.

HERACLIUS.

Quod crimen in me? Quid vetat ne sim tuus?

JUSTINUS.

Tuus ego.

MAURICIUS.

Meus es; nec diù fueris meus.

PHOCAS.

Istum satelles, ne fugam arripiat, rape;

Ferroque....

HERACLIUS.

Me me potiùs.

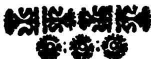
MAURICIUS.

Ultorem time,

Tyranne.

PHOCAS.

Eamus.



SCENA XII.

MAURIC. PHOCAS, JUSTINUS; HERACLIUS, ALCIMUS.

ALCIMUS.

Quid moras lentus trahis?
En Priſcus amens queritur elapſum ſibi,
Totâque volitans urbe Juſtinum petit,
Armatque cives.

PHOCAS.

Heracli, mihi jam dabis
Pro patre pœnas perfido.

ALCIMUS.

Pœnam exigis
Pœnam daturus fortè. Collectas agit
Turmas Philippus, carcere exemptum ſocer
Oſtentat altè civibus generum, & prece
Uterque populos in tuum accendit caput,
Et ni furentem providus flammam opprimis,
Mox victor ignis turbine involvet ſimul
Et caſtra, & urbem.

PHOCAS.

Pœnitet veniæ, & moræ:
Sed jam excitatas ſanguine extinguam faces.
Hæc tria ſatelles capita præſtabis mihi
Mactanda, ſi quas patiar adverſas vices;

Hæc conde tenebris.

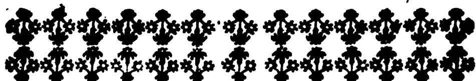
HERACLIUS.

Rebus afflictis datur
Spes aliqua, Cæsar.

MAURICIUS.

Distulit pœnam Deus:
Sed pœna lentè dum venit, gravior venit.





ACTUS V.

SCENA PRIMA.

PHOCAS, ALCIMUS.

PHOCAS.

COmpressa tandem flamma, quam geminâ face
Accendit in me sive Germani furor
Sperata repetens sceptra; seu Prisci fides
Addicta veteri Domino, & indignans novum,
Justâ peremptus morte Germanus jacet:
Theodorus ægrè spiritum extremum ciens
In nostra rediit jura. Cæptorum comes
Philippus ausis excidit: Priscum tenet
Carcer revinctum. Nulla jam regnis mora;
Solium occupandum est, Alcime.

ALCIMUS.

Haud equidèm dedit
Exempla fors majora, quàm celeri impetu
Rerum potestas culmine ex alto ruat,
Aut res ab imo surgat ad summum gradu.
Sed quod monebas antè Germanum, hoc meos mor

Servato, Phoca. Læta cum vento tument
Nimiùm secundo vela, ni retines sinus,
Inhibesque cursum, triste naufragium time;
Ludum insolentem ludere in subitis amat
Fortuna.

PHOCAS.

Vulgi ne mihi errores cane;
Fortuna si qua est, dextra Fortunam facit;
Ludo insolenti ne mihi fallat fidem
Vindex cavebit gladius, & ludos dabit
Hodiè cruentos.

ALCIMUS.

Civico maduit satis
Cruore gladius, nec tibi offertur cruor
Fundendus ultrà.

PHOCAS.

Non mihi offertur cruor?
Vivit Philippus, Priscus, & pejor malo
Parente proles vivit.

ALCIMUS.

Ah! parcat manus.
Hos tibi revinctos tradidi, his veniam precor;
Poscitque miles, qui diù belli duces
Illos secutus. Quod petit, renuas cave.

PHOCAS.

Ergo-ne inultos vivere, & salvos sinam,
Voluêre qui me perditum, & semper volunt?

ALCIMUS.

Voluêre; sed si parcis, haud ultrà volent.

PHOCAS.

Odisse ut unquam desinant, metuunt nimis,
Nimiumque timeo.

ALCIMUS.

Si tibi objiciunt metùs,
Si cœlo eodem non frui tutò licet,
Mutare cœlum, sede mutatâ, jube.

PHOCAS.

Hos nulla vivos spatia submoveant satis,
Vel si recessùs incolant mundi ultimos,
Terrasque nostris pedibus obversas premant,
Semper timebo. Pareo monitis tamen.
Siste Heraclium, Lictor, & Priscum simul,
Simul & Philippum, hos trahere, si licet, in meas
Dum tento partes, instrui navim jube,
Exosa quæ mox capita, si flecti negant,
Unàque nostros avehat longè metùs.

SCENA SECUNDA.

PHOCAS.

IMperia nondum detulit, veniam reis
Jam miles orat, & jubet; danda est tamen;
Concedat aliquid, cuncta qui poscit sibi;
Regnare tanti est. Quid tamen solium juvet,
Si semper animus trepidet ancipiti metu,
Timeatque regnis? . . . Sed quid incertus feror?

Unum hoc timendum ſceptra Mauricio ſua
Ne fortè redeant. Enſe Mauricius cadat,
Cadantque nati, concident noſtri metùs.
Moriatur ergo prole cum totâ pater,
Et hunc dolorem pectore infixum altiùs
Hoſtes ſuperbi triſte in exilium ferant.

SCENA III.

PHOCAS, PHILIPPUS, PRISCUS, HERACLIUS.

PHOCAS.

Vides ne demùm, Priſce, quid proſit dolus?
Vides, Philippe, quid dolo adjunctus furor?

PRISCUS.

Equidem fatebor, diſparem noſtra exitum
Habuere vota; fraude Juſtinum piâ
Servare volui, fraude Mauricium impiâ,
Sobolemque tentas perdere: eventu caret
Decepta virtus, fruitur eventu ſcelus,
Non invidebo; miſera ſit virtus licèt,
Plus illa nobis ſcelere felici placet.

PHILIPPUS.

Phoca, Triumphas: ſed time alternas vices.
Virtus reſurgit ſæpè, & obruitur ſcelus.
Excidimus auſis, forſan alterius manus
Perficiet auſa. Cæſar ultores habet,

Et habet Philippus.

HERACLIUS.

Parte votorum caret
Summâ Heraclius; tota non periit tamen
Sperata merces; Cæſari exhibui fidem,
Odium Tyranno.

PHOCAS.

Vos mihi rabie efferos
Offertis animos, pectus ego placidum offero.
Ponamus iras, mutuam demus fidem.

PHILIPPUS.

Capiti nefando nulla debetur fides,
Et nulla dabitur.

PHOCAS.

Munerum largam manum
Spernit-ne Priſcus?

PRISCUS.

Cæſarem affari ſine;
Hoc Priſcus orat, munus hoc unum petit.

PHOCAS.

Dabitur petenti: adeſſe Mauricium volo
Ocyùs, Achilla.... ſi velit, felix poteſt
Eſſe Heraclius.

HERACLIUS.

Sit niſi Phocas miſer;
Nequeo beatus eſſe.



SCENA IV.

PHOCAS, PHILIPPUS, PRISCUS, HERACLIUS, ACHILLAS.

ACHILLAS.

CAstrorum Duces
Adsunt frequentes, copiam alloquii petunt.

PHOCAS.

Nefas morari. Nostra jam vobis patent
Consilia; nunc quid vestra vos moneat salus
Consulite; monitis ipse Mauricius juvet.

SCENA V.

MAURICIUS, PHILIPPUS, PRISCUS, HERACLIUS.

PRISCUS, *ad pedes Mauricii cùm Philippo concidens.*

IGnosce....

PHILIPPUS.

Parce....

MAURICIUS.

Surgite, ô frustrà pii,
Fortesque amici. Vos ego immeritos miser
His onero vinclis.

PRISCUS.

Dulce servavi malè
Quod tradidisti pignus, an veniam dabis?

MAURICIUS.

Ipse Heraclii capite Justini caput
Salvum volebas, Prisce; quid velle ampliùs;
Quid licuit ultra facere?

PHILIPPUS.

Theodorus meâ,
Socerique dextrâ carcere exemptus redit
In vincla fixus vulnere: an parces mihi?

MAURICIUS.

Parco, Philippe. Non ego eventu æstimo
Consilia; solus præstat eventum Deus.
Addicta nobis hactenùs patuit fatis
Fides, nimisque; vestra quod suadet salus;
Lenite Phocam, & finite Mauricium sua
Subire fata.

PRISCUS.

Si tuum superi vetant
Prohibere lapsum, patere, quod certè sinunt;
Cadente Domino cadere.

HERACLIUS.

Jam, sineres mori;
Fata Heraclius potuit, & voluit tua
Præripere letho.

MAURICIUS.

Fata victurum manent
Meliora, qui te mente tam celsâ dedit

Versare tantos spiritus ; sortem indoli
Parem reservat sortis humanæ arbiter.
Non hoc peribit funere indigno caput
Dignum coronâ. Fallor ! an capiti imminens
Cerno verendum regiæ frontis decus ?
Non fallor : en ut luce radiorum micat ;
O vive , regna , Cæsarum vindex , amor
Orbis , Tyranni terror. .. ô faveat Deus !

PRISCUS.

Quis error oculis Cæsar illudit tuis ?

MAURICIUS.

O digne sceptro !

HERACLIUS.

Adesse Justinum putas ;
Adsum Heraclius.

MAURICIUS.

Cresce in Imperium puer.

PHILIPPUS, *auditur buccinæ sonitus.*

Auditis , ecquid buccinæ increpuit sonus ?
Quid clangor iste ?

MAURICIUS.

Agnosco feralem sonum ;
Phocas Tyrannus imperat , vobis perit
Mauricius.



SCENA VI.

MAURICIUS, PHILIPP. PRISCUS, HERACLIUS, ACHILLAS.

ACHILLAS.

Istinc cedite.

PHIPIPPUS.

An rigidæ caput
Dandum est securi?

ACHILLAS.

Vos mori miles vetat;
Philippe, Prisce, & Heracli: Cæsar jubet
Procul exulare.

HERACLIUS.

Cæsarem agnosce, impie.

MAURICIUS.

Parete jussis.

PHILIPPUS

Ergo dicendum vale,
O care Princeps.

MAURICIUS.

Cognite ô serò nimis,
Philippe.

PRISCUS.

Cæsar optime.

MAURICIUS.

O Prisce, ô fides
Invicta!

HERACLIUS.

Cæsarum ultime.

MAURICIUS.

O magnis puer
Servande fatis; Prisce, commendo hunc tibi:
Valete, Amici, & vivite.

SCENA VII.

Affertur sedes regia.

MAURICIUS.

En solium novo
Fertur Tyranno; hîc lictor, hîc solii locus.
Hæc illa sedes ergo quâ elatum diù
Suspexit orbis, unde dejectum videt.
Hæc illa sedes quâ novum aspiciam modo
Dominum insidentem; hinc dura sublimis dabit
Imperia Phocas; hinc truci aspectu ferox,
Despiciet humile, vile Mauricii caput,
Turpique letho addicet. O vindex Deus,
Qui dextrâ eâdem præmium meritis refers,
Pœnamque noxis, en tibi, en adsum nocens
Pœnas ad omnes promptus. Age, telum elige,
Quâ parte visum est percute. Ultricem manum
Supplex adoro... * Moriar; at soboles patris

* *Manet aliquantulùm solio innixus.*

Vivat superstes. Sit satis letho reum
Mactare... vos ô civium querulæ, precor,
Umbræ meorum, sceleris ultrices mei
Umbræ meorum, si qua vos pietas movet,
Pio cruori parcite, & vestram sitim
Explete sontis sanguine.

SCENA VIII.

MAURICIUS, THEODORUS, JUSTINUS.

MAURICIUS.

Heu quonam advehit
Natos satelles!... nate... me miserum! peris,
Theodore.

THEODORUS.

Vivo, genitor, ah! nimiùm diù
Perire merui... cadere nec fuerit grave,
Si non & ipse concidas.

JUSTINUS.

Actum est, pater,
Occidimus, ecce jam tuis Phocas subit
Sceptris superbus... ecce jam solium occupat.



SCENA IX.

MAURICIUS, THEODORUS, JUSTINUS, PHOCAS, MILITES.

PHOCAS.

CApesce, miles, jussa, Theodorum rape
Ferro necandum.

MAURICIUS.

Respice, an gemitùs trahit
Moriens supremos?

THEODORUS.

Das mihi, Phoca, necem....
Dignum Tyranno munus.... alterùm munus peto
Me dignum.... in ipso moriar amplexu patris...
Hoc da.

PHOCAS.

Do; miles, pectori ferrum insere.

MAURICIUS.

Averte ferrum, miles, hùc verte, & meo
Sinu reconde.

THEODORUS.

Nil opus ferro... en labris
Mors errat... ore spiritum abeuntem lege.

MAURICIUS.

Theodore!

JUSTINUS.

JUSTINUS.

Frater!

MAURICIUS.

Vixit! ô vindex Deus!

PHOCAS.

Miles, cadaver amove. Ut ferro cadas,
Justine, fratrem sequere.

JUSTINUS.

Nil ferrum moror.

MAURICIUS.

Non sic abibis.... Barbare, immitis, ferox,
Atrox Tyranne, in te quid infelix puer
Peccare potuit?

PHOCAS.

Poterit: ut pereat sat est.

JUSTINUS.

Me patere abire. Ne mihi invideas, pater,
Quod restat unum funeris solatium,
Tuum anteire funus.

PHOCAS.

E gremio patris
Puerum, satelles, amove.

JUSTINUS.

O genitor, vale.





SCENA X.

MAURICIUS, PHOCAS.

MAURICIUS.

ERgo peribit, ergo jam patri perit
Infausta soboles ! justus es semper Deus,
Justéque plectis ; quærere hoc liceat tamen
Cur cum nocente perdis innocuum genus ? . . :
Agnosco. Cives quilibet fuerant loco
Natorum habendi. Millia hostili manu
Perire sivi multa , mihi natos sinis
Perire geminos ; justus es vindex Deus.

SCENA XI.

MAURICIUS, PHOCAS, ACHILLAS.

ACHILLAS.

JUstinus obiit.

MAURICIUS.

Nam quid ulteriùs paras ?
Præire natis debui : an prohibes sequi ?

PHOCAS.

I , morere.

SCENA XII.

MAURICIUS, PHOCAS, ALCIMUS, ACHILLAS.

ALCIMUS.

SIste, Maurici : ultricem manum,
Phoca, parumper sustine. Ejectos ratis
Priscum, & Philippum excepit ; arbitrio potes
Perimere, vel servare Mauricium tuo.
Sed viduum amicis, prole, spe, solio, domo,
Miles putat dedisse pœnarum satis,
Satis & daturum, vincla si clausum premant ;
Hoc censet ipse civis, & neuter suâ
Hunc voce damnat.

PHOCAS.

Voce damnatur meâ.
Illum perire patriæ poscit salus.

MAURICIUS.

Poscitque Phocas ut frui solio queat :
Solio potire. Non tibi injustam necem ;
Phoca, imputabo, tu Deo præstas manum :
Injusta manus est, justus at vindex Deus.
Hic me nocentem nunc manu affligit tuâ ;
Sed te vicissim affliget alterius manu,
Dabisque pœnas. Spondet hoc nobis Deus ;
Deus ipse, casus qui mihi postquam meos

Dedit videre, fata monſtravit tua
Horrifica, acerba fata; palleſcis, tremis:
Parùm eſt timere. Non fugat pœnam timor;
Sequitur fugacem. Ne fuge: ut veniat pete,
Pleſtatque vivum, ut parcat æternùm Deus.
Hæc vota pro te extrema Mauricius facit.

SCENA ULTIMA.

PHOCAS.

QUæ vota fecit! fata quæ cecinit mihi!
Qualemque fixum corde Mauricius metũ
Moriens relinquit! pectus attonito ſalit
Trepidum tumultu. Ignave, quid trepidas? ſede,
Regna, quieſce... at ſceptra labuntur manu,
Nutatque ſolium. Monſtra quæ ſe ſe offerunt
Oculis videnda! heu crimina occurrunt mihi
Quæcumque feci, fallor! an trepido rubet
Cruore dextra! hinc indè Cæſareæ volant
Umbræ per auras, fulgura eliſis micant
Vibrata nimbis.... Parce, quid ſævis Deus?
Quid ante plectis ſcelera, quam ſcelerum frui
Mercede liceat? Patere.... non patitur moras....
Fugiamus..... at quis ille diſtricto minax
Occurrit enſe? En pectus adverſum fero:
Age, fode... Refugit... Nempe differri placet
Vulnus cruentum, ut vulneris crucier metu,

Et ante mortem mille perpetiar neces.
Reconde telum quiſquis es. Telo acriùs
Mens ipſa ſtimulat ſçeleris admiſſi memor.
O dulce, tunc cum mente concipitur ſcelus!
O triſte, tunc cum dextra perfecit ſcelus!

FINIS.

SENNACHERIB,

TRAGOEDIA.

ARGUMENTUM.

SEnnacherib *Assyriæ Rex, unâ nocte percussis ab Angelo centum octoginta quinque Assyriorum millibus, ingentem ad Jerosolymam cladem accepit. Dedecoris impatiens ac furore amens Niniven reversus est. Cladem hactenùs inauditam Dei sui inclementiæ acceptam retulit; cumque falsum Numen solemni sacrificio flectere, ac sibi propitium reddere niteretur, ipse à filiis Adramelecho & Sarasare immolatus ad pedes Idoli cecidit. Fugerunt in terram Armeniorum parricidæ, & Assarhaddon Sennacheribi filius natu minimus patris Imperio potitus est.* Lib. 4. Reg. cap. 19. Tob. cap. 1. Is. cap. 37.

Est etiam vetus Hebræorum opinio, quam à sancto Hyeronimo traditam pro jure suo Poëta Dramati accommodavit. Narrant illi Sennacheribum filios suos Deo suo vovisse, filios autem id subodoratos esse, atque ut parentis consilium præverterent, eum in templo propriis manibus immolasse.

ARGUMENTUM.

SEnnacherib Assyriæ Rex, unâ nocte percussis ab Angelo centum octoginta quinque Assyriorum millibus, ingentem ad Jerosolymam cladem accepit. Dedecoris impatiens ac furore amens Niniven reversus est. Cladem hactenùs inauditam Dei sui inclementiæ acceptam retulit: cumque falsum Numen solemni sacrificio flectere, ac sibi propitium reddere niteretur, ipse à filiis Adramelecho & Sarasare immolatus ad pedes Idoli cecidit. Fugerunt in terram Armeniorum parricidæ, & Assarhaddon Sennacheribi filius natu minimus patris Imperio potitus est. Lib. 4. Reg. cap. 19. Tob. cap. 1. Is. cap. 37.

Est etiam vetus Hebræorum opinio, quam à sancto Hyeronimo traditam pro jure suo Poëta Dramati accommodavit. Narrant illi Sennacheribum filios suos Deo suo vovisse, filios autem id subodoratos esse, atque ut parentis consilium præverterent, eum in templo propriis manibus immolasse.

PERSONÆ.

SENNACHERIB, Assyriorum Rex.

ADRAMELECH,
SARASAR,
ASSARADDO, } Regis filii.

OSTANES, Sacerdos.

THARBANES, dux exercituum.

NARBAL, Regiæ cohortis præfectus.

ANAEL, adolescens Hebræus in aulâ educatus.

ZACHARIAS,
AZARIAS, } Hebræi captivi Anaëlis socii.

Scena Ninive in Palatio Regis.



SENNACHERIB,

TRAGŒDIA.



ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

SENNACHERIB, *toro insidens.*



N sol resurgens noctis horrorem fugat,
Animumque memorem horrore luctifico replet.
Proh! qualis oculos, luce vix ortâ, mihi
Pepulit imago, strata cum latè agmina,
Solymæa circum mœnia, indecori nece,
Perculsa cæco vulnere, ignotâ manu,
Unâ perempta nocte, patefecit dies.
Heu! quantus inde luctus! heu qualis fuga!
Qualisve reditus! Venit hæc per te mihi

Immissa plaga, venit hoc per te probrum
Crudelis, atrox, barbare, Abramidûm Deus!
Sic nempe Solymam, sic tibi caram nimis,
Gentem tueris. At dabit meritas tamen
Scelerata pœnas. Tuque, tu pariter dabis,
Nec te per umbras perfido aggrediar dolo,
Tu nocte mecum fraude pugnasti malâ;
Tecum palam, mediâque pugnabo die.

SCENA SECUNDA.

SENNACHERIB, THARBANES, MILITES.

THARBANES.

SEmper ne primo mane sollicitus, vigil
Rumpes quietem? & cladis acceptæ memor
Rex magne, nullum questibus pones modum?
Jam regna super Assyria sol denos quater
Et quinque flexùs egit, ex illâ horridâ
Atrâque nocte, quæ tot Assyriis fuit
Extrema. Nullus tempore ex illo dies
Te fronte placidum vidit. Age, luctum exue,
Satis querelis est datum, lacrymis satis.

SENNACHERIB.

Utrisque nimium fortè, Tharbanes, dedi:
Sed pono finem luctibus. Nunc est locus
Dandus furori.... Narbal, I, propera, vola;
In Urbe, in aulâ, quicquid Hæbræi manet

Generis ſuperſtes, carcere, aut vinclis preme
Tunc immolandum, juſſa cum poſcent mea;
Has inſepulto militi inferias dabo,
Plures daturus, urbe cum Solymâ fruar.

THARBANES.

Etiam ne vinclis comprimi Anaëlem velis?
Illum ne jubeas cum ſuis pariter mori?

SENNACHERIB.

Quidni juberem?

THARBANES.

Eſt filio charus tuo.

SENNACHERIB.

Id velle debet filius, quod vult pater;
Tu me paratus eſto, cum terris diem
Aurora revehet craſtina, actutum ſequi,
Solymamque totam perdere, & ferro, & face.

THARBANES.

Habes paratum. Noſtra ſed, quæſo, accipe
Conſilia. Luctum quæ tibi tantum intulit,
Omitte Solymam, aliaſque terrarum plagas
Invade ferro. Si Palæſtinos procul
Fines adibis rurſus, & regni caput
Vacuum relinques, ne quid Armenius velit
Tentare bello, neu parum conſtans Arabs
Conjuret in te, & jungat Ægypto manum,
Erit timendum.

SENNACHERIB.

Ne time. Iſacidûm genus
Inviſum utrique eſt, ſpondet immotam fidem

Uterque natis, quos ego à Solymis redux
Utrique misi, rebus afflictis opem
Ambo ut pararent: nuncios ambo mihi
Lætos dederunt: referet hæc ambos dies,
Et me docebunt ambo quo sint res loco.
Me cura torquet una, quo possim modo
Revocarè Superos, castra qui fuerant mea
Priùs secuti, nunc retro vertunt pedem.
Quam postulavi, Myrtale, effigiem Dei,
Ut bellica inter signa dein habeat locum,
Hanc mihi colendam sistat Ostanes citò.
Tu vade; per te miles accitus jube
Adstet sub armis, castra moturus brevi.

SCENA III.

SENNACHERIB, ASSARADDO;

ASSARADDO.

ADeò ne genitor, sum tibi exosum caput,
Ut juvenem Hebræum, jam diù addictum mihi
Scelerisque purum, vinculis pressum velis?

SENNACHERIB.

Adeò ne tibi sum, nate, despectum caput,
Ut vilem Hebræum, Tobiæ invisum genus,
Mihi abominandum, vinculis raptum velis?
Servum, Assaraddo, & exulem non te pudet
Protegere, amare?

ASSARADDO.

In exule & servo mihi
Virtus amatur.

SENNACHERIB.

Et mihi Isacidûm Deus
In omni Hebræo exosus, execrabilis,
Dignusque pœnâ. Veniat huc Anaël tamen:
Ex illo Hebræi nosse naturam Dei
Meus ardet animus, ut sciam qualis mihi
Vincendus hostis.

ASSARADDO.

Vinculis ergo priùs
Ipsum levari præcipe.

SENNACHERIB.

Hunc vinclis leva.

ASSARADDO.

Anaël, adesto: vincla Rex solvi jubet,
Et ipse solvam.

SCENA IV.

SENNACHERIB, ANAEL.

SENNACHERIB.

Liber huc Anaël veni;
Auremque propiùs admove. Qualis Deus
Sit ille, cujus Solyma præsidium semel
Experta, salvam se putat semper fore,

Velim doceri; ſcire tu debes; doce.

ANAEL.

Solymæ ruinam & gentis exitium meæ
Tu mente volvis, hoc ſcio: at fruſtra tamen
Bellum integrando perdere Hebræos paras,
Si nos tuetur ille, inexpugnabili
Qui regna nutu firmat, aut vertit Deus:
De quo doceri plura nequicquàm velis.
Hoc me docere, hoc ſcire te fuerit ſatis.

SENNACHERIB.

An ſtare contra, vel mihi obniti queat
Aliquis Deorum? caſtra ſi repetat mea,
Meiſque cœptis faveat, ut favit priùs
Deus ille, mecum ſigna qui quoties movet
Sequitur triumphus? Reſpice adſtrictas jugo,
Domitaſque gentes quas ſuis temerè Deis
Confidere auſas, hæc mea infregit manus,
Has intuere; dic ubi illarum Dii?

ANAEL.

Hîc ubi fuerunt; non erant certè Dei,
Sed vana mentis ſomnia, & vacuæ, & leves
Umbræ deorum, fulmine armatæ quidem,
Sed quæ clientes tegere non poſſent ſuos,
Nec ſe tueri. Non ita Abramidûm Deus:
Quos vult potenti ſervat incolumes manu,
Idemque forti dexterâ quos vult ferit.

SENNACHERIB.

Et ſe, latronum more, dum pugnat, tegit
Timidus videri, & nocte vincit, non die.

ANAEL.

Pugnare quoties voluit, ex æquo die
Et nocte vincit. Dum suos ferro insequens
Urgeret hostes, sol stetit quondam polo.
Cum pugnat ille, cuncta pugnanti favent
Elementa mundi; fulmina elisis micant
Vibrata nimbis, refugit attonitum mare
Iterumque refluit, terra concusso tremit
Emota fundo, & luridas reserat specûs;
Quin ipse novit mille vincendi modos.
Nunc mergit undis, igne nunc pluvio enecat;
Aut grandinoso lapide. Nunc fatuo replet
Terrore castra, aut dissipat flatu levi.
Urbesque solo buccinæ evertit sono.
Huic omne Divûm cedit, atque hominum genus,
Nullique cedit.

SENNACHERIB.

At meo cessit Deo,
Mihique cessit. Oppida huic rapui omnia;
Quæcunque vanus extulit Judæ labor,
Valloque cinxit. Rapta per patrem priùs
Samaria.

ANAEL.

Nil tu, vel tuus rapuit pater.
Hæc ipse vobis tradidit noster Deus,
Qui nos sacrorum, aut legis oblitos suæ;
Et sæpe propter grande paucorum scelus,
Punire cum vult, nos in hostiles manus

Dat puniendos; mox flagellatos bonus
Recipit, flagellaque ipsa dispergit procul:
Quàm sævus ultor ante, tam clemens pater.

SENNACHERIB.

Quid ille possit, quid meus possit Deus
Lubet experiri. Utrumque committam simul,
Ut castra castris, sic Deum opponam Deo;
Palamque fiet major uter, & uter minor.

ANAEL.

Quin potius illum supplici exarmas prece?
Hâc arte solâ vincitur noster Deus,
Amatque vinci; jam tua infensam manum
Sensêre castra, senties illam quoque,
Nisi avocabis quod tibi vulnus parat.

SENNACHERIB.

Mihi minatur in meo cladem solo:
Hoc ille vates vester Isaïas canit;
Sed dicta vatis rideo, & vatem, & Deum.

ANAEL.

Ne sperne, vestris vatibus nostros cave
Putare similes. Noster est verax Deus,
Veraxque vates; sponsor & veri fuit
Sol ipse, qui per lineas retro decem
Cursum reflectens, in suos ortùs redit,
Vidente te, & stupente.

SENNACHERIB.

Sit verax Deus,
Solemque vertat; ipse sum verax magis,
Vertamque sortes. In meâ mortem mihi

Terrâ minatur : in suâ hunc vincam brevi,
Perdamque terrâ. Hoc Sennacheribus canit :
Et hoc videbit iste sol, quem tu vides,
Sit modò secundus, qui mihi affertur Deus.
Hunc cerne.

ANAEL.

Fœdo pollui aspectu nefas.

SCENA V.

SENNACHERIB, OSTANES.

Chorus.

OSTANES.

EN ille tibi, Rex maxime, affertur Deus;
Cujus potenti numine Assyrium stetit,
Stabitque regnum, salva si steterit Dei
Religio, si tu cum tuis dignè colas.

SENNACHERIB, *caput inclinans suppliciter.*

Supplex adoro.

OSTANES.

Supplici vultu parum est
Colere, & vereri, dona nisi digna offeras.
Promitte magnum quidpiam, si quid velis
Magnum impetrare.

SENN. *uno genu flexo ante simulachrum.*

Quod mones faciam volens.
O tu Deorum summe, qui dudum mihi
Patronus alios inter electus Deos,

Audi voventem. Tale promitto sacrum,
Quod sacra vincat omnia, Isacidûm Deo
Oblata quæ sunt. Hoc voveo; & hodiè dabo;
Sol, terra, testis esto.

OSTANES.

Vovisti bene;
Nunc posce.

SENNACHERIB.

Da quod posco, da Solymæ Deum,
Ipsamque Solymam perdere, hoc unum precor.

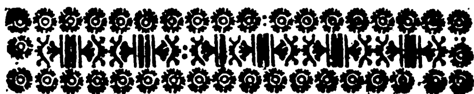
OSTANES.

Hoc impetrabis. Quid sit Isacidûm Deo
Rite immolatum scire jam tuus est labor.

SENNACHERIB.

Anaël docebit. Tu Dei effigiem sacro
Reconde templo, donec Assyrii comes
Futura belli, castra præcedat mea,
Meosque gressus dirigat... Nunc nunc time,
Solyma; peribis cum tuo & populo & Deo.





ACTUS II.

SCENA PRIMA.

ADRAMELECHUS, SARASAR, THARBANES.

THARBANES.

AMbo subite Regiam fausto pede,
Adrameleche, Sarasar, Imperii decus,
Soliique columen ambo: vos reduces modò
Memorabo patri, auxilia qui per vos foris
Quæsita secum reputet, & belli moras
Abrumpat omnes.

SCENA II.

ADRAMELECHUS, SARASAR.

ADRAMELECHUS.

SÆpe, quod magno foris
Actum est labore, perfida evertunt domi
Consilia. Dum nos longiùs mittit pater,

Dum sibi remotis quærere auxilium plagis,
Et bellicosas Solymæ in excidium manùs
Armare cogit, fortè ne Solymam petat,
Illum Assaraddo retinet, & tacitè suis
Favens Hebræis, patrium tentat prece
Mollire pectus.

SARASAR.

Tentat incassum prece
Pectus paternum flectere. Hebræum genus
Non tam Assaraddo diligit, quàm odit pater,
Nec forsan ille diligit. Miseris favet
Suæ obsecutus indoli. At frustra favet.
Contrà furorem quid potest timidus favor?

SCENA III.

SENNACHERIB, ADRAMELECH. SARASAR, THARBANES.

SENNACHERIB.

QUæ vos reducit, ipsa me reddit mihi,
Lux alma, nati; petite complexu patrem.

ADRAMALECHUS.

Collecta refero vota populorum, pater,
Quoscumque supplex nomine ambivi tuo;
Omnes Hebræum sanguinem effusum volunt:
Meminère gentes quæ sibi Abramidûm vaga
Propago peperit damna, quas strages dedit,

Cum verticosi more torrentis ruens
Quacunque stricto panderet ferro viam,
Vastaret agros, incolas, pecudes, domos,
Deleret urbes, verteret fundo omnia,
Ut occuparet pingue telluris solum,
Quod sibi daturum dixerat sponsor Deus;
Magnifica spondens cuncta nescio quis Deus.
Hæc fixa menti vulnera incendunt gravi
Populos dolore, & jam diu ultorem petunt.

SENNACHERIB.

Diu expetitum mox ego ultorem dabo.

SARASAR.

Præterita populi damna non solum dolent,
Etiam timent futura. Si verè augurat
Gens vana, Hebræis vatibus si qua est fides,
Nascetur olim stirpe Judæâ puer,
Populos per omnes qui suum nomen ferat,
Orbemque teneat legibus totum suis;
Quem prono adorent vertice abjecti ad pedes
Reges tremendi, & thure votivo colant,
Qui capita frangat hostium, & regnum afferat
Perenne amicis. Hæ minæ, hæc pavidas movent
Oracla gentes; illa, si fas est, velint,
Formidolosum prorsùs abolendo genus,
Prædicta vatum fallere.

SENNACHERIB.

Hæc fallam, & mea;
Si nulla gens repugnet, hæc, inquam, mea

Faciet Hebræum dextra mendacem Deum.

SARASAR.

Auxilia ſpondet Armenus; ſocias dabit
In bella turmas.

ADRAMELECHUS.

Caſtra, cum primùm voles,
Arabs movebit, teque pugnabit duce.

SENNACHERIB.

Quàm læta fertis nuncia! hoc unum ſuper
Annuite nati, quod rogo, poſco, exigo,
Uterque juret, per ſibi quidquid ſacrum eſt,
Æterna Hebræis odia.

SARASAR.

Per patriæ Deos,
Tuoſque juro, tam mihi exoſos fore
Omnes Hebræos, quàm mihi es carus pater.

ADRAMELECHUS.

Per quod verendum, quod mihi auguſtum, & Deis
Eſt majus ipſis, per tuum juro caput,
Odio in Hebræos me tibi æqualem fore.

SENNACHERIB.

O grata nobis odia! Date patri manum,
Amore mihi placetis: aſt illo magis
Placetis odio. Quin & hoc odium eſt amor.
Sperate tantis, quæ pater, quæ Rex poteſt
Referre meritis decora.

SARASAR.

Te liceat ſequi,

Pugnare

Pugnare tecum.

ADRAMELECHUS.

Liceat æquatam ſolo
Calcare Solymam. Ambimus hoc unum decus.

SENNACHERIB.

Debetur aliud. Cum mihi ultrici manu
Solyma petetur, Imperi conſors mihi
Alter legetur, jura qui Ninive dabit,
Abſente me. Alter fiet armorum comes,
Idemque ductor.

THARBANES.

Petere jam Solymam potes,
Rex ſumme: obivi caſtra, ſub ſignis habes
Alacrem, expeditum militem.

SENNACHERIB.

Sacrum prius
Offerre deceat præſidi Aſſyriæ Deo.
Mox offeretur. Deſit ut pompæ nihil,
Vos ambo, nati, adeſſe præſentes volo,
Et ſacra mecum facere.

SARASAR.

Faciemus pater.

SENNACHERIB.

Intrò ſubite, donec ad templum evocem.



SCENA IV.

SENNACHERIB, ANAEL.

ANAEL.

PEr te advocatus, magne Rex, adſum, jube.

SENNACHERIB.

Iterum doceri cupio; dic, Anaël, tuo
Quod victimarum, quodve donorum genus,
Aut quale ſacrum maximè placeat Deo.

ANAEL.

Mens pura ſceleris, caſta, juſtitiæ tenax,
Sincera, ſimplex, ad Dei nutum parens,
Piumque amorem cum metu jungens pio,
Hæc antè reliquas victima, hoc ſacrum placet.
An ille verò ſanguinem hircorum bibit?
Mactata numquid membra taurorum vorat?

SENNACHERIB.

Neglectus ergò muneris recipit nihil?
Semperque thure, victimis ſemper caret?

ANAEL.

Quamvis beatus, nullius doni indigus,
Et dives ex ſe, muneris renuit nihil,
Quod innocenti fuerit oblatum manu.
Huic ſæpe odori fruticis adoletur vapor,
Cœloque ſurgit vortice undanti volans,

Et mentis ardor corde anhelatus simul,
Simulque mixtus ad Dei solium volat.
Huic manè, serò, ritè mactatus cadit
Agnus tenellâ fronte, candidior nive,
Totusque sacris præda devotus focis
Testatur animos igne flagrantes pio,
Se devoventes, nil reservantes sibi.

SENNACHERIB.

Aram ne solus tingit agnorum cruor?
An nulla major hostia?

ANAEL.

In terrâ, in mari
In orbe quicquid nascitur, quicquid viget,
Et quicquid est, hoc omne debetur Deo,
Qui cuncta verbo condidit, nutu regit,
Et condita usque servat. Humano quidem
Non ille colitur sanguine: illius vice
Libatur alius; huic tamen seque, & sua
Offert, dicatque quisquis hunc sanctè colit.
Pollicitus olim ductor Isacidûm potens,
Idemque judex, quicquid egressum domo,
Aut fœmina, aut mas, obvium fieret sibi,
Hoc immolandum, si modò annueret Deus
Pugnæ secundos exitùs; voti reus
Victor triumphans, hoste converso in fugam,
Domum reversus, virginem oblatam sibi,
Natam immolavit unicam.

SENNACHERIB.

O Superi! hoc rear

Fecisse Hebræum !

ANAEL.

Majus Isacidûm pater
Aliquid patravit ante. Donatum sibi
Summâ in senectâ filium, columen domûs,
Patris levamen unicum, magnæ patrem
Sobolis futurum, vita si puero foret
Diu superstes, mox reposcenti Deo
Donavit ultrò. Duxit in montem procul,
Fascem tenellos ligneum imponens super
Humeros puelli, fune religatum manùs
Admovit aris; vulneri elegit locum,
Et obsequente dexterâ gladium exerens,
Pendensque in ictum....

SENNACHERIB.

Desine. Horresco. Fuge.

ANAEL.

Horrescis; & quod facere sustinuit pater,
Audire tu non sustines?

SENNACHERIB.

Vocem preme,
Gressumque retrahe.

ANAEL.

Quis sit Isacidûm Deus,
Quantusque saltem disce.

SENNACHERIB.

Docuisti satis,
Nimisque.

SCENA V.

SENNACHERIB, OSTANES.

OSTANES.

HEbræo quid sit oblatum Deo
Quidve offerendum, Hebræa quo vincas sacra;
An comperisti, Rex pie?

SENNACHERIB.

Hebræa (ô dolor!)
Ut sacra possim vincere, è natis duo
Sunt offerendi.

OSTANES.

Triste, proh Superi, sacrum!
Mercede magnâ quod tibi steterit quidem,
Majora sed cui præmia exolvent Dei:
Nusquam Deorum vincitur dando manus.
Hoc plura Superi, plura quò dederis, dabunt.
Geminâ cadente victimâ, casu pari
Trahet ruinam Solyma. Mercedem hanc feres.
Te cruciat, angit, sentio, hoc sacri genus;
Sed pacta quoniam flagitat voti fides,
Est offerendum. Liberum est homini sua
Diis nuncupare vota; sed votum semel
Diis nuncupatum fallere est homini nefas....
Incertus hæres.... pectus attonitum pavet.

Mactare natos est quidem sacri genus
Haud usitatum; nec tamen planè insolens
Debet videri. Non semel nostri patres
Simile obtulerunt, antequàm infractus Deûm
Cultus labaret. Pristinum sacris decus
Revocare pulchrum ac regium est... Trepidas...
gemis....
Lacrymæ fluunt per ora.... Quid statuis?....
Siles!....

SENNACHERIB.

Permitte mihi me. Temporis spatium breve
Concede saltem; & tu, quod audisti sile.
Heu me! (*à parte.*) Quid egi? quid ago? quid
agendum mihi?
Est consulendus vota cui feci Deus.
Quot mihi dedisti Solyma? quot luctùs dabis?





ACTUS III.

SCENA PRIMA.

SARASAR, THARBANES.

SARASAR.

QUæ tanta patrem cura, Tharbanes, agit
Trepidum, inquietum? Cur domo incertus, vagus
Animique dubius errat? & templum modò
Gressu petit tremente, modò templum fugit
Oculo retorto? Ecce mea & fratris cavet
Alloquia? quonam cessit in Hebræos furor?
Regem requiro in patre; nil retinet sui,
Impavidus ille Rex timet.

THARBANES.

Dum Rex timet,
Multum ille Regis retinet. Imperii regit
Quicunque clavum, corde curarum graves
Plerumque fluctus volvit. Est ingens metus,
Ingens potestas.

SARASAR.

Milite armatus suo,

Sociisque turmis auctus, an Solymos timet?

THARBANES.

Quid ille timeat nescio. At quoniam suos
Celat timores, quod tegit, non est meum
Tuumve princeps quærere. Hoc reges habent
Commune Superis; mente quod celant, sacrum est.
Arcana regum velle scrutari est nefas.

SARASAR.

Fas est timores quemque scrutari suos;
Meos requiro, dum patris quæro metùs:
Tu proinde corda regis explora, ut sciam
Utrùm Assaraddo gentis Hebreæ pavens
Cladem propinquam, regium in pectus suos
Mittat pavores; & moram objiciat novis
Fratrum triumphis.

SCENA II.

SENNACHERIB, ADRAMELECH.
SARASAR, THARBANES.

ADRAM. *Regem errabundum insequens.*

Siste. Quò, vel quem fugis,
Dilecte genitor?

SENNACHERIB.

Patere....

ADRAMELECHUS.

Non patiar, fugam
Præclude

Præclude patri, frater.

SARASAR.

Oro te, pater,
Subsiste paulùm.

SENNACHERIB.

Sinite me.

THARBANES.

At potius sine
Rex magne, blandas ut tibi innectat moras
Uterque natus. Hîc sede. Hîc partem cape
Aliquam quietis.

SENNACHERIB, *in cathedrâ considens.*

Non levat miseros quies,
Sed vexat.

ADRAMELECHUS.

At enim causa quæ miserum facit?
Eloquere.

SARASAR.

Fare.

SENNACHERIB.

Non licet.

ADRAMELECHUS.

Natos semel
Saltem intuere.

SARASAR.

Respice, hoc saltem licet.

SENNACHERIB.

Adrameleche

ADRAMELECHUS.

Genitor!

SENNACHERIB.

O Sarasar!

SARASAR.

Pater!

SENNACHERIB.

Heu!

ADRAMELECHUS.

Me intuendo quid gemis? num te pudet
Genuisse?

SARASAR.

Me videndo quid fles? an piget
Amasse?

SENNACHERIB.

Vestri nec piget, nec me pudet.
Me dignus est uterque, vel potius patre
Uterque dignus altero.

ADRAMELECHUS.

An melior pater?

SARASAR.

Pater ne major?

SENNACHERIB.

Nec fuit, nec erit, nec est,
Pater miserior.

ADRAMELECHUS.

Comprime hos fletùs, precor.

SENNACHERIB.

O Solyma! Solyma!

ADRAMELECHUS.

Capta te faciet brevi
Solyma beatum.

SENNACHERIB.

Faciet, & jam me facit
Capienda miſerum.

THARBANES, *Regem fugitivum retinens;*
Quò ruis?

SENNACHERIB.

Templum peto.

SARASAR.

Te ſequimur.

SENNACHERIB.

Ambo parcite in templum ſequi.

SARASAR.

An vota pro te facere, vel tecum vetas?

SENNACHERIB.

Votorum abunde eſt: victimis nunc eſt opus.

SARASAR.

Quas tu requiris victimas dabimus, pater.

SENNACHERIB.

Dabitis?

SARASAR.

Quid horres?

SENNACHERIB.

Pes tremit, corpus labat.

THARBANES.

Iterum ſede, & quieſce.

SENNACHERIB, *ſedens.*

Proh! Superûm ſacra
Religio! vota! victimæ!

THARBANES.

Nam cur foves
Animo timores anxio, nimiùm pius?
Quæ victimarum cura sollicitum tenet?
Curam hostiarum sine sacerdotes gerant.
Faciat sacerdos sacra, Rex populos regat.
Hæc cura Regis unica.

SENNACHERIB.

Ipsum ni regat
Religio Regem, non regit populos bene
Rex ipse. Quin & civibus debet pio
Præire cultu, precibus ut placent Deos.

ADRAMELECHUS.

Precibus molestis quid fatigemus Deos,
Qui fortè non sunt, aut agunt prorsùs nihil?
Sed molle inertes otium in cœlo fovent,
Cursuque cæco fluere res hominum sinunt.
Ferrum colamus. Fortibus ferrum est Deus.

SENNACHERIB.

Dii sunt; & aliquos esse qui cœlum incolant
Non planè inertes, fluere nec cæco sinant
Humana cursu cœpta, sed nutu regant,
Fortique pugnènt dexterâ, heu nimium docet
Assyria clades. Hac meâ eversæ manu
Solymæ jacerent, ni mea Isacidûm Deus
Sepulta somno castra vastaret dolo.
Deus ille nobis hostis est quovis magis
Metuendus hoste. Vincere hunc equidem velim,

Sed irritus ne cedat humanus labor,
Est advocandus hoc Deo major Deus,
Qui perdat istum, & pellat è mundo Deum.

SARASAR.

Perdas ut hostes, perditum numen velis
Quod Solymæ adorant: quid moves bellum Deis,
Quos more populus quisque veneratur suo?
Quin potius omnes, terra quos cœlo dedit
Cœlumve terris reddit, admittis Deos
Templisque donas, singuli ut faveant tibi,
Vel jam nocere desinant? Homines homo
Tunc bene lacesses, sola tunc bellum reget
Humana virtus.

SENNACHERIB.

Quod mones, Sarasar, juvat
Saltem experiri. Narbal, Anaëlem voca.

ADRAMELECHUS.

Templo ne claudes, capere quam mundus nequit
Turbam Deorum? Jam diu infensum tibi,
Tibique execratum an thure donabis Deum?

SENNACHERIB.

Religio res tremenda. Res dura, ultio.
Me multa cogunt vel reluctantem aggredi.
Vos hinc abite.



SCENA III.

SENNACHERIB, ANAEL.

SENNACHERIB.

HUc verte securus pedem,
Anaël, & audi. Me tuo fateor Deo
Voluisse bellum inferre; & hoc meruit satis
Inflicta nobis plaga. Consilii piget:
Quem modò volebam perdere, admissum volo,
Ipsique magnos inter Assyriæ Deos
Aram dicabo.

ANAEL.

Nempe sociatam velis
Lucem tenebris. Quam tibi notus parum
Deus ille noster! ille vult solus coli
Solusque amari. Est ille rivalis Deus,
Nullumque socium gloriæ admittit Deum;
Illius Arca per Philistæos suis
Invecta templis, proximum evertit semel
Iterumque numen; jacuit in terrâ Dagon
Verumque prono capite confessus Deum,
Ne falsa quisquam numina huic temere audeat
Sociare mònuit.

SENNACHERIB.

Ergo placari negat
Iratus usquè & usquè inexorabilis
Deus ille vester?

ANAEL.

Facilè placari poteſt.
Abſume flammis, opera flammarum Deos;
Simulacra perde bruta, quæ vana intulit
Religio; quæ tu mente non ſanâ colis.
Sic facilè flectes.

SENNACHERIB.

Impie, ut perdam meos
Quos ſancta mihi religio commendat Deos!
Sic poſſe flecti numen Hebræum doces.
Ah potius illo ſemper irato fruar,
Et me viciſſim ſemper iratum ſciet,
Aut ego peribo, aut iſte rivalis Deus
Per me peribit. Liberos non jam ſuos
Olli parentes offerent. At ego meis
Mactabo divis quolibet binos die
Juvenes Hebræos.

ANAEL.

Sanguis illorum tuis
Libatus aris vindicem accendet Dei
Viventis iram. Non Deos flectet tuos,
Senſu carentes, mentis expertes Deos.

SENNACHERIB.

Illis, ſacrilege, ſanguinem impendes modò;
Quos tu carere ſpiritu, & ſenſu putas.
Adeſto Narbal. Miles, Anaëlem ocyùs
Hinc rapite.

SCENA IV.

SENNACHERIB, ASSARADDO, ANAEL, NARBAL.

ASSARADDO.

HEbræum quo rapi, genitor, jubes?
Quo raperis Anaël?

SENNACHERIB.

Ad necem jubeo rapi.

ANAEL.

Rapior ad aras, non tuis animam tamen
Deis daturus: huic dabo ſoli Deo
Devota cui ſum victima, & cui tu quoque
Rex, ipſe fies hoſtia, in Solymos niſi
Movere bellum deſines.

ASSARADDO.

Anaël fuge;
Tu, Rex, paterque ignoſce.

SCENA V.

SENNACHERIB, ASSARADDO.

SENNACHERIB.

ME ne ergo vetas
Dirum, nefandum, hoſtile, ſacrilegum caput

Mactare Superis? atque si superi sinant
Redimere vili sanguine heu! carum nimis
Quem mox reposcent sanguinem? Imprudens dolor,
Quid loqueris? obmutesce.

ASSARADDO.

Nam quid ais pater?
Quem Dii reposcunt sanguinem?

SENNACHERIB.

Nondum satis
Scio, nate.

ASSARADDO.

Jam scis aliquid. An petitur meus
Fratrum ve sanguis? Solyma num tali venit
Emenda pretio? Loquere.... Respondes nihil.

SENNACHERIB.

Quid quæris?

ASSARADDO.

Ah quod quæro, tu nosti nimis..?
Vultum retorques .... Sic amas? ....

SENNACHERIB.

Eheu! time
Ne nimis ameris.

ASSARADDO.

Quod bonum summum puto,
Cur extimescam?

SENNACHERIB.

Plura quærendo abstine
Torquere patrem.

ASSARADDO.

Plura quandoquidem vetas;
Non quæro: ſcire liceat hoc unum pater
Amas ne?

SENNACHERIB.

Sic eſt, nate, amo, doleo, & furo.
Abſcede.

SCENA VI.

SENNACHERIB, OSTANES, MILITES.

OSTANES.

PRo te victimas ſolitas Deis
Offerre venio, magne Rex, non ut meo
Sed ut Deorum nomine inquiram, tuâ
Quid mente ſedeat, ſolvere an votum velis;
Et Dîs ſecundis perdere Hebræum genus,
Solymamque fundo vertere? an malis fidem
Diis obligatam fallere, & verſis retro
Animis Deorum, gentis Hebrææ pati
Faſtum inſolentem, ſtante, & Aſſyriæ minas
Ridente Solymâ?

SENNACHERIB.

Ut Sennacheribus velit
Faſtum inſolentem gentis Hebrææ pati!
Ut Solyma inultæ ſpernat Aſſyriæ minas!

Ah potiùs omnis effluat sanguis meus.
Confide. Nullâ si licet votum hostiâ
Redimere, solvam quod meo pepigi Deo;
Sed ante geminos patrio ritu juvat
Mactare tauros.

OSTANES.

An fidem voti putas
Hoc liberandam sanguine?

SENNACHERIB.

Haud equidem puto;
Sed mens Deorum, quæ mihi nondum satis
Manifesta fulget, ut sciam ex natis tribus
Quinam immolandi, forte se claro magis
Signo indicabit. Ipse sic natos meam
Celabo mentem, forte quæ patuit nimis.
Deduc ad aram victimas; propiùs sequar.
Adramelechus, Myrtale, & Sarasar simul
Vicina subeant templa. Jam tempus vocat.

SCENA VII.

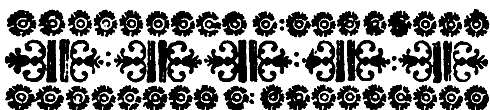
SENNACHERIB, NARBAL, MILITES.

SENNACHERIB.

Effugere nostras, Solyma sperasti manus:
Non sic abibis. Quo licet pretio meum
Præstabo votum. Te meus perdet Deus,

Tuo tibi auxiliante nequicquam Deo.
Illum reponens inter Assyriæ Deos
Volui impetrare, ne mihi adversus foret;
Staretque medius, partibus neutris favens.
Sed quod petebam, quodque donabam abnuit;
Medius recusat esse. . .Quamquam quid loquor?
Forte impetrari quidpiam majus potest.
Hunc forte Solymis reddere infensum licet;
Suam ille gentem, aliena sectantem sacra
Et sæpe totam propter aliquorum scelus
Aut ipse plectit, aut per hostiles amat
Punire gladios. Quam mihi ad Solymos viam
Aperit, sequamur. Quotquot in vinclis jacent
Cultu avocare patrio Isacidas juvat,
Hâc arte genti fiet infensus suæ
Deus ille vindex, ille rivalis Deus;
Ipsamque nobis, ut meo quondam patri
Fors puniendam tradet; ac tandem meis
Invitus odiis serviet... Narbal, cito
Capesse jussa ... Carcere inclusos adi
Omnes Hebræos. Thura qui nostris volent
Adolere divis, carcere exemptos statim
Dimitte; & ad me nomina illorum refer. . .
Fiant scelesti; ut gentis exitium trahant
Pereatque Solyma, & per suum pereat Deum.





ACTUS IV.

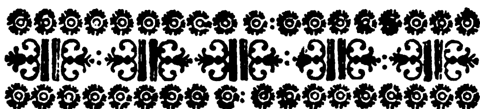
SCENA PRIMA.

ASSARADDO.

Quis ille ſanguis, quem ſibi expoſcunt Dei?
Pretioſus ille ſanguis, & charus nimis,
De quo rogatus horruit genitor loqui,
Nec paſſus ultrà quærere? ... ah! fruſtra ſilet.
Fratrum cruorem, vel meum repetit pater.
Mercede tali poſſe placari Deos
Emique cladem gentis Hebrææ putat.
Dum perdat hoſtes, ipſe quos fecit ſibi,
(Nec fortè perdet) quilibet ſanguis bene
Impenſus aris creditur. Quantùm heu! trahit
Secum furoris ſacra vindictæ ſitis!
Iterum paterno corde quid ſedeat placet
Tentare. Si vult cœde natorum pater
Redimere lauros, ſanguinem effundat meum;
Parcatque fratrum ſanguini.

Tuo tibi auxiliante nequicquam Deo.
Illum reponens inter Aſſyriæ Deos
Volui impetrare, ne mihi adverſus foret;
Staretque medius, partibus neutris favens.
Sed quod petebam, quodque donabam abnuit;
Medius recuſat eſſe...Quamquam quid loquor?
Forte impetrari quidpiam majus poteſt.
Hunc forte Solymis reddere infenſum licet;
Suam ille gentem, aliena ſectantem ſacra
Et ſæpe totam propter aliquorum ſcelus
Aut ipſe plectit, aut per hoſtiles amat
Punire gladios. Quam mihi ad Solymos viam
Aperit, ſequamur. Quotquot in vinclis jacent
Cultu avocare patrio Iſacidas juvat,
Hâc arte genti fiet infenſus ſuæ
Deus ille vindex, ille rivalis Deus;
Ipſamque nobis, ut meo quondam patri
Fors puniendam tradet; ac tandem meis
Invitus odiis ſerviet... Narbal, cito
Capeſſe juſſa... Carcere incluſos adi
Omnes Hebræos. Thura qui noſtris volent
Adolere divis, carcere exemptos ſtatim
Dimitte; & ad me nomina illorum refer...
Fiant ſceleſti; ut gentis exitium trahant
Pereatque Solyma, & per ſuum pereat Deum.





ACTUS IV.

SCENA PRIMA.

ASSARADDO.

QUis ille ſanguis, quem ſibi expoſcunt Dei?
Pretioſus ille ſanguis, & charus nimis,
De quo rogatus horruit genitor loqui,
Nec paſſus ultrà quærere? ... ah! fruſtra ſilet.
Fratrum cruorem, vel meum repetit pater.
Mercede tali poſſe placari Deos
Emique cladem gentis Hebrææ putat.
Dum perdat hoſtes, ipſe quos fecit ſibi,
(Nec forte perdet) quilibet ſanguis bene
Impenſus aris creditur. Quantùm heu! trahit
Secum furoris ſacra vindictæ ſitis!
Iterum paterno corde quid ſedeat placet
Tentare. Si vult cœde natorum pater
Redimere lauros, ſanguinem effundat meum,
Parcatque fratrum ſanguini.

SCENA SECUNDA.

ADRAMELECHUS, SARASAR, ASSARADDO.

ADRAMELECHUS.

En ille, ô pudor!
Ille Aſſaraddo promptus Hebræis opem
Afferre quoties poſcitur vilis cruor;
Idemque fratres conſequi, & patrium caput
Protegere lentus, gravia cum fortem exigunt
Pericla dextram, & patris impetitur ſalus.

ASSARADDO.

Quonam periclo patrium impetitur caput?
Eloquere.

ADRAMELECHUS.

Te modo in templo, ad ſacrum
Altare decuit ſtare, cum Tauri duo
Ritè immolandi, inter ſacerdotum manus
Subito furore perciti, horrendùm fero
Immugierunt ore; & impendens ſibi
Ferrum exeuntes, trucibus incautum patrem
Eviſceraſſent cornibus, gladio niſi
Uterque noſtrum, utramque prohiberet feram,
Patriumque noſtro latere tegeretur latus.

ASSARADDO.

Ibo, ibo,...

SARASAR.

Curſum contine. Infixo jacent
Cultro rebelles victimæ. Nihil eſt patri
Quod deinde timeas, ſola jam repetit tuos
Solyma timores.

ASSARADDO.

Ferre quod miſeris opem
Videor Hebræis, vos mihi infertis probrum:
Illos tuendo, fortè vos tueor magis.

SCENA III.

SENNACHERIB, ADRAMELECH. SARASAR, ASSARADDO, MILITES.

SENNACHERIB.

Hinc Aſſaraddo egredere.

ASSARADDO.

Cur greſſum jubes
Efferre? Te virtute fraternâ, pater,
Recipere ſalvum, cernere amplecti, alloqui
Concede, quæſo. *In patris collum involat.*

SENNACHERIB.

Brachia è collo amove.

ASSARADDO.

At genua prendam.

SENNACHERIB.

Contine à genibus manus.

ASSARADDO.

Aurem loquenti commoda ſaltem.

SENNACHERIB.

Abnego.

ASSARADDO.

Aliquâ videri parte quas animo tegis
Curas dediſti ; mente quos ſenſus tego
An noſſe renuis ?

SENNACHERIB.

Renuo.

ASSARADDO.

Sollicitos metus
Tu corde volvis. Si loqui pateris, metum
Quod ſolvat, en tibi offero, auſculta.

SENNACHERIB.

Fuge.

ASSARADDO.

Pater !

SENNACHERIB.

Fuge, inquam. Rex jubet.

ASSARADDO.

Regi obſequor.



SCENA IV.

SENNACHERIB, ADRAMELECH. SARASAR.

SENNACHERIB.

O Qui parentis ambo texistis latus,
Ambo in parentis vos date affusos sinum.
Quod vivo, nati, munus hoc vestrum est, scio.
Sed munere isto læter, an doleam haud scio.

ADRAMELECHUS.

Servata per nos vita num sordet tibi?

SARASAR.

Lucis ne munus facimus invisum, pater?

SENNACHERIB.

Quodcunque vestri est muneris, totum hoc placet.
Sed quid rependam præmii?

SARASAR.

Debes nihil.
Quod sunt, habentque liberi, hoc debent patri;
Nihil vicissim liberis debet pater.

ADRAMELECHUS.

Debere si quid liberis, genitor, putas
Id facile solves. Bella idumæis paras,
Hæc trade nobis. Patere bellorum moram
Omnem amputemus.

SENNACHERIB.

Bella me poſcunt ducem;
Ipſoſque divos antè placatos decet.

SCENA V.

SENNACHERIB, ADRAMELECH. SARASAR, OSTANES.

OSTANES.

En huc revertor fidus interpres Deûm.

ADRAMELECHUS.

Etiam referre huc audet Oſtanes pedem!

OSTANES.

Si monita Superûm diſplicent, abeo.

SENNACHERIB.

Mane.

SARASAR.

Aureſne, genitor, credulas iterum dabis
Homini doloſo, qui tuam vario replet
Terrore mentem, ut mactet ingratas Deis
Tibique nocentes victimas.

OSTANES.

Quas Rex jubet
Et quas jubebit, victimas ſemper Deis
Mactabo.

SARASAR.

Si Dii ſanguinem poſcunt, pater,
Largire. Sed enim victimas meliùs, precor,

Diis immolandas elige.

SENNACHERIB.

Ut meliùs legam,
Me mihi vacare ſinite.

SCENA VI.

SENNACHERIB, OSTANES.

SENNACHERIB.

Quid Superi monent?
Effare.

OSTANES.

Fari horreſco. Vidiſti modò
Rex magne, quanta quotque portendant tibi
Iram deorum monſtra, luctantes diù
Et vix cadentes hoſtiæ, exiliens putris
Aterque ſanguis, & tuum aſpergens ſinum;
Aræ trementes, ignis extinctus ſacer
Vina in cruorem verſa, ſanguineo madens
Sudore templi marmor, & lacrymans ebur;
Torvo minaces lumine effigies Deûm;
Hæc muta clamant ſigna vulgari hoſtiâ
Diis obligatam non bene exolvi fidem,
Alias repoſci victimas.

SENNACHERIB.

Clamant Dei;
Sed amor paternus altiùs clamat Deis,

Et Diis reclamat.

OSTANES.

Civium es Rex & pater.
Utroque debes nomine immeritis graves
Arcere pœnas civibus, quas Dii dabunt
Voti insoluti vindices.

SENNACHERIB.

Credis Deos
Voti insoluti velle ab immerito quoque
Repetere pœnas cive.

OSTANES.

Ne dubita, fidem
Exempla faciunt. Innocens vulgò luit
Delicta regum plebs, nec est planè innocens:
Populum nocentem Rex facit, cum sit nocens.
Solum ne verò numen Hebræum putas
Sævire pœnis, & sua ulcisci probra?
Mihi crede, nostri sunt quoque ultores Dei.
Promissa voto capita si renuis dare,
Capita reposcent plura, & hæc forsan duo.
Quæ tu recusas: sic Deis pœnas dabis
Cum gente totâ, sic Hebræorum Deus,
Deus ille de te qui triumphavit semel,
Quem tu tuorum vincere auxilio Deûm
Poteras, potesque si velis, de te (ô pudor)
Tuisque duplici mox triumphabit vice.

SENNACHERIB.

De me triumphet, & meis Solymæ Deus!
Luatque Ninive immerita, quas meruit, dare.

Scelerata pœnas Solyma ! Dii tantum nefas
Prohibete : vobis sanguinem impendo meum ;
Accipite , morior.

OSTANES.

Non tuus petitur cruor ;
Sed liberorum. Solus hic , solus potest
Implere votum , è liberis propera duos
Eligere.

SENNACHERIB.

Mortem quin mihi potius licet
Oppetere ! quantus legere proh Superi ! labor ;
Ubi sunt legendi de tribus nati duo ,
Qui chariores.

OSTANES.

Hos tamen repetunt Dei ,
Qui chariores. Ergò tu solers tuum
Scrutare pectus !

SENNACHERIB.

Odio in Hebræos suo
Adramelechus pariter , & Sarasar meos
Meruere amores. Indole at placuit suâ ,
Magis Assaraddo. Nomine hoc uno minus
Placuit parenti , quòd amat Hebræos nimis ;
Quam vis Hebræum negligat prorsus Deum.
Hinc dubius , anceps , liberos inter meos
Distrahitur animus , quos legat , quos non legat
Nescit , fugitque scire.

OSTANES, *à parte quasi consulens Deos.*

Vindictæ modus.

Est tibi repertus : utere, Ostanes, licet ;
Et te, tuumque vindica pariter Deum.
Admittit omnes Sarasar ex æquo Deos,
Adramelechus neminem admittit Deum,
Mecum Assaraddo solus, ut par est, colit.
Hic ergo vivat, alteri pereant duo.
Mihi se videndam luce non dubiâ exhibet
Superûm voluntas, magne Rex, si vis, loquar ;
Si vis tacebo.

SENNACHERIB.

Loquere.

OSTANES.

Quos primùm tibi
Dedêre Superi liberos, primùm decet
Offerre Superis victimas.

SENNACHERIB.

Forsan decet.

OSTANES.

Sic crede.

SENNACHERIB.

Credo, sed age, quo ducam modo
Ambos ad aras ? mane spes lætas dabam :
Dixi è duobus alterum in partem imperî
Mox eligendum, jura qui Ninive daret,
Dum gereret alter bella, me Rege & duce,
Quâ voce nunc utrique mandatum hoc dabo :
Venite ad aram. Offerte mactandum caput.

OSTANES.

Quas spes dedisti mane, dant fraudi locum.

Quæ fata natis destinas, cautus sile.
Ambos jubeto honore donandos novo
Venire ad aras. Ipse Tharbanes tuo
Deducat ambos nomine, ignarus doli,
Ne vota damnet sancta vir sanctus parum;
Pravèque prudens.

SENNACHERIB.

Fingere an possum piè?

OSTANES.

Potes, licetque. Quod jubet pietas, pium est.
Hæc si remordet cura, Tharbanem jube
Ad me venire. Reliqua præstabo lubens.

SENNACHERIB.

Quod tibi videtur perage, quo ritu voles;
Mox ipse natos ritè mactandos dabo,
Meumque flectam quolibet pretio Deum.
Unum hoc videndum restat, ut Solymæ Deus
Scelere suorum fiat infensus suis,
Solymamque vindex in meam tradat manum.

SCENA VII.

SENNACHERIB, NARBAL.

SENNACHERIB.

De gente Hebræâ, quid mihi, Narbal, refers?

NARBAL.

Fregere multi jam diu austeras patrum

Leges Hebræi: Thura Diis pauci tamen
Noſtris dederunt. Nomina his tabulis habes. *
Tuis ſed omnes ſi tibi placitum eſt ſacris
Adſtringere, illis obliga Anaëlem priùs,
Puerosque Hebræos, quos ſibi adjunctos habet.
Quòd ille in aulâ faciet, hoc reliqui citò
Facient in urbe. Nullus exemplo impius
Fieri timebit aulico.

SENNACHERIB.

Faciam ut mones.
Huc tres Hebræos advoca pueros ſimul.

SCENA VIII.

SENNACHERIB.

Miſerum parentem, tutor Aſſyriæ Deus,
Miſerere tandem. Ætate majores duos
Tibi macto natos. Quæro cultores tibi
Quos ſpe, metuque ſubtraho Abramidûm Deo.
Quid agere poſſum? Exigere quid majus potes?

* *Tabulas præbet regi.*



SCENA

SCENA IX.

SENNACHERIB, ANAEL, ZACHARIAS, AZARIAS.

SENNACHERIB.

ADeste pueri, honore vos statui novo
Decorare. Magnum hâc offero sacrum die:
Dum sacra faciam, thura Zacharias dabit,
Meoque carmen dicet Azarias Deo.

ANAEL.

Tales-ne pueros velle donari putas
Honore tali.

SENNACHERIB.

Quid velint doceant sine.

ZACHARIAS.

Adolere templo thura scio quantum decus;
Sed thura solus ille promeruit Deus,
Quem Solyma adorat. Huic dabo soli Deo;
Si dare videbor dignus.

AZARIAS.

Est equidem pium
Offerre Superis vocis officium suæ,
Sed canere solum vox mea edidicit Deum;
Quem Solyma cantu celebrat, hunc solum canam;
Huic mea reservo carmina.

SENNACHERIB.

Edocti male,
Mox edocendi meliùs. Hinc ambo pedem
Referte pueri : paululùm hîc, Anaël, mane.

SCENA X.

SENNACHERIB, ANAEL.

SENNACHERIB.

PEreunte Solymâ, cùm suo pariter Deus
Templo peribit. Nemo thus olli dabit
Carmenve dicet. Ergo jam Solymæ Deum
Dedisce ; nostros disce venerari Deos.
Age, vota mecum nuncupaturus veni.
Ecquid moraris, sequere.

ANAEL.

Quos, vel cui Deos
Offers colendos ? An meum ignoras genus ?
Men' scis Hebræum ?

SENNACHERIB, *depromens chartam.*

Nomina hæc nosti. Lege.
An sunt Hebræa ?

ANAEL, *legens codicem.*

Cham, Balac, Simeon, Nachor,
Hebræa sunt hæc nomina.

SENNACHERIB.

Hîc totidem vides

Cultûs Hebræi transfugas.

ANAEL.

Quos hîc lego

Non sunt Hebræi corde : sed Hebræum gerunt

Sine mente nomen. Ista nec digito Dei

Signata servat nomina æternus Liber,

In quo refulgent aureis scripti notis

Semperque vivent, quos sibi elegit Deus,

Postquàm vocantem repperit dociles sequi.

SENNACHERIB.

Ignotus ille, quem mihi jactas, Liber

Æternus, auro inscriptus : hunc novi librum,

Istos Hebræos; & tuum, si quid sapis,

His nomen addes... Imbre cur oculi madent?

Quæ causa fletum extorquet?

ANAEL.

An possum satis

Fratrum ruinam flere?

SENNACHERIB.

Festinas nimis

Lugere fratres. Aliud in tempus tuos

Fletus reserva; ni meos ritus colis,

Hodiè peribis.

ANAEL.

Lacrymis hodiè meis

Finem ergò pones, & meos Abrahæ sinu

Dudùm receptos liber invisam patres.

SENNACHERIB.

Sed te perire non mihi fuerit satis.

Tecum peribit quicquid Abramidûm super
Ninive relictum est. Ni meos hodie Deos
Supplex adoras, impium extinguam genus;
Ipsumque latebris Tobiam eductum suis
Mactabo. Si vis flere, quod doleas habes.

ANAEL, *ad pedes Regis accidens.*

Lacrymis dedisti, da modò & precibus locum;
Ne perde miseros. Quam tuus dederat pater
Concede pacem. Hanc pedibus allapsus precor.

SENNACHERIB.

Illam precare genibus allapsus Deûm,
Sic impetrabis.

ANAEL, *surgens.*

Sic precari sit nefas.

SENNACHERIB.

An Diis honorem, quem mihi impertis, negas;
Insane cultor?

ANAEL.

Tu tuis major Deis.
Illis & esse, si velis, melior potes.

SENNACHERIB.

At quos Hebræi colere adorando negant,
Hos imperabo colere moriendo Deos.

ANAEL.

Moriemur. Aderit justus è cœlo Deus
Judex, & ultor.

SENNACHERIB.

Justus Abramidûm Deus
An vindicabit legis oblitam suæ

Pravamque gentem? Hæc nomina ultricem manum
An non reposcent? Si tuis certa est fides
Habenda dictis, iste rivalis Deus
De gente totâ propter aliquorum scelus
Pœnas reposcit sæpe.

ANAEL.

Et aliquorum preces
Placatus idem, sæpe de totâ abstinet
Repetere pœnas gente: sic nuper reatū
Servavit urbem, propter unius preces.
Solymæ imminebas: stare nec poterat diu;
Tuâ premente dexterâ. Ezechias pius
Habitu professus supplicem, & regem exuens,
Tuas minaces litteras sacrum super
Altare pandit, orat: exaudit Deus.
Stat Solyma. Omitto reliqua. Vidisti, sat est.

SENNACHERIB.

Vidi, & videbit pariter Ezechias tuus.
Quàm sim piorum docilis exemplum sequi.
Altare suprà litteras pandit meas,
Has ego tabellas proferam altari super.
Illum precantem facilis audivit Deus,
Et nos precantes audient forsan Dei.



SCENA XI.

SENNACHERIB, THARBANES, ANAEL.

THARBANES.

INauspicatum quod modò oblatum est sacrum
Replet pavore militem. Aversas putat
Mentes Deorum: melius auspicium petit,
Solymamque adire trepidat.

SENNACHERIB.

Ah nimium moror
Iras Deorum flectere. At flectam brevi
Et expetitum militi auspicium dabo.
Nunc templa subeo. Crastina ut surget dies,
Solymam petemus. Vade ad Ostanem celer,
Et quod jubebit cumque, Tharbanes, age.
Tu nocte, Narbal, proximâ, Hebraeos sui
Cultûs tenaces, nemine exempto, neca.
Properemus.

SCENA XII.

ANAEL.

ERgò, ni manum extendis, Deus,
Manum potentem; qui tuum numen colunt

Periere. Nobis ultima illuxit dies,
Et morte noſtrâ petitur ad Solymam via.



ACTUS V.

SCENA PRIMA.

ADRAMELECHUS, SARASAR.

ADRAMELECHUS.

EN gemina regni decora, quæ ſtatuit dare
Partita nobis, cras profecturus pater,
Diadema & enſem in templa deferri jubet.
Sors è duabus utra me maneat latet:
Sed vota fratris ſi valent, ſacrum feres
Diadema, Saraſar. Ferre mihi gladium ſatis,
Quem cæde pulchrâ madidus, Abramidûm impio
Cruore tingam.

SARASAR.

Ætate majorem decet
Sors ipſa regni major, hanc, frater, cape.
Ninive imperato, petere me Solymam ſine,
Fortique palmas metere Idumæas manu,
Quas in tuum ſubinde deponam ſinum:

Hæc sola mihi sint regna.

ADRAMELECHUS.

Conspectum subit
Nostrum Assaraddo; fronte sollicitâ gerit,
Animi timores. Proximum Solymæ pavet,
Doletque casum; ne quid indignum petat,
Gressum efferamus.

SCENA SECUNDA.

ADRAMELECHUS, SARASAR, ASSARADDO.

ASSARADDO.

Quid retrò fertis pedem?
Ne fugite fratrem, pauca qui monitos velit,
Imò & rogatos.

ADRAMELECHUS.

Quid mones?

SARASAR.

Ecquid rogas?

ASSARADDO.

Subire templum parcite, hoc moneo, hoc rogo.

SARASAR.

Ne fausta nempe auspicia poscantur mones.

ADRAMELECHUS.

Solymæ rebelli ut nempè parcatur rogas.

ASSARADDO.

Non fausta belli auspicia, non Solymæ pavet

Cæsum Assaraddo. Fratribus frater timet.

ADRAMELECHUS.

Nam quid timendum fratribus frater putat?

ASSARADDO.

Timete patris munera; hoc iterum precor;
Diadema ne se funebrem in vittam induät;
Ne fiat ensis culter, & .... Monui satis
Quid sit timendum.

SARASAR.

Tristia immeritis paret
Hæc dona genitor?

ADRAMELECHUS.

Talibus surdos velit
Placare Superos victimis?

ASSARADDO.

Forsan petit
Tales sacerdos, & pater forsan dabit.

ADRAMELECHUS.

Quàm sit sacerdos credulas mentes piis
Decipere verbis efficax notum est nimis.
Malus sacerdos quidlibet fabricat doli.
At si quis in nos dexteram armavit patris,
Et sacra suasit impia, hanc testor manum,
Quâ nullus extat certior testis Deus,
Hanc testor. Ipse hâc ipse mactatus manu
Fiet sacerdos victima; & primus suo
Aram cruore polluet.

SCENA III.

ADRAMELECHUS, SARASAR, ASSAR. CHORUS JUVENUM ET TIBICINUM. (a)

THARBANES.

Quò vos pater
Justum daturus præmium meritis vocat,
Adrameleche, Sarasar, huc ambo citi
Properate. Templum inite.... quid trahitis moram?
Parata jam sunt dona, quæ coràm Deis
Capietis ambo. Thureus fumat vapor,
Supplex ad aras Sennacheribus jacet
Et fausta poscit omina. Ad templi fores
In veste purâ, stat sacerdotum chorus,
Solymæ ruinas ore præsago canens.
Vestibulo in ipso regiæ, en vobis sacra
Juvenum caterva laureis textos gerit
Flores corollis. Tibiæ en vobis sonant,
Audite (b): quò vos festus invitat sonus
Agite, advolate; etiam ne pes vobis iners,
Et tardus hæret? Men' recusatis ducem?

SARASAR.

Quò ducis? utrum ad funus? (c)

(a) Sonant Tibiæ.
(b) Tibiæ canunt.
(c) Iteratur sonus.

THARBANES.

Ah potiùs, precor,
Dic ad triumphum. Tibiæ cantum excipe,
Utrum triumphi an funeris referat sonos
Attende. (a)

ADRAMELECHUS.

Sequere, frater; observa, vide.
Imitare.

ASSARADDO.

Fratres sistere haud valeo; sequar.

THARBANES.

Gressum hinc movere parce.

ASSARADDO.

Non fratri licet
Fratrum triumpho adesse?

THARBANES.

Non patitur pater.
Eia, eia: lætos Tibiæ ingeminent modos. (b)

(a) *Repetitur cantus.*
(b) *Audiuntur adhuc Tibiæ cantus triumphales.*

SCENA IV.

ASSARADDO.

HÆc pompa quid fert? Quid triumphalis sonus?
Nostram-ne mentem vanus illusit timor?
Veros-ne honores fratribus genitor parat?
Sed cur adesse prohibet? an fratrum nova
Ne decora cernam lumine obliquo timet?

Non hoc timendum est. Quidlibet decoris ferat,
Non invidebo. Sed neque hoc metuit pater
Ne sacra turbem infanda, queis Solymæ putat
Fini ruinam posse; ne manum sistam, timet.

SCENA V.

ASSARADDO, ANAEL, ZACHAR. AZARIAS.

ANAEL, *accedens ad pedes Assaraddonis.*

HUc ferte lacrymas. Principem, ô socii, prece
Ambite mecum supplices.

ZACHARIAS.

Trepidas manus
Ad genua tendo; respice.

AZARIAS.

Amplector pedes;
Miserere, princeps.

ASSARADDO.

Surgite, infelix genus.
Quæ causa trepidos genibus advolvi jubet?

ANAEL.

Iniqua si te fata miserorum movent,
Generose princeps, morte damnatam bonus
Tuere gentem, voce quæ loquitur meâ,

Tuamque poſcit rebus afflictis opem.

ASSARADDO.

Quid loqueris? à quo? pro quibus? Quidnam petis?
Vel quo requiris tempore?

ANAEL.

Auxilium peto;
Cum tempus urget. Sanguine ad Solymos viam
Signare properans Sennacheribus, neci
Omnes Hebræos, qui Deum Solymæ colunt,
Addixit.... Inſtat hora... Mors rapidis venit
Cum nocte pennis.

ASSARADDO.

Fratribus mortem times,
Anaël, propinquam: fratribus forſan meis
Non mors propinqua eſt; fortè jam præſens adeſt,
Et Diis litatus manat illorum cruor.

ANAEL.

Fratrum ſaluti, ſint pii, vel non pii,
Timere pulchrum eſt. At pium fuerit quoque,
Servare gentem, quam facit pietas ream.

ASSARADDO.

Quid obſtinatâ mente, nequicquam pii,
Aliis relictis, unicum colitis Deum?
Quin hoc relicto, colitis Aſſyriæ Deos?
Quid horruiſtis?

ANAEL.

Impium horremus nefas,

Ego-ne relinquam quem mei, ut verum, patres
Coluere semper, & hactenus colui Deum?

ZACHARIAS.

Ego-ne relinquam, qui me, ut infantem parens,
Suis in ulnis usque portavit, Deum?

AZARIAS.

Ego-ne relinquam, qui suis semper favens
Nunquam relinquit, nisi relinquatur, Deum?

ASSARADDO.

Quid si colendo, quos adoramus Deos,
Regem potestis flectere, & Solymæ imminens
Arcere bellum, vos-ne pœniteat dato
Redimere patriam thure?

ANAEL.

Nec redimi velit
Scelere nefando patria, nec, si vult, potest.
Olli timenda gentis impietas suæ:
Hæc una Solymam vertere exitio potest,
Hanc timeo solam: hæc sola me cogit preces
Tibi admovere causa; sed precibus negas
Aversus aures.... Ergò nil de te licet
Sperare miseris? Ergò speravi nimis.
Spes tota in uno nempe ponenda est Deo.
Orandus hic est unus... Ignosce, ô Deus!
Nobis patronum in principe humano dari,
Datumque per te credidi. En ad te preces
Lacrymasque refero. Vos quoque ad suspiria
Redite, pueri.

ASSARADDO.

Ne fuge ; hîc, Anaël, mane.
Non est Hebræum nomen exosum mihi :
Gentis misertum fata vidisti haud semel.

ANAEL.

Vidi, & misertum qui simul vidit Deus
Tibique lenem, & regiam mentem dedit,
Pretium rependat indoli, & meritis precor.
Sed dura gentis fata miserari haud satis ;
Fer opem misertus.

ASSARADDO.

Ferre si potero, feram,
Fortuna fratrum quæ sit ut primum sciam,
Patremque dabitur alloqui. Tu de meis
Pro me require fratribus. Quicquid scies
Statim doceto.

ANAEL.

Respice, en referunt gradum.

SCENA VI.

ADRAMELECHUS, SARASAR,
cultrum cruentum manu præferentes.
ASSARADDO, ANAEL,
ZACHARIAS, AZARIAS.

ASSARADDO.

QUid video ? Superi ! Quid sacrum præfert manu
Uterque gladium ? . . . Sanguine an cultri madent ?

Quis ille sanguis? Dicite.

SARASAR, *à parte.*

O dolus!

ADRAMELECHUS, *à parte.*

O nefas!

ASSARADDO.

Adrameleche!... Sarasar... at fratrem precor
Respicite....

SARASAR, *à parte.*

Totus infremo.

ADRAMELECHUS, *à parte.*

Totus furo.

ASSARADDO.

Quid genua titubant? Quid vagi trepidant pedes?

ADRAMELECHUS, *Columnæ innixus.*

Ubi sum?

SARASAR.

Quid egi?

ASSARADDO.

Audite, vos frater vocat;
Ad vos redite.

SARASAR.

Ah frater! heu veros nimis
Monitus dedisti.

ASSARADDO.

Fare, quid monstri accidit?

SARASAR.

Horrescit animus. Lingua torpet.

ASSARADDO.

ASSARADDO.

Dic cito.

SARASAR.

Festo apparatu, propè triumphali modo
In templa ducti, vix in aspectu Deûm
Stetimus uterque, nomine & Superûm & patris;
Utrumque repeti clamat Ostanes caput,
Mercede Solymam hâc posse, vel nullâ capi.
Statim nefandas injicit nobis manus
Affusa circum impura mystarum cohors.
Hi fruge salsâ spargere, hi mœstis parant
Redimire vittis tempora: hi pateras tenent
Nostro imbuendas sanguine: hi cultros vibrant.
Nos impiorum manibus excutimus sacros
Tristesque gladios. Vulnera huc illuc damus,
Interque tenebras, quas vomit thuris vapor,
Multâ litamus victimâ, hortator doli
Ipsas ad aras primus Ostanes cadit.

ASSARADDO.

Quid Rex agebat interim? Quid agit modò?

SARASAR.

Ferro impetitum voluit Ostanem neci
Subtrahere; at omnis irritus cessit labor.
Omitte plura scire.

ASSARADDO.

Tu, si scis, doce;
Adramelече.

ADRAMELECHUS.

Nescio. Hoc unum scio

In nube opacâ, quæ sacram involvit domum,
Trepido in tumultu, neminem agnovit furor:
Gladius pepercit nemini.

SCENA VII.

SENNACHERIB, ADRAMELECHUS, SARASAR, ASSARADDO, THARBANES, ANAEL, ZACHARIAS, AZARIAS, MILITES *Regem sustinentes*.

ASSARADDO.

Heu! qualis pater
Refertur!

SARASAR.

Heu! quis stillat è gladio cruor?
Dimitte ferrum, dextera.

ADRAMELECHUS.

Heu crimen patet,
Procul hinc nefandè culter!

ANAEL.

O tutor Deus!
O magne vindex!

ADRAMELECHUS.

Esse jam credo Deos.

THARBANES.

Hic siste, Rex, pietate deceptus tuâ.

ADRAMELECHUS.

Fugiamus isthinc, Sarasar; exosas Deis
Nostro impiatas scelere, pollutas patris
Cruore terras colere fas vetat & pudor.

SENNACHERIB.

Ah! parricidæ.

SCENA VIII.

SENNACHERIB, ASSARADDO, THARBANES, ANAEL, ZACHAR. AZARIAS, MILITES.

SENNACHERIB.

LIberos ergo duos
Perdo! nec illos immolo Assyriæ Deis;
Pereo per illos. Nec perit Solyma! ô dolor!

THARBANES.

Animo recedat Solyma.

ASSARADDO.

Me miserum! ô pater!
Cur me subire templa vetuisti modò!
In te ruentes aut ego arcerem manus,
Aut ipse pro te vulnera exciperem sinu.

SENNACHERIB.

Accede, fletum contine. Imperium rego
Patrium, Assaraddo,

ASSARADDO, *ad genua patris accidens.*

Potiùs ô regna, precor,
Et vive.

SENNACHERIB.

Vixi, nate, regnavi, vetat
Regnare & ultra vivere Abramidûm Deus....
Quid genua prendis? ſurge. Tharbanes tuo
Diadema capiti regium innectat ſine.
Mandata cape ſuprema, quæ ſerves memor.
Unum vetabo, numen Hebræum colas.
Colere parenti numen inviſum eſt nefas.
Unum monebo, numen hoc timeas tamen.
Illud timere patris interitus docet,
Dudum ante mihi prædictus.

ANAEL.

O verax Deus!

SENNACHERIB.

Anaël, triumpha; me Deus vicit tuus.

ANAEL.

Non ego triumpho. Fata deploro tua.
Quod ſi monentem ſana me velles priùs
Audire, non te vulneri offerres novo,
Sed obſecrando, flendo, placares Deum,
Quem te vereri decuit, ut Dominum & patrem.

SENNACHERIB.

Quem me vereri decuit ut Dominum & patrem!
Qui mihi Tyrannus, carnifex, qui me, & meos
Mactat, trucidat: ferree, immitis Deus,
Idemque, delicate, & immitis Deus,

Qui non ferarum, at sanguinem Regum sitis,
Satiare nostro sanguine, en jaculor, bibe;
Morior. Sepulchro condite hoc miserum caput,
Ne mihi jacenti insultet Abramidûm Deus.

SCENA NONA ET ULTIMA.

ASSAR. ANAEL, ZACHARIAS, AZARIAS.

ANAEL, *ad pedes Assaraddonis accidens cum pueris.*

Regem Assaraddo te facit regum arbiter,
Tuis Hebræos pedibus affusos vide.
Promissa solve, jam potes.

ASSARADDO, *Anaëlem erigens.*

Possum, volo.
Vivant Hebræi, Solyma bellorum metu
Soluta vivat. *Assaraddo recedit.*

ANAEL.

Vivis, Abramidûm Deus,
Et impiorum spernis audaces minas:
Idemque timidas supplicum exaudis preces.
Tu solus es, tu verus, & verax Deus.

FINIS.

SEPHŒBUS

MYRSA,

TRAGOEDIA.

ARGUMENTUM.

ABases, Rex Persarum, Sephœbum filium suum, qui falsò in suspicionem appetendi regni venerat, instigante uno ex Satrapis, occidi jussit. Cognitâ deinde filii innocentiâ, miserrimus pater dolore simul & iracundiâ exarsit: & ne omni prorsùs consolatione careret inultus dolor, voluit ut qui, fatale mandatum exequutus, Sephœbum interfecerat, filium ipse suum vicissim interficeret. Hæc narrat Olearius in Itinerario Persico Typis edito annis 1656, & 1659. Verùm, ut observaretur fabulæ bene moratæ præcipua lex, quâ sancitum est, ne major pœna, quàm culpa sit; finxit insuper poëta eum qui, jussu regis, Sephœbum interfecerat, eundem fuisse proditorem, qui filium innocentem apud patrem accusaverat, eâ mente, ut, regiâ stirpe abscissâ, suam ipse sobolem, opportuno tempore, in solio collocaret.

Monitum etiam lectorem volumus singulos hujus Tragœdiæ actus esse distinctos & quasi interpunctos versibus Gallicis ad cantum accommodatis, qui perutiles veteris Tragœdiæ choros non male referunt. Neque improbandus videtur Poëta, qui, cùm spectaculum appararet Gallicæ juventuti instituendæ idoneum, Musas in Theatrum induxit Gallicas, ut earum concentus vernaculam quandam venustatem ludis juvenilibus conciliarent.

PERSONÆ.

ABASES, Perſarum Rex.

SEPHOEBUS MYRSA, Abaſis Regis filius.

CURSUGA, dux exercituum.

BARSANES, primarius regni adminiſter.

DATAMES, Barſanis filius.

IRIBAS, } prætorianæ cohortis tribuni.
RABSACES, }

Scena Perſepoli in Palatio Regis.



SEPHŒBUS MYRSA, FILIUS ABASIS REGIS PERSIDIS; TRAGŒDIA.



ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

BARSANES, DATAMES.

BARSANES.

SPoliis onuftum, meſſe palmarum gravem
Quas iſta bello invicta collegit manus,
Clarum triumphis, luce radiatum caput

Te, nate, video; sed patrem heu! qualem vides!

DATAMES, *laurum manu præferens.*

Titulis superbum, quos dedit meritus favor,
Persis verendum, ac pene adoratum caput,
Nullâque cassum laude te video, pater.

BARSANES.

Titulos inanes mitte; quid segnem juvat
Sedere in aulâ, dum mihi erepta, ô pudor!
Molitur alter fulmina? Imperiis potens,
Bellique ductor orbis extremo in sinu
Figit trophæa, & regiæ stirpem domûs,
Columenque regni, & cladis artificem meæ
Regit Sephœbum, & vincere exemplis docet.

DATAMES.

Satis superque bella tractasti pater:
Te sensit Indus, sensit Othomanus gravi
Urbes ruentem, & castra fundentem impetu;
Martis labores tandiu expertum licet
Sedere in aulâ, & agere securos dies
Nec indecoros.

BARSANES.

Omne perdidimus decus;
Postquam Sephœbus prima Cursugæ obtulit
Gerenda belli munera; impatiens probri
Invisa fugi castra, & ignotis procul
Volui latebris a[illegible]ere obscurum caput:
Sed me Sephœbus ipse revocatum ocyùs
Adesse regi, & regere consiliis patrem
Jussit, rogavit; parui: at frustra putat

Errore vano posse deleri probrum,
Quod nomini altè, quod meo infixum altiùs
Animo resedit; odia compressi tamen;
Sed quo magis premuntur, hoc ardent magis,
Flammasque subdit fama Cursugæ volans
Trepidum per orbem; tela victrici manu
Quot ille vibrat, tot meo infligit sinu,
Minùsque, quàm nos, vulnere accepto dolet
Moriturus hostis, spicula & recipit minùs.

DATAMES.

Aliena cur te fama sollicitat male?
Propriâ potire laude; vicisti satis.

BARSANES.

Qui potuit ultrà vincere haud vicit satis.

DATAMES.

Et vincis ultrà. Vincis in nato, pater;
Quæcumque laurus vertici innexa est meo
Hanc esse crede vertici innexam tuo;
Omne in parentem filii exurgit decus.

BARSANES.

Quæcumque labes nomini aspersa est meo;
Hanc esse crede nomini aspersam tuo;
Parentis omne recidit in natos probrum.
Ergo paterno in corde qui dudum æstuat
Tua quoque, nate, pectora accendat dolor,
Me, teque pœnâ haud simplice ulcisci para.

DATAMES.

Quem pœna spectat?

BARSANES.

Quæris? Autorem mali
Nosti Sephœbum, & pœna quem spectet rogas?
Perdendus hic; Cursuga perdendus simul,
Alterque mihi perdendus alterius manu.
Quid trepidat animus? nempe Cursugæ putas
Multâ recenti fronde redimitum caput
Frustra impetendum fulmine; & credis suâ
Virtute tectum, amore defensum patris
Nostris Sephœbum gerere inaccessum dolis,
Telisque pectus? Credulum errorem abjice;
Hoc crede; utrique certa jam pridem paro,
Et certa figam vulnera; in natum patrem
Natum in parentem armabo; regnandi siti
Uram Sephœbum; regna perdendi metu
Regem asperabo, nec labor fuerit gravis;
Livore Abases pectora admorsus malo
Jam suspicaci lumine aggestos videt
Nati triumphos; jam sibi, & sceptris timet;
Istos timores feci, & adjiciam novos,
Donec Sephœbum perdat infensus pater.
Cœptis faveto, impelle ruiturum... siles.?
Refugis, pavescis....

DATAMES.

Hoc ego aggrediar nefas;
Suadente te?

BARSANES.

Et jubente.

DATAMES.

Virtutem antea

Usque imperasti, jam ne præcipias scelus?

BARSANES.

Quodcumque genitor sequitur, est virtus sequi.

DATAMES.

Aliud sequentem, aliudque virtutum genus
Vidi docentem; colere pietatem, & Deum,
Deoque Regem proximum, illius sacram
Stirpem vereri, huic semper illæsam fidem
Præstare, ab illâ arcere vim, scelera, & dolos;
Hæc imperabas; patere me imperiis, pater,
Obtemperare, has patere virtutes sequi.

BARSANES.

Hæc imperabam, nate; nunc alia impero,
Et cogor imperare. Quos humili luto,
Natura fictos altiùs niti vetat,
Hos semper humiles colere virtutem decet:
Nos fata nati vincere audendo, & vices
Tentare magnas, stabile virtutum genus
Nullum tenemus; sola virtutem regit
Fortuna nostram; dum sinit, placeant fides,
Fas, jura, pietas; si jubet, placeat scelus.

DATAMES.

Pius usque vixi, & usque dum vivam, pius
Dicar fuisse; nulla me faciet reum
Fortuna.

BARSANES.

Quos illa facit, absolvit reos;
Nec esse credas, illa quod jubeat, nefas:

Obſequere ſorti; jura cum Perſis dabis
Solio potitus, eſſe tum poteris pius;
Et quæ placebit cumque virtutem ſequi.

DATAMES.

Solio potitus jura cum Perſis dabo!
Quo jure? Quâ ſpe regna portendis mihi?

BARSANES.

Ecquis recluſas claudet ad regnum vias,
Poſtquam Sephœbus arte ſublatus meâ
Orbum parentem, & proximos ſolii gradus
Vacuos relinquet, teque Perſarum favor
Gratum juventâ & bellicâ laude inclytum
Ad regna tollet.

DATAMES.

Potiùs ah! potiùs vias
Calcabo lethi, quam premam ſolii gradus
Iſto inquinatos ſanguine.

BARSANES.

Auſteram indolem
Aulâ Magiſtrâ, nate, dediſces brevi,
Alioſque ſenſus indues; en Rex ſubit,
Abſcede, noſtrique, & tui & ſceptri memor.

DATAMES.

Abſcedo patris uſque, & officii memor.



SCENA SECUNDA.

ABASES, BARSANES.

ABASES, *sceptrum & diadema manu præferens.*

DEfer Sephœbo sceptra, Barsanes, sacrum
Diadema defer.

BARSANES.

Tune sic regnum abjicis;
Rex magne?

ABASES.

Quid me, amice, quid Regem vocas?
Periêre nobis regna, diadema excidit,
Ruitque solium.

BARSANES.

Tota te Dominum colit
Amatque Persis.

ABASES.

Tota me Persis colit,
Amatque? Dic amasse; Persarum tulit;
Servatque amores alter; est solum mihi
Nomen relictum; cætera hesternus dies
Eripuit, heu fatalis, infaustus dies!
Qualis triumphus, tota cum muris procul
Effusa plebes undique opplevit vias,
Interque festos buccinæ, & litui sonos
Vectum quadrigis, laureâ cinctum caput
Reducem Sephœbum læta Persepolis sinu

Excepit; unâ voce dum Persa insolens;
Vivat Sephœbus, clamat, ingeminat polus;
Vivat Sephœbus? Vivit, & vixi miser.

BARSANES.

Et vivis, & das jura, & imperium tenes;
Nec dum ille sceptra tetigit.

ABASES.

At tanget brevi;
Rapietque; populi vota quem ad solium vocant;
Raro ille tardas fecit ad solium moras;
Et jam rebellis jussa contemnit me[illegible]
Urbem subire militum exiguâ manu
Stipante jussi; imperia nil veritus patris
Regisque, tota mœnibus castra intulit,
Aulamque denso milite obsessam tenet;
Heu! quianam Eois bella spargentem plagis
Huc imperavi vertere infaustos gradus?
Cur non sinebam vincere, & steriles procul
Demetere lauros? Regna, dum regnis times,
Amice, prodis nostra.

BARSANES.

Quod suasi bene
Parce improbare; si metus tantos facit
Primis in annis, & suos numerans adhuc
Juvenis triumphos, quid si adæquasset tuos?
Quid si superbo traheret annexas jugo
Quascumque gentes fluctibus Ganges lavit?
Quos ille terris, quos tibi faceret metus!

ABASES.

Abſens minores faceret abſenti metus.

BARSANES.

Abſens procellam cogere in patrium caput
Impune poſſet; premere præſentem potes,
Debeſque: ... At ecce vertit huc greſſum celer,
Animi dolorem fronte tranquillâ tege;
Neu ſe timeri ſentiat prudens cave.

SCENA III.

ABASES, SEPHŒBUS, BARSANES.

SEPHOEBUS.

TRepidum, dolore percitum, attonitum vides,
Dilecte genitor.

ABASES.

Cauſa quæ tanto quatit
Animum tumultu?

SEPHOEBUS.

Hoccine hoc quiſquam audeat
Sperare de me? noſtra ſic nota eſt fides!

ABASES.

Eloquere.

SEPHOEBUS.

Tam dirum eloqui potero nefas?
Audire poteris? Sceptra ut eripiam tibi
Scelerata ſuadet Littera.

ABASES.

Autorem doce.

SEPHOEBUS.

Ignotus autor, notus ô utinam foret!
Mihi jam nefandi suasor infandus doli
Capite luisset dexterâ admissum scelus:
Sed hæc reperta forte quæ thalamis fuit
Injecta furtim littera, indicio caret.
Hanc trado genitor, sume, Barsanes reum
Omni requirat arte, & inventum offerat.
Tu perde.... Quid me lumine incerto, pater,
Tacitè intueris? men' quoque in partem putas
Venire fraudis?

ABASES.

Quo patrem vultu decet
Te video, nate.

SEPHOEBUS.

Nostra si placuit fides,
Concede amoris pignus, amplexum annue
Diu expetitum; me tibi reducem dies
Hesterna retulit, sed mihi affatus tuos
Strepitus triumphi, & turba populorum frequens
Invidit... age nunc, brachia & vultum explica.

ABASES, *osculans Sephœbum.*

Accede.

SEPHOEBUS.

Liceat, genitor, ô liceat feras
Numerare gentes quas tibi hæc vicit manus:
Cessere nobis quæ diu armorum minas

Fastu insolenti spreverant, quæque impetus
Nostros moratæ, fregerant animos ducum
Urbes superbæ, mole dum starent suâ
Cœlum petebant; nunc solo eversæ jacent,
Et has stetisse vix satis faciunt fidem
Humiles ruinæ: cessit, & victos dedit
Tranare fluctus vortice insano ferox,
Solitusque Persis nectere Euphrates moras;
Nunc fracta tandem cornua innexus jugo
Et ripâ utrâque Persidem dominam ferens,
Nos vidit Indus. . . .

ABASES.

Parce tentatos procul
Numerare cursus; cuncta jam pridem meas
Retulit ad aures fama.

SEPHOEBUS.

Non retulit tamen,
Quàm nostra sponte jura terrarum ultimus
Acciperet orbis.

ABASES.

Retulit.

SEPHOEBUS.

O sineres, pater,
Procedere ultra, Orbis triumphatus foret!

ABASES.

Regem vereri, colere & obsequio patrem
Grandis triumphus; hic tuus fuerit labor.
Abscede.

SEPHOEBUS.

Dulcem tam cito affatum invides
Amans amanti.

ABASES.

Civium & regni ſalus
Regem repoſcit, nec ſinit patrem diu
Vacare natis, ſeque teſtari patrem.

SEPHOEBUS.

Te cura regni, & civium moveat ſalus,
Non invidebo; at juſta te moveat quoque
Nati querela, moveat & Regem & patrem
Inimica utrique Charta, quæ tantum ſcelus
Sperando de me, pœne ſceleratum facit.

ABASES.

Delata per te Littera, & juſtæ movent
Patrem querelæ. Abſiſte.

SCENA IV.

ABASES, BARSANES.

ABASES.

BArſanes, lege:
Et quæ pericla natus importet vide.

BARSANES, *legit.*

Rumpe moras, Princeps, Perſarumque annue votis;
Qui modò torquebas fulmina, ſceptra gere.

ABASES.

O certa nunquam, ô ſemper inſtabilis fides,
Studiumque vulgi mobile!... Ergo ſic mea
Subitò excidêre merita? Sic Perſis vetus
Repente Dominus diſplicet? petitur novus?
Quid eſſe dicam? aut eſſe quid credis tamen,
Quod natus ipſe fraudis admoneat patrem?
Illum ne reris velle Perſarum dolis
Favere, cæcos ſponte qui retegat dolos?

BARSANES.

Quicumque voluit fallere, & fallit piè
Hujus latebras animi, & occultos ſinus
Penetrare mentis lumine, eſt operæ haud levis:
Pietas Sephœbi falſa non fallit tamen
Barſanis oculos, ipſa nec fallat tuos,
Si non parentem fallat imprudens amor.

ABASES.

Eloquere: fraudis quidquid advertis doce.

BARSANES.

Dolos revelat ille pejori dolo;
Aliena prodit auſa, ut occultet ſua,
Jubet caveri perfidam alterius manum,
Ne, quæ timenda eſt, propria caveatur manus.
Quid! ſi exaravit Litteram ancipiti notâ,
Autorque ſceleris, ſceleris autorem velit
Fruſtra requiri, teque per varias amet
Diſtrahere curas, ne ſua explores vigil
Conſilia? Quid! ſi ſceptra Perſarum manu
Oblata fingit, rapta ut invidiæ minus

Habeant ſubinde, ſeque populorum prece
Dicat coactum?

ABASES.

Quos mihi evolvis dolos?
Sic ille mentem credulam, incautam malo
Errore ludit? Eſſe ſe fingit pium,
Impune ut eſſe poſſit in patrem impius?
Heu perduellis natus! audiſti modo
Quâ voce, quonam ſpiritu efferret ſuos
Tumidus triumphos, nempe deſpiciens meos;
De me triumphans nempe, & annumerans patrem
Nuper ſubactis regibus.

BARSANES.

Vanos ſine
Jactet triumphos; ſceptra ne rapiat, cave.

ABASES.

Cavebo.

BARSANES.

Jam caveto.

ABASES.

Jam cautum eſt: dabo;
Et ante ponam ſceptra quàm rapiat.

BARSANES.

Da bis
Ergo relictâ ſede quâ celſus ſedes,
Humilis jacebis? Jura qui dederas puer,
Senior capeſſes juſſa? qui ſceptris potens
Perſam videbas ſupplicem, & ſolium prece
Multâ ambientem, jam unus è procerum grege
Tendes

Tendes recenti ſupplices Domino manus,
Forſan repulſus? cuncta cum dederis, nihil
Fors impetrabis: triſte ſervitium feres,
Domino nec uni ſervies, dominos miſer
Patiere quotquot natus adſciſcet novos
Regni clientes, conſilî autores ſui,
Hoc magis amatos, quò tibi adamatos minùs.
Sic ille Abaſes tot priùs regum arbiter,
Factus ſuorum deinde famulorum cliens,
Vitæ prioris omne deponet decus,
Vilique plebi turpe ludibrium dabit.

ABASES.

Quàm dura, amice, fata portendis mihi!
Opprobria quanta! totus admonitu fugit
Et horret animus.

BARSANES.

Et manus faciet tamen,
Quod animus horret; porriges ſceptrum alteri?
At ipſe verbis ſæpe teſtatus palam,
Illum, inquiebas, ſceptra qui tenuit ſemel
Non ante ſolio exire, quàm vitâ decet,
Regemque oportet vivere & regem mori.

ABASES.

Hoc inquiebam, hoc mente nunc etiam ſedet,
Et corde fixum, hoc voce teſtatum priùs
Factis probabo; ſceptra dimittam, & brevi
Poſt ſceptra vitam.

BARSANES.

Sceptra quin potiùs di

Vitamque retines.

ABASES.

Quando retinere haud licet
Utrumque munus, jam frui neutro libet.

BARSANES.

Retinere sceptra, si velis, longùm potes.

ABASES.

Men' velle dubitas? Arte quâ possim expedi.

BARSANES.

Artem dederunt stirpis autores tuæ:
Revolve patrum exempla; non vidit semel
Natos rebelles Persis in patrium caput
Movere bella; sed manu patriâ haud semel
Perire natos vidit. His nempe artibus
Tenuêre multi sceptra crudeles piè,
Regnumque sobolis morte servandum rati,
Reges ut essent, esse spreverunt patres.

ABASES.

Et regna quidam morte natorum rati
Servanda, gladio ultore dum meritas parant
Repetere pœnas, esse dum spernunt patres,
Prius esse reges desinunt.

BARSANES.

Nunquam satis
Reges voluerunt esse, vel serò nimis.
Nimisque serò velle, tu, Princeps, cave.

ABASES.

Nunc velle finge; tu-ne sat tutò putas
Jam posse natum comprimi? an miles sinet

Palmis onuſtas & triumphales manus
Stringi catenis?

BARSANES.

Vincla Curſugam jube
Aptare juveni; quidquid hoc fuerit duce
Tentatum & auſum miles id patiens feret,
Talique vinctum dexterâ agnoſcet reum.

ABASES.

Conſilia laudo ſana; Curſugam ocyùs
Accerſe, Lictor.... Juſſa num faciet tamen?
Amat Sephœbum.

BARSANES.

Amare ſed regem magis;
Magis vereri debet; & niſi amat magis,
Ni juſſa facere properat, amat illum nimis.

ABASES.

Abſiſte, prodit. Hujus experiar fidem.

SCENA V.

ABASES, CURSUGA.

ABASES.

PRimis ab annis patriæ ut avulſus ſinu
In jura noſtra veneris, noſtra ut tibi
Patuerit aula, ut noſter impenſus favor,
Fremente nequicquam invido procerum grege,
Votis abunde fecerit, nondum, reor,
Longinqua memori pectore exemit dies;

Cursuga.

CURSUGA.

Memini, & nullus immemorem dies,
Rex magne, vidit, nullus ingratum dies
Posthac videbit.

ABASES.

Filium, ut gressus humi
Signare primum potuit, in regni decus,
Spemque educandum tradidi.

CURSUGA.

Accepi, & memor
Quantum fuisset creditum pignus mihi,
Mentem tenellam, sedulâ fingens manu,
Docui tuarum exempla virtutum sequi.

ABASES.

Sub te magistro ferre onus Martis grave,
Ut sivit ætas, te duce hostiles procul
Fines petivit.

CURSUGA.

Me duce, in patris sinum
Victor redivit.

ABASES.

Victor, an fidus quoque
Patri redivit?

CURSUGA.

Tu ne perfidiæ reum
Credas Sephœbum? Ah! parce tam fidum caput
Arguere fraudis.

ABASES.

Parce tu alterius fidem

Aſtruere verbis, & tuam obſequio proba:
An juſſa perages?

CURSUGA.

Nulla me lentum arguent
Imperia, ſive ſpatia terrarum ultima
Adeunda pro te, ſive mittendum caput
Medios per enſes, ibo; tu tantùm annue.

ABASES.

Non eſt petendus orbis extremi ſinus,
Non eſt ruendum mille per fati minas:
Hoſtis propinquus, & tibi facilis capi.
Vinclis Sephœbum ſtringe, neu regnum patri
Lucemque tollat, perfido lucem eripe...
Incertus hæres?

CURSUGA.

Nam quid, ô Superi! jubes;
Rex magne?

ABASES.

Quod te facere, quod factum volo.

CURSUGA.

Mene immerenti injicere ſacrilegas manus?
Tene hoc jubere?

ABASES.

Tun' mihi obſequium negas;
Curſuga?

CURSUGA.

Vel tu facere quod liceat jube;
Vel imperantis juſſa detrectem ſine.

ABASES.

Et ſic rependis debitas meritis vices,

Ingrate?

CURSUGA.

Noſtrum quidquid eſt, totum eſt tuum;
Magnanime Princeps, repetere hoc totum potes,
Totum rependam; at crimen exigere haud potes.
Gladium hunc dediſti, hic ſerviit gladius tibi;
Quoties popoſcit patriæ fama & ſalus;
Hunc ſæpe tinxit hoſtium largus cruor,
Etiam recenti ſanguine Indorum madet;
Nunc innocentis cæde pollutum cupis.
Non hos in uſus traditum, aut geſtum mihi
(*a*)Ferrum remitto; ſtringe, ſi ſanguis placet,
Et tinge noſtro ſanguine; at nunquam tuo
Per me rubebit; ille quem petis, eſt tuus,
Sacerque regum ſanguis.

ABASES.

Abjectum male
Gladium reſumat perfida, aut ſegnis manus;
Cædem imperando quid tua auderet fides
Volui probare, jam mihi nota eſt nimis.
Hinc fuge, rebellis.

CURSUGA.

Noſtra dum ceſſat manus
Pia eſt, fidelis, & bene obſequium probat.

ABASES.

Hunc ſequere, Miles: regiâ excedat cave....

(a) *Gladium reponit ad regis pedes.*

Ergo petitam adversus insidias opem
Cursuga renuit pertinax ? Ergo impios
Impune soboles perfida innectat dolos ?
Non ita ! petetur alia, quæ properet scelus
Comprimere, dextra ; nulla si prompta est satis,
Hæc ipsa præsto est, nec mihi fallet fidem.

Finis Actûs primi.

PREMIER MONOLOGUE,

CHANTÉ ENTRE LE I. ET LE II. ACTE.

Inquiétude d'Abases, qui croit que son fils lui veut enlever la Couronne, & qui l'ayant voulu faire arrêter par le Général de ses armées n'a pas été obéi.

ABASES.

O Ciel ! tout me trahit, contre moi tout conspire.
Un fils audacieux me veut ravir l'Empire,
Je veux punir ses attentats
Je le veux.... Un sujet me refuse son bras.



Arrête, fils ingrat ! arrête, fils perfide !
Dans ton barbare dessein
Quel aveugle transport te guide ?
Me veux-tu percer le sein ?
Avant que d'être Roi, seras-tu parricide ?



Oui, cruel, oui tu le seras,

Tu peux à ce seul prix enlever ma Couronne ;
Il faut que ma mort te la donne ;
Ou si je ne peris, bientôt tu periras.



Mais que dis-je ? où m'emporte une fureur extrême ?
Un fils m'est-il moins cher, que n'est le diadême ?
Et pour être Roi plus long-tems
Dois-je marcher enfin sur les pas des Tyrans ?



Te pourrai-je immoler, fils perfide que j'aime,
Au moment que tu me trahis ?
Bandeau royal, te ceindrai-je moi-même
Sur le front d'un indigne fils ?



Ah ! plûtôt.... Quoi faut-il que mon cœur délibere ?
Non, non... Puisqu'il est nécessaire
Pour conserver de plus grands droits,
Perdons perdons le nom de pere.
Le nom de pere est doux, mais c'est un nom vulgaire,
Et le ciel le prodigue aux Sujets, comme aux Rois.

Chœur de Courtisans.

Perdez, perdez le nom de pere,
Pour conserver de plus grands droits,

ABASES.

ABASES.

Le diadême est un bien rare.
Ah! le Ciel en est trop avare ;
Pour vouloir qu'on le donne à qui le veut ravir,
Et qui regne une fois ne doit jamais servir.



Regnons, & que l'ingrat périsse ;
Regnons, & faisons-nous justice ;
Regnons, regnons, & vengeons-nous.

CHOEUR *de Courtisans flatteurs.*

Regnés, & que l'ingrat périsse ;
Regnés, & faites-vous justice ;
Regnés, regnés, & vengez-vous.

ABASES.

C'est tarder trop long-tems à punir un rebelle,
Cedez tendresse paternelle,
Cedez à mon juste courroux,
Regnons, regnons, & vengeons-nous.

CHOEUR *de Courtisans flatteurs.*

Regnez, & que l'ingrat périsse ;
Regnez, & faites-vous justice ;
Regnez, regnez, & vengez-vous.





ACTUS II.

SCENA PRIMA.

SEPHŒBUS, DATAMES.

SEPHOEBUS.

NAm quæ procella impendet in nostrum caput?
Cur me madenti lumine aspiciens modò,
Altoque gemitum pectore attractum ciens,
Cursuga, vive, ô! dixit, & gladios fuge;
Nec plura, vultum avertit, & retulit pedem;
Cur tu timores ipse trepidando adjicis,
O semper acies inter, & Martis minas,
Impavide Datames?

DATAMES.

Castra non faciunt metum:
Illic apertus hostis, ut caveas monet;
Facit metum aulâ; hîc hostis, ut noceat latet;
Hic sæpe bello invictus opprimitur dolo.

SEPHOEBUS.

Paternâ in aulâ quis mihi innectat dolos?

Qui neminem odit, possit hunc quisquam male
Odisse?

DATAMES.

Virtus ipsa sæpe odium parit.
Et sæpe lædit, luce dum nimiâ micat:
Odit Sephœbus neminem, hunc nemo piè
Odisse possit; nemini fidat tamen.

SEPHOEBUS.

Animum æstuantem distrahis nimium diu:
Quis sit timendus; quis mihi exitium paret
Ostende tandem; pereat hoc ferro impius,
Hac dexterâ, aut, si fraudis oppressæ cupis
Titulos habere, & pignus hoc fidei dare,
Distringe gladium, invade perjurum, feri.
Caputque lacero corpore avulsum refer:
I, perge... Cessas! an mihi auxilium negas!
Hostem ne metuis?

DATAMES.

Prompta quàm fuerit tibi
Hæc dextra vidit Indus, & (si fas loqui)
Vidit Sephœbus; cum datus lateri comes
Stridentia inter spicula, & gladios ruens
Sæpe ingruentem impavidus averti necem.

SEPHOEBUS.

Quod sæpe vidi, quodque fecisti volens
Cur nunc rogatus abnuis? Sed nec rogo,
Ut dulce pro me funeri objectes caput:
Per te retectus hostis ut pateat precor;
Figenda videam pectora; ultricem regas,

Ne forte aberret, dexteram; hoc unum peto;
Unum hoc negabis?

DATAMES.

Plura quàm poscis dabo;
Inimica frangam tela, si frangi queunt:
Si tela nequeo frangere, excipiam sinu.

SCENA SECUNDA.

SEPHŒBUS, DATAMES, IRIBAS, BARSANES.

IRIBAS, *Sephœbo.*

DImitte gladium.

SEPHOEBUS.

Prodor.

DATAMES, *gladium sumens.*

Absiste, impie,
Vel morere.

BARSANES, *ingreditur.*

Regum disce revereri sacra
Imperia, mas.

SEPHOEBUS.

Genitor hoc jubeat?

BARSANES.

Jubet;
Mandata perage, miles.

DATAMES.

Has stringant manus

Turpes catenæ?

SEPHOEBUS.

Heu! qualis in vitam subit
Suspicio mentem, amice? Quos monitus dabas?
At quos silebas? Fallat augurium Deus!

BARSANES.

Obsequere, princeps.

SEPHOEBUS.

Obsequor: Datames, vale.

DATAMES.

Ibo.

BARSANES.

Resiste.

SCENA III.

BARSANES, DATAMES.

BARSANES.

Ergo sic prodis patrem;
Tibi dum paratur facilis ad solium via,
Ingrate?

DATAMES.

Nunquam crimine ad solium via
Facilis paratur; sit tamen facilis, patens;
Haud illam inibo; sordet imperii decus
Scelere redemptum.

BARSANES.

Sordeat regnum licèt
Scelere redemptum, ſcelere redimetur tamen ;
Hodieque peragam, quod mihi incœptum eſt, nefas ;
Statues deinde ſceleris an pretio velis
Gaudere, an ipſum perdere & pretium & patrem.

SCENA IV.

DATAMES, *ſolus.*

SErvare utrumque an potero ? Quas pateris vices,
Miſerande Datames ? ni patris retego dolos,
Perit Sephœbus ille, qui per me haud ſemel
Vetitus perire, cujus imperio irrui
Toties in hoſtem, cujus auſpiciis redî
Toties ab hoſte victor, in cujus ſinu
Toties repoſui lauream, in noſtro ſinu
Qui ponere ultro pectoris curas graves
Toties amavit.... Si patris retego dolos ;
Per me peribit ille, qui pro me haud timet
Perire, per quem vivo, per quem, ſi volo,
Sperare liceat regna ; qui, dum fit nocens,
Mihi reſervat criminis pretium ſui :
Uterque meruit, quam ſibi poſcunt, fidem
Princeps, paterque; utrique præſtanda eſt fides.

Servetur ille primus, in cujus caput
Procella pendet proxima. Infandos patris
Dolos silebo; at ipse castrorum duces
Adibo supplex, prompti ut auxilium ferant;
Ut corda regis molliant, facili prece,
Rapiantque morti principem immeritum mori;
Tum si Sephœbus detegat fraudis caput,
Velitque patrem perdere, ut servem, novas
Aggrediar artes, & amor inveniet novas.
Superi, favete.... En aliquis huc infert pedem;
Nos efferamus.

SCENA V.

ABASES, CURSUGA.

ABASES.

Quid meos ultra gradus,
Cursuga, sequeris pertinax?

CURSUGA.

Certum est, sequar,
Donec Sephœbus carcere exemptus, diem,
Patremque lætus videat.

ABASES.

Ergo ne est parum
Sprevisse Domini jussa, & ulcisci patrem
Renuisse? Vis & patris ultricem manum

Cohibere? Natum impune vis animam patri,
Sceptrumque regi eripere?

CURSUGA.

Tibi salvum volo,
Qui te valere, & regna moderari diu
Voluit, velitque.

ABASES.

Imperia qui sprevit mea,
Qui me vetante mœnia armatus subit,
Multoque cinctus milite ut patri metum
Incutiat armis, castraque adversus patrem
Statuat in ipsis mœnibus.

CURSUGA.

Parce, obsecro,
Natum execrandi facere consilii reum;
Non ille voluit milite inducto metum
Incutere patri, vel sibi adversus patrem,
Parare castra; amore sat tutus suo:
At quos habuerat usque conjunctos sibi,
Periculosas inter armorum vices,
Voluit triumphi habere consortes sui;
Hæc una juvenem tramite obsequii avium
Cupido flexit, haud quidem culpâ vacans
Juvenis, sed ignoscenda, qui patrem putet
Probare quidquid filio adjiciat decus,
Ipsique patri.

ABASES.

Quanta regnandi sitis
Urat Sephœbum, novimus.

CURSUCA.

Nescis malas
Livoris artes; quanta virtutem premat
Invidia nescis. Haud quidem novi satis
Quæ culpa gnatum reddat invisum tibi,
Quis sceleris index; dicere hoc liceat tamen,
Culpâ vacaret, si triumphasset minùs;
Aut forte si me non triumphasset duce.
Ergo Sephœbum nescius feci reum,
Nostroque laurus parta consilio est nocens!
Vicisse scelus est, debuit segnis metu
Vitare Martem, & otia ignavus sequi.
Sic nempe laudis cassus, ast insons foret;
Legisse palmas ense si tamen est scelus,
In me redundat culpa, victricem manum
In bella duxi, plecte ductoris caput,
Natoque parce, culpa si quando gravis
Manu peracta est, plus caput fecit manu,
Magisque peccat, est que plectendum magis.

ABASES.

Non tu Sephœbi in scelera rexisti manum;
Est ipse fraudis autor, est idem doli
Caput, manusque.

CURSUCA.

Prodeant quæso palam
Quicumque sanctam principis culpant fidem,
palamque faciant, si quod admissum est nefas;
Vel ipse saltem prodeat coram patre,

Causamque dicat. Tu ne inauditum velis
Damnare natum; at vile, plebeium caput,
Soloque notum crimine indictâ vetes
Perire causâ.

ABASES.

Miles, huc vinctum dari
Jubeo Sephœbum.... Quod petis sponte annuo;
Cursuga, votis annue hoc unum meis,
Et tu vicissim quas heri secum intulit
Turmas Sephœbus urbe deductas procul
Partire campis, atque diversas age;
Si paret ultro miles, & vacuam metu
Relinquit urbem, filii culpam gravem
Aliquâ levabit parte.

CURSUGA.

Ne dubita pedem
Ex urbe miles referet. At quantus mihi,
Dum jussa perago, pectus agitabit pavor,
Ne fortè (quod longè omen avertat Deus
Ne fortè victus fraude, dum fraudem times,
Falso implicatum crimine, oppressum dolo,
Perdas Sephœbum.

ABASES.

Projice injustos metus;
Si non parenti, & patriæ exitium parat,
Vivet Sephœbus.

CURSUGA.

Cogita, & menti precor
Hoc sæpe redeat; cogita quantus tibi

Luctus paretur, luctus heu justus nimis,
Serusquė nimium, errore si captus malo,
Irâque præceps, regiæ stirpis decus,
Columenque regni filium obtuleris neci
Judex iniquus, Rex ferus, durus pater.

ABASES.

Parebo monitis.... Natus aspectum subit.
Quid mente fraudis occulat, facili juvat
Eruere fraude; fallo, ne fallat; dolos
Dolis refello; sic placet dolus, & licet.

SCENA VI.

ABASES, SEPHŒBUS.

ABASES.

Accede, nate.

SEPHOEBUS.

Nomen hoc etiam pater
Blandum relinquis, hoc frui per te licet,
Adempta postquam fama, libertas, amor.

ABASES.

Hoc te vocari nomine etiamnum juvat,
Violata quam vis jura, amor, pietas, fides.

SEPHOEBUS.

Violata per me jura, qui gentes tua
Docui vereri jussa!

ABASES.

Et obsequium mihi

Deinde abnuisti; plura parcamus tamen
Ingerere probra; omitto Persepolim tuo
Heri occupatam milite, ingressum patre
Vetante frustra. . . .

SEPHOEBUS.

Hæc culpa me sontem facit!
Ne quid tumultûs miles inductus ferat
Timere visus, urbis ingressum vetas;
Placidum, quietum militem, docilem obsequi
Promitto, subeo mœnia; & miles subit
Regem videre cupidus, & regi simul
Cupidus videri: te videt, spectat, colit
Amat, veretur. Crimen, hoc, genitor, vocas?

ABASES.

Quæcumque regis spernere imperia est scelus,
Captare plausus militum, & vota est scelus.

SEPHOEBUS.

Libido regni corda quàm stimulet parum
Factis probatum credidi, & certe probat
Delata per me charta, quâ regni sitim
Inserere menti ignota tentavit manus.

ABASES.

Omitte factis velle testari fidem,
Dictisque mentem adverte. Tu sceptris patrem
Exuere tentas, sceptra tibi tradit pater;
Hæc sume.

SEPHOEBUS.

Capere, te, pater, vivo, est nefas

ABASES.

Accipere fas est, rapere quæ fuerit nefas:
Moderare tandem regna; me dudum piget
Annis gravatum, & fortè jam populis gravem
Gerere, quod ultra ferre detrectant onus
Humeri labantes. Me quoque haud puduit semel
Dum nostra geminas decora, dum longè imperi
Fines propagas victor, & patriæ ac patri
Impendis ultro sanguinem, nullos tibi
Dignos laboris (esse si possunt tamen)
Fructus repensos; proinde nunc sceptrum accipe,
Donum aut parentis merita pensantis tua,
Aut regis onera jam remittentis sua.

SEPHOEBUS.

Merces laborum nulla debetur mihi,
Dignamque meritis ille mercedem tulit
Vincendo, quisquis patriæ, & patri placet,
Nec te potenti, quod geris, sceptrum manu
Abjicere deceat, ferre dum Superi sinunt,
Dum vita superest, fata te servent diu,
Tu regna serves, hoc velit Persa.

ABASES.

Hoc fugit
Lassata sceptris dextera.

SEPHOEBUS.

Hoc poscit, rogat
Supplex Sephoebus.

ABASES.

Surge. Si patrium abnuis
Gestare sceptrum solus, at mecum gere,
Soliique parte dexterâ mecum insidens,
Partire regni munera; infirmum latus
Tutare patris; liceat in amico sinu
Curis gravatum ponere interdum caput.

SEPHOEBUS.

Satis Sephœbo fuerit ad solii pedes
Humilem sedere; hic regis imperia, & patris
Accipere promptum, huic vota populorum & sua
Offerre, populis obsequî exemplum dare.
Quod si vereris, ne quis intentet dolos
Solioque natum efferre nolentem velit,
Si nos abesse regiâ, & toto expedit
Regno exulare; ignotus ignotas procul
Plagas adibo, ubique terrarum miser,
Dum careo patre; dum fidem patri approbo;
Ubique felix.

ABASES.

Nate, num ludis patrem?
Te ne ista credam corde non ficto loqui?

SEPHOEBUS.

Si fallo, si quid fraudis ambiguo tegit
Sermone lingua, vindicem appello Deum,
Testorque!...

ABASES.

Omitte plura. Sat patri fides

Probata, nate; pectus agnosco pium;
Agnosco mentem fraudis expertem, & capi
Amore sceptri nesciam; forsan miser
Errore ludor, forsan in fraudem volens
Incurro.... fallor!.... Sic tamen falli juvat.

SEPHOEBUS.

Etiam dolosâ mente me fraudem putas
Versare, genitor?

ABASES.

Animus incertus metu
Hæret, labascit.... Vincis... amplexum pete;
Patere catenis eximam indignis manus;
Jam liber esto, regiâ tantùm veto
Efferre gressum, Persa dum tulerit pedem
Ex urbe miles.

SEPHOEBUS.

Ergo jam reddis mihi
Primos amores, luce dilectos magis
Genitor, amores?

ABASES.

Reddo; tu serva, & pio
Responde amori.

SEPHOEBUS.

Amore te vincam pater,
Et hæc triumphis laurus accedet meis.
Iterum paterno recipe me affusum sinu,
Et stringe amoris vincla, dum adstringo fidem.

ABASES.

O nate! amorem suscipe æternum patris.

SEPHOEBUS.

Fidem Sephœbi suscipe æternam, pater.

SCENA VII.

ABASES, *solus.*

QUæ lux repente affulsit, & vanos metus
Detersit animis; ô nimis faustum diem!
O me beatum! victor en natus redit,
Idemque patri fidus; . . . At patrem potest
Amore ficto fallere. . . . Ah pereant male
Mali timores, nostra qui stimulis diu
Fixere corda; vive securus mei,
Sephœbe. Vivo, regno, securus tui.

SCENA VIII.

ABASES, BARSANES.

BARSANES.

NAm cur solutus carcere, exemptus metu,
Liber, triumphans regiâ passim domo
Sephœbus errat?

ABASES.

Quem sua adstrinctum fides,
Pietasque vinctum retinet, est vinctus satis.

BARSANES.

Ergo-ne ut addat ultimam cœptis manum,
Solvis

Solvis repentè perfidas vinclis manus!

ABASES.

Onerare falso crimine insontem cave:
Novi Sephœbum; sceptra non ambit, fugit,
Et se illa, vivo patre, gesturum negat.

BARSANES.

Negat illa gerere, vivo & incolumi patre!
Hodie peribis ergo? Et imperio simul
Vitâque cassum flebo!

ABASES.

Quid mentem anxio
Pulsas timore?

BARSANES.

Te ne servarem pater!
Rex magne, curis, impio captum dolo
Videam perire!

ABASES.

Quos mihi narras dolos?
Amice, loquere.

BARSANES.

Dum loquor, tota asperis
Instructa pilis agmina horrendùm infremunt;
Interque fremitus, sæpe geminatum sonat
Nomen Sephœbi; jamque adorandum caput
Miles reposcit: ipse sistendum ocyùs
Cursu gaza spondet.

ABASES.

Pulsa sic animis fides
Repentè cedat? Credulum patrem impius

Sic ludit ? Et qui vindicem exhibeat manum
Regi, patrique, nemo.

BARSANES.

Tibi dextram offero
Promptam, paratam, hac utere.

ABASES.

O solum super
Fidele pectus ! Vade, Barsanes, age,
Dum castra subeo perfida, & populis suum
(Quamvis rebelles abnuant) etiam suum
Ostendo regem, filium trado tibi :
Quod nostra suadet gloria, & poscit salus,
Exequere.

SCENA IX.

BARSANES, *solus.*

TAndem noster in tuto est furor ;
Impune tandem perdere invisum caput,
Et (quæ meorum summa votorum fuit)
Natum videre purpurâ insignem brevi
Licebit ! ... ô læta odia ! felices dolos !
Nil jam, Sephœbe, bellici imperii queror
Raptos honores ! plura sed reddes modò,
Animamque primùm. Poculo infusam necem,
Hac porrigente dexterâ, invitus bibes,
Sciens tamen, vidensque ; spectator necis

Mox ipse Datames adsit ; & doleat licèt ,
Visâ Sephœbi sorte , spes videat suas.

SECOND MONOLOGUE.

Plaintes de Séfévi lorsqu'on lui annonce l'ordre de son pere.

Qu'entends-je ? il faut mourir , de quoi suis-je coupable ?
Arrêt fatal ! arrêt cruel !
Fut-on jamais moins criminel ?
Fut-on jamais plus misérable ?

CHOEUR *des jeunes Persans amis du Prince.*

Quoi vous allez mourir, ô Prince trop aimable !
Arrêt fatal , arrêt cruel !
Fut-on jamais moins criminel !
Fut-on jamais plus misérable ?

SEFEVI MYRSA.

Arrêté dans le cours de mes travaux guerriers ;
J'ai quitté le champ de la gloire.
Sorti des bras de la victoire
Dans le sein paternel j'ai remis mes lauriers :
Quand j'obéis à la voix qui me presse ,
Pour prix d'un tendre & généreux effort
Je crois trouver de la tendresse ,
Mais que trouvé-je helas! je rencontre la mort.

CHOEUR *de jeunes Persans.*

Vous allez donc mourir, ô Prince trop aimable !

Arrêt fatal, &c.

SEFEVI MYRSA.

O mon pere & mon Roi, l'avez-vous pû porter
Cette injuste sentence ?
Quoi ! mon amour, mon innocence
N'ont pû vous arrêter ?
Tout vous parloit pour ma défense ;
Mais des soupçons jaloux vous ont fait violence.
Plûtôt que d'écouter la voix d'un imposteur,
Que ne consultiez-vous & ma bouche & mon cœur ?

UNE VOIX DU CHOEUR.

Protegés l'innocence, & confondés l'envie,
O vous qui gouvernés, ou jugés les humains.
Soyez sourds à la calomnie,
Qui pour porter des coups certains
A la plus innocente vie,
Séduit vos voix, arme vos mains.

LE CHOEUR.

Protegez l'innocence, & confondés l'envie,
O vous qui gouvernés & jugés les humains.

SEFEVI MYRSA.

Mourons, puisqu'il le faut, mourons, puisqu'on l'ordonne.
Trône éclatant, éclatante couronne,
Vous n'excitez point mes regrets ;
Vers l'éclat qui vous environne.
Jamais je ne portai de regards indiscrets ;
Sans douleur je vous abandonne,

Trône éclatant, éclatante couronne,
Vous n'excitez point mes regrets!

I. VOIX DU CHOEUR.

A peine descendu du Char de la Victoire;
Qui vous a couronné de gloire,
Vous allez recevoir pour lauriers des Cyprés.
Helas! que votre mort mérite de regrets.

TOUT LE CHOEUR.

Helas! que votre mort mérite de regrets!

I. VOIX DU CHOEUR.

Votre jeunesse,
Encore dans sa fleur.

UNE AUTRE VOIX DU CHOEUR.

Votre valeur,
Jointe à la douceur.

UNE AUTRE VOIX DU CHOEUR.

Votre tendresse,
Sans foiblesse.

UNE AUTRE VOIX DU CHOEUR.

Vos vertus, vos attraits,

TOUT LE CHOEUR.

Vos vertus, vos attraits,
Tout excite nos regrets.

SEFEVI MYRSA.

La gloire des combats, & l'amour de mon pere
Ont seuls partagé mes désirs;
Je les perds en mourant par un ordre sévere;
La gloire des combats, & l'amour de mon pere
Auront seuls mes derniers soupirs.

Qu'il vive ce pere que j'aime !
Que son front soit long-tems orné du diadême !
Que les jours glorieux, qu'il retranche à mes jours,
Ajoûtés à sa vie, en prolongent le cours !



O Ciel ! qui vois mon cœur, sois le dépositaire
Du plus ardent de mes desirs !
Et vous dont je reçois un ordre si févere,
Qui malgré vos rigueurs êtes encor mon pere ;
Recevez mes derniers soupirs.



I. VOIX DU CHOEUR.

Dans les combats, au milieu des allarmes ;
Témoins de vos fameux exploits,
Nous avons élevé nos voix,
Pour applaudir aux succès de vos armes.
Aujourd'hui votre mort nous demande des larmes :
Voyez-les couler de nos yeux.

UNE AUTRE VOIX DU CHOEUR.

Entendez nos soupirs.

UNE AUTRE VOIX DU CHOEUR.

Recevez nos adieux.

TOUT LE CHOEUR.

Entendez nos soupirs ; Recevez nos adieux.





ACTUS III.

SCENA PRIMA.

ABASES, CURSUGA.

ABASES.

IMplebo populi vota: quod poscit dabo.
Natum videbit laureâ ornatum comas.
Curru superbum amore gaudentem meo,
Jam sceptra meritum, & sceptra laturum brevi,
Persis Sephœbum ostende, & ostensum patri,
Cursuga, redde... Adesse Barsanem volo.
Hunc siste, miles.

CURSUGA.

Esse te patrem probas,
Rex magne, sed ne desinas tandem pater
Videri & esse metuo.

ABASES.

Ne metue.

CURSUGA.

At facit
Justos timores ille Barsanes tibi

Jam fraude notus, nec tibi exosus tamen ;
Modò te fefellit, arte mox fallet novâ :
Nec antè fallax nectere absistat dolos,
Quàm patris usus densterâ, insontem obruat ;
Perdatque natum.

ABASES.

Parce Barsanem doli
Arguere ; falli, at fallere haud idem potest ;
Metuque nimio fallitur ; non est scelus
Timere Regi, sit timor vanus licèt.

CURSUGA.

Nato parentem reddere infensum, est scelus.

ABASES.

Me deinde nato reddere infensum nihil,
Nihil Sephœbum reddere invisum queat.

SCENA II.

ABASES, BARSANES.

ABASES.

Amice, vani corda tentarunt metus.
Nusquam rebellat miles ; adstrinctum audiit
Vinclis Sephœbum, principis doluit vices,
Caroque capiti timuit, hoc pressus metu
Infremuit, & me ut conspicit, supplex rogat
Veniam Sephœbo, si quid erratum foret :
Iterumque sanctam jurejurando fidem

Sponte



PRÆFATIO.



CAROLUS PORÉE, cujus Opera in lucem prodeunt, ſub finem Septembris, Anno MDCLXXVI. in pago Vendenſi, propè Cadomum natus eſt, honeſtâ oriundus familiâ, quam probitas & literarum amor æquè commendarunt. Anno MDCLXXXXII. menſe Auguſto Societatem Jeſu ingreſſus eſt; atque, ut vehementiſſimo Chriſtianæ Sanctitatis adipiſcendæ deſiderio ardebat, Sanctiſſimi Inſtituti leges penitùs animo imbibit, ne unquàm ab arctiſſimo religioſæ diſciplinæ tramite aberraret, & ut credenda ſibi munia

tam ad Dei gloriam, quàm ad populorum utilitatem exerceret.

Apud Rhedonas prima artis litterariæ rudimenta, adeòque illius famæ fundamenta posuit, quæ quotidie assurgens brevi summorum hominum laudem æquavit.

Confecto, more Patrum Societatis Jesu, Theologico stadio, Anno MDCCVIII. Lutetiæ in Collegio Ludovici Magni Rhetoricam profiteri cœpit. Præfectus palæstræ, quæ celeberrimorum Magistrorum, ac in primis Perpiniani Petavii, Juvencii, Cossartii, Ruæi nominibus jamdiu inclaruerat, acceptam ab antecessoribus gloriam quasi totam in se recepit, eamque suis amplificatam laboribus, dotibus illustratam, novis quotidie laudibus efflorescentem obtinuit.

Erat in eo vis ingenii summa, quam

acerrimi judicii prudentia temperabat; tanta in excogitando fœcunditas, ut in quolibet dicendi aut scribendi genere versaretur, inexhaustâ quâdam rerum ubertate orationem locupletaret; tam flexibilis sagacissimæ mentis dexteritas, ut in ludicris jocosè exultaret, in festivis amœnissimè luderet, in seriis graviter & cùm majestate sese erigeret; Patientia laboris, quam nec diuturnitas frangeret, nec vinceret operosorum studiorum propè infinita multitudo; Ars docendi eximia, quâ tenellos tyronum animos explorabat solertissimè, præcepta altè infigebat, latentesque igniculos nec torpere sinebat, nec patiebatur evagari. Orator præclarus, Egregius poëta, habitus est quoque bonarum Artium magister longè præstantissimus. Testes sunt innumerabiles discipuli, qui non modò ex omnibus Regni provinciis, sed etiam ex

omnibus Europæ regionibus ad eum confluxerant, partos ab optimâ institutione fructus suam in gentem deportaturi.

Tot merita cumulabat singularis in Deum pietas, admirabilisque sanctitas. Nunquam eum ab assiduis religiosæ vitæ exercitiis distraxit litterarius labor, non ipsa negotia, quibus sua eum charitas, & officiosa indoles implicuerunt. Nunquam eum à piæ solitudinis recessu laudis amor, aut popularis aura dimovit. Dum ejus præconiis Academiæ & Eruditorum cœtus personarent, ipse humillimas religiosæ servitutis vices obibat, ut ad altissimum religiosæ virtutis culmen ascenderet.

Procurandæ Dei gloriæ unicè cupidus à Præpositis Societatis Jesu Superioribus non semel enixè petiit, ut sibi liceret, dimissis Musis, relictâque patriâ, ad Barbaras & incultas gentes divertere, easque Christianæ Religionis præceptis

erudire. Vetuit prudentia ne aliorsùm avocaretur optimus magiſter qui tam ſcitè, tùm ſermonibus, tùm exemplis populares ſuos ad virtutem ſtimulabat.

Præcipua enimverò illi cura fuit Chriſtianæ ſanctimoniæ amorem, ſimul cum Rhetoricæ præceptis, in Auditorum animos infundere, nec quemquam voluit ſuis erudiri inſtitutionibus, quin & doctior & melior evaderet. Clarus ingenio, clarior virtutibus, poſtquàm ferè triginta tres annos in Scholæ celeberrimæ decoro pulvere exegerat, Lutetiæ Pariſiorum obiit die 11. Januarii, Anno M D C C X L I.

Fleverunt eum ſocii, alumni, litterati omnes, omnes probi. Publicæ jacturæ indolere ſe benignè & peramanter ſignificavit Ludovicus XV. Rex Chriſtianiſſimus, dubiumque fuit an publicum dolorem regali ſuo deſiderio Rex optimus

incenderit, an consolando temperaverit.

Operum omnium P. Caroli Porée Editionem apparamus, in quâ nihil desit eorum quæ Lutetia, litteratissima civitas, suis excepit plausibus, eruditoque consensu approbavit. Visum est primùm Tragœdias in lucem edere; quippe nullum est opus in quo vis ingenii magis eluceat. Nulla sunt etiam poëmata quæ ingeniosus auctor studiosiùs condiderit, emendaverit sæpiùs, limatiùsque castigaverit. Illud eum intendisse diceres, ut Gallici Theatri gloriæ Latina castaque Melpomene nihil invideret.

Editis Tragœdiis, Comicas offeremus Fabulas, quæ ad juventutis institutionem accommodatæ, argumentorum delectu, Eventorum nexu, facetiarum lepore, & bene moratæ orationis ele-

gantiâ festivam urbanitatem exhibent, suadentque honestatem.

Fabulas subsequetur nova Orationum Editio. Multas olim foliis mandatas, separatimque volitantes geminum in volumen colligi auctor passus erat potiùs, quàm curaverat. Geminum illud volumen novis augebitur incrementis, sacrasque adjungemus orationes, in quibus tam pietatem Oratoris, quàm eloquentiam facile est agnoscere. Ille quidem sequutus est dicendi genus in quo harmoniæ Tullianæ numeros nonnulli desiderare se profitentur. At certè rerum copiam & ordinem, sententiarum acumen, figurarum lumen, Atticamque verborum munditiem nemo desiderabit.

Neque etiam fraudabitur Posteritas variis illis Declamationibus, Carminibus & Opusculis, quæ ad tyrones informandos incredibili quâdam ingenii ubertate

ſingulis annis effudit, ac manu magiſtrâ perpolivit. Seligemus, quæ multa ſunt, optima : Latinaſque Muſas, ut ſæpe contigit, novo ac pretioſo munere Gallia locupletabit.

Supererunt Gallicæ Orationes ſtylo forenſi exaratæ, aut forenſibus actionibus perſimiles, quas diſcipulis publicè ad exercitationem recitandas proponere ſolebat. Hic ultimus labor concludet Editionem operum celeberrimi Rhetoris, quem, dum viveret, Litterati omnes & Boni dignum immortalitate judicaverunt.



IN

Sponte obligavit; nullus à castris timór,
A plebe nullus; sola nunc animum movet
Submissa nato littera. Autorem, precor,
Scrutare solers.

BARSANES.

Litteræ autorem impiæ
Quid quæris ultra? nemo jam regnum potest
Eripere. Regno fruere, dum tutò licet,
Dum te Sephœbus anxium tenuit metu
Serenus oculis nullus affulsit dies,
Nunc omnis ægrâ mente discussus pavor,
Regnare nunc demum incipe.

SCENA III.

ABASES, BARSANES, CURSUGA.

CURSUGA.

Heu! dirum nefas
Tetrum, execrandum, immane! quid vidi miser?
Sic falsa nobis gaudia, & Persis dabas?
Sic ludis ipse, & luderis?

ABASES.

Quos me arguis
Agitare ludos?

CURSUGA.

Laureâ ornatum comas,

Curru superbum, amore gaudentem patris!
Jubes Sephœbum in Urbis aspectum dari,
Dum nempe venis morte suffusâ intimis
Gemitus anhelo pectore extremos ciet?

ABASES.

Moritur Sephœbus! Ecquis in natum scelus
Audere tantum potuit?

CURSUGA.

Hoc etiam rogas?
En morior, inquit ille, Barsanis manu,
Jussuque patris.

ABASES, *ad Barsanem.*

Perfide, admissum hoc scelus
Authore te?

BARSANES.

Me.

ABASES.

Miles, hoc monstrum tene
Captivum, inerme; castra tu repete, & meos
Cursuga, luctus edoce, sumptas brevi
De scelere pœnas audies; nati ultimos,
Si qui supersunt, interim gemitus legam,
Te mox reviso, & barbarum ulciscar nefas.

SCENA IV.

BARSANES, *solus.*

FRustra minaris, omne tormenti genus
In me admovebis; sceleris ut pigeat, tamen

Vis nulla faciet. Quisquis aggreditur scelus,
Illum irretorto lumine, & forti decet
Excipere pœnas pectore: haud timidi est nefas
Audere magnum; maximum admisit manus:
At pœna quævis instet, admissum placet.
Hoc angit unum, sceleris an Datames velit
Pretio potiri. Sceptra si quondam ferat,
Pereo beatus; ni ferat, pereo miser.
Cur nolit autem? Scelere quæsitum pudet
Solium occupare: quolibet pretio bene
Solium occupatur. Nate, cur nimiâ patrem
Virtute terres? Scelera cur dubitas mea
Cumulare? Perge: quam tibi instravi viam,
Insiste fortis. Amore dessensum patris
Potui Sephœbum perdere, & Abasem potes
Suis sceleribus jam diu invisum, & meis
Dejicere solio. Dejice, & regno excidat,
Vitâ excidente me. Audio, Abases redit.
Bene est, Sephœbus vixit.

SCENA V.

ABASES, BARSANES.

ABASES.

O Lacrymæ! ô dolor!
Soboles parentis unica exanimis jacet!
Et tu triumphas, impie! heu dirum caput!

Abſente patre, in filium ſceleris tibi
Licuiſſe tantum?

BARSANES.

Licuit hoc unum mihi,
Abſente patre, quod mihi abſcedens pater
Voluit licere.

ABASES.

Barbare, an juſſi ut dares
Infecta ſuccis pocula?

BARSANES.

At natum mori
Tacitè imperaſti.

ABASES,

Filium letho dari
Tacitè imperavi? Verba ſic nempe accipis
Ambigua, dure mentis interpres meæ?
Tacitè imperavi! Tacita num decuit patris
Amentis irâ, & triſte mandantis nefas
Properare juſſa? non magis decuit piis
Mulcere verbis pectora? Imperiis moras
Adjicere longas? fallere inſanum patrem,
Dum mitigato in corde reſideret furor?
Quid ſi ipſe peterem filium armatâ manu,
Non te decebat ſiſtere armatam manum?...
Et tacitâ peragis juſſa quæ cæcus dolor
Vix ore fudit, quæ tuus ſuaſit dolus,
Sceleſte. Sed age, tanta quæ diram impulit
Mentem libido, prole ut orbares patrem?
Ut nempe regi ſceptra ſervares ſua?

Nunquam Sephœbus regna præriperet patri:
Nec regem amavit ille, vel patrem minùs
Regnis amavit; ſæpe teſtatam fidem
Etiam ſupremâ voce teſtari volens
Hoc crede, dixit; ſi qua morienti fides,
Tuus Sephœbus vixit, & moritur tuus.
Et hunc necare dira ſuſtinuit manus?
Nec te movere principis potuit pudor,
Pietas, juventus, facta, & armorum decus?
Nec te parentis luctus & lacrymæ movent?
Etiam obſtinato ſpirat in vultu furor;
Sed mox litabis ſanguine, & luctus meos
Natique manes fuſus explebit cruor,
Adeſte, lictor, miles.

SCENA VI.

ABASES, BARSANES, DATAMES.

DATAMES.

Irrumpam, irruam.

ABASES.

Quis hic tumultus?

DATAMES.

Cedite, acceſſum date.

ABASES.

Furioſe, greſſum ſiſte, men' ferrum petit?

DATAMES.

Ferrum remitto, non petit regem furor.
Amor parentem repetit.

BARSANES.

Ah! potius fuge.
Omitte patrem, nate.

DATAMES.

Si patrem nequit
Servare ferro dextera, eripiet neci
Culpam fatendo lingua. Sublatam doles,
Rex magne, sobolem: sceleris autorem vides.

ABASES.

Ten' perduellis, perfide, infandum scelus
Suasisse patri?

BARSANES.

Nulla sit nato fides
Qui sponte vult perire, ne pereat pater.

DATAMES.

Mortem petenti certa debetur fides;
Mihi Rex fatenti crede, me propter perit
Sephœbus, illum perdidi; est letho datus,
Ne sceptra ferret, ut feram.

ABASES.

Sceptra ut feras,
Prædo nefande? ... Rabiaces, jussa excipe.
Calicem Sephœbi funere infamem huc refer
Plenum veneno.

BARSANES.

O nate, quid nimiâ patrem
Pietate cogis? Scelera (Quando quidem est nefas.

Ultra tacere) scelera, Rex magne, audies
Quæcunque feci: nosse Barsanem incipe.
Per me Sephœbus jam diu invisus tibi,
Per me triumphis passus est obicem suis,
Per me innocenti plurimum afflictum est scelus;
Per me dolosis litteram inscriptam notis,
Furtimque missam tetigit ignotâ manu,
Per me parentis hac die invidiam tulit;
Per me parentis voce damnatus perit.
Patris dolores, filii exitium, mea,
Hæc scelera mea sunt.

ABASES.

Perfide.

DATAMES.

Et sunt hæc mea
Quæ facta pro me.

BARSANES.

Et esse jam nequeunt tua;
Quæ te improbante facta.

DATAMES.

Cui sceleris fuit
Addicta merces, hujus est totum scelus;
Et esse debet pœna.

BARSANES.

Cui sceleris fuit
Exosa merces, hujus est nullum scelus;
Nec esse debet pœna.

ABASES.

Crudelis pater!

Scelerata proles! Pergite infamis decus
Ambire facti uterque; mors dirimet brevi
Utriusque litem.

SCENA VII.

ABASES, BARSANES, DATAMES, RABSACES.

ABASES.

RAbsaces, gressum admove
Et inter ambos poculum medius tene:
Vos abstinete poculo, & labia, & manus,
Neve occupate jussa.

BARSANES.

Quid jubeas vide,
Rex juste.

DATAMES.

Cujus gratiâ admissum est scelus,
Attende princeps.

ABASES.

Crimen ulciscar suis
Justisque pœnis. Sume, Barsanes.

BARSANES.

Bene est,

DATAMES.

Meum est perire.

ABASES, *ad Datamen.*

Absiste,

Tu mentem & manum
Adverte juſſis.

BARSANES.

Juſſa patuerunt ſatis;
Permitto.

ABASES.

Dextram contine, hunc calicem vides;
Agnoſce.

BARSANES.

Video, agnoſco.

ABASES.

Porrectum impiè
Per te Sephœbo.

BARSANES.

Et pectore infuſum pio,
Me porrigente.

ABASES.

Porrige hunc nato, pater.

BARSANES.

Superi!

ABASES.

Quid hæres! Porrige.

BARSANES.

O juſſa! ô nefas!
Mortem ipſe nato porrigam?

ABASES.

Juſta impero;
Per te Sephœbum perdidi natum parens;
Per te ille pereat, per patrem natus cadat.

DATAMES.

Justa imperasti ; da, pater, calicem hauriam ;
Da.

BARSANES.

Nate quid agis ? siste, quid nostra occupas,
Geminasque fata ?

DATAMES.

Fata jam explevi mea.
Recipe, satelles.

BARSANES.

Redde. Relliquias bibam,
Avidusque venis virus infundam intimis.

ABASES.

Calicem, satelles, amove.

BARSANES.

At ferrum date
Alto inserendum pectori.

ABASES.

Cupidam necis
Dextram coërcee, miles.

BARSANES.

An mortem negas,
Rex dure ?

ABASES.

Mortem denego, & pœnæ genus
Majus reservo. Accede, sta, Datamen vide.

DATAMES.

Quæ nox oberrans lumina eripuit diem ?
Quis ora spargit sudor ? Attonitos gelu

Manat per artus; genua inexperto tremunt
Horrore quassa, viribus fractis labat,
Titubatque corpus: sustine gnatum pater.

BARSANES.

Ah! nate, patris crimine oppressus cadis:
Ut ora languent!

ABASES.

Ora sic vidi miser
Languere nati.

BARSANES.

Ut pingit incertus color
Genas trementes!

ABASES.

Iste morientis fuit
Pallor Sephœbi.

BARSANES.

Pectore ut gemitus trahit!

ABASES.

Sic ille graviter pectore ingemuit.

DATAMES.

Pater!

BARSANES.

O nate! patrem quid vocas jam non patrem?

ABASES.

Sic me Sephœbus lumine incerto tuens
Sæpe advocavit illud ingeminans: pater!

BARSANES.

Heu spes parentis credula!

ABASES.

Heu vani metus!

Suſpicio dira!

DATAMES.

Sentio, illapſum meat
In ima virus pectora; exangues calor
Relinquit artus: tange morientis manum,
Dextramque junge.

BARSANES.

Moreris, & lentus moror!

ABASES.

Quo raperis amens?

BARSANES.

Quo dolor miſerum abripit
Oculos paternos luctus implevit ſatis,
Ultraque nati ferre conſpectum negant.

ABASES.

Videbis ultra.

DATAMES.

Me ne morientem fugis?
Conſiſte, genitor, longa non fuerit mora:
En mors propinquat, ultimum expecta vale,
Solio volebas regio erectum, volens
Deſcendo ad Umbras, vive, Rex juſtus jubet;
Rogatque natus, vive; jam morior, vale.

BARSANES.

Heu nate! Datames! nate!... proh furiis agor.
Deſuntque furiis arma... Ceſſatis manus?
Lacerate pectus perfidum atque animam intimis
Eruite fibris.

ABASES.

Furere quid frustra juvat?
Reflecte gressum, lumina huc iterum refer,
Natum intuere.

BARSANES.

Quid jubes ultra intuar?
Sat video, vixit.

ABASES.

Corda quis sensus subit?

BARSANES.

Dilecta proles, unica, in patris sinu
Adulta, patri addicta, in aspectu patris
Extincta periit, & patris sensum rogas?

ABASES.

Hinc ergo sensus disce, crudelis, meos,
Nostrosque luctus luctibus pensa tuis:
Periit Sephœbus Persici regni decus,
Spes una patris, patriæ columen domus,
Et me vidente, teque proh dirum nefas!
Mortem inferente periit.

BARSANES.

Haud equidem tuos,
Rex magne, luctus arguo; sed enim meus
Quid ille meruit.

ABASES.

Ecquid admisit meus?

BARSANES.

Nato perempto, patere nunc saltem mori.
Mortem oro, mortem tu mihi iratus precor

Concede, vel placatus.

ADASES.

Iratus nego.

Vives ut animo vivat infixus dolor,
Et dum Sephœbum lugeo, Datamem urgeas
Fletu perenni, reddere hunc tumulo potes,
Jubeoque. Miles, ſequere Barſanem, & vide,
Ut vivat.

BARSANES.

Ultra vivere incaſſum jubes;
Inveniet arma, aut arma ſupplebit dolor.
Idemque tumulus & patrem & natum obteget:
Utinam & tenebris condat æternùm ſuis
Cinereſque nati & patris opprobrium ac ſcelus!
Ambitio cæca, heu! quanta ſuaſiſti mihi
Facinora, quantos heu! mihi luctus facis!

TROISIE'ME MONOLOGUE

Deſeſpoir de Barſanés, qui après avoir fait mourir le fils du Roi, après avoir vû perir ſon propre fils en punition de ſon crime, cherche la mort en vain, & ſe voit forcé de vivre malgré lui.

BARSANES.

Rage, deſeſpoir, fureur,
Répondez à mon envie;
Entrez, entrez, dans mon cœur

Pour en arracher la vie.



Un ordre barbare, inhumain
M'ôte le poison de la main :
On me veut forcer de vivre ;
C'est à vous que je me livre.
Rage, desespoir, fureur,
Répondez à mon envie ;
Entrez, entrez dans mon cœur
Pour m'arracher la vie.



Amour du diadême, à quoi m'as-tu réduit ?
Pour écarter du trône un Prince légitime,
Pour y placer un fils qui déteste mon crime,
J'irrite les soupçons d'un Roi que j'ai séduit ;
Mais helas ! quel en est le fruit ?

CHOEUR.

Rappelle, rappelle ton crime ;
Regarde, quel en est le fruit.

BARSANES.

L'objet de mon amour en devient la victime ;
Quand je veux l'élever, je l'abbats, je l'opprime.
Il descend à mes yeux dans l'éternelle nuit,
Et c'est ma main qui l'y conduit.

CHOEUR.

Rappelle, rappelle ton crime ;
Regarde, quel en est le fruit.

BARSANES.

A marcher sur ses pas le desespoir m'anime,

On trompe mes efforts, on m'observe, on me fuit.

Amour du diadême à quoi m'as-tu réduit?

CHOEUR.

Rappelle, rappelle ton crime;
Regarde, quel en est le fruit.

BARSANES.

Ciel! juste ciel! qui tiens la foudre prête,
Pour punir de moindres forfaits,
Approuves-tu ceux que j'ai faits?
Epargnes-tu ma tête?
Frappe donc, frappe! Qui t'arrête?
Ne lances-tu tes traits,
Que sur le criminel qui veut fuir le supplice?
Et ta rigoureuse justice
Met-elle aussi la mort au nombre des bienfaits?
Ciel! juste ciel! qui tiens la foudre prête,
Frappe donc, frappe! Qui t'arrête?
Lance sur moi tes traits.

UNE VOIX DU CHOEUR.

Si le Ciel lançoit la foudre
Sur tous les criminels;
Helas! combien de mortels
Réduiroit il en poudre,
S'il lançoit la foudre
Sur tous les criminels?

BARSANES.

Je ne t'implore plus, ô ciel impitoyable,
Que j'invoque aujourd'hui pour la premiere fois:

Ton

Ton courroux eſt implacable ;
Tu n'entends point ma voix.
Je t'implore aujourd'hui pour la derniere fois.

UNE VOIX DU CHOEUR.

Invoqué par le coupable,
Même pour la premiere fois,
Le Ciel n'eſt point inexorable.
Il entend ſa voix,
Quand un repentir véritable
Flechit ſa juſtice adorable,
Et la fait rentrer dans ſes droits.

TOUT LE CHOEUR.

Invoqué par le coupable,
Même pour la premiere fois,
Le Ciel n'eſt point inexorable.

BARSANES.

Terre, ſois-moi plus ſécourable,
Entends mes douloureux ſoupirs ;
Exauce mes triſtes deſirs ;
Reçois un malheureux dans tes ſombres abîmes ;
Qu'à travers
Tes gouffres entrouverts
Il trouve un paſſage aux enfers ;
Les enfers ſont pour moi moins affreux que mes crimes.
Rage, deſeſpoir, fureur,
Répondez à mon envie :
Que faites-vous dans mon cœur
Si vous ne m'ôtez la vie

J'appelle en vain la mort, la cruelle me fuit.
Amour du diadême, à quoi m'as-tu réduit ?

I. VOIX DU CHOEUR.

Peres ambitieux, voyez dans quels abîmes
Vous précipitez vos enfans,
En voulant les porter aux rangs les plus sublimes
Par des efforts illégitimes,
Vous esperez les voir heureux, & triomphans;
De votre ambition déplorables victimes,
Vos projets insensez les rendent malheureux.
Le poids accablant de vos crimes
Retombe & sur vous & sur eux.

TOUT LE CHOEUR.

Le poids accablant de vos crimes
Retombe & sur vous & sur eux.

Fin du troisiéme Monologue.

AGAPITUS,

MARTYR,

TRAGOEDIA CHRISTIANA.

ARGUMENTUM.

IMperante Aureliano, Antiocho Pranestis, vulgò Palastrina prafecto, Agapitus Christianus adolescens, natus annos quindecim, exquisitis ob religionem cruciatus est suppliciis, invictamque animi constantiam pra se ferens fortiter occubuit anno R. S. 275. Baron. Tom. 2. Martyr. Rom.

Actus hujus Tragœdia sunt etiam distincti interjectis Carminibus Gallicis, qua pio argumento ita sunt accommodata, ut Christianum ac bene moratum poëma non mediocriter illustrare visa sint.

PERSONÆ.

ANTIOCHUS, Prænestinus Præfectus.

LYSANDER, Romanus, Agapiti pater.

AGAPITUS, Martyr, Lysandri filius.

METELLUS, Flamen Deorum.

Scena Præneste.

PERSONNAGES
DES INTERMEDES.

JEUNES IDOLASTRES,

JUSTIN, VALERE.

JEUNES CHRETIENS.

FELIX, VICTORIN,

FIRMIN, ALEXIS,

HYPPOLITE, MARCELLIN.



AGAPIT,
MARTYR,
TRAGEDIE.

PROLOGUE.

SCENE PREMIERE.

CHOEUR DE JEUNES GENS IDOLATRES,
Qui offrent leurs vœux à Hebé, Déesse de la Jeunesse.

LE GRAND PRESTRE *déclamant.*



VENEZ, jeunes Romains, venez offrir vos vœux
A la Divinité qui préside à votre âge,
D'Hebé reconnoissez l'image;
Ses sacrifices sont des jeux,
Hâtez-vous de lui rendre hommage;
Un seul de ses regards pourra vous rendre heureux.

UN IDOLATRE.

Puissante Hebé, Déesse aimable;
Tu nous vois prosternez aux pieds de tes Autels;
Nous ne fatiguons point les autres immortels,
Daigne jetter sur nous un regard favorable.

UN AUTRE.

Avare de mes vœux, je n'en offre qu'à toi:
Prodigue de tes dons, repands-les tous sur moi.

LE CHOEUR.

Puissante Hebé, Déesse aimable, &c.
Daigne jetter sur nous un regard favorable.

UN IDOLATRE.

Reçois nos vœux,
Favorise nos jeux.

UN AUTRE.

Reçois nos hommages,
Protege le plus beau des âges.

TOUS DEUX.

Rends-nous heureux.

LE CHOEUR.

Reçois nos vœux,
Favorise nos jeux.

UN IDOLATRE.

Par l'éclat de ces fleurs dont ma main te couronne,
Conserve-moi toujours la fleur des premiers ans.

UN AUTRE.

UN AUTRE.

Par la douce vapeur qu'exhale cet encens,
Parfume l'air qui m'environne.

UN AUTRE.

Qu'un printems éternel regne dans ces climats;
Que le doux souffle du Zephire,
En banisse à jamais la rigueur des frimats;
Que le fier Aquilon soumis à son empire,
N'ose plus murmurer:
S'il ose encor se faire entendre,
Que son murmure soit si tendre,
Qu'ainsi que le Zephire, il semble soupirer.

UN AUTRE.

Dissipe les affreux orages.

UN AUTRE.

Ecarte les moindres nuages.

TOUS DEUX ENSEMBLE.

Qui pourroient alterer le calme de nos jours;
Que ces jours soient nombreux & qu'ils nous semblent courts!

UN IDOLATRE.

Que mes yeux ignorent les larmes;
Que sur eux le sommeil répande ses pavots,
Et me fasse goûter les charmes
D'un long & tranquille repos.

LE CHOEUR.

Puissante Hebé, &c.

LE GRAND-PRESTRE DECLAMANT.

Par la liqueur de cette coupe
Que je répands en ton honneur,
Au nom de cette aimable troupe,
Fais lui ressentir ta faveur;
Que la joye à grands flots vienne inonder son cœur.

SCENE SECONDE.

Agapit suivi d'une troupe de Chrétiens vient renverser la statue d'Hebé.

AGAPIT.

HElas! Seigneur, que vois-je? Une jeunesse impie
Offre ses vœux & son encens
A des Dieux muets, impuissans,
Qui n'ont ni sentiment, ni vie.

LE GRAND-PRESTRE.

Où va cette troupe ennemie,
Qui jette sur nos Dieux des regards menaçans!

VALERE, *idolâtre.*

Ce sont du nouveau Dieu de nouveaux partisans.

L'autre idolâtre.

Ce sont des Chrétiens en furie.

VALERE.

Ah! fuïons, je crois voir des lions rugissans.

LE GRAND-PRESTRE.

Voyons à quel excès ira leur zele impie.

VICTORIN.

Dieu tout-puiſſant, Dieu de mon cœur ;
Qui nous a fait ce que nous ſommes ;
Aurons-nous toujours la douleur,
De te voir oublié des hommes ?
Faut-il que des Dieux morts ſous le nom d'immortels,
Du Dieu vivant uſurpent les Autels.

AGAPIT.

Ah ! je ſens enflammer mon zele ;
Renverſons, détruiſons, foulons aux pieds ces Dieux ;
Approche, jeuneſſe infidelle,
Je les veux briſer à tes yeux. *Il les briſe.*

LE GRAND-PRESTRE.

Ciel ! je fremis d'horreur.

VALERE.

Grands Dieux, quelle inſolence !

LE GRAND-PRESTRE.

Allons au Gouverneur en demander vengeance.

SCENE III.

AGAPIT, *Chœur de jeunes Chrétiens.*

AGAPIT.

QUe tel ſoit en tous lieux le ſort des Dieux Romains,

Par tout qu'on les reduise en poudre;
Qu'on leur arrache cette foudre,
Dont on arme leurs foibles mains.

HYPPOLITE.

Que ces monstres de la nature,
Qui doivent leur grandeur au crime, à l'imposture,
Qui n'auroient point d'adorateurs,
S'ils n'avoient des imitateurs,
Si des plus noirs forfaits ils n'offroient les exemples,
Qu'ils tombent accablés sous le poids de leurs Temples.
Perisse tout mortel qui fléchit les genoux,
Pour adorer un Dieu frivole;
Qu'il soit semblable à son idôle;
Que sa langue soit sans parole;
Que le Seigneur, de sa gloire jaloux,
Lui fasse sentir son courroux.

HYPPOLITE.

Il peut contre l'impie armer les créatures;
Les élemens unis, par un nouvel accord,
Feront ensemble leur effort,
Pour défendre sa gloire & venger ses injures;
Le Ciel fera gronder la foudre dans les airs;
La mer avec fureur soulevera ses ondes,
Et la terre entr'ouvrant ses cavernes profondes,
Au Ciel épouvanté fera voir les enfers.

VICTORIN.

Que tardez-vous, Seigneur? armez donc l'Univers,

FIRMIN.

Tout obéit à Dieu, tout cede à sa puissance;
A ses terribles coups nul ne peut échapper;
Mais, pour signaler sa vengeance,
Il n'a pas besoin de frapper.
Maître de son ouvrage, il a pû le produire,
Et former d'un seul mot tout ce qui n'étoit pas:
Il le conserve; & s'il veut le détruire,
Il n'a qu'à retirer son bras.

FELIX.

Pourquoi donc laisse-t-il respirer tant d'ingrats?

HYPPOLITE.

Son bras peut perdre ses ouvrages,
Mais son cœur n'y peut consentir;
Il dissimule nos outrages,
Et nous invite au repentir.

FELIX.

J'adore, je bénis cette aimable clémence,
Qui l'empêche de se venger;
Mais, helas! le dirai-je? une longue indulgence
Ne nous rend-t-elle pas plus prompts à l'outrager?

FIRMIN.

Sa bonté, sa lenteur à se venger du crime,
Ne doit pas rassurer le cœur du criminel:
Il sçaura bien toujours retrouver sa victime,
S'il est lent à punir, c'est qu'il est éternel.

AGAPIT.

'A publier son nom, sa grandeur infinie;
Je mettrai desormais ma gloire & mon bonheur :
S'il faut verser mon sang, & lui donner ma vie,
Je vais l'offrir au Gouverneur. *Il sort.*

VICTORIN.

Le nom de notre Dieu, ce Dieu dont la puissance
En tout tems, en tout lieu, se doit manifester :
On l'ignore, on l'oublie, on ose l'insulter :
Vous qui, dès la plus tendre enfance,
Avez appris à le chanter,
Venez ici le répéter.

SCENE IV.

CHOEUR DE JEUNES CHRE'TIENS, qui viennent chanter les louanges du vrai Dieu.

UN CHRÉTIEN.

Triomphe, victoire,
C'est par nos foibles mains,
Que sont brisez les Dieux qu'adorent les Romains.
Triomphe, victoire,
Mais ce n'est point à nous qu'il faut donner la gloire
De nos combats.

Triomphe, victoire;
Au nom de notre Dieu, de ce Dieu dont le bras,
Sans lancer la foudre,
Peut reduire en poudre
Ces Dieux, qui ſont, comme s'ils n'étoient pas.

LE CHOEUR.

Triomphe, victoire.
Au nom de notre Dieu, &c.

UN CHRE'TIEN.

Que votre nom, Seigneur, du couchant à l'aurore,
Faſſe éclater ſa ſplendeur;
Que le peuple qui l'ignore,
Apprenne à louer ſa grandeur.

LE CHOEUR.

Que votre nom, &c.

UN AUTRE CHRE'TIEN.

Le Ciel par le tonnerre,
L'annonce à la terre:
La nuit & le jour,
L'annoncent tour à tour.
L'homme qui doit mieux le connoître,
De tous les êtres d'ici-bas,
Sera-t-il le ſeul être
Qui ne le connoîtra pas?

LE CHOEUR

Que votre nom, &c.

DEUX CHRE'TIENS.

Tout eſt ſoumis à ſon empire,

Sa bonté remplit l'Univers ;
C'eſt par lui que tout reſpire
Sur la terre & dans les airs.
Que tout mortel lui rende
Des hommages parfaits ;
Que ſa gloire s'étende
Auſſi loin que ſes bienfaits.

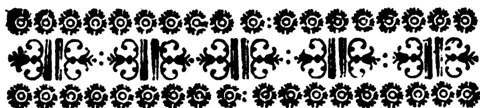
UN CHRE'TIEN.

Ce nom eſt redoutable ;
Il eſt adorable,
Rendons-lui nos reſpects ;
Il eſt aimable,
Cedons à ſes attraits :
Il eſt aimable ;
Que l'amour par ſes traits
Le grave dans nos cœurs, qu'il y regne à jamais.

DEUX CHRE'TIENS ENSEMBLE.

Ce nom eſt, &c.

Fin du Prologue.



ACTUS I.

SCENA PRIMA.

ANTIOCHUS, LYSANDER.

LYSANDER.

PRæneste Dominos dum sinu recipit suos,
Sortes secundas dum sibi & nato petens,
Aurelianus Templa Fortunæ subit,
Quæ mœnia inter nostra Relligio patrum
Sacravit olim; vota ubi toties miser
Peritura feci, ne meas, quæso, preces,
Antioche, spernas. Quos premit Superûm furor,
Hominem tueri velle meliorem Deis
Pium ac decorum est.

ANTIOCHUS.

Sive te Superûm premat
Ira immerentem; seu tibi redeat favor
Meritus Deorum, quidlibet casus ferat,
Nunquam Lysandro fallet Antiochus fidem.
Dejicere stantes, cum placet, Superis licet;
Hominum jacentem spernere est homini nefas

Eloquere tantùm, vota quò ſpectent, doce.

LYSANDER.

Non prima repeto, quæ mihi virtus dedit,
Livorque ademit munera. Alliſam ſemel
Fractamque navim credere infido mari
Non ratio ſuadet, ipſa non ætas ſinit.
Me ſola nati cura ſollicitum facit,
Cupidumque; genitor ni forem, ambirem nihil.
Scis eligendos Cæſari pueros decem
Alto creatos ſanguine, ut nati latus
Stipent, honoris gratiâ, adoleſcant ſimul,
Simul labores Martis aſſueſcant pati.
Meum referri hos inter Agapitum velim,
Et, niſi parentem fallit indulgens amor,
Par ille tanto muneri pectus gerit.

ANTIOCHUS.

Suus parentes fallat incautos amor
Errore blando, luce cum dubiâ nitet
Incerta virtus, vixque puerilem emicans
Diſcuſſit umbram; at nullus errori locus
Cum luce plenâ fulget, & tardi moras
Præcurrit ævi: jam diù notus puer,
Mens nota pueri: ſpiritus magnos gerit,
Dignos avito ſanguine, & dignos patre.

LYSANDER.

Non iſta tantùm quæ mihi laudas placent,
Innocua quantùm vita & ingenuus pudor,
Fidumque pectus docile virtutem ſequi.
Non ille, quamvis dira graſſetur lues,

Interque juvenes latiùs ſerpat malum,
Exoſa Romæ ſacra Chriſtiadûm colit;
Relligio nulla, niſi patrem colere & Deos.

ANTIOCHUS.

Laus magna, ritus fugere quos Cæſar vetat;
Hâc laude multis Cæſaris partus favor,
Natum merentem ſumma, ne dubita, brevi
Cernes in illo quem petis poſitum gradu:
Palamque faciet iſta lux quantùm velit
Annuere nobis Cæſar, ego quantùm tibi.

LYSANDER.

O jure amicis ſemper adſcriptus meis
Primus vel unus; ergo pectoribus fides
Vivit ſuperſtes aliqua. Jam leviùs queror,
Fortuna, de te, neque tot ereptos mihi
Requiro amicos; ſolus hic omnes dabit.
Leves amicos perdere eſt damnum leve,
Te mihi relicto, Antioche, quem ſervent modò,
Præſtentque longùm Fata. Jam Fatis propè
Ignoſco, quamvis neſcia inflecti prece,
Toties cupreſſo tecta polluerint mea.

ANTIOCHUS.

Ignoſce Fatis; Fata ſe abſolvunt ſatis
Servando natum, multa qui ſolus poteſt
Præſtare capita, generis & labem tui
Sarcire; ſed cur ille non hæret comes
Lateri paterno? cur meos vultus fugit?

LYSANDER.

Venire juſſi, & juſſa faciebat lubens.

Sed impetravit ut sibi liceat priùs
Adesse ludis, turba quos juvenum Deæ
Facit Juventæ.

ANTIOCHUS.

Patris hæc pietas placet,
Natique.

SCENA SECUNDA.

ANTIOCHUS, LYSANDER, METELLUS.

METELLUS.

Dentur vincla, figantur cruces,
Exhauriatur omne pœnarum genus.

ANTIOCHUS.

Quid hic tumultus?

METELLUS.

Sacra inaudito queror
Polluta scelere. Vindicem posco manum.
Sed enim, quis ille? Fallor? An præsens adest
Ipse, ipse nostris jam diù infensus Deis,
Idemque promptus sistere Antiochi manum.
Lysander? Hinc efferre nos deceat pedem,
Ipsumque adire Cæsarem.

ANTIOCHUS.

Huc gressum refer,
Metelle. Nobis esse tam segnem putas,
Facilemque flecti dexteram?

LYSANDER.

Infensum Deis

Sic esse credis, vindicem ut sistam manum ?
Noster querelas, fateor, emisit graves,
Deosque surdos sæpe taxavit dolor.
Ne me putes favere sacrilegis tamen,
Non sum pius fortasse, sed veneror pios.

METELLUS

Pius ne sit Lysander, & faveat piis,
An firma sit vel mollis Antiochi manus,
Mox scire dabitur. Facta mihi facient fidem,
Non verba.

ANTIOCHUS.

Loquere, profer admissum scelus.

METELLUS.

Loquar, an silebo ? Scelere narrando timet
Scelerata ne sit lingua.

LYSANDER.

Quid dubios tenes ?
Effare.

METELLUS.

Ludos dum sacer juvenum chorus
Hebes ad Aram celebrat, & precibus Deæ
Ambit favorem, mente lymphatâ furens
Ipsâque rabiem fronte confessus puer,
Infanda fundit verba, simulachrum manu
Rapit procaci, & sede convulsam suâ
Deturbat aris. Horror astantes subit,
Fugiuntque trepidi. At ille propositi tenax,
Facto superbus impio, effigiem sacram
Injurioso calcat attritam pede.

LYSANDER.

Tantum-ne, Superi, crimen in puerum cadat!
Tanti-ne inultum ſceleris auctorem velim?
Moriatur ille, quiſquis eſt; fuſo eluat
Cruore dirum, immane, inauditum ſcelus.

ANTIOCHUS.

Ecquis nefandus ille contemptor Deûm?

METELLUS.

Nomen ſilerem, ſi palam admiſſum nefas
Poſſet ſileri.

LYSANDER.

Si ſiles, jam ſis reus.

METELLUS.

Jubes fateri.

LYSANDER.

Sancta Relligio jubet;
Jubeo, fatere.

METELLUS.

Agapitus eſt.

LYSANDER.

Natus meus!

ANTIOCHUS.

Agapitus!

METELLUS.

Ipſe Agapitus, ipſe, inquam, tuus,
Hoſtis Deorum natus.

LYSANDER.

Agapitum cave,
Metelle, falſo crimine abſentem premas.
Defenſor adſum; quin & abſentem ſua

Pietas tuetur. Ille gentiles Deos,
Hebenque adorat. Ille jam pridem ſacris,
Quos tu nefando ſcelere pollutos refers,
Adeſſe ludis expetit.

METELLUS.

Fruſtra ſcelus
Diluere tentas, luce quod factum palam.
Urbs tota teſtis.

SCENA III.

ANTIOCHUS, LYSANDER, AGAPITUS, METELLUS.

AGAPITUS.

Teſtibus nihil eſt opus.
Reum fatentem ſiſto; ſi modò ſit reus
Abominandos qui piè evertit Deos.

METELLUS.

Audis, Lyſander, quæ probra in Superos vomat,
Agapitus ille, cultor eximius Deûm.

LYSANDER.

Ubi ſum? quis aures pepulit attonitas ſonus?
Ego-ne Lyſander? hiccine eſt ſanguis meus?

METELLUS.

Linguâ manuque bella qui Superis movet,
Sacrilegus hic eſt. At quis, ô patri puer

Pudende, quis te petere Cœlicolas probris,
Quis execrari lucis auctores tuæ,
Quis docuit insanire? Non Heben times?
Non fulminantis vindices iras Jovis?

AGAPITUS.

Quos mihi timores objicis? Quosnam facis,
Metelle, Superos? Arbore excisas trabes,
Metalla terris eruta, effigies Deûm,
Quos mala libido finxit, & fabricat manus
Avara, lucis crederem auctores meæ,
Mutos, inertes, lucis expertes Deos?
Vestri timerem putridum fulmen Jovis,
Quod impotenti librat incassùm manu
Heben timerem pedibus attritam meis!

LYSANDER.

Ah! video, natum perfida infecit lues.

METELLUS.

Taces in istis, summe Cœlicolûm pater,
Necdum coruscas fulmina in dirum caput?

AGAPITUS.

Intende vocem, verba non audit tuus
Somno sepultus Jupiter.

METELLUS.

Cessas quoque,
Antioche, cessas: jura Pontificum & Deos
Siccine tueri, siccine ulcisci decet?

ANTIOCHUS.

Abi, Metelle, numen ulciscar Deûm,
Tuaque tuebor jura; quos sprevit Deos

Fuſo cruore, aut thure placabit dato
Agapitus. Illum vinculis, Miles, tene.

AGAPITUS.

Chriſtus catenis me tenet meliùs tuis.

METELLUS.

Quam fregit aram, ſanguine aſperget puer:
Placare læſos non poteſt aliter Deos.

SCENA IV.

ANTIOCHUS, LYSANDER, AGAPITUS.

LYSANDER, *aſpiciens vincula.*

QUo vincla, Miles, iſta? Quem ſtringas vide:
Non hoc tenellis convenit palmis onus.

AGAPITUS.

Da vincla, Miles.... Vos ut amplector lubens,
Dulces catenæ, dulce Chriſtiadis onus,
Omen beatum! vos modò ex oculis cadens
Rigabit imber, donec aſpergat cruor.

LYSANDER.

Antioche, natum liceat affari, precor,
Teneramque mentem errore deluſam malo
Revocare dictis.

ANTIOCHUS.

Quod petis, per me licet;
Alloquere natum. Cæſarem interea prece
Tentabo ſupplex. Sed nihil poterunt preces,
Nec ponet iras Cæſar, errorem puer

Ni ponat ante. Proinde tu ſceleris doce
Veniam mereri; pectus Agapiti edoma,
Illius in te reſidet aut mors, aut ſalus.
Recede, Miles. Ipſe ſit cuſtos pater,
Tu pone vincla, quæ tibi invitus dedi.

AGAPITUS *abeunti Antiocho.*

Tam citò repoſcis dona, crudelis, tua?
Agnoſco; nondum eſt vinculis habilis manus,
Et illa ferre Chriſtus indigno abnuit.

SCENA V.

LYSANDER, AGAPITUS.

LYSANDER.

O Nate, (nam quo nomine indignum licèt
Alio vocarem?) ſiccine oblitus tui es,
Noſtri, & Deorum, ſancta quos ætas patrum
Donavit aris, ipſe quos multâ prece
Nuper colebas? Nunc ubi pietas, ubi
Tua iſta virtus?

AGAPITUS.

Ah pater, nimium diu
Errore ducta indebitos vano Jovi
Tribuit honores dextra. Te ſerò nimis,
O Chriſte, novi. Te nimis ſerò, ô amor
Æterne, amavi. Sed tibi addictum ſacris
Semel catenis, nulla perjurum dies,

Profugum videbit nulla.

LYSANDER.

Proh! quali Deo
Vovisti amores, nate; Galilæum colis,
Qui passus atrox, turpe supplicii genus,
Inter Latrones luridæ affixus cruci,
Qui....

AGAPITUS.

Injuriosis abstine verbis, pater;
Deus ille, Deus est, non tuo similis Jovi
Ignara cujus dextera incassùm gerit
Ignes trisulcos, cujus os linguâ caret,
Cui cassa lucis lumina in vultu rigent,
Cui patula surgit auris, & surdus nihil
Patulâ capessit aure. Christiadum Deus
Quæ dicis, audit; corde quæ celas, videt,
Orbem potenti sustinet totum manu,
Verbo creavit omnia. Hæc eadem potest
Destruere verbo solus, hic solus meos
Meruit amores, habeat æternùm sibi.

LYSANDER.

Ergo ne summos quos tibi antiquum genus,
Quos illa spondet indoles, genitor parat,
Renuis honores? Ipse dum sacrum Deæ
Signum Juventæ perfidâ erueres manu,
Illud petebam, Cæsari ut lectus comes
Romanâ in aulâ cresceres; munus tibi
Demens parabam, grande dùm probrum mihi,
Tibique parares, impie.

AGAPITUS.

Hoc ultrò, pater;
Quod mihi petebas munus, & fragiles brevis
Titulos honoris abdico. Humanum nihil,
Nihil caducum pectoris vasti sinus
Potest replere: Christus hoc solus potest....
Dilecte genitor, mente si caperes suis
Qualem coronam spondeat famulis Deus....

LYSANDER.

Et tu, rebellis nate, si caperes tuis
Tormenta Cæsar quanta Christiadis paret?

AGAPITUS.

Hæc nota dudum; Cæsaris notus furor,

LYSANDER.

Moriere.

AGAPITUS.

Moriar. Est lucrum, est votum mori.
Si, cum reposcit Cæsarum aut patriæ salus,
Medios per hostes ruere, & hostili manu
Occidere pulchrum est; pro Deo mortem pati,
Et fundere ultrò sanguinem quantum est decus!

LYSANDER.

At non peribis solus, immeritus pater
Unà peribit. Auferet vitam mihi
Te propter unum Cæsar; aut si non mihi
Vitam Imperator, auferet justus dolor.

AGAPITUS.

Te, Christe, mentis conscium testor meæ,
Tentare corda solus hic potuit timor.

LYSANDER.

Tentare pectus iste si potuit timor,
Cur non parentis, dum licet, servas caput,
Et imminentem avertis obsequio necem?
Sed fallis; haud te talis excruciat metus,
Ingrate; miserum perdere exoptas patrem,
Perire lætus, dum simul pereat pater.

AGAPITUS.

Heu!

LYSANDER.

Quam illud ægrè perfido suspirium
Erupit ore. . . . Fallor? An lacrymis quoque
Madent coactis ora?

AGAPITUS.

Suspiro: parum est;
Fletu rigatur vultus, hoc etiam parum:
Utinam resectis emicet venis cruor!
Illum dedisti, ô lætus ut reddam tibi,
Dum fusus oculis lumen affundat tuis,
Vanosque, Christi cultor, ejures Deos!

LYSANDER.

Audes vovendo facere sceleratum patrem,
Impie, facesse.

AGAPITUS.

Nostra te faciunt pium,
Faciunt beatum vota.

LYSANDER.

Me faciunt reum.
Fuge perduellis.

AGAPITUS.

Fugere me quonam jubes ?

LYSANDER.

Luci, necique ſubtrahe inviſum caput.

AGAPITUS.

Men' fugere mortem ? Men' fugâ indigno patrem
Objicere letho ? Melius ah! melius, precor,
Cognoſce natum.

LYSANDER.

Nempe te natum probas,
Violando juſſa ?

AGAPITUS.

Facere quod poſſim, jube.

LYSANDER.

Deos adora patrios, jubet hoc pater.

AGAPITUS.

At patre major colere me Chriſtus vetat.

LYSANDER.

Abſcede ſaltem, flectere Antiochum meis
Dum tento lacrymis, & tibi lethi moram,
Mihique precabor.

AGAPITUS.

Ipſe quin potius fugis,
Adimiſque nato mortis optatæ moram ?

LYSANDER.

Locum dolori, tempus & lacrymis breve
Periturus orat genitor ; hoc etiam negas,
Crudelis ?

AGAPITUS.

Abeo, sic jubes, luci invium
Quæro recessum, solus ubi fundam preces.
Sed mox revertar, certus immeritum neci
Eripere patrem, pro Deo certus mori.

SCENA VI.

LYSANDER, *solus.*

BEnè est, movetur. Indolem agnosco piam;
Audet perire; ne simul peream timet.
Quâ parte pectus molle vulneribus gerit,
Feriendus illâ, repperi plagæ locum:
Mihi propter illum mortis horrendum genus
Fingam parari, pectus agitabit dolor,
Pius in parentem fiet in Superos pius,
Et sic amatum subtraham letho caput,
Reddamque Superis. Consilî Antiochum decet,
Fraudisque facere compotem. Cœli arbiter,
Et tu, piorum si quis es tutor Deus,
Miserum parentem, qui suis natum Deis
Revocare tentat, dirige, ac cœptis fave.



I. INTERMEDE.

SCENE PREMIERE.

FELIX, FIRMIN, HYPPOLITE, JUSTIN.

FELIX.

SAvez-vous qu'Agapit, ébranlé dans la Foi
Par les rudes assauts de l'amour paternelle,
A de l'amour divin quitté la douce Loi ?
Chrétiens, cette triste nouvelle,
De chez Antiochus, a passé jusqu'à moi.

ALEXIS.

Souffrez que d'Agagit je prenne la défense.
Vous le croyez déja vaincu,
Esperez mieux de sa vertu;
Doutez au moins, doutez d'un rapport qui l'offense;
Tout bruit injurieux qui vient par un Payen,
Eût-il un air de vraisemblance;
Dès qu'il a pour objet l'honneur du nom Chrétien,
Ne mérite plus de croyance;
Les mensonges; pleins de noirceur,
Que les partisans de l'erreur,
Pour ternir la foi la plus pure,

Débitent

Débitent tous les jours, ſans crainte & ſans pudeur,
Doivent nous raſſurer contre leur impoſture;
L'ennemi de la vérité,
L'eſt auſſi de la probité;
On ne le voit que trop dans le ſiécle où nous ſommes;
Qui peut trahir ſon Dieu, peut bien trahir les hommes.

FIRMIN.

Ne nous arrêtons pas à des bruits incertains,
Pour s'aſſurer d'un fait, tous les diſcours ſont vains;
Allons voir Agapit, & ſur ce qui le touche,
Interrogeons ſon cœur & conſultons ſa bouche;
Ses yeux ſeuls de ſa foi ſeront de sûrs garants.

FELIX.

Mais il faut, pour le voir, nous ouvrir un paſſage,
Et ne craignez-vous point un Tyran plein de rage?

FIRMIN.

Qui ne craint pas la mort, ne craint point les Tyrans.
J'apperçois d'Agapit l'ami le plus ſincere;
De tous ſes ſentimens, il eſt dépoſitaire,
Et nous ſçaurons par lui ce que l'on doit penſer
D'un bruit, que juſqu'à nous Felix a fait paſſer.

SCENE SECONDE.

ALEXIS, FELIX, FIRMIN, HYPPOLITE, VICTORIN.

ALEXIS.

SUr le sort d'Agapit, qu'allez-vous nous apprendre ?
Avez-vous pu le voir, lui parler & l'entendre?

VICTORIN.

Oui, Chrétiens, je l'ai vû dans un réduit obscur,
Il offroit à son Dieu l'hommage d'un cœur pur;
Une céleste ardeur animoit sa priere,
Et jusques sur son front répandoit la lumiére.
Appellé par deux fois, il s'est tourné vers moi;
Cher ami, m'a-t-il dit, je croyois que ma Foi
N'auroit à soutenir qu'un Tyran en furie,
Qui, par mille tourmens, m'arracheroit la vie;
J'étois venu moi-même irriter son courroux,
Lui présenter ma tête & l'offrir à ses coups;
Mais un autre ennemi, plus fort, plus redoutable,
D'autant plus dangereux, qu'il paroît plus aimable,
Que j'en suis plus aimé, que je lui dois le jour,
Un pere à ma constance oppose son amour.
Au défaut de la crainte, il croit que la tendresse,
Agira sur mon cœur & s'en rendra maitresse;

Il le croit ; c'eſt à vous, c'eſt à tous les Chré-
tiens,
Qui, par leurs ſentimens, peuvent juger des
miens,
De voir à quel peril un tel combat m'engage ;
De m'obtenir du Ciel, une force, un courage,
Qui, contre la tendreſſe, affermiſſe mon cœur,
Et de moi-même enfin me rende le vainqueur.

ALEXIS.

Agapit n'a donc pas encore fait naufrage,
Ainſi que Felix l'avoit cru.

FELIX.

Il eſt vrai, mais ſon cœur, aſſailli par l'orage,
Pour ne pas ſuccomber, veut être ſecouru.

FIRMIN.

Grand Dieu! ne permets pas qu'une amitié
cruelle,
Pour ſauver Agapit, en faſſe un infidelle.

ALEXIS.

Que Liſandre confus perde le fol eſpoir
De faire, en ſa faveur, ſoulever la nature.

HYPPOLITE.

Qu'Agapit, éclairé de la foi la plus pure,
Sçache quels ſont du ſang les droits & le de-
voir ;
Qu'il ſçache qu'auſſi-tôt que le Seigneur com-
mande,
On doit, ſans reſiſtance, obéir à ſa voix ;
Qu'un pere n'a plus droit d'exiger qu'on l'en-
tende ;

Qu'un fils, avec respect, peut transgresser ses loix.

ALEXIS.

Peres cruels, faut-il qu'un injuste caprice
Vous range au nombre des Tyrans !
Faut-il que par amour, vous forciez vos enfans
A consentir au sacrifice,
Que vous en voulez faire à des Dieux impuissans !

FELIX.

Aux ordres du Seigneur, s'ils se montrent dociles,
Votre cœur allarmé ne le sçauroit souffrir ;
Courent-ils à vos Dieux? Vous demeurez tranquiles ;
Souvent, contre leur gré, vous allez les offrir.

FIRMIN.

Après avoir blanchi sous le poids de leur chaîne,
Vos peres sont-ils prêts enfin de la quitter ?
Ils veulent, après eux, vous la faire porter ;
D'où leur vient ce désir ? Est-ce amour ? Est-ce haine ?

VICTORIN.

Ne formons point ici de soupçons outrageans ;
Peres, vous aimez vos enfans ;
Si quelquefois vous usez de contrainte,
Pour leur faire quitter de saints engagemens ;
Vous êtes poussez par la crainte ;
Vous redoutez pour eux un joug, dont votre cœur
N'éprouva jamais la douceur

Mais, en voulant menager leur foiblesse,
En les sauvant d'un joug aimable & glorieux,
A combien d'implacables Dieux,
Sacrifiez-vous leur jeunesse ?
Triste & cruel effet d'une folle tendresse !
Si vous les aimiez moins, vous les aimeriez mieux.

HYPPOLITE.

D'une fausse pitié malheureuses victimes,
Ils reçoivent de vous & la vie & la mort ;
Héritiers de vos maux, héritiers de vos crimes,
Ils le seront de votre sort.

ALEXIS.

Faut-il, Seigneur, faut-il que je me sacrifie ?
J'irai me consacrer par des vœux éternels ;
On pourra bien m'ôter la vie,
Mais on ne pourra point m'arracher des Autels.

HYPPOLITE.

Aimons, Chrétiens, aimons, le Seigneur nous l'ordonne,
Ceux qui nous ont donné le jour ;
Mais ayons encor plus d'amour
Pour celui, qui peut seul conserver ce qu'il donne.

ALEXIS.

Il n'est rien dans les Cieux qui ne lui soit soumis ;
Lui seul se suffit à lui-même,
Et cependant il veut nous avoir pour amis ;
Ce Dieu, tout grand qu'il est, nous aime ;

Enfans dénaturez, ingrats,
Pourquoi ne l'aimerons-nous pas ?

FELIX.

Il regneroit seul dans nos ames,
Et seul il auroit notre foi,
Si le monde, en nos cœurs, n'allumoit d'autres flammes,
Qui nous font oublier le Seigneur & sa Loi.

HYPPOLITE.

Helas ! notre cœur est si tendre ;
Par tant d'objets trompeurs, on le voit enflammé ;
Comment donc se peut-il défendre
D'aimer un Dieu, si digne d'être aimé ?

FIRMIN.

Monde cruel, perfide maître,
Qui n'embrasses les tiens que pour les étouffer ;
Comment de tant de cœurs as-tu pu triompher ?
C'est qu'ils se sont rendus, avant de te connoître.

FELIX.

Dites qu'en sa faveur on est trop prévenu ;
Quand on le veut connoître, on l'a bien-tôt connu ;
Le monde flatte en vain par de fausses promesses,
Sa perfidie éclate à travers ses caresses ;
Mais l'esprit séduit par le cœur
Se laisse entraîner à son guide ;
S'il ne voit pas assez que le monde est perfide,
C'est que le cœur suit trop l'attrait de son vainqueur.

FIRMIN.

Ce cœur est si prompt à se rendre,
A la premiere attaque il se laisse emporter ;
Souvent, sans qu'on le cherche, il va se présenter,
Et se donne souvent, sans qu'on daigne le prendre ;
Dieu l'invite & le presse, il refuse d'entendre ;
Il n'ose se livrer à l'objet dont l'amour,
Ne fut jamais suivi d'aucun triste retour ;
Du moins, il veut encor attendre,
Il craint d'entrer trop tôt dans un engagement,
Toujours formé trop tard, s'il tarde d'un moment.

VICTORIN.

N'attendons point, pour répondre à sa grace,
Que nos plus beaux jours soient passez ;
Seroit-ce lui donner assez,
Que lui donner un cœur de glace ?
Non, tous nos momens lui sont dus,
Et tous ceux qu'il n'a pas, sont des momens perdus.

HYPPOLITE.

Dieu de bonté, Maître fidelle,
Qui n'affliges nos cœurs que pour les attirer,
Pourquoi résistons-nous, quand ta voix nous appelle ?
On craint de te connoître, on aime à s'égarer.

ALEXIS.

Heureux celui, qui dès l'enfance,

A vêçu soumis à tes Loix !
Dès cette vie, un si beau choix
Ne fut jamais sans recompense.
Ah ! Seigneur, retranchez du nombre de mes jours,
Ces jours que je voudrois effacer par mes larmes ;
Ces jours où le plaisir m'attirant par ses charmes,
Me fit de votre grace interrompre le cours ;
Que mon erreur étoit extrême !
Toujours en vains désirs prêt à me consumer,
Je voulois vivre heureux, sans vouloir vous aimer,
Et cherchois, hors de vous, ce qui n'est qu'en vous-même ;
Honteux de mon égarement,
Je me suis rengagé sous votre aimable empire ;
Plûtôt que d'en sortir, même pour un moment,
Seigneur, ordonnez que j'expire.
Un Chrétien vit assez, s'il meurt en vous aimant.

HYPPOLITE.

Le Heros enyvré de l'amour de la gloire,
Ne compte que les jours marquez par la victoire ;
Le Mondain qui se livre en esclave aux plaisirs,
Compte les seuls momens qui flattent ses désirs :
Tout aveugle Mortel, pour nombrer les années,
Ne suit que les saisons l'une à l'autre enchaînées ;

La regle d'un Chrétien pour mesurer le tems,
Ce ne sont ni les jours, ni les mois, ni les ans;
Sa vie, abandonnée au cours de la nature,
Pour principe a la grace, & l'amour pour mesure.

FELIX.

Grand Dieu! c'est ta bonté qui prolonge nos jours;
C'est par ton ordre que la vie
Nous est conservée ou ravie;
Tu regles notre sort, regle aussi nos amours.

FIRMIN.

De nos jeunes Chrétiens une Troupe innocente,
Vient pour chanter le Dieu que nous devons aimer;
Faisons-lui place. Et tandis qu'elle chante,
D'un saint amour laissons-nous enflammer.



SCENE III.

EN MUSIQUE.

CHOEUR DE JEUNES CHRETIENS.



UN CHRE'TIEN.

POur chanter des beautés mortelles,
L'amour épuiſe tous les ſons ;
Et nourrit dans les cœurs des flammes criminelles,
Par de criminelles chanſons.

UN AUTRE.

Brûlez d'une flamme plus pure,
D'un ſaint amour ſuivons les loix ;
Chantons l'Auteur de la nature,
Conſacrons-lui nos cœurs, conſacrons-lui nos voix.

LE CHOEUR.

Chantons, &c.

UN CHRÉTIEN.

A l'ombre d'un hêtre,
Le Berger aſſis,
Sans avoir appris,
Chante ſur un pipeau champêtre

L'objet dont son cœur est épris :
Un fol amour lui sert de maître.
Pour moi je chante le Seigneur :
Son amour prend soin de m'instruire;
A ce doux vainqueur
Je laisse conduire,
Et ma voix & mon cœur.

UN CHRE'TIEN.

Helas! notre cœur est si tendre ;
Par tant d'objets trompeurs on le voit enflâmé :
Comment donc se peut-il défendre
D'aimer un Dieu si digne d'être aimé ?

LE CHOEUR.

Comment donc, &c.

UN CHRE'TIEN.

Heureux celui, qui dès l'enfance ;
De votre aimable joug, Seigneur, porte le poids !
Dès cette vie un si beau choix
Ne fut jamais sans recompense :
Il trouve dans son innocence
Des plaisirs secrets.

UN AUTRE.

Il goûte dans le silence
Une tranquille paix.

TOUS DEUX.

Moins il se donne de licence ;
Plus il s'épargne de regrets.

UN CHRE'TIEN.

Le trouble est inséparable

Du plaisir coupable.
Un plaisir leger
Coûte souvent bien cher.

UN AUTRE.

La seule innocence
Sans crainte, sans regrets;
Goûte dans le silence,
Les plaisirs secrets
D'une tranquille paix.

UN AUTRE.

Le papillon toujours volage
Erre, vole de fleurs en fleurs;
Sans qu'aucune d'elles l'engage
A fixer ses folles ardeurs.
Telle est la jeunesse peu sage;
Elle vole à tous les plaisirs,
Qui se trouvent sur son passage,
Sans qu'aucun fixe ses desirs.

UN AUTRE.

Le cœur suit la nature
De l'objet qui sçut l'engager:
Tout passe & change de figure,
Comment ne pas changer?

DEUX CHRE'TIENS.

Vous seul, mon Dieu, vous seul, Beauté toujours durable,
Pouvez fixer nos amours:
Immortelle Beauté, Beauté toujours aimable:
Je vous aimerai toujours.

LE CHOEUR.

Vous ſeul, &c.

UN CHRE'TIEN.

Des plus vives beautés l'éclat ne dure guere.
Il brille & diſparoît avec les premiers ans ;
C'eſt une fleur paſſagere,
Qui naît & meurt dans un printems.

LE CHOEUR.

Vous ſeul, &c.

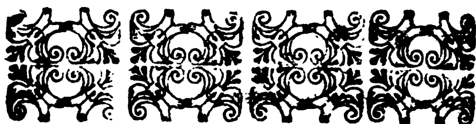
UN CHRE'TIEN.

Les plaiſirs qu'offre le monde ;
N'ont qu'un appas trompeur ;
Ils ſont plus inconſtans que l'onde.
Plus legers que la vapeur.

LE CHOEUR.

Vous ſeul, &c.





ACTUS II.

SCENA PRIMA.

ANTIOCHUS, LYSANDER.

ANTIOCHUS.

NOvum probatur fraudis innocuæ genus,
Quod tibi Deorum numine afflatum putas,
Quod solus ille, aut fallor, afflavit tibi,
Qui sæpe falsâ voce mentitur Deos
Amor paternus: sed fidem quisquis suam
Christo obligavit, quàm sit erroris tenax,
Quàm vinci amore nescius nondum bene
Nosti, Lysander; non patrum effusæ preces,
Non madida lacrymis ora Christiadas movent.
Nescio quis illos tacitus incantat Deus:
Semper latentem, ubique præsentem vident,
Dura imperantem, blanda prohibentem colunt.
Illum inter ignes, inter horrendas neces
Laudant, & ante lingua morientûm riget,
Quàm male fidelis desinat nomen sui

Proferre Christi.

LYSANDER.

Non ita errorem impium
Agapitus hausit; expuet ritus novos
Amore pavido victus. Ut primùm audiet
Pro se cruentâ morte damnatum patrem,
Ut patricidæ nomen horrebit puer
Servare patrem cupidus.

ANTIOCHUS.

Hoc equidem velim,
Sin pervicaci mente, quod vereor, Deos
Colere recusat, dura tentari sines,
Quæcunque puero Cæsar adhiberi jubet
Remedia.

LYSANDER.

Dii, quod metuis, avertant, precor:
Male ominari desine, & vano metu
Onerare veris jam patrem oppressum malis.

ANTIOCHUS.

Faciam quod optas. Miles, Agapitum advoca

LYSANDER.

Ultra rogandum, Antioche, nil superest patri.
Puerum alloquendo cogita hoc unum, precor,
Tu capite in uno perdis aut servos duos.



SCENA SECUNDA.

ANTIOCHUS *solus.*

QUid non paternus, servet ut natos, amor;
Etiam rebelles, cogit aut facere aut pati?
Meruit Lysander, meruit hic certè pater,
Quas potero cumque ut afferam pœnæ moras.
At Cæsar urget, Cæsare & pejùs furens
Flamen Deorum; utrique faciendum satis.
An verò inanem mente concipiat metum,
Patrique metuat, ipse quam meruit necem;
Agapitus? Illum pudeat hâc fraude aggredi,
Ni fraude tali se puer dignum offerat.
Sed quæ remordet cura? quoquò res cadat,
Nihil pericli recidet in nostrum caput.
Si resipit ille, natus incolumis patri
Per me redibit; sin minus, pœnas dabit.
Sic consuletur gratiæ & fidei simul,
Satisque amico & Cæsari faciam satis,
Sed jam propinquat. Quantus in vultu pudor?



SCENA

SCENA III.

ANTIOCHUS, AGAPITUS.

ANTIOCHUS.

ACcede, nuper dulce ſolamen patris,
Nunc factus idem patris opprobrium & dolor;
Accede; quos jam pectus in ſenſus abit?
Tuum ne tandem agnoſcis & damnas ſcelus?

AGAPITUS.

Mihi ſenſus idem. Nam quod admiſi ſcelus?

ANTIOCHUS.

Tu Chriſtum adoras, & tuum ignoras ſcelus?

AGAPITUS.

Si colere Chriſtum crimen eſt, ego ſum nocens;
Fateor; ſed antè ſcelera Chriſtiadum doce,
Tu qui per omnes anxiè inquiris domos,
Qui nil relinquis abditum, intactum nihil,
Qui curioſo viſcera expirantium
Rimaris oculo; fare, quod crimen potes
Objicere? num venena? Nam furta & dolos?
Quid eruiſti per tot illatas neces,
Præter cruorem nulla quem ſceleris lues
Contaminavit? Fama Chriſtiadas premit
Iniqua; nomen tolle, ſuſtuleris ſcelus.

ANTIOCHUS.

Ni gens ſceleſta funditus pereat, ſcelus

Nequit revelli... Sed nihil steriles moras
Pueri querelas : Cæsaris jussa excipe,
Jubet nefando scelere pollutam Deæ
Aram expiari, aut sceleris autorem mori.

AGAPITUS.

O blanda jussa! Ut nuntio me isto beas,
Antioche! Dabitur ergo pro Christo mori.
O me beatum!

ANTIOCHUS.

Agapite, lætitiam preme :
Nondum es beatus, scis-ne quis sceleris caput
Sit ille, quemve Cæsar addicat neci?

AGAPITUS.

Ego sum, nec alter, credo, præclari audeat
Eripere facti lauream.

ANTIOCHUS.

Eripiet pater;
Lysander, inquam.

AGAPITUS.

Cur meus verò pater?

ANTIOCHUS.

Ut execrandum Cæsar audivit nefas,
Exarsit irâ, & horridam auctori necem
Jussit parari; sed rudem pueri manum
Sceleris ministram ut novit, *Ætati volo*
Parcatur, inquit : *morte plectatur pater*,
Hic sceleris autor; vel quòd exemplo scelus
Edocuit ipse, vel quòd errores malos
Natum edoceri passus.

AGAPITUS.

Ah! nimiùm pater
Vestros vereri docuit & jussit Deos :
Non ille sceleris auctor, hoc totum meum est :
Quodcumque feci, hoc sola persuasit mihi
Relligio sancta, hoc ista perfecit manus,
Ipso parente nescio ; & letho tamen
Damnatur insons, mortis absolvor reus ;
Si comprobaret facinus hoc saltem meum,
Et comprobando quod meum est, faceret suum,
Si non securi colla subjiceret priùs,
Quàm se beato subderet Christi jugo,
Patri inviderem lætus : ast illum mori
Hostem supremi numinis, pœnas dare
Ad vindicandos quos nimis coluit Deos ;
Quos ipse læsi solus ; hoc lentus feram ?
En Christianum, quod tibi nunquam hactenùs
Datum est videre, pedibus affusum vides ;
Antioche, vincis, supplices tendo manus. *

ANTIOCHUS.

Agapite, surge, vindicem exarmas manum,
Veniam precaris, annuo.

AGAPITUS.

Veniam precor,
Oro, innocenti Cæsar ignoscat patri.

ANTIOCHUS.

Parcet. Lysandro.

AGAPITUS.

Et jubeat Agapitum mori.

* Ad Ant. pedes concidit.

ANTIOCHUS.

Parcet Agapito, thura cum dederit Jovi.

AGAPITUS.

Cum thura dedero? Crimine hoc redimam caput?

Tali ne pretio vivere exoptem miſer?

Me potiùs....

ANTIOCHUS.

Ergo jam redit pulſus furor,

Jam vota revocas.

AGAPITUS.

Vota non revoco pia.

ANTIOCHUS.

Veniam rogaſti.

AGAPITUS.

Nunc rogo veniam quoque,

Vitam parenti flagito, mortem mihi.

ANTIOCHUS.

Vives; peribit ille; ſic vertam vices.

SCENA IV.

ANTIOCHUS, LYSANDER, AGAPITUS.

AGAPITUS.

HEu qualis aulâ nuntius venit, pater,

Te ne immerentem, propter alienum ſcelus,

Me propter unum, Cæſar addixit neci?

Mandare tantum lingua ſuſtinuit nefas?

LYSANDER.

Decreta res eſt ; moriar, & mortem tibi
Debebo, nate. Perfide, hoc patri refers ?
Hoc merui amando ? O vota genitorum irrita !
O ſpes inanes ! ſæpe dicebam mihi,
Cum te relictum, prole de multâ, ſuper
Unum viderem ; ſolus hic poterit ſuos
Supplere fratres ; ſolus hic poterit meos
Penſare amores ; dulce ſolamen meæ
Erit ſenectæ ; languidos claudet manu
Morientis oculos ; ſpiritum extremum leget
Patri ſuperſtes natus ; in nato pater
Vivet ſuperſtes ; hoc mihi de te meus
Spondebat amor, infauſtus, imprudens amor.
Tu me probroſâ morte damnari jubes,
O parricida ; ſed quid expectas, iners,
Dum mihi ſecuri tortor abſcindat caput,
Quin ipſe ferro abſolvis incœptum nefas ?
Age : fode pectus, en tibi totum patet ; *
Ut vertit ora ! ut horret aſpectus meos !
Ut obſtinato cohibet os ſilentio !

ANTIOCHUS.

Oculos reflecte, ingrate ; quem perdas patrem
Agnoſce ; loquere, ſi loqui patitur pudor.

AGAPITUS.

Non hæ loquuntur lacrymæ & gemitus ſatis ?
Quid me querelis, genitor, exanimas tuis ?
Ego te perire, te mihi ereptum velim

* *Strictum enſem nato porrigit.*

Amantem amanti? Credere hoc animus potest?
En luctus ore quantus insideat, vide:
Vide madentes plurimo fletu genas,
Quem mihi paternæ mortis expressit metus.
Hæc cernis... Ah! quin ipse vidisti quoque
Lætitia quanta pectus imbuerit meum,
Cum, nuntiatâ Cæsaris sententiâ,
In vota nimium credulus, certam mihi
Adesse mortem credidi? Scires, pater,
Tua vita quanto sit mihi potior meâ,
Ut sim paratus millies pro te mori.

LYSANDER.

Omitte blandis fallere incautum dolis;
Neu finge luctum. Moriar & moriar lubens;
Dum, nate, vivas, morte servatus meâ,
Dum victimæ innocentis effusus cruor,
Restinguat ignes quos tuum accendit scelus;
Dum tu, supreme Jupiter, nati velis
Mollire pectus ferreum, & dignos patre
Injicere sensus.

AGAPITUS.

Irritas fundis preces,
Et vota perdis; nil tui possunt Dei.
Humana solus corda qui finxit, potest
Mutare solus, ille mutavit meum.
O si tuum, cruore placatus meo,
Mutaret! O tunc quàm neci occurram lubens,
Quàm benè repensum sanguinem hoc pretio putem!

LYSANDER.

Humana quàm ſit corda mutare efficax
Tuus ille Chriſtus, ſentio nimiùm miſer.
Olim Deorum docilis imperium ſequi
Parentem amabas; nunc Deo addictus novo,
Pietatis oſor & patrem odiſti & Deos.

AGAPITUS.

Non me parentem amare docuerunt Dei;
Non veſter ille Jupiter ſolio patrem
Qui depuliſſe fertur, egregiè pius.
Parentem amavi auctore naturâ & duce;
Amo nunc parentem auctore naturâ & Deo;
Impune per quem jura naturæ haud licet
Violare cuiquam.

ANTIOCHUS.

Jura naturæ tamen
Impune violas, lædis & patrem & Deos
Impune.

LYSANDER.

Non impune: ſupplicium dabit:
Pro ſonte nato genitor, & forſan dare
Jam decuit. Ibo, ſanguine aſpergam meo
Quam polluiſti crimine Effigiem tuo.

AGAPITUS.

Ah! vive, genitor, vive.

LYSANDER.

Jam vitæ piget:
Pudetque; lucem crimina exoſam tua
Fecere. Adeſto, Antioche, te mortis volo

Adesse testem, Cæsari ut referas memor
Dedisse pœnas sonte pro nato patrem.

AGAPITUS.

Obsiste patri, Antioche; ne pereat cave,
Te nostra moveant damna, te moveant tua:
Pereunte patre, amicus Antiocho perit.

ANTIOCHUS.

Servare amicum nequeo, ni servas patrem,
Perdisque, ni Christum abjicis.

AGAPITUS.

Christe, adjuva,
Animum labantem sustine.

LYSANDER.

Sequere ocyùs,
Amice.

ANTIOCHUS.

Durum poscis obsequium; at jubes,
Jubet ipse natus, obsequor.

AGAPITUS.

Natus jubet?
Antioche, genitor, obsecro.

ANTIOCHUS.

Ne me, at Deos
Precare.

LYSANDER.

Eamus.

AGAPITUS.

Si tibi ad mortem, pater,
Deliberatum est ire, quâ pergas vide,

Calca

Calca jacentem, protere affusum solo,
Hæc una patri dabitur ad lethum via.

SCENA V.

ANTIOCHUS, LYSANDER, AGAPITUS, METELLUS.

METELLUS.

ALtare medio surgit erectum foro,
Stat turba circum murmure horrendo infremens;
Mactanda petitur victima, hanc letho dare
Ecquid moramur?

LYSANDER.

En mori promptum vides.

AGAPITUS.

Devota ferro victima, impatiens moræ
Adsum, Metelle.

LYSANDER.

Non tuum, at patris est mori.

METELLUS.

Tuum, Lysander, & tuum est pariter mori,
Agapite; uterque meruit: hic Divûm sacros
Violando ludos, tu scelus nati impium
Linquendo inultum.

AGAPITUS.

Morte si meruit meum

Facinus piari, cur mori Cæſar vetat?
Metelle, cur me vivere invitum jubet?

METELLUS.

Quæ juſſa Cæſar, quando, vel cuinam dedit?

ANTIOCHUS.

Inſana mittis verba, ſi certum eſt mori,
Agapite, nemo vivere invitum jubet.

AGAPITUS.

Benè eſt, triumpho, moriar, & vivet pater.
Et hoc negabas! Nempe pugnabas dolis,
Antioche.

ANTIOCHUS.

Fateor, fraude tentavi piâ
Revocare mentem deviam; at quoniam effero
Fraudes repondis pectore, & pietas negat
Fugata reditum, vera jam certus loqui,
Fraudes retexo.

LYSANDER.

Nulla fraus; nati ſcelus
Piare debet genitor, hoc Cæſar velit,
Aut velle debuit; hoc volo.

METELLUS.

Antiochus moras
Paterque tentant nectere; interea puer
Vivit, triumphat; aſt ego....

ANTIOCHUS.

Hinc greſſum ocyùs
Remove, Lyſander.

LYSANDER.

Pareo, at veniat comes
Natus parenti.

ANTIOCHUS.

Sistat Agapitus gradum.

AGAPITUS.

Abscede, genitor.

LYSANDER.

Deseram natum pater.
Non sic amamus, nate, te quòvis sequar,
Tecumque dabitur vivere, aut tecum mori.

ANTIOCHUS.

Absiste, jubeo. Miles, hunc intrò rape.

LYSANDER.

Et amas? amorem, Antioche, sic tandem probas,
At tu, Deorum rector, invisum hoc caput
Detrude ad Umbras fulmine; æthereâ priùs
Careat Lysander luce, quàm nato pater.

SCENA VI.

ANTIOCHUS, AGAPITUS, METELLUS.

ANTIOCHUS.

SAtis superque parsimus: frustrà piget
Tot perdidisse verba: vel Christum nega,
Vel morere. Dic utrum eligas.

Facinus piari, cur mori Cæsar vetat?
Metelle, cur me vivere invitum jubet?

METELLUS.

Quæ jussa Cæsar, quando, vel cuinam dedit?

ANTIOCHUS.

Insana mittis verba, si certum est mori,
Agapite, nemo vivere invitum jubet.

AGAPITUS.

Benè est, triumpho, moriar, & vivet pater.
Et hoc negabas! Nempe pugnabas dolis,
Antioche.

ANTIOCHUS.

Fateor, fraude tentavi piâ
Revocare mentem deviam; at quoniam effero
Fraudes recondis pectore, & pietas negat
Fugata reditum, vera jam certus loqui,
Fraudes retexo.

LYSANDER.

Nulla fraus; nati scelus
Piare debet genitor, hoc Cæsar velit,
Aut velle debuit; hoc volo.

METELLUS.

Antiochus moras
Paterque tentant nectere; interea puer
Vivit, triumphat; ast ego....

ANTIOCHUS.

Hinc gressum ocyùs
Remove, Lysander.

LYSANDER.

Pareo, at veniat comes
Natus parenti.

ANTIOCHUS.

Sistat Agapitus gradum.

AGAPITUS.

Abscede, genitor.

LYSANDER.

Deseram natum pater.
Non sic amamus, nate, te quòvis sequar,
Tecumque dabitur vivere, aut tecum mori.

ANTIOCHUS.

Absiste, jubeo. Miles, hunc intrò rape.

LYSANDER.

Et amas? amorem, Antioche, sic tandem probas,
Attu, Deorum rector, invisum hoc caput
Detrude ad Umbras fulmine; ætherea priùs
Careat Lysander luce, quàm nato pater.

SCENA VI.

ANTIOCHUS, AGAPITUS, METELLUS.

ANTIOCHUS.

SAtis superque parsimus: frustrà piget
Tot perdidisse verba: vel Christum nega,
Vel morere. Dic utrum eligas.

AGAPITUS.

Mortem eligo.

ANTIOCHUS.

Ratum est; peribis, impie.

AGAPITUS.

Incassum tonas.
Terrere si vis, ne mihi intentes necem,
Minare vitam.

ANTIOCHUS.

At non semel dabitur mori:
Per mille mortes spiritum avellam, aut Deum.

AGAPITUS.

Tot mihi coronas, quot mihi mortes dabis.

METELLUS.

Vides superbâ fronte ut illudat puer.
Sævire ferro, Antioche, non verbis decet.

ANTIOCHUS.

Animos feroces corporis franget dolor.
Præi, Metelle. Laminas, ungues, rotas,
Nervos, facesque, & omne tormenti genus
Adhibere certum est. Vive tantisper, necem
Dum tibi parabit rigida tortoris manus;
Mox te advocabo.

AGAPITUS.

Nil moror, vixi satis.



SCENA VII.

AGAPITUS, *solus.*

ERgo expetita & ultima illuxit Dies,
Dies beata quâ mihi liceat fidem
Signare fuso sanguine! Erumpe ocyùs,
Erumpe sanguis, fluere venis quid times?
Non ut probrosum diluas aliquod scelus,
Te sparget ense tortor. At Christo flues,
Fluendo amorem & pectoris sensum intimi
Probabis... O vos, acre militiæ genus,
Palmis cruentis nobiles, quos jam tenet
Secura cœli regia, hanc animam piis
Excipite manibus. Tuque Christiadum Deus,
O qui potentûm robur invictum domas,
Idemque robur addere infirmis vales,
Fer opem roganti, pectus impavidum malis
Animosque grandes subde; pœnarum nihil
Pro te recuso; da pati, hoc unum precor.
Quæ lux repente affulsit? En cœlum patet
Partesque in ambas scinditur; solio insidens
Christus verendo invitat in superas domos,
Rutilamque gemmis dulce fulgurantibus
Offert coronam... Christe, quò invitas, sequor.
Sed ista male corona præcinget caput,
Victoris illa præmium est. Hostem priùs
Vicisse decuit; vincere ut possim dabis;
Hâc spe morantem lætus in mortem ruo.

II. INTERMEDE.

SCENE PREMIERE.

VICTORIN, FIRMIN, FELIX, HYPPOLITE.

VICTORIN.

AGagit est à la torture ;
Il souffre le fer & le feu ;
Et malgré les maux qu'il endure ;
Il croit encor souffrir trop peu.

FIRMIN.

A la douleur il paroît insensible ;
Rien ne peut ébranler sa foi ;
Parmi tant de combats, qui le rend invincible ?
Amour, divin amour, c'est toi.

ALEXIS.

Ah! Seigneur, quand on vous aime ;
Les plaisirs sont amers, les supplices sont doux ;
Et s'il est une peine extrême,
C'est de ne pas souffrir pour vous.

HYPPOLITE.

Un Chrétien qui se livre à l'horreur des supplices ;
N'est point insensible à ses maux ;
Mais sa foi lui procure une joye, un repos

Que ne sent point un cœur plongé dans les
délices.

FELIX.

Nos tourmens perdent leur rigueur ;
Ils ont même des charmes,
Quand votre main , Seigneur ;
Daigne essuyer nos larmes.

VICTORIN.

Qu'ont gagné jusqu'ici ces Tyrans inhumains ;
Qui contre nous arment leurs mains ?
Tant d'échaffaux dressés , tant d'horribles car-
nages ,
Ont-ils pû nous forcer à rendre nos hommages ,
A ces infames Dieux qu'adorent les Romains ?

HYPPOLITE.

Le sang de nos Martyrs en Chrétiens est fertile.
On fait contr'eux de vains efforts ;
Pour un qui perd la vie , on en voit naître mille ,
Leur nombre augmente par leurs morts ;
Ainsi voit-on le grain d'une heureuse semence ,
Que la terre reçoit & cache dans son sein ,
En mourant , donner la naissance
A la riche moisson qu'on cueille à pleine main.

FIRMIN.

Rome , de notre sang depuis long-tems pro-
digue ,
Veut abolir le nom Chrétien ;
Il semble que la terre avec l'enfer se ligue ;
Mais le Ciel est notre soutien.

HYPPOLITE.

Ne verrons-nous jamais cette Rome Payenne
Abjurer ses erreurs & devenir Chrétienne ?

FIRMIN.

On le verra ; du moins nos Martyrs l'ont prédit;
Et de ce doux espoir je flatte mon esprit.
Oui, Rome, cette Rome, aujourd'hui le théatre
De l'erreur, du mensonge & du culte idolâtre,
Qui voulant renfermer tous les Dieux dans ses murs,
N'exclut que le Dieu Saint, admet les plus impurs ;
On la verra bien-tôt abhorrant toute Idole,
De la Croix du Sauveur orner son Capitole ;
Et pliant sous le joug de la nouvelle Loi,
Arborer sur ses murs l'étendart de la Foi.
Mais, soumise, attachée au joug du Dieu fait homme,
Rome sera toujours la triomphante Rome ;
Sa foudre qui jettoit l'effroi de toutes parts,
Ne lui servira plus à briser des remparts ;
Son cœur méditera de plus justes conquêtes ;
Son pouvoir respecté des plus superbes têtes,
Au rang de ses sujets ne mettra plus les Rois ;
Devenus ses enfans, ils appuiront ses droits :
Elle fera par-tout entendre ses oracles.
En vain ses ennemis y mettront des obstacles :
Après bien des détours & des efforts perdus,
Ils seront tôt ou tard soumis ou confondus.
Ainsi Rome idolâtre, en changeant de croyance,

Conſervera toujours l'éclat de ſa puiſſance ;
Et formant ſon Troupeau de cent peuples divers,
Sous un même Paſteur rangera l'Univers.

HYPPOLITE.

Seigneur, qui peux fléchir le cœur le plus rebelle,
Fais-moi voir au plûtôt cette Rome nouvelle.

SCENE II.

VICTORIN, FIRMIN, FELIX, HYPPOLITE, ALEXIS, VALERE.

FELIX.

QUe vois-je ? C'eſt Valere ; ah ! ſortons de ces lieux,
Evitons d'un Payen l'abord contagieux.

VALERE.

Arrêtez un moment ; oui, Felix, c'eſt Valere,
C'eſt lui ; mais ce n'eſt plus ce Payen ſanguinaire,
Qui vouloit immoler les Chrétiens à ſes Dieux.

FELIX.

Quel changement ſubit !

VALERE.

Enfin j'ouvre les yeux ;

FELIX.

Quoi ? vous feriez Chrétien ! non, je n'ose le
croire ;
Vous êtes idolâtre , & vous en faites gloire.

VALERE.

Epargnez ce reproche à mon esprit confus ;
Voyez ce que je suis & non ce que je fus ;
Ou plûtôt , je consens qu'un souvenir fidelle
Retrace à votre esprit mon erreur criminelle ;
Voyez ce que j'étois , voyez ce que je suis ,
Et les Dieux que je quitte, & le Dieu que je suis.
De la Loi des Chrétiens , je me suis fait ins-
truire ;
Je voulois la connoître afin de la détruire ;
Mon esprit n'eût trouvé que de foibles raisons ;
Si l'amour du plaisir ne m'eût fait des leçons ;
Pour combattre une Loi , qui combat ses ma-
ximes ,
Il ne manquoit jamais de raisons légitimes ;
Pourquoi,me disoit-il,se condamner aux pleurs,
Quand on peut de la vie éprouver les douceurs ?
Quoi ? renoncer à tout , & mourir à nous-mê-
mes ,
Les hommes sont-ils faits pour ces rigueurs ex-
trêmes ?
Si le Ciel leur défend de goûter le plaisir ,
Pourquoi les forma-t'il capables d'en jouir ?
S'il ne fait point de grace à la foiblesse hu-
maine ,
Pourquoi lui laisse-t-il un penchant qui l'en-
traîne ?

Les Dieux mêmes, les Dieux, ces Maîtres
tout-puiſſans,
Ont-ils pû ſe ſouſtraire à l'empire des ſens?
Quand on pourroit ſur eux avoir ce privilege;
Surpaſſer leur vertu, n'eſt-ce pas ſacrilege?
C'eſt ainſi que mon cœur, pour ſe juſtifier,
De l'exemple des Dieux cherchoit à s'appuyer;
Et refuſoit de ſuivre une Loi ſainte & pure,
Qui, ſans détruire l'homme, éleve ſa nature;
Lui découvre des biens durables & parfaits,
Capables de remplir les plus vaſtes ſouhaits;
Dans le plaiſir des ſens, lui montre une baſſeſſe,
Qui dégrade ſon ame & dément ſa nobleſſe;
Dans les combats divers dont il eſt agité,
Du Ciel qui les permet, lui fait voir l'équité;
Que devant, par conquête, arriver à la gloire,
On a dû lui laiſſer des ſujets de victoire;
Qu'avec la grace enfin il peut fuir le péché;
Et ſe ſouſtraire au joug qui le tient attaché.

VICTORIN.

Mais quel nouveau raïon a percé le nuage,
Qui vous cachoit la vérité?

FIRMIN.

Quelle main vous arrache au honteux eſcla-
vage,
Où vous tenoit la volupté?

VALERE.

J'apprends qu'Antiochus veut par d'affreux
ſupplices,
Venger ſur Agapit l'honneur des Sacrifices;

Je cours pour m'enyvrer d'un ſpectacle ſi doux ;
Et les bourreaux trop lents animer le courroux ;
Je croyois que ſon ſang feroit couler ſes larmes;
Mais ſon front eſt tranquille, & ſon cœur ſans allarmes ;
Ah ! me ſuis-je écrié, goûterai-je jamais,
Au milieu des plaiſirs, une ſi douce paix ?
Helas ! pour vivre heureux, en vain je me conſume,
Je n'ai point de douceur qui n'ait ſon amertume;
Mes deſirs tour à tour deviennent mes Tyrans,
Tout m'afflige & me nuit ; c'en eſt fait, je me rends ;
Ennemi juſqu'ici, de vous, & de moi-même ;
Je vous cede, grand Dieu, je crois, j'eſpére, j'aime ;
N'en croyez pas ma bouche, interrogez mon cœur,
Ses ſoupirs vous diront, qu'il vous aime, Seigneur.

HYPPOLITE.

Dieu ! qui n'admirera le pouvoir de ta grace,
Quand on ſçait ménager ſes précieux momens !

FELIX.

Réunis deſormais de cœur, de ſentimens ;
Ami, ſouffre que je t'embraſſe.

VALERE.

Recevez mes adieux & mes embraſſemens.

ALEXIS.

Où courez-vous ?

VALERE.

Chercher mon ſalut dans la fuite,
Et d'un monde enchanteur éviter la pourſuite ;
Je connois ma foibleſſe, il la faut avouer ;
Contre le même écueil, je pourrois échouer ;
Pour ſauver ma vertu d'un ſi triſte naufrage,
Mettons-la dans un port à couvert de l'orage ;
Oui, je vais m'enfoncer dans quelque bois épais,
Où jamais le plaiſir ne trouvera d'accès ;
Là, parmi les horreurs d'un éternel ſilence ;
Les grandeurs de mon Dieu, ſa bonté, ſa clémence,
A mon eſprit charmé s'offriront tour à tour ;
J'en ferai retentir les échos d'alentour ;
Les échos m'apprendront qu'il faut être fidelle,
Et répondre à la voix du Dieu qui nous appelle ;
Les ruiſſeaux vagabonds rappellant mes erreurs,
Exciteront mes yeux à leur donner des pleurs ;
Des ſuperbes rochers la rigueur inflexible,
M'offrira de mon cœur une image ſenſible ;
Chaque jour, chaque inſtant, me fera ſouvenir
D'un paſſé criminel, d'un affreux avenir.
Quand la nuit couvrira la terre de ſes ombres ;
Mes ténébres, dirai-je, étoient encore plus ſombres ;

Quand je verrai l'aurore éclairer l'horiſon ;
C'eſt ainſi que la grace éclaira ma raiſon ;
Quand le ſoleil couchant finira ſa carriere,
Peut-être pour toujours m'ôte-t-il ſa lumiére !
Ainſi donc, éloigné des objets ſéduiſans,
Que le monde employoit, pour corrompre mes ſens,
Tout ce que je verrai, me ſervira de maître ;
Dans la Loi du Seigneur, dans l'art de me connoître ;
Le monde abandonné me payra de mépris ;
Trop heureux, ſi je puis le haïr à ce prix !
Helas ! je l'aime encore & ma vertu timide......
Ah ! c'eſt trop balancer, adieu, Monde perfide.

FELIX.

Partez, volez. Felix devanceroit vos pas,
S'il ne ſe reſervoit pour de plus grands combats.

ALEXIS.

O glorieux Martyre ! éclatante couronne !
Vous ſeule me rendrez heureux.

VICTORIN.

Au prix de tout mon ſang, ſi le Ciel me la donne,
Je ſuis au comble de mes vœux.

FELIX.

Le titre de Heros ſe fait toujours attendre;
Tout âge ne peut l'obtenir,
Et l'on n'y ſçauroit parvenir,

Si l'on ne sçait combattre, attaquer & défendre;
La gloire du Martyre est plus prompte à s'offrir;
On l'obtient quelquefois dans l'âge le plus tendre,
On y peut aspirer, si-tôt qu'on peut mourir,
Et nous voyons souvent des enfans y courir.

SCENE III.

EN MUSIQUE.

CHOEURS DE JEUNES CHRETIENS.



LE CHOEUR

Courons, courons tous au Martyre,
Allons, allons nous offrir aux Tyrans;
Qu'ils sçachent qu'après les tourmens
Un cœur Chrétien soupire.
Courons, &c.
Nos tourmens perdent leur rigueur;
Ils ont même des charmes,
Quand la main du Seigneur
Daigne essuyer nos larmes;
Quand au milieu des allarmes,
Sa grace dans un cœur
Fait couler sa douceur.

UN AUTRE.

Si les larmes coulent encore ;
On aime à les voir couler
Dans le ſein du Dieu qu'on adore :
Au moment qu'on l'implore
Il aime à nous conſoler.
Si les larmes coulent encore
Au moment qu'on l'implore,
Sa grace dans un cœur
Fait couler ſa douceur.

DEUX CHRE'TIENS ENSEMBLE.

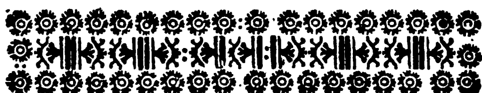
Ah! Seigneur, quand on vous aime,
Les plaiſirs ſont amers, les ſupplices ſont doux ;
Et s'il eſt une peine extrême,
C'eſt de ne pas ſouffrir pour vous,
Quand on vous aime.

LE CHOEUR.

Courons, &c.



ACTUS



ACTUS III.

SCENA PRIMA.

ANTIOCHUS, METELLUS.

ANTIOCHUS.

Vides, Metelle, ut constet Agapitus sibi,
Ut non ferendos mille pœnarum modos
Tulerit serenâ fronte. Num lacrymam dedit?
Num corde gemitum durus expressit dolor?
Dum latera flammis urit, & corpus rotâ
Tendit trahitque carnifex, illum putes
In delicato molliter fusum toro
Jacere. At unde roboris tantum puer
Haurire potuit?

METELLUS.

Robur hoc animi vocas?
Voca stuporem, insaniam, rabiem voca.

ANTIOCHUS.

Quid illa rerum monstra quæ vidi modo?
Delapsa manibus vincla, suspensas diu
Vinctasque tacito horrore carnificûm manus;
Donc potenti pristinas vires prece

Restituit ollis, seque feriendum dedit.
Hæc visa tibi portenta, quo tandem putas
Vocanda verbo?

METELLUS.

Quo decet, magicas voco,
Stygiasque fraudes.

ANTIOCHUS.

Fraude sed magicâ sibi
Nocet ipse nemo; nemo quo fieret miser
Acheronta movit.

METELLUS.

Ipse Christiadum dolos
Qui sic tueris, ipse num Christum colis?

ANTIOCHUS.

Meliora loquere, patrios veneror Deos;
Sed non probatur, si tamen tutum est loqui,
Inanis iste credulam in gentem furor,
Qui tot rapit, mactatque Christiadum greges.
Age enim, Metelle, quod tui tantum refers
Pretium furoris? Quot subegisti pedem
Referre? Crescit numerus illorum in dies.
Aliturque ferro, cladibus vivax suis,
Novumque semen parturit fusus cruor.
Scis ipse, neque nescire te patitur pudor,
Quàm multa Christo turba se dederit modò;
Per mille pœnas ire dum puerum jubes,
Quæ Diis pudendos & tibi eventus habent.
Ponamus arma, nulla vis hostem edomat,
Ipso edometur otio. Quæ stat malis

Invicta virtus, sæpè, dum cessat, perit.

MetelLUS.

Et sæpè dirum, quod premi ferro potest,
Serpit venenum, medica dum cessat manus.
Si pervicaci mente Judæum colit,
Crescitque vivax turba, si crevit modò:
Non hoc Metelli crimen est, totum est tuum;
Antioche. Tanti prima tu labes mali:
Nam quid cruori parcis? In nostras domos
Si quando furtim se nova insinuat lues,
Quin membra tollis omnia, & sævus piè
Gentem revellis integram? Amplecti sacra
Agapitus audet vetita, quin ipsum jubes
Plecti Lysandrum capite, radicem & genus
Rescinde, nullum semen exurget novum.

Antiochus.

Nam cur Lysander pereat? An meruit mori?
Reum ne fecit natus? An satis est reus
Agapitus ipse? Conscius facti quidem
Abominandi, at conscius vix dum sui;
Dignusque pœnâ, dignus at veniâ magis.

Metellus.

Quò verba spectant ista?

Antiochus.

Me, fateor, movet
Imbellis ætas filii & patrius dolor.

Metellus.

Alterius ætas tangit, alterius dolor;

Nec te Deorum læsa majestas movet ?

ANTIOCHUS.

Adeo ne cupidos sanguinis credas Deos ?

METELLUS.

Adeo ne lentos sceleris ultores putas ?

ANTIOCHUS.

Amat tonare fulmen, at rarò cadit.

METELLUS.

Rarò cadit; sed graviùs idcircò ferit.

ANTIOCHUS.

Ferire si vult Jupiter, feriat sine,
Et tu quiesce.

METELLUS.

Sacra tutari meum est;
Et ego quiescam! Crimina ulcisci tuum est;
Et tu quiesces! Sentio, spernis Deos.
At fulminantis si Jovis cessat manus,
Dextram advocabo Cæsaris. Ne te obruat
Segnem procella, tu time.

ANTIOCHUS.

Ulciscar Deos,
Ne fure, Metelle. Victimam repetis, dabo;
Sed ante rursus aggredi puerum juvat
Precibus minisque.

METELLUS.

Dextra quæ nectit moras
Punire metuit.

ANTIOCHUS.

Nil moror: flecti puer

Si renuet, illum mox tibi tradam in manus,
Statuesque tandem læsa majestas Deûm
Quid poscat. Ipsum tu quoque alloquio preme;
Urge, minare, vince, serva, si potes,
Servando munus offeres gratum Deis.

METELLUS.

Mactando, Superis hostiam suavem dabo.

SCENA II.

ANTIOCHUS *solus.*

QUas mihi Metellus jam diù intentat minas;
Consulere suadent nostra quid poscat salus.
Sed jam ratum est; det thura vel pœnas puer,
Genitor dolebit, quam dedi repetet fidem,
Polluta amoris jura clamabit, scio.
Sed enim perire an debeo, ut servem reum
Perire certum? Non sapit tanto fidem
Quisquis periclo servat.

SCENA III.

ANTIOCHUS, LYSANDER.

LYSANDER.

HEu! natum advoco,
Natum reposco, nemo responsum refert,

An tu silebis ipse?

ANTIOCHUS.

Quid natum expetis,
Mœrore qui te compleat.

LYSANDER.

Quia sum pater.
Natum intueri liceat, aut liceat mori.

ANTIOCHUS.

Accerse puerum, Miles.... Infelix pater
Meliore fato digne, quàm miseret tui
Quod obstinatâ mente peregrinum colat
Numen, patrisque spernat imperium puer!

LYSANDER.

Te fata tangunt nostra, tu sortem doles
Quod obstinatâ mente vix notum puer
Deum sequatur; nostra sed quanto magis
Dolenda sors est, quod meas spernat preces
Veteremque amicum ejuret intractabilis
Rigidusque judex.

ANTIOCHUS.

Judicem rigidum vocas,
Sic nostra pensas merita? Te propter diu
Librata in ictum dextera & vindex furor
Suspensus hæsit. Cæsarem ambivi prece,
Te propter unum; gravia te propter tuli
Justaque Metelli probra; te propter Deos
Reliqui inultos. Judicem hæc rigidum arguunt,
An fortem amicum? Nec pium forsan satis
Parumque capitis providum?

LYSANDER.

Hæc animus videt
Quæcumque memoras, pectus & servat memor.
Fateor, dedisti plurima; ast unum negas;
Unum negando quod dare ulterius potes,
Concessa repetis omnia, & justæ facis
Locum querelæ.

ANTIOCHUS.

Semper est querulus dolor;
Nec justa queritur. Nam quid ulteriùs dare,
Quæ plura potui facere?

LYSANDER.

Pro nato caput
Offerre liceat flagito, renuis; queror.

ANTIOCHUS.

Non hoc petisti; petere simulavit dolus.

LYSANDER.

Dolus petebat; nunc amor petit & dolor.

ANTIOCHUS.

Pro sonte nato pereat immeritus pater?
Injusta poscis.

LYSANDER.

Sanguinem nati suo
Redimere patrem sanguine injustum putas?
Ah! dure, amoris jura quam nosti malè!
Sed enim quid ultrà nectit Agapitus moras?
Videre natum cur patri nondum licet?

ANTIOCHUS.

Videre dabitur.... en tibi offertur, vide.

SCENA IV.

ANTIOCHUS, LYSANDER, AGAPITUS.

LYSANDER.

SUperi! quis oculos antè consistit meos?
Ten' video, nate, tu ne sic patri redis,
Agapite? Natum, Antioche, sic reddis mihi?

AGAPITUS.

Absint querelæ.

LYSANDER.

Moreris & prohibes queri,
Ah nate!

AGAPITUS.

Fletu parce; felicem abstine
Sortem asperare luctibus, scires, pater,
Quam suave amanti dura pro Christo pati.
O dulce ferrum, dente quod aravit cutem!
O flamma dulcis quæ meum ambussit latus!
O blanda nimiùm vulnera! ô blandas cruces!

LYSANDER.

Quodcunque patitur corpore, hoc animo fero.
O dura nimiùm vulnera! ô duras cruces!

AGAPITUS.

AGAPITUS.

Ecquid moraris ? Nostra quid lentus trahis,
Antioche, vota ? Quam peto mortem, annue;
Deest una votis ; facere, ne desit, potes,
Faciesque. Christo sic brevi addicas fidem :
Sic Roma, sic Ausonia, sic orbis Deo
Famuletur uni, sic tua inmani ruant
Simulachra lapsu ! dentur ô utinam mihi
Ut illa pedibus conteram ! ut ! . . .

ANTIOCHUS.

Dirùm caput !
Propago patris degener ! quem tu modum
Pones furori ? Tanta quæ cordi insidet
Cupido mortis ? Fruere vitâ, dum licet;
Dum tempus, ætas, esse felicem sinunt.
Adeone dulce est cadere tortoris manu ?
Adeone durum est colere gentiles Deos,

AGAPITUS.

Te, Christe, adoro.

LYSANDER.

Sacra Relligio, fides,
Amor, siletis ! solus an pateat parens
Vestros ad ictus ? Natus illæsum gerat
Telisque pectus invium ? ... Ah ! nimiùm diù
Natura cessas. Sentiat tandem sua
Et nostra natus vulnera, aut saltem meo
Dolore doleat.... Nate, per si quis meum
Tibi dulce quicquam, luce si carus magis
Semper fuisti, si tibi carus pater,

Miserere patris quem brevi coges mori;
Et tu tui miserere. Supremum Jovis
Hebesque adora numen, & Christum nega.

AGAPITUS.

Te, Christe, adoro.

ANTIOCHUS.

Non peto ut Christum neges;
Negare tantùm finge, dum nostros palam
Divos professus patrio ritu colas.

AGAPITUS.

Te, Christe, adoro.

ANTIOCHUS.

Miles, Agapitum ocyùs;
Ne nostra fœdet ora, conspectu rape.
Ultrà scelestam sit nefas linguam pati.

AGAPITUS.

Consiste, miles. Liceat amplecti patrem.
Verte ora, genitor; en tibi supplex tuus
Tendit Agapitus brachia, amplexum petit.

LYSANDER.

Audes, rebellis, petere complexu patrem.

ANTIOCHUS.

Fac jussa, miles.

AGAPITUS.

Genitor, extremum vale.



SCENA V.

ANTIOCHUS, LYSANDER.

LYSANDER.

AMor paterne, quos mihi luctus facis!
Odisse natum quò magis volo, hoc magis
Amare cogor. Tu quid Agapito paras?
Eloquere; quò ve miles exanimum trahat.

ANTIOCHUS.

Quid facere renuat, facere quid cogat, vide.

LYSANDER.

Quid facere amicum deceat, ah potius vide.

ANTIOCHUS.

Puerum tueri sospitem & volui & volo,
Relligio sineret.

LYSANDER.

Nempè te Superûm movet
Relligio.

ANTIOCHUS.

Patrios spernere haud tutum est Deos.
Metuere debet Cæsarem quisquis palam
Romana temnit sacra! Quin autem neci
Permittis ultrò perfidum, ingratum, impium?

LYSANDER.

Ingratus ut sit, est tamen sanguis meus.

ANTIOCHUS.

Generosus ultrò sanguinem effundit pater,

Si quando turpis sanguinem infecit lues.

LYSANDER.

Generosa profers dicta securus mali,
Antioche; sed si fata tibi similes meis
Casus minentur, liberos si quis tuos
Tibi invideret, esse te scires patrem,
Fleres.

ANTIOCHUS.

Amice, fletibus parco tuis.
Flerem ipse, flerem, meque consilium tibi
Dedisse, fateor, ipse quod nequeam sequi.
Sobolis ruina semper est patri gravis.
Ruina sobolis impiæ est levior tamen.
Durum est carere prole, sed durum magis
Habere prolem generis opprobrium sui.

LYSANDER.

Ah! si qua soboles præter Agapitum foret;
Si non jacerent morte, quos dederat mihi
Natura nimis heu! prodiga in luctus meos,
Quos abstulerunt fata; quos vidi miser
Efflare natos spiritum in patris sinu,
Levius dolerem fortè; at est solus super,
Spes sola, solum columen afflictæ domûs;
In hoc peribo totus. O lacrymæ! ô dolor!

ANTIOCHUS.

Servate, superi, si qua vos pietas movet,
Columen parentis.

LYSANDER.

At quonam ferus

Natum satelles pertrahat, nondùm edoces.

ANTIOCHUS.

Puerum Metello tradidi, ut pectus minis
Lacessat iterùm.

LYSANDER.

Barbaro, immiti, effero,
Puerile, tenerum, imbelle permittis caput?
Ah! si innocenti victimæ injiciat furens
Dextram sacerdos, ecquis eripiet neci?
Ibo, ibo, natum Flamini eripiam impio,
Vel hoc tuebor corpore.

ANTIOCHUS.

En gressum tibi
Refert Metellus.

LYSANDER.

Solus, ô superi! redit,
Ubi natus! heu! quis pectora exagitat tremor!

SCENA VI.

ANTIOCHUS, LYSANDER, METELLUS.

METELLUS.

PAvere discant, nostra qui violant sacra.

ANTIOCHUS.

Christum-ne tandem victus ejurat puer?

METELLUS.

Christo fidelis usque permansit puer.

LYSANDER.

Vivit-ne?

METELLUS.

Vixit.

LYSANDER.

Vixit. O superûm fidem
Hominumque! Natus vixit; & vivis scelus?
Sic sic dolosis credulum fallis patrem,
Antioche, verbis, dum mori natum imperas?
Crudelis! & tu ferre conspectus meos
Audes, Metelle? Hùc inferas tinctam meo
Cruore dextram? At nostra quid cessat manus?
Age, redde natum, carnifex. (*gladium stringit.*)

ANTIOCHUS.

Gladium eripe,
Miles furenti.

METELLUS.

Quem petis natum, Deos
Reposce, Dii rapuere.

ANTIOCHUS.

Tu mœstos patris,
Donec residat ira, conspectus fuge.

LYSANDER, *Metello abeunti.*

Certum est, peribis, impie: hâc ipsâ manu
Animum revellam, senties quid sit patres
Orbare natis.

METELLUS.

Ergo ne ulcisci Deos

Non decuit!

LYSANDER.

Ah! si decuit ulcisci Deos,
Me me ferire decuit. Hic fuerat cruor
Petendus, hoc feriendus Agapitus sinu....
Hic vixit.... At vos pœniam, immites Dei,
Toties vocati vota sprevistis mea,
Christum invocabo, Templa subvertam Jovis,
Arasque versas Flaminum asperget cruor,
Non alia diris sacra debentur Deis.

ANTIOCHUS.

Sequere Lysandrum, Miles, egressum nega,
Ne quo impotentem rapiat effrænus dolor.
At tu, Metelle, dum patris sortem asperam
Lenire conor, Cæsari promptus refer
Jam vindicatos sanguine Agapiti Deos.

III INTERMEDE.

SCENE PREMIERE.

VICTORIN, FIRMIN, FELIX, HYPPOLITE, JUSTIN, MARCELLIN.

VICTORIN.

PLeurons, Chrétiens, pleurons, Agapit ne vit plus;
Un fer cruel vient de trancher sa vie.

FIRMIN.

Quittez, Chrétiens, quittez des regrets superflus,
Ne plaignez point un ſort digne d'envie.

FELIX.

J'ai vû cet innocent Agneau,
Tomber ſous un glaive homicide.

ALEXIS.

J'ai vû ce heros intrepide,
Braver la mort, & s'offrir au Bourreau.

HYPPOLITE.

O ſpectacle cruel! objet digne de larmes!

MARCELLIN.

O glorieux triomphe! objet rempli de charmes!

VICTORIN.

Helas!

ALEXIS.

Vous ſoupirez! vous répandez des pleurs!

VICTORIN.

Puis-je les refuſer à mes juſtes douleurs?

FIRMIN.

Agapit vous défend de pleurer ſon martyre.

VICTORIN.

Son martyre & le mien veulent que je ſoupire.

FIRMIN.

Un ſort qui remplit ſes deſirs,
Veut des Chants de Triomphe & non pas des ſoupirs.

FELIX.

Sa mort ſera toujours préſente à ma mémoire.

ALEXIS.

En ſongeant à ſa mort, ſongez quelle eſt ſa gloire.

VICTORIN.

Mon cœur eſt accablé ſous le poids de ſes maux.

HYPPOLITE.

Tel qu'un Pilote échappé du naufrage,
Après avoir luté long-tems contre les flots,
Tranquillement aſſis ſur le bord du rivage,
Se rit de la fureur des eaux;
Tel Agapit, après un long orage,
Après avoir bravé la rage des Bourreaux,
Paiſible poſſeſſeur du céleſte héritage,
Goûte les fruits de ſes travaux.

MARCELLIN.

Le Pilote, après la tempête,
Peut trouver un nouveau danger:
Tandis que ſur la mer il court ſe rengager,
Ce perfide élement s'apprête,
A ſoulever des flots qui vont le ſubmerger.
Mais le ſort d'Agapit ne ſçauroit plus changer;
Au-deſſus de l'orage, il éleve la tête,
Ni le Ciel, ni l'Enfer ne peuvent l'outrager.

ALEXIS.

Le Soldat couronné des mains de la Victoire,
Après mille travaux guerriers,

Couché dans le ſein de la gloire,
S'endort à l'ombre des lauriers :
Agapit couronné d'un riche Diadême,
Brille au milieu d'une nombreuſe Cour ;
Et repoſant dans le ſein de Dieu même,
Il s'enyvre de ſon amour.

MARCELLIN.

Les ſtériles lauriers des vainqueurs de la Terre,
Peuvent aiſément ſe flêtrir ;
Ils ſéchent dans la paix ; ſouvent même la guerre,
Sur le front des Heros, les fait naître & mourir.
La Palme des Martyrs, par leur ſang annoblie,
Ne flêtrit jamais dans leurs mains ;
Et ſemblable à la Fleur nouvellement cueillie,
Elle en a tout l'éclat & non pas les deſtins.

VICTORIN.

Plus le ſort des Martyrs nous paroît déſirable,
Plus je trouve le mien cruel & rigoureux ;
Plus Agapit vous ſemble heureux,
Moins devez-vous blamer la douleur qui m'accable.

FIRMIN.

Exilé du ſéjour de la félicité,
En guerre avec moi-même, & ſans ceſſe agité,
Un ami me rendoit mon exil ſupportable,
Il meurt, je veux le ſuivre, & mourir avec lui.
Je le veux ; un Tyran barbare, inexorable,
S'obſtine à prolonger mes jours & mon ennui.

VICTORIN.

Sous un même climat, nous avions pris naissance,
Avec les mêmes soins, élevés & nourris,
Nous avions conservé la douce intelligence,
Qui par des nœuds secrets unissoit nos esprits:
Tout la favorisoit, unité de croyance,
Même âge, même humeur, choix de mêmes amis;
Ah! que ne puis-je dire encor même innocence:
Nous conservions du moins une même espérance;
Et nos destins d'accord, s'étoient toujours suivis;
Mais, helas! qu'un moment y met de différence!
Nous courons au Martyre, il est mort; & je vis!

HYPPOLITE.

Vous pourrez d'Agapit reprendre un jour les traces;
Le Ciel a ses momens pour accorder ses graces;
Esperez & fixez le cours de vos douleurs.

VICTORIN.

Quand mon sang coulera, j'arrêterai mes pleurs;
Il est prêt de couler, il brûle dans mes veines;
Tyrans, je m'offre à vous; daignez me secourir;
N'est-il plus de Bourreaux, pour terminer mes peines?
N'osent-ils nous frapper, quand nous osons mourir?

FELIX.

Amour divin ! ta rigueur eſt extrême;
Sans ceſſe après la mort, tu nous fais ſoupirer;
Je la cherche, tu peux me la donner toi-même;
Languirai-je toujours, ſans pouvoir expirer?

HYPPOLITE.

Cher Agapit, j'ai pû te ſuivre
Dans le dernier de tes combats;
Lâche témoin de ton trépas,
Comment ai-je pû te ſurvivre ?

FIRMIN.

Au milieu des Bourreaux, j'ai couru me placer;
J'eſperois que leurs mains timides,
Conduites par l'erreur, ou de ſang trop avides,
S'empreſſeroient de me percer :
Vains eſpoirs ! c'eſt le bras du Seigneur qui les guide,
Qui les empêche de verſer
Un ſang criminel & perfide.

VICTORIN.

Quand j'ai vû le couteau levé ſur Agapit,
Frappé du coup qui le menace,
Je demeure ſans force, immobile, interdit;
Il me tend la main, il m'embraſſe;
Le glaive, me dit-il, va couper les liens,
Qui tiennent mon ame captive,
Bien-tôt heureuſe fugitive,
Elle ira poſſeder l'Auteur de tous les biens;

Mais, reçue au séjour de la chere Patrie,
Ami, ne crois pas qu'elle oublie,
Un amour dont le fer ne peut rompre les nœuds;
Si le Ciel exauce mes vœux,
Tu finiras bien-tôt une si triste vie;
Bientôt un même sort nous unira tous deux.
Reçois & conserve le gage
Qu'Agapite laisse en partage;
C'est le don le plus précieux,
Qui puisse adoucir mes adieux.
C'est un éternel témoignage,
Combien tu fus cher à mes yeux:
Ne va pas l'exposer aux yeux de ces faux Sages,
Dont l'orgueilleux dédain censure nos usages:
L'homme charnel n'a pas des yeux tels que les tiens,
Pour voir un tel objet, il faut être Chrétiens.
Disant ces mots, il me présente,
La Croix qu'il tire de son sein,
Il applique dessus une bouche innocente,
Et la fait passer dans ma main.
Helas! quand cet ami fidéle,
Remet entre mes mains l'image du Sauveur;
Que ne fait-il passer jusqu'à mon cœur,
Les sentimens qu'il eut pour elle!
Je m'en souviens; ses yeux trouvoient dans cet objet,
Je ne sçai quel charme secret;
Je l'ai vû quelquefois en larmes se répandre,

Quelquefois d'amour enflammé,
Baiser ce Dieu mourant, lui parler & l'entendre,
Et s'écrier, *Seigneur*, vous m'avez trop aimé;
O précieuse Croix! que tu dois m'être chere;
Tu m'apprends ce qu'un Dieu pour l'homme a daigné faire;
Ce qu'Agapit a fait par un juste retour,
M'apprend ce que doit faire un généreux amour;
Tous deux, à mon esprit, se présentent sans cesse.
Quand mes regards tombent sur toi,
Je vois, en même tems, l'objet de ma tendresse,
Et la main dont je la reçois.

ALEXIS.

La tête d'Agapit, à mes pieds abbatue,
A glacé tout mon sang & fait fremir mon cœur;
Je n'ai pû cependant en détourner la vûe;
Elle n'inspiroit point d'horreur,
En la faisant tomber sous l'effort de ses armes;
On eût dit que la mort eût respecté ses charmes;
Ses yeux n'avoient que la langueur
D'un œil qui s'endort, ou bien qui se reveille;
Sa bouche entr'ouverte & vermeille,
M'a semblé, par deux fois, appeller le Sauveur;
On voyoit sur son front une blancheur pareille,
A la douce paleur du Narcisse ou du Lys,
Abattus par la pluye & fraîchement cueillis,

FIRMIN.

J'ai pris entre mes mains cette tête cherie,
Mes yeux fixez sur elle, ont répandu des pleurs;
Et cherchant dans ses yeux quelque reste de vie,
Ils en ont remporté des mortelles douleurs;
Poussé d'un saint transport, je l'ai même embrassée,
Et touché d'un secret desir,
De respirer l'amour dont brûloit le Martyr,
Avant que par le froid sa bouche fût glacée,
Pour cueillir son dernier soupir,
Mes lévres l'ont tenue étroitement pressée.

FELIX.

Le beau sang d'Agapit, impétueux, bouillant,
Pour couler à grands flots, n'attendoit qu'un passage;
Il s'est couvert d'écume & fumoit en coulant;
Une partie en s'exhalant,
Formoit un tendre & doux nuage,
Qui, semblable au parfum qu'on offre au Dieu vivant,
S'élevoit jusqu'au Ciel, y portoit son hommage;
Le reste sur la terre encore tout brûlant,
Retraçoit à nos yeux l'image
Des transports enflammez & du noble courage
Qu'a montré ce Heros, en s'offrant au trépas;
Il étoit fier de l'avantage,
De se voir répandu pour le Dieu des combats;
J'ai voulu conserver au moins une partie,

D'un sang plus glorieux que celui des Cesars ;
Dans ce vase sacré, je l'ai donc recueillie ;
Que cet objet est triste & cher à mes regards !
O sang ! génereux sang ! qui couloit dans les veines
Du plus aimable des mortels,
Et que j'ai vû verser par des mains inhumaines ;
Je te verrai bien-tôt placé sur les Autels.

MARCELLIN.

J'ai contemplé son corps tout couvert de blessures ;
Mes regards, mon esprit, mon cœur, à son aspect,
Ont éprouvé l'effroi, la douleur, le respect ;
Voulant le garantir de nouvelles injures,
J'ai saisi dans mes bras ce précieux fardeau ;
Et plein d'un ferme espoir, qu'éclatant de lumiere,
Il doit sortir un jour du sein de la poussiere ;
J'ai commis ce dépôt à la foi du tombeau.

FIRMIN.

Animé d'un semblable zele,
Pour rendre d'Agapit la mémoire immortelle ;
Sur le tombeau de ce heros,
J'ai gravé bien avant ces mots ;
Agapit, rempli du courage,
Qu'inspire la divine Loi,
Vainquit la tendresse & l'effroi,
Qu'on mit tour à tour en usage,

Pour

Pour lui faire trahir sa foi ;
Il fit voir à la fleur de l'âge,
Que la vertu dans les enfans,
Peut porter des fruits au printems.

JUSTIN.

Panché sur son tombeau, je l'ai baigné de larmes,
Je ne sçai si c'étoient des larmes de douleur ;
Si je pleurois sa mort, j'enviois son bonheur ;
Je songeois que son ame, à couvert des allarmes,
Jouit du plein repos au céleste séjour,
Y contemple son Dieu, s'y repaît de ses charmes,
Et s'enyvre de son amour ;
Tandis que de son corps la dépoüille mortelle
Destinée à briller un jour,
Dans la splendeur des Saints, d'une clarté nouvelle,
Va recevoir, même ici bas,
Des honneurs qu'avant le trepas,
Toujours exposée à l'envie,
Souvent outragée & noircie,
La sainteté ne reçoit pas.

MARCELLIN.

Des Héros que le monde encense,
Et de nos Saints qu'il foule aux pieds,
Mon Dieu ! quelle est la différence !
La grandeur de ceux-ci commence,

Quand ceux-là ſont humiliez ;
Au tombeau finit la puiſſance,
De ces Heros enflez d'orgueil ;
La gloire des Saints prend naiſſance,
Quand ils tombent dans le cercueil.

SCENE II.

Les mêmes : Chœur de Jeunes Chrétiens.

FELIX.

O Vous qui d'Agapit partagiez la tendreſſe !
Venez, chers compagnons, partager nos douleurs.

MARCELLIN.

Ah ! plûtôt par les chants d'une ſainte allegreſſe,
Payez-lui le tribut que l'on paye aux vainqueurs.

ALEXIS.

Célebrez par vos chants, ſon bonheur & ſa gloire ;
Mais avec les exploits d'un vainqueur inhumain,
Qui trempe dans le ſang ſes lauriers & ſa main,
N'allez pas d'un Martyr confondre la victoire.



SCENE III.

EN MUSIQUE.

CHOEUR DE JEUNES CHRE'TIENS,

Qui célébrent le Martyre d'Agapit.

DEUX CHRÉTIENS.

QUe les trompettes, les clairons,
Par l'éclat de leurs ſons,
Imitent le bruit du tonnerre,
Et faſſent retentir les noms
De ces fiers Combattans, de ces foudres de guerre,
Qui déſolent la terre.
D'autres combats, d'autres exploits,
Animent nos ſons & nos voix.

LE CHOEUR.

D'autres combats, &c.

DEUX CHRE'TIENS.

Nous chantons ſur la lyre,
D'un aimable Heros le glorieux martyre.

DEUX AUTRES.

Nous chantons les combats d'un jeune Conquerant,
Qui triomphe en mourant.

DEUX AUTRES.

Chantons l'illustre conquête
Qu'il achete par sa mort.

DEUX AUTRES.

Chantons l'heureuse tempête,
Qui le conduit au port.

CHOEUR.

Chantons l'heureuse, &c.

UN CHRE'TIEN.

Tel qu'un Pilote échappé du naufrage;
Après avoir long-tems lutté contre les flots,
Tranquillement assis sur le bord du rivage,
Se rit de la fureur des eaux.

UN AUTRE.

Tel Agapit, après un grand orage,
Après avoir bravé la rage des Bourreaux,
Paisible possesseur du céleste héritage,
Goûte le fruit de ses travaux.

QUATRE CHRE'TIENS.

Il est au séjour de la gloire,
Arrêtons nos soupirs, faisons cesser nos pleurs;
Il est au séjour de la gloire,
Réunissons nos voix pour chanter sa victoire.

DEUX CHRE'TIENS.

C'est peu qu'il vive dans nos cœurs,
Il faut lui rendre des honneurs,
Qui, plus fidéles que l'Histoire,
Aux siécles à venir, consacrent sa mémoire,
Couronnons son tombeau, de lauriers & de fleurs.

LE CHOEUR.

C'est peu, &c.

DEUX CHRE'TIENS.

Que la terre retentisse,
De nos chants redoublés.

UN CHRE'TIEN.

Que le Ciel applaudisse.

UN AUTRE.

Que l'Enfer en palisse.

UN AUTRE.

Que les Tyrans en soient troublés.

DEUX CHRE'TIENS.

Que l'impie en fremisse.

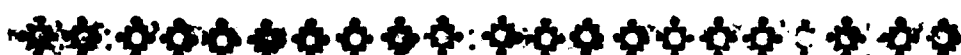
DEUX AUTRES.

Que nos cœurs en soient consolés.

LE CHOEUR.

Que la terre retentisse
De nos chants redoublés.

FIN.



APPROBATIO.

JUssu Illustrissimi Galliarum Cancellarii legi, *Caroli Porée, è Societate Jesu, Tragœdias*, & in singulis insignem pietate virum, ac summum Poetam deprehendi. Datum Lutet. Paris. calend. Jan. An. M. DCC. XLIV.

Joan. Bapt. SOUCHAY.
Reg. Eloq. Professor.

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU, Roy DE FRANCE ET DE NAVARRE : A nos Amés & féaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requêtes ordinaires de notre Hôtel, Grand Conseil, Prévôt de Paris, Baillifs, Sénéchaux, leurs Lieutenans Civils, & autres nos Justiciers qu'il appartiendra; SALUT, Notre bien amé le Sieur *** Nous a fait exposer qu'il desireroit faire imprimer & donner au Public un Manuscrit qui a pour titre : *Caroli Porée, è Societate Jesu, opera omnia Tragediæ, Comediæ, Micellanea & Epistolæ, orationes Academicæ, orationes Sacræ.* S'il Nous plaisoit de lui accorder nos Lettres de Privilége pour ce nécessaires. A CES CAUSES, voulant favorablement traiter ledit Exposant, Nous lui avons permis & permettons par ces Présentes de faire imprimer ledit Ouvrage ci-dessus spécifié, en un ou plusieurs Volumes, & autant de fois que bon lui semblera, & de le faire vendre, & débiter par tout notre Royaume, pendant le tems de six années consécutives, à compter du jour de la date desdites Présentes. FAISONS défenses à toutes sortes de personnes, de quelque qualité & condition qu'elles soient, d'en introduire d'impression étrangere dans aucun lieu de notre obéissance : Comme aussi à tous Libraires, Imprimeurs, d'imprimer, faire imprimer, vendre, faire vendre, débiter, ni contrefaire ledit Ouvrage, ni d'en faire aucuns extraits, sous quelque prétexte que ce soit d'augmentation, correction, changemens ou autres, sans la permission expresse & par écrit dudit Exposant, ou

de ceux qui auront droit de lui, à peine de confiscation des Exemplaires contrefaits, & de trois mille livres d'amende contre chacun des Contrevenans, dont un tiers à Nous, un tiers à l'Hôtel Dieu de Paris, & l'autre tiers audit Exposant, & de tous depens, dommages & intérêts. A LA CHARGE que ces Présentes seront enregistrées tout au long sur le Registre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, dans trois mois de la date d'icelles : que l'impression de cet Ouvrage sera faite dans notre Royaume & non ailleurs ; en bon papier & beaux caracteres, conformément à la feuille imprimée & attachée pour modéle sous le Contre-scel desdites Présentes; que l'Impétrant se conformera en tout aux Réglemens de la Librairie, & notamment à celui du 10. Avril mil sept cent vingt-cinq: Et qu'avant que de l'exposer en vente, le Manuscrit qui aura servi de copie à l'impression dudit Ouvrage, sera remis dans le même état où l'Approbation y aura été donné, ès mains de notre très-cher & féal Chevalier le Sieur DAGUESSEAU, Chancelier de France, Commandeur de nos Ordres, & qu'il en sera ensuite remis deux Exemplaires dans notre Bibliothéque, publique, un dans celle de notre Château du Louvre, & un dans celle de notredit très-cher & féal Chevalier le Sieur DAGUESSEAU Chancelier de France; le tout à peine de nullité des Présentes : DU CONTENU DESQUELLES, vous mandons & enjoignons de faire jouir ledit Exposant ou ses ayans causes, pleinement & paisiblement, sans souffrir qu'il leur soit fait aucun trouble ou empêchement. VOULONS que la Copie desdites Présentes, qui sera imprimée tout au long au commencement ou à la fin dudit Ouvrage, soit tenue pour duement signifiée, & qu'aux

Copiés collationnées par l'un de nos Amés & féaux Conseillers & Sécretaires, foi soit ajoutée comme à l'Original. Commandons au premier notre Huissier ou Sergent sur ce requis, de faire pour l'éxécution d'icelles tous actes requis & nécessaires, sans demander autre permission, & nonobstant clameur de Haro, Chartre Normande & Lettres à ce contraires. CAR tel est notre plaisir. DONNE' à Paris le dixiéme jour du mois de Janvier, l'an de grace mil sept cent quarante-quatre, & de notre Régne le vingt-neuviéme.

Par le Roi en son Conseil.

Signé, SAINSON.

Regiſtré ſur le Regiſtre XI. de la Chambre Royale & Syndicale des Libraires & Imprimeurs de Paris, N. 275. fol. 232. conformément au Réglement de 1723. Qui fait défenſe, art. 4. à toutes perſonnes de quelque qualité qu'elles ſoient, autres que les Libraires & Imprimeurs, de vendre, débiter, & faire afficher aucuns livres pour les vendre en leurs noms, ſoit qu'ils s'en diſent les Auteurs ou autrement; & à la charge de fournir à ladite Chambre Royale & Syndicale des Libraires & Imprimeurs de Paris, huit Exemplaires de chacun, preſcrit par l'article 108. du même Réglement. A Paris le 31. Mars 1744.

Signé, SAUGRAIN, *Syndic*.



De l'Imprimerie de GISSEY.

